

KE ZLATÉ KOLÉBCE

CESTY

THE GOLDEN CRADLE

JOURNEYS TO

EXPEDICE / EXPEDITION

TAURUS

'89, '90, '92, '95, '97

CESTY KE ZLATÉ KOLÉBCE

JOURNEYS TO THE GOLDEN CRADLE

EXPEDICE / EXPEDITION

TAURUS

'89, '90, '92, '95, '97

Evžen Janoušek

Ondřej Jäger

a

kolektiv

Vstupní jezero jeskyně Altinbesik.

Entrance lake of Altinbesik cave.

CESTY KE ZLATÉ KOLÉBCE / JOURNEYS TO THE GOLDEN CRADLE

EXPEDICE / EXPEDITION

TAURUS '89, '90, '92, '95, '97

Editoři / Editors: Ondřej Jäger, Evžen Janoušek

Autoři / Authors: Ladislav Balý, Ondřej Jäger, Evžen Janoušek, Jaroslav Kadlec, Pavel Schmidt, Petr Sojka, Pavel Šroubek,

Digitalizace map / Map digitalization: Michal Kolčava, Ondřej Jäger

Překlad / Translation: Pavel Šroubek

Předtisková příprava / DTP: Evžen Janoušek

Korektury: Zuzana Pokorná

Zvláštní poděkování / Special thanks to: Antonín Jančařík, Michal Vondráček

Fotografie / Photographs: Evžen Janoušek, Jaroslav Kadlec, Leoš Rohan, Jeroným Zapletal

Digitalizace fotografií / Digitalization of Photographs: Ivan Poltavec

Mapovali / Cartography: Ladislav Balý, Jan Hota, Marth Hota, Ondřej Jäger, Evžen Janoušek, Jaroslav Kadlec, Petr Kratochvíl, Petr Michl, Leoš Rohan, Pavel Schmidt, Marth Sluka, Pavel Šroubek

Náklad / Numbers of copies: 100 výtisků/ pieces

První vydání / First issue

Vydala / Published by: Česká speleologická společnost / Czech speleological society

Praha 2013 / Prague 2013

ISBN: 978-80-87857-17-5

OBSAH

Úvodem	7
Předmluva	8
Expedice TAURUS '89	12
Jak Prcek cestoval do Budapešti	16
Chodí pešek okolo	17
Kruci, Turci!	18
Zpráva z expedice TAURUS '89	20-71
Nuri	22
Jak jsem šel k zubaři	23
Koulovačka na Kembosu	24
Sníh	30
Lovcova propast	38
První den v Altinbesiku	46
Pajānek a ježci	50
Pirátské doupě u Gazipasi	52
Potravinová revoluce	54
Expedice TAURUS '90	72
Zpráva z expedice TAURUS '90	72-80
Závěť nakonec nebyla nutná	81
Deník	84
Na turecké svatbě	91
Expedice TAURUS '92	94
Zpráva z expedice TAURUS '92	94-106
Můj první velký ponor	98
Potápění za sifonem	100
Expedice TAURUS '95	108
Zpráva z expedice TAURUS '95	108-136
Padající piána a brdský dobrodruh	109
Turecký polní soud	112
Zasloužené pivo	124
Expedice TAURUS '97	136
Zpráva z expedice TAURUS '97	136-142
Sršni	139
Mapa Altinbesiku	142
Po čtrnácti letech	144
Účastníci expedic	148
Poděkování	150
Literatura	151

TABLE OF CONTENTS

Introduction
Foreward
Expedition TAURUS '89
How Prcek travelled to Budapest
Duck, Duck, Goose
Oh, those Turks!
Report from Expedition TAURUS '89
Nuri
Snowball fight on Kembos
Snow
Hunters chaim
The first day in Altinbesik
Pajanek and the Sea Urchins
Pirate cave near Gazipasa
Food uprising
Expedition TAURUS '90
Report from Expedition TAURUS '90
No need for last will
Diary
At a Turkish Wedding
Expedition TAURUS '92
Report from Expedition TAURUS '92
My First Big Dive
Diving beyond the sump
Expedition TAURUS '95
Report from Expedition TAURUS '95
Falling pianos and an adventurer from the Brdy hills
Turkey court - marital
A well deserved beer
Expedition TAURUS '97
Report from Expedition TAURUS '97
Hornets
Altinbesik map
Fourteen years later
Participants of the Expedition
Acknowledgements
References

Altinbesik - Zlatá kolébka. Svoje jméno dostala jeskyně podle nádherně čistých a třpytivých hrázek.

Altinbesik – The Golden Cradle. The cave got its name after beautifully clean and glittering rimstones.

K mapování jeskyní jsme používali pouze nitkový topofil, sportovní buzolu, sklonoměr vyrobený z úhlooměru a milimetrový papír.

In the better case, we used only a thread topofil, a sports compass, a clinometer made of a protractor and a millimeter paper to map the caves.

ÚVODEM

Kniha nabízí přehled našich cest za jeskyněmi Západního Tauru v Turecku. Je v ní historie objevování neznámého podzemí českou jeskyňářskou skupinou Geospeleos. Ta měla vždy velmi silnou potápěčskou část. Proto největší objevy byly v jeskyních za vodními sifony. Tyto části jeskyní zůstanou asi navždy skryty nejširší veřejnosti.

Ale i za suchozemskou částí skupiny zůstává několik desítek objevených propastí a jeskyň. O těchto velikých objevech se nám v domácích podmínkách může jenom zdát. Nejvíc jsme se vraceli k vývěrové jeskyni Altinbesik, která patří k nejkrásnějším jeskyním, které jsem kdy viděl. Tvoří jeden konec obrovského jeskynního systému, do kterého se snažíme proniknout. Je to velice těžký úkol, ale doufáme, že v něm budeme pokračovat. Od poslední popisované expedice uběhlo již sedmáct let, za které udělala jeskyňářina veliký krok kupředu. Dnes by se mnohé dělalo jinak, lépe a přesněji. V době, o které knížka vypráví, ještě nebyly běžné digitální fotoaparáty nebo GPS. K mapování jeskyní v lepším případě sloužil pouze nitkový topofil, sportovní buzola, sklonoměr vyrobený z úhlooměru a milimetrový papír. Také potápěčské vybavení expedice se z dnešního pohledu zdá vysloveně zastaralé. Při prvních expedicích jsme se potápěli pouze s jednou tlakovou lahví vzduchu a bez kompenzátorů vztlaku. O co horší bylo vybavení, o to větší jsme měli chuť do objevování nového. A to, že pod „prkennými“ neoprény proudí studená voda a „tajfunka“ při nádechu propouští se vzduchem i vodu, nás nemohlo odradit. V knížce najdete zprávy z expedic, geologický popis oblastí, ve kterých jsme působili, mapy objevených jeskyň s jejich popisem, fotografie a příběhy účastníků expedic.

Je v ní také příběh party kamarádů, které spojuje stejná touha - zaplnit bílá místa na jeskyňářských mapách světa a objevit poslední neznámá místa na Zemi.

Gino, Ondra

INTRODUCTION

This book provides an overview of our cave journeys to Western Taurus Mountains in Turkey. It contains the history of discoveries of the unknown underground by the Geospeleos Caving Club from the Czech Republic. The club always had a strong diving team and so the major discoveries were made in cave passages beyond sumps. These parts of the caves will always remain inaccessible to the majority of public.

But even in the dry caves several tens of caves and chasms were discovered. One can only dream of discoveries in our home country. Most often were we returning to Altinbesik, one of the most beautiful caves I have ever seen. This cave forms the resurgence part of a vast cave system, which we try to enter. It is a very difficult task, but we hope to continue in it.

Seventeen years have passed since the last expedition and speleology has made a large progress since. Today much would be done differently, better and more accurately. In the times this book describes neither digital cameras nor GPS were available. Caves were surveyed using a topofil, compass, inclinometer made from a protractor and a paper with a millimeter grid. Also the diving gear appears very out of date from today's perspective. On our first expeditions we used to dive only with one tank and without a BCD. But the worse equipment we had, the more enthusiastic we were. Such banality, as that cold water gets under the stiff wetsuits, or that the Tajfunka regulator forced you to inhale water together with air could not stop us.

In the book you can find expedition reports, a geological description of the surveyed areas, maps of the discovered caves including description, photos and stories from expedition members.

It also contains a story of a group of friends connected by one wish – to fill in the white spots on the caving maps of the world and discover the last unknown places on Earth.

Gino, Ondra

PŘEDMLUVA

Vše začalo již v roce 1986, kdy jsme byli pozváni k účasti na britské expedici Speleologického klubu Lancasterské university do španělského Picos de Europa. Cestou jsme se zastavili v Barceloně na 9. mezinárodním speleologickém kongresu. Zde jsme zaslechli poutavé vyprávění o nedotčeném rozsáhlém krasu v tureckých horách Taurus, lemujících téměř celé středomořské pobřeží. Rozhodli jsme se část tohoto krasového území prozkoumat. Od záměru nebylo daleko k činům. Angličané chtěli poznat krasové oblasti tehdejšího Československa a do Turecka se také již dávno chtěli vypravit. Dohoda byla jasná. Pozveme následující rok jeskyňáře z Lancasteru k nám na naše útraty a my zase pojedeme na jejich pozvání do Turecka a tak získáme tolik potřebné valuty. Kupodivu všechno klaplo.

Ministerstvo kultury nám expedici schválilo a tak jsme již za tři roky vyráželi na naší první cestu do Turecka. To se psal rok 1989 a od té doby jsme do pohoří Taurus vyjeli ještě čtyřikrát, tedy v letech 1990, 1992, 1995 a 1997. Na území Turecka jsme strávili celkem stodeset dní. Nejdelší byla naše první expedice v roce 1989, která trvala čtyřicetčtyři dní. Naopak nejkratší byla ta poslední v roce 1997, která byla předčasně ukončena, s délkou pouze devíti dní.

Všechny cesty jsme podnikli ve speciálně upravené skříňové Avii 30, kterou jsme odkoupili od národního podniku Spoje. Do posledního šroubku jsme jí sami rozebrali, opravili a upravili pro expediční účely.

V průběhu expedic bylo dokumentováno 53 jeskyní, ve kterých bylo prozkoumáno 22 sifonů 12 z nich se podařilo překonat a zdokumentovat za nimi 4602 m nových chodeb.

Články o expedicích se dostaly do časopisů, odborného tisku i do českých a tureckých novin. Česká televize odvysílala o expedici Taurus '95 dvojdílný dokument.

Práce v jeskyni Altinbesik v Turecku byly oceněny i na setkání speleologů v Moravském krasu Speleofórum v roce 1996 jako speleologický objev roku v zahraničí.

FOREWARD

It all began back in 1986, when we were invited to participate on a British expedition of the Lancaster University Speleological Society to the Spanish Picos de Europa. We stopped on the way in Barcelona at the 9th International Speleological Congress. Here we heard captivating stories about the untouched and extensive karst of the Taurus Mountains running along most of the Mediterranean Coast. We decided to explore this karst region. And it was not far from words to deeds. The English cavers wanted to visit the karst areas of former Czechoslovakia as well as explore the Turkish caves. The agreement was straightforward. We will invite the cavers from Lancaster to our country and pay for their expenses and they will then invite us to Turkey and provide us with the much needed western currency. Surprisingly it all worked out.

The Ministry of Culture approved our expedition and so in three years we were able to travel on our first trip to Turkey. That was in 1989 and since then we visited Taurus four more times, in the years 1990, 1992, 1995 and 1997. We spent in Turkey a total of 110 days. Our first expedition was the longest, it lasted 36 days. The shortest one was the last one in 1997, it was prematurely terminated after only 9 days.

We travelled on all expeditions in a specially modified AVIA 30 truck that we had purchased from a the Spoje, national company. We took it apart to the last bit, repaired and adapted for expedition purposes.

Throughout all the expeditions we documented 53 caves, in which 22 sumps were explored. We managed to pass 12 of the sumps and beyond them survey a total of 4602 meters of new passages.

Articles describing the expeditions appeared in magazines, professional journals as well as in Czech and Turkish newspapers. The Czech TV aired a documentary in two parts about the Taurus 95 expedition.

The research in the Altinbesik Cave in Turkey was also awarded the title Speleological Expedition of the Year at the Speleoforum Meeting of cavers in the Moravian Karst in 1996.

Na všech pěti expedicích, s jednotným názvem TAURUS + letopočet, se nás vystřídal celkem dvacetčtyři.

Území, kde všechny expedice pracovaly, se nachází v západní části pohoří Taurus 60 až 95 km na SZ od středomořské Alanye. Po geologické stránce patří oblast do pásu Taurid, vyznačující se složitým geologickým vývojem. Kvartérní krasové formy vznikaly v neritických platformních karbonátech, které se ukládaly v průběhu středního triasu až spodní křídy. Během svrchní křídy se začala oceánská pánev uzavírat, což vedlo k přesouvání ofiolitových příkrovů a okrajových břidličných sekvencí přes platformu Taurid v průběhu spodního eocénu. Orogeneze pokračovala do středního miocénu, kdy docházelo k opětovnému nasouvání nejmladších příkrovů na svrchno-paleogenní jednotky (Göncüoğlu et al., 1997).

A total of 24 cavers participated on all five expeditions, all labeled TAURUS + Year. The area is located in the Western Taurus mountain range 60 to 95 km NW to N of Alanya Mediterranean coast. From geological point of view the area belongs to the Tauride Belt recording a complex geological history. For the Quaternary karst formation the Mid-Triassic to Early Cretaceous period with dominating neritic platform carbonate deposition was the most prominent. During the Late Cretaceous the oceanic basin started to close. The initial thrusting of ophiolitic nappes and marginal often shale sequences onto the Tauride platform has started during the Early Eocene and has been continuing until the Mid-Miocene when the youngest nappes have been re-thrust on the Late Paleogene cover (Göncüoğlu et al., 1997).

V současnosti je pohoří ve zkoumané oblasti tvořeno vápencovými hřbety vysokými až 2400 m n.m., táhnoucími se od SZ k JV, které prořezává kaňon řeky Manavgat. Mezi horskými hřbety vznikla údolí a krasová polje. Velká polje Kembos a Eynif se nacházejí 24 a 12 km SZ od města Ibradi. Polje Kembos, dlouhé 13 km se dnem v nadmořské výšce 1140 m, je odvodňováno ponorovou jeskyní Büyük Düden. Polje Eynif má dno 1000 m n.m. vysoko a je odvodňováno jeskyní Gürlevik. Regionální geomorfologické struktury i provedené stopovací zkoušky naznačují, že obě polje mohou být odvodňována do jeskyně Altinbesik Düdensuyu, vyvěrající u dna kaňonu řeky Manavgat ve výšce 500 m n.m.

Další prozkoumané jeskynní systémy se nacházejí 40 km SV od jeskyně Altinbesik v blízkosti jezera v polji Sugla. V masívu Tinas Tepe vznikl jeskynní systém Tinas Tepe Düden dlouhý 5 km (s ústím 1450 m n.m.), který je spojený s vývěrovou jeskyní Güvercinlik (1172 m n.m.) v polji Sugla.

Ondra

Today the mountains are formed by limestone ridges up to 2400 m a.s.l. high generally following NW-SE direction and cut by the Manavgat River canyon. Among the ridges valleys and polje depressions were developed. The Kembos and Eynif poljes located about 24 and 12 km NW of Ibradi Town are the prominent karst depressions in this area. The 13 km long Kembos Polje with the bottoms reaching the altitude 1140 m is drained by the Büyük Düden Cave. The Eynif Polje has the bottom at 1000 m a.s.l. and is drained by the Gürlevik Cave. Regional geomorphological structures indicate that the both poljes could be drained to the Altinbesik Düdensuyu Cave discharging at the bottom of the Manavgat River canyon in the altitude 500 m.

The other explored cave systems are located 40km NE of the Altibesik cave close to the Sugla Polje lake. Up to 5 km long cave passages were developed in the Tinas Tepe limestone massif. The Tinas Tepe Düden entrance is opened 1470 m a.s.l. and is connected with the discharge cave Güvercinlik (1172 m a.s.l.) in the Sugla Polje.

Ondra

Jeskyně Güvercinlik byla také fotogenická. Fotili jsme současně na barevný a černobílý materiál. Blesky držel Nuri, měl krásně oranžový overal.

The Güvercinlik Cave was also photogenic. We took coloured and black and white pictures at the same time. Nuri held the flash, he had a nicely orange overall.

EXPEDICE TAURUS '89

EXPEDITION TAURUS '89

Zorganizovat speleologickou expedici v jakékoliv normální zemi není samo o sobě jednoduchý úkol, v komunistickém Československu se však jednalo o záležitost nadmíru složitou. V první řadě bylo nutné sehnat zahraničního sponzora, který by nás pozval a přislíbil (alespoň na papíře), že uhradí veškeré expediční náklady. Dále bylo nutné získat souhlas od vedení České speleologické společnosti a Ministerstva kultury ČSR. K účasti každého člena výpravy se pak musela vyjádřit stranická buňka na pracovišti nebo ve škole. A na závěr si právo veta vyhrazovala policie, respektive její speciální odnož tzv. Oddělení pasů a víz. Získat veškerá tato povolení trvalo hodně času a tak se s plánováním muselo začít s dvouletým předstihem. Jak jsme mohli vědět, že jen dva měsíce po návratu expedice přijde sametová revoluce a veškerá omezení platná pro cesty na Západ budou zrušena, že "Západ" se posune o tisíc kilometrů na východ?

Všichni jsme se tak těšili na bádání v dosud jen velmi málo prozkoumaném krasu tureckého pohoří Taurus, že jsem výše popsané obtíže

Preparing a caving expedition itself is not an easy task. But doing so in communist Czechoslovakia posed extra difficulties. First of all we had to find a sponsor abroad who would officially invite us and pay for all our expenses, as we officially were not allowed to own any western currency. Then the expedition had to be approved by the board of the Czech Speleological Society and by the Ministry of Culture. Plus all the expedition members had to gain a permit from local communist party authorities as well as from a special police unit. All this took a lot of time. In fact there was so much red tape to cut through that it lasted more than two years to collect all the necessary stamps and signatures. How could we know that less than three months after our expedition the iron curtain would fall (in November 1989) and all regulations on foreign travel would be lifted?

However, we were all so anxious to travel to the scarcely explored karst of the Turkey's Taurus Mountains and search for caves, that we gladly overcame all the above mentioned hardships. We

Vyrážíme na svojí první velkou expedici!

Zleva: Ladislav Balý, Petr Kratochvíl, Pavel Schmidt, Evžen Janoušek, Jaroslav Kadlec, Ondra Jäger

s radostí překonávali. Daleko více času než boji s komunistickými aparátčíky jsme věnovali studiu rozsáhlé francouzské literatury o krasu Seytan Daglari (Satanské hory), o ponorných jeskyních polje Kembos, o divukrásné vývěrové jeskyni Altinbesik, či o obtížích ponoru v závěrovém sifonu jeskyně Guvercinlik. Jiní z nás zase trávili všechen volný čas transformací právě zakoupené staré skříňové Avie v expediční vozidlo a mobilní naftovou cisternu zároveň. (Palivo bylo v cizině tenkrát velmi drahé a hlavně socialistická ekonomika dovolovala nákup tuzemské nafty od profesionálních řidičů za velmi výhodné ceny).

We are going out for our first big expedition.

From the left: Ladislav Balý, Petr Kratochvíl, Pavel Schmidt, Evžen Janoušek, Jaroslav Kadlec, Ondra Jäger.

even managed to buy and old truck and manually skilled members of our Caving Club transformed it within a few months to suit our purpose, including welding three huge extra fuel tanks, as we could not afford to pay the full coast of fuel abroad.

Finally, in August of 1989 we left Prague and headed for our destination. As the 10th International Speleological Congress was just taking place in Budapest, Hungary we decided to stop there on our way and spend a couple days discussing the potential of caving in Turkey with experienced cavers from around the world. We did not realize how lucky we were that the Congress was taking place just at the right place at the right time, but for totally different reasons that you can possibly imagine!

Expedice vyrazila z Prahy v srpnu 1989. V Budapešti se právě konal 10. Mezinárodní speleologický kongres, který jsme krátce cestou navštívili, abychom nabrali ještě nějaké dodatečné rozumy o jeskyňářství v Turecku. Už si nevzpomínám, jestli jsme se tenkrát na toto téma něco zajímavého dověděli, ale kongres přesto sehrál velmi důležitou roli v úspěchu naší expedice. Vlastně nebýt kongresu, tak by ztroskotala ještě dva tisíce kilometrů od cíle, kdesi v podunajské nížině nedaleko Bělehradu. Ale nepředbíhejme...

Budapešť jsme opustili a vybaveni náležitými dokumenty jsme bez problémů projeli železnou oponu do Jugoslávie. Naše radost však neměla dlouhého trvání. Při otáčecím manévru na kraji silnice zadní kola naší Avie zapadla do příkopu a když jsme se snažili vyjet, praskla jedna poloosa. Co teď? Spravit zlomenou poloosu bylo nad síly i našich geniálních kladenských automechaniků a tak jsme museli sehnat novou.

Nejprve jsme si z tohoto problému moc nedělali. Ondra si strčil poloosu do transportáku a spolu jsme vyrazili hledat náhradní díl. Ale když nám v několika servisech řekli, že Avie v Jugoslávii nejedí a že porouchaný díl tady určitě nekoupíme, začali jsme tušit, že řešení možná nebude tak snadné. Do Československa jsme se už vrátit nemohli, výjezdní doložka byla jen jednorázová. Kdyby se někdo chtěl obětovat a jet domů pro novou poloosu, mohl by si nechat o tureckých jeskyních jen zdát. Po přečtení prvního odstavce je mi jasné, že tahle varianta nepřicházela v úvahu.

A tak jediná naděje byla vrátit se do Maďarska a doufat, že nám v Budapešti na kongresu někdo pomůže. Dostopovat do Budapešti nebylo úplně snadné, ale rozhodně se to vyplatilo. Když jsme na kongresu vylíčili skvělému slovenskému jeskyňáři Gustovi Stibrányimu naše nesnáze, hned se dal do díla. Jelikož hovořil plynule maďarsky, začal obvolávat různé autoopravny a vrakoviště a skutečně se mu podařilo najít kýžený náhradní díl. Byl tak ochotný, že nás oba i s poloosou naložil do auta a jel s námi zpátky skoro až k československé hranici, kde nám za pár forintů prodal použitý díl z jednoho vraku. Nebýt Gusty, jeho ochoty, obchodních dovedností a hlavně pochopení pro kluky, kterým se vysněná expedice hrouť dřív, než vlastně začala, mohla tato anabáze skončit úplně jinak!

Not far from Beograd, the capital of former Yugoslavia, still more than two thousand kilometers from our destination our expedition nearly came to an abrupt end. During a turning manoeuvre the rear of our truck slid in a ditch along the road and while trying to pull it out one of the half axles broke. Now what? You cannot duct tape a broken half axle and so a new one had to be found and replaced.

The situation was unpleasant but did not seem very serious, at least at first. Ondra put the broken half axle (a pretty heavy son of a bitch) in his backpack and together we left our friends in search for a new spare part. But we soon realized that Czechoslovak made trucks did not drive in Yugoslavia and thus no parts were available. Neither could either of us travel back to our homeland to fetch a new axle, because the travel permit to leave the country was valid for one exit only. That meant that if we went back, the expedition would be over for us. Having read the introductory paragraphs, you cannot wonder we did not volunteer to do that.

The only hope was Hungary and friends at the Congress in Budapest. So we hitchhiked back to Budapest hoping to find help from our caving buddies. And we were lucky! The much needed assistance materialized in the form of one reputable Slovak Caver, Gusta Stibranyi. Gusta, speaking fluent Hungarian and being the "get-things-done-kind-of-guy", started calling truck dealers and junkyards all around Hungary in search for the half axle. And he succeeded! In fact he drove us nearly all the way to the Czechoslovak border, to a junkyard where we could buy the spare part for close to nothing. A quick comparison with the broken piece suggested that we had the right part.

I cannot already remember how we managed to cover the three hundred kilometers back to our injured truck and the rest of the team. But I recall very vividly how excited the guys were to see us (as well as the new spare part) again! They had to wait for more than forty eight hours, not really knowing anything about our whereabouts (the time of cell phones was still to come). All they knew was, that the two of us left with a broken half axle in a backpack. And when we did not return the same day they realized that finding a new part for our truck was probably more

Už si nevybavuju, jak jsme překonali těch více než tři sta kilometrů zpátky k naší raněné Avii a zbytku týmu. Ale pamatuji si přesně, jaké nadšení zavládlo, když nás (a novou poloosu) kluci spatřili! Museli na nás čekat víc než osmačtyřicet hodin, a přitom jistě předpokládali, podobně jako my dva, že budeme za pár hodin zpátky. Nebylo jak jim sdělit, že koupit novou poloosu je složitější než jen dostopovat do prvního servisu (čas mobilů byl tenkrát ještě mnoho let vzdálený).

Výměna poloosy byla otázkou několika minut. A tak jsme konečně mohli vyrazit vstříc tureckým horám a jeskynním dobrodružstvím. Snad jen třeba dodat, že po této nehodě Avie i naši zkušení řidiči zvládli veškerá další úskalí několik tisíc kilometrů dlouhé cesty do Turecka a zpět (a to včetně prašných cest hluboko v horách Taurusu i uzounkých křivolakých jednosměřek v Istanbulu) bez sebemenšího zaváhání.

Pavel Šroubek

complicated than just hitching to the nearest truck dealer.

Replacing the axle was a matter of a few moments. And so we could finally head towards the Taurus Mountains and our caving adventures. Needless to say, that after this accident the truck operated faultlessly, and covered the distance of several thousand kilometers to Turkey and back (including the rough dirt roads of the Taurus Mountains) without the slightest defect.

Pavel Šroubek

K turistickému tureckému vízu nám někdo na ambasádě připsal slovo ARASTIRMA (v češtině VÝZKUM). Tento nápis bez průvodního dopisu nám způsobil velké problémy při vyřizování povolení pro výzkum tureckých jeskyní v MTA v Ankaře.

Someone at the embassy added the work ARASTIRMA (Research) to our Turkish visa. And this word without any explanatory letter caused us severe problems when obtaining the permit for exploring the Turkish caves in MTA in Ankara.

JAK PRCEK CESTOVAL DO BUDAPEŠTI

Po měsících příprav a denodenní práce na naší Avii odkoupené od České pošty ve stavu totálního šrotu nastal den odjezdu. Po hektických posledních dnech, kdy bylo potřeba naložit veškerý expediční materiál, nastal čas vyměnit v bance koruny za marky. Na padesátidenní expedici nám stát velkoryse dovolil směnit si 30 západoněmeckých marek. Tuto směnu v bance vyřizovala Pítrova žena Spíta.

Večer, když bylo vše naloženo a připraveno k odjezdu, tak jsme se rozdělili na dvě skupiny. S první partou jsem odjízďel Avii do Budapešti, kde jsme hodlali navštívit Speleokongres, a druhá skupina jela za námi o den později nočním vlakem do Budapešti. Tam jsme se měli všichni setkat a společně pokračovat autem směr Turecko. Nastal čas odjezdu, od Spíty jsem dostal pas, výjezdní doložku, třicet marek a hurá na cestu. Brzy ráno po příjezdu na hranice v Komárně začala procedura pasové kontroly. Po odevzdání výjezdní doložky otevíru pas a z fotky v „mým“ pase na mě kouká Gabo. Tak chvíli koukám na tu fotku a pak se loučím.

Jdu na stopa do Bratislavy čekat na vlak s druhou skupinou, kde bude i Gabo s mým pasem. Celník nechápal a myslel, že si dělám srandu, ale když jsem se dožadoval zpět mojí výjezdní doložky (která již byla orazítkovaná) pochopil, že si asi srandu nedělám a doložku mi vydal. Já se otočil a šel pěšky do Komárna na stop. Do Bratislavy jsem se dostal natřikrát. První stop byla sympatická paní, která mluvila jen maďarsky, takže jsme si skvěle pokecali. Druhý stop byl v pohodě, ale třetí řidič byl sebevrah za volantem, takže jsem se celou dobu modlil, abych se do Bratislavy dostal. Po celodenním a celonočním čekání konečně v pět ráno přijel vlak a Gabo s mým pasem. To, co jsem si musel vyslechnout, se nedá ani popsat. Takže takhle začala moje cesta na expedici Taurus '89.

Prcek

HOW PRCEK TRAVELLED TO BUDAPEST

After months of preparation and daily labor on our Avia truck purchased in the state of a total wreck from the Czech Post, the day of departure from the country came. After the last hectic days, when all the expedition gear had to be loaded, the time came to exchange Czech Crowns for Marks in the Bank. Our country graciously allowed us to purchase about 30 German Marks for a fifty day long expedition. The exchange was processed by Pitr's wife Spita.

In the evening, when all was loaded and prepared for departure we split into two groups. I left in the first one by truck to Budapest, where we planned to visit the Speleo Congress, the second group followed the next night by train. We were supposed to meet in Budapest and then continue together in the truck. Spita gave me my passport, the exit permit, 30 Marks and off we were. We reached the border in Komarno early in the morning and underwent the passport control. I gave the officer my exit permit and then opened the passport. From the photo in "my" passport Gabo smiled at me. I kept staring at the photo in the passport, but soon realized that all I can do is say good bye.

I hitchhiked back to Bratislava where I was to wait for the train bringing the second half of our expedition together with Gabo and my passport. The custom officer thought I was joking when I asked him to give me back my already stamped exit permit. But he soon realized that I mean it seriously and returned the permit. I hiked back to Komarno and waited for a lift. I reached Bratislava after three rides. The first one was with a nice lady, who spoke only Hungarian so we had a wonderful chat. The second ride was ok, but the third driver was a suicidal maniac and so all I could do was pray to reach Bratislava in good health. I waited there the whole day and the whole night, when finally at five in the morning Gabo arrived with my passport. You cannot imagine what I had to listen to. So this is how I began Expedition Taurus '89.

Prcek

CHODÍ PEŠEK OKOLO

Během cesty z Budapešti se Gabovi a Pajanovi zdálo, že když jedeme na zadní přídavné nádrže do kopce, tak se zavzdušňuje čerpadlo. Během krátké zastávky kdesi ve slunné Jugoslávii se rozhodli, že ho otestují. Aby nasimulovali kopec, tak s plně naloženou Avii zacouvali do škarpy. A výsledek? Jestli se zavzdušňuje čerpadlo nezjistili, ale když se snažili vyjet z příkopu, tak zlomili poloosu! Náhradní jsme neměli, a tak Ondra se Šroubkem odjeli stopem zpět do Budapešti sehnat novou.

Trvalo to tři dny a noci, kdy ostatní přes den hráli „Chodí pešek okolo“. Akorát jsme nehráli o stoličku jako ve školce, ale o kus stínu pod autem, protože jsme stáli uprostřed polí, kde žádný stín nebyl. Přesouvali jsme se, jak šel stín. Tři noci jsme nespali, protože v teplých péřových spacácích to prostě ve vedru nešlo a bez spacáku to nešlo taky kvůli tisícům komárů! Takže Gabo a Pajánku: díky za skvělé tři dny odpočinku před příjezdem do Turecka!

Prcek

Vlajka expedice. Každý člen jich měl několik. Dochoval se jediný exemplář u Pajánka.

The flag of the expedition. Every member had several of them. However, only one copy from Pajánek was preserved.

DUCK, DUCK, GOOSE

During our journey from Budapest, Gabo and Pajan got the impression, that when we were using the rear extra fuel tanks the fuel pump got aerated. And so during a short stop somewhere in sunny Yugoslavia, they decided to test it. In order to simulate uphill motion they backed with the truck in a trench along the road. And what was the result? We did not find out if the pump gets aerated, but when they tried to drive out of the trench they broke a half axle. We did not have a spare one, so Ondra with Sroubek hitchhiked back to Budapest to get a new one.

It took three days and three nights, while the rest of us during the day played the game "Duck, Duck, Goose". Except that we did not play for a stool as in nursery school but for a piece of shade under the truck, because we were parked in the middle of fields, with no shade around. We kept moving as the shade was advancing. We could not sleep for three nights, because it was too hot in the warm sleeping bags, and when we crawled out of them there were thousands of mosquitoes! So Gabo and Pajánek: thanks for a wonderful three days rest before arriving in Turkey!

Prcek

Krucí, Turci!

Nikdo z nás dříve nebyl v muslimské zemi a tak nám místní kultura přinesla nejedno překvapení. Začalo to už na hranicích s Bulharskem, kde jsme byli svědky masového exodu bulharských Turků. Komunistická vláda jim milostivě dovolila najít si novou vlast, a my jsme mohli sledovat, jak stovky rodin v autech naložených až po střechu (a většinou i nad ní) čeká v nekonečné frontě na bulharsko-turecké hranici, než se vyřídí formality.

Po dvoudenní návštěvě Istanbulu a přenocování na zahradě československého konzulátu, kde na nás jistě vzpomínají v dobrém, jsme pokračovali dál do nitra Turecka. V hlavním městě Ankaře jsme se ve výzkumném ústavu MTA (Generální direktorát pro výzkum a průzkum nerostných surovin) setkali s naším tureckým průvodcem Nurim Guldalim. Představil nás svému nadřízenému, řediteli ústavu Alimu Cakmakovi. Místo vlídného přijetí jsme se od ředitele dověděli, že nebude moci Nuriho uvolnit a že nám ani nedá doporučení, abychom získali expediční povolení z ministerstva. Byl to šok, protože z předchozí korespondence s Nurim jsme se domnívali, že vše je už domluvené.

Seděli jsme u ředitele v kanceláři, popíjeli jeden silný turecký čaj za druhým, racionálně mu vysvětlovali význam expedice a náročnost příprav, ale pořád se nechtěl nechat obměkčit. Pak Nuri naznačil, že pan Cakmak se asi cítí trochu dotčen, že jsme z Čech korespondovali jen s ním a ředitele jaksí přeskočili. Tak jsme změnili vyjednávací taktiku, trochu Cakmakovi zalichotili, několikrát zdůraznili, jak pod jeho vedením udělala turecká ložisková geologie nesmírný pokrok a hlavně že bez jeho obětavé pomoci by se expedice nemohla nikdy uskutečnit. A Cakmak postupně obracel, za chvíli jsme byli ta nejvýznamnější expedice, kterou on samozřejmě v Turecku vítá a všemožně ji bude podporovat.

Vyhráno ještě nebylo, musel jsem s Nurim na Ministerstvo obrany. Vybavuji si komičnost situace, já po mnohadenní cestě patřičně rozdrbaný, neoholený v propoceném tričku a zmačkaných kraťasech stojím před jakýmsi tureckým generálem v parádní uniformě. Seděl v obrovském křesle na vysokém podstavci, za ním obraz Atatürka v nadživotní velikosti a před ním v uctivém předklonu několik jeho poradců. Ale to už jsme

Oh, those Turks!

Neither of us was ever before in a Muslim country and so we were up to a bunch of surprises. It all began already at the Bulgarian border, where we witnessed a mass exodus of Bulgarian Turks. The communist government graciously allowed them to move to their new homeland and so we could observe, as hundreds of families in fully loaded beat up cars had to wait in an endless line at the Bulgarian Turkish border, before all the paperwork was completed.

After a two day stopover in Istanbul and a night at the Czechoslovakian consulate (where I am not sure if they would welcome any more cavers) we continued into Turkey's heartland. In the capital Ankara we met at the local research institute MTA (General Directorate for mineral research and exploration) with out guide Mr. Nuri Guldali. Nuri introduced us to his boss, Ali Cakmak, who was the director of the institute. Mr. Cakmak did not appear happy at all to see us, in fact he starting saying that he will not allow Nuri to accompany us, neither will he give us the necessary recommendation. This came as quite a shock, as we believed from our letters with Nuri, that all the formalities are settled.

I ended up sitting with Cakmak in his office, drinking one glass of strong Turkish tea after another and explaining the significance of our expedition, but he would not budge. Nuri then hinted that Cakmak is probably offended that we did all the communication with him and ignored the director. And so I changed my negotiation strategy. I kept flattering Cakmak for his wonderful research work and repeated many times that only thanks to his great support this expedition could be realized. This worked very well, he changed his position, and suddenly we became a very important expedition which was naturally welcome to Turkey.

We had the recommendation, but then Nuri and I had to travel to the Ministry of Defence to get the permit. I remember how out of place I felt. After a several day drive, unshaved in crumpled shorts and a T-shirt I stood in front of some Turkish general in a spotless uniform. He was seated in a large armchair on a high pedestal, behind him a larger than life painting of Atatürk and in front him

věděli, jak na turecké pohlaváry, a tak netrvalo dlouho a my se vypořádali z tohoto panoptika s kýženým povolením v kapse.

V každé lokalitě, kde jsme báдали, jsme navštívili místního kaymakama (starostu) a ubezpečili ho, že jsme jeskyňáři a ne archeologové a že nic nebudeme vykopávat, natož odvážet. Typicky, když se takto Kaymakam uklidnil, moc nechápal, proč nás láká lézt do jeskyň, ale v zásadě mu byla naše expedice ukradená. Ale ne kaymakamovi v Beysehiru. Ten kdysi žil ve Spojených státech a měl pro naše bádání velké pochopení. Nadšeně se vyptával na všemožné detaily, a stále nám děkoval, že výzkumy v okolí jeho města provádíme. Dokonce si našel čas, aby nás zavezl nad Beysehirské jezero a ukázal nám nejkrásnější západ slunce na světě. Tady bylo zase na nás, abychom přikyvovali a souhlasili, že skutečně nikde jinde na světě nezapadá slunce tak nádherně jako právě v Beysehiru. Po cestě nás nejvíc bavil řidič starosty. Kdekoliv zaparkoval, vždycky tryskem obíhal vůz, aby včas otevřel dveře svému váženému pasažérovi. Div se nepřerazil, aby si starosta náhodou nemusel otevřít dveře sám.

Když jsme tábořili nedaleko kterékoliv vesnice, budil nás před svítáním muezín z minaretu svým naléhavým voláním k modlitbě. My jsme však zůstávali věrni našemu jedinému bohu, bohu podzemí, a tak jsme se vždy jen zavrtali hloub do spacáků a tiše na Alláha brblali. Marně se nás také Nuri snažil přesvědčit, že když jdeme mezi venkovany, musíme si obléci trička a hlavně dlouhé kalhoty. V obrovských vedrech nám přišlo daleko logičtější, že když už místní ženy nesmějí vidět naše kolena, tak ať si zakryjí oči. A tak kamkoliv jsme přišli, vždy následoval úprk všech osob ženského pohlaví, a to jsme po nich ani nemuseli nic láskyplně pokřikovat. Zajímavý byl i turecký přístup k emancipaci, skoro by se dalo říct, že jí bylo příliš. Veškerou těžkou práci na políčkách kolem vesnic totiž dělaly ženy všech věků, zatímco mužům bylo dovoleno jen zahálet a celý den popíjet čaj. Je vidět, že nic se nesmí přehánět, ani emancipace.

Pavel Šroubek

his advisors bowing respectfully. But by then we knew how to handle the Turkish officials and so we were out of this panoptical place in a few minutes with the permit in our hands.

Wherever we stopped to do some cave exploration, we always had to visit the nearest town's Caymakam (mayor) and explain to him that we were cavers and not archeologists, that we won't do any excavations and carry away anything. This typically made the Caymakam relax, he did not understand why anyone sane would crawl into caves, but he stopped caring about our activities. Well, except for the Caymakam of Beysehir. He used to live in the U.S. and had great understanding for our endeavors. He kept asking questions about caving and was really glad that we are doing this job in the vicinity of his town. We could not refuse his invitation to drive us high above the Beysehir Lake to show us the most beautiful sunset in the world. And now it was our turn to confirm that the sun setting over Beysehir is indeed much more beautiful than anywhere else. The funniest part of this trip was the Caymakam's driver. Wherever he stopped he dashed around the car to open the door for his respectable passenger. He would rather break a bone than see that the mayor had to open the door for himself.

Whenever we camped near any village, we would be wakening before sunrise by the muezins pleading call to Morning Prayer. But we remained faithful to our only god, the god of the underworld, and only crawled deeper in our sleeping bags getting angry with Allah. Similarly vain were Nuri's requests that we wear shirts and long pants whenever any locals appeared in sight. It was so hot in the Taurus that it seemed much more logical that the local ladies look the other way, if the sight of our knees was so disturbing to them. And so wherever we arrived, we could only see the women of all ages disappearing. I cannot imagine what would happen if we would dare to say a few loving word in their directions. Actually the whole issue of emancipation seems a bit overdone in Turkey. All the hard work in the fields around villages is performed by women, the man are only allowed to relax, drink tea and play cards.

Pavel Šroubek

ZPRÁVA Z EXPEDICE TAURUS '89

10.8.-23.9.1989

V roce 1989 pořádala ZO 1-05 Geospeleos České speleologické společnosti společnou expedici se skupinou jeskyňářů z Lancaster University Speleological Society (LUSS) do krasové oblasti západní části pohoří Taurus v jižním Turecku. Výpravu doprovázel dr. Nuri Güldali, geomorfolog a profesionální speleolog z tureckého geologického ústavu M.T.A. Ankara.

Cílem expedice byl především průzkum **polje Kembos**, vzdálené 35 km jz. od Seydisehiru. Polje je 13 km dlouhé a jeho dno široké 1-2 km leží v nadmořské výšce 1140 m. Nejvyšší vrcholy okolních hor dosahují výšky 2400 m. Vápence jsou křídového stáří a místy obsahují polohy nekrasových flyšových hornin, mocných až několik set metrů. Polje je odvodňováno ponorovou jeskyní **Büyük Düden**. Tudy se ztrácí většina vody, která v jarních měsících stéká do údolí z okolních hor. Jednou za několik desítek let dochází během období výjimečně bohatého na srážky k zatopení celého dna údolí. Jezero bývá hluboké 4-5 m a voda pak postupně odtéká jeskyněmi **Büyük Düden** a **Feyzullah Düdeni**. Na konci roku 1968 byly provedeny barvicí pokusy severně od jezera Beysehir a také v polji Kembos (Chambert 1977, Schmitt 1986). Barvivo se objevilo ve vývěrové jeskyni **Altinbesik Düdensuyu** (406 m n.m.), která ústí do kaňonu řeky Manavgat, 33 km jv. směrem od Kembosu.

Vstupní část ponorové jeskyně **Büyük Düden** k sifonu je dlouhá 120 m. Zmapovali ji v roce 1976 Chabert s Vuilleminem. Další průběh jeskyně za sifonem byl neznámý. Po proniknutí tímto 9 m dlouhým a 2,5 m hlubokým sifonem následovala 60 m dlouhá chodba rozšiřující se do malého dómu. V jz. části dómu jeskyně pokračuje druhým sifonem s maximální hloubkou 10 m. Sifon se stáčí k jihu a po 31 metrech ústí do prostorné chodby, která pokračuje přes tři jezera 480 m k jihu. Obrovským závalem na jejím konci se nepodařilo proniknout.

Morfologie terénu v okolí polje Kembos je značně členitá. Na poměrně malé ploše zde vznikly stovky závrtů

REPORT FROM EXPEDITION TAURUS '89

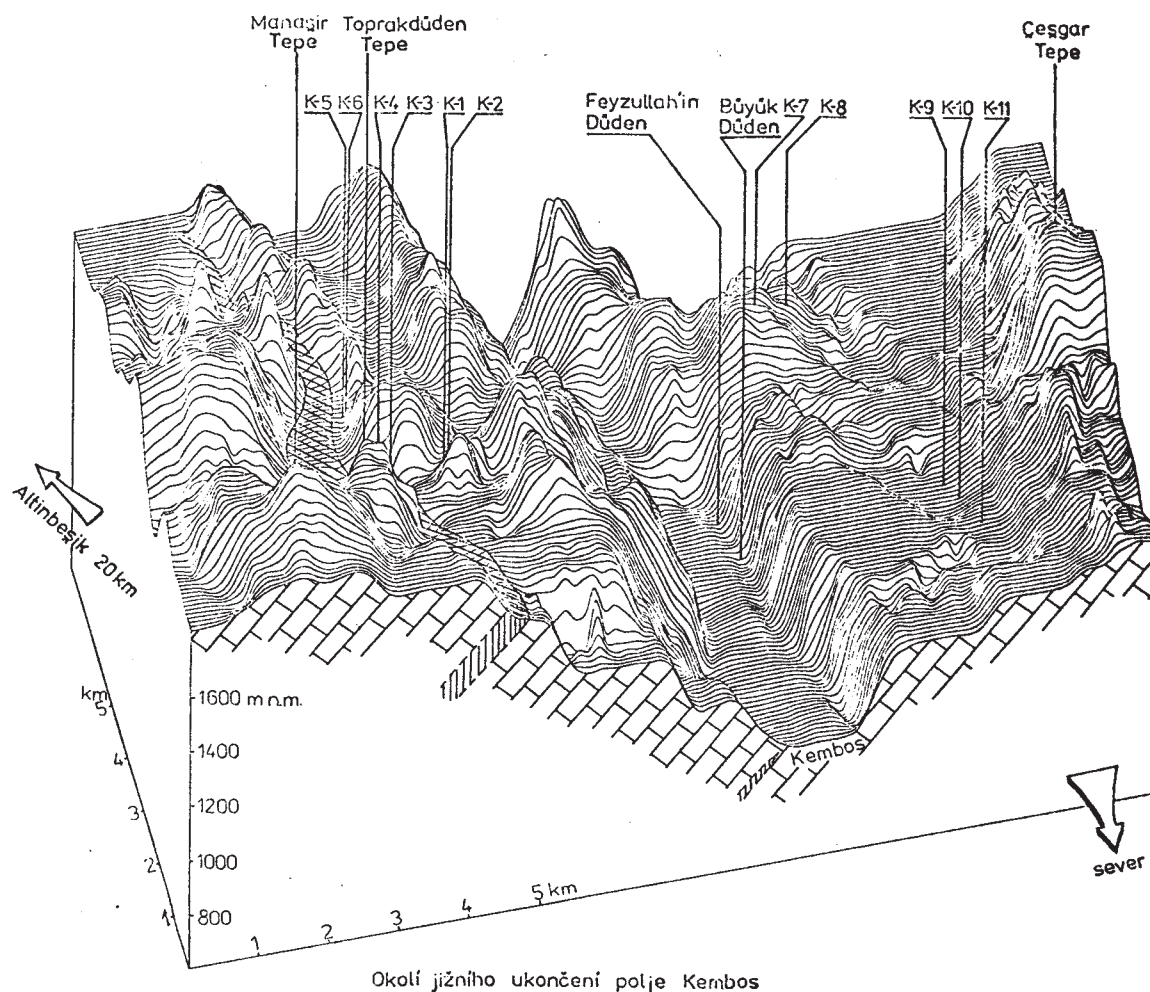
10.8.-23.9.1989

A joint Czech-English caving expedition to the karst regions of the western part of the Taurus Mts. in southern Turkey took place in late summer of 1989. The Czech party consisted of 8 cavers and 4 cave-divers from the Prague Geo-speleous Caving Group. In Ankara, dr. Nuri Güldali, geomorphologist from the Turkish Geological Institute M.T.A. Ankara, joined the Czech team. In the to come we highly appreciated Nuri's knowledge of the karst in the area designed to explore.

Our greatest interest focussed on the area of the **Kembos** polje and its environs. The polje itself is situated 35 km to the SW of Seydisehir being a morphologically prominent phenomenon of the whole area. The bottom of this 13 km long and 1-2 km wide valley is situated 1140 m a.s.l. Every spring water from the surrounding mountains flows in the polje and is gradually absorbed by the sink-cave **Büyük Düden** and partly also by the cave **Feyzullah** in Düdeni. We tried to find any connection of the sink-caves from the Kembos polje with the Altinbesik resurgence /alt. 406 m/ issue system mounting close to the canyon of the Manavgat River. The distance between these cave systems makes 30 km. Our attempt was inspired by papers by G.E. Schmitt published in the International Caving Magazine and NSS news / Schmitt 1980,1987/ in which the author presented his daring ideas about the karst conditions in this part of Taurus.

Büyük Düden. The entrance part of the cave to the first sump was surveyed by Chabert and Vuillemin in 1976. It is 120 m long. From there a 9 m long, 2.5 m deep muddy sump continues. Diving it is quite unpleasant due to a wedged tree and dead fish. Next comes a 60 m long passage widening into a small chamber. In the SW part of the chamber is a lake and the second sump which is 31 m long and 10 m deep. At first it heads southwestwards, after 10 m it turns southwards. The continuing passage goes S to SW. It is 480 m long, spacious and three lakes.

Meanwhile, other members of the expedition searched for chasms in the mountains stretching east- and westwards of the southern border of the Kembos polje. Here the mountain range

a propastí. Převážná většina závrťů má však dno ucpané kamenitou sutí, bloky vápence a někdy hlínou. Hlouběji zasahující škrapy a propasti mohou mít firnové ucpávky ze sněhu, který ani během léta v této vyprahlé krajině neroztaje. Pro nás to byl vždy vítaný zdroj vody. Morfologie je závislá na geologické stavbě celé oblasti a horského klimatu. Značně tektonicky porušené vápence se uklánějí k východu pod úhlem 40-60°. Závrty a deprese jsou pak vyplňovány sutí a bloky sjíždějíci po ukloněných vápencových lavicích.

Území východně od polje Kembos leží v úrovni 1800 - 2000 m n.m. Nejvyšší vrcholky překračují 2400 m n.m. V této části hor jsme prozkoumali a dokumentovali celkem sedm menších jeskyní.

(pokračování na straně 28)

exhibits a very articulated morphology of the terrain. Hundreds of sinkholes and dolines can be traced here on just small-extent areas. Markedly tectonically disrupted limestones of Cretaceous age steeply dip eastwards here at an angle of 40-60°. Sinkholes and depressions in the limestone are filled with debris and blocks sliding along the aslope limestone banks. In some deeper depressions ice and firn do not melt even during hot summers so then these „fridges“ serve as a water source in the dried-up land.

The average altitude of the mountains east of Kembos is 1800-2000 m, the highest peaks reach 2400 m. There we discovered several chasms and caves.

O našem tureckém průvodci na expedici v roce 1989 Nurim Guldalim, geomorfologovi z ankarského geologického ústavu, se zmiňuji v několika příbězích. Nuri byl totiž jeden z těch lidí, bez kterého by tato expedice byla jen těžko úspěšná. Díky jemu jsme získali jakýsi oficiální statut, což v dosti paranoidním Turecku osmdesátých let bylo velmi významné. Vojenská kasárna jsme potkávali na každém kroku a kdyby se naše, byť zcela nevinné, aktivity začaly zdát podezřelé, mohlo to s námi špatně dopadnout. Stačilo, že jsme byli z tenkrát komunistického Československa.

Nuri hlavně moc dobře znal místní poměry a věděl, jak zapůsobit na kterého místního samosprávce, ti nás též kdykoliv mohli vypovědět z jejich okresu nebo katastru nebo nevím z čeho, nikdy jsem totiž nepochopil turecké správní členění. Vždy se objevil nějaký další „kaymakam“, který se začal zajímat o naše aktivity, a my museli vysvětlovat, že jsme jen „obyčejní“ jeskyňáři.

Další přidaná hodnota Nuriho spočívala prostě v tom, že byl Turek a tedy uměl turecky. A tak za nás smlouval na trhu, pomáhal se doptat na cestu nebo sondoval u pastevců, lovců a mnoha dalších pohádkových bytostí, obývajících pohoří Taurus, zda nevědí o nějakých jeskyních. Já sám jsem s Nurim mluvil lámanou němčinou. Nuri kdysi žil v Německu, odkud si přivezl i manželku, tak touto řečí vládl výborně.

Nuri, drobný šlachovitý mužík, vždy pečlivě upravený, do naší party zarostlých rozdrbanců výborně zapadl. I jazyková bariéra brzy padla, rychle jsme od něj pochytili těch pár důležitých tureckých slov jako například Bin Boga (Tisíc býků, značka oblíbeného tureckého destilátu).

Pavel Šroubek

Our Turkish guide on the expedition in 1989, Nuri Guldali, geomorphologist from the Ankara geological institute, is mentioned in several of my stories. Nuri was one of the people, without whom our expedition would scarcely become a success.

Thanks to him we obtained an official status, which was very important in a somewhat paranoid Turkey of the late eighties. Military barracks were omnipresent and if our activities, although absolutely innocent, would appear suspicious, our expedition could easily end prematurely. After all we came from Czechoslovakia, a communist country back then.

Even more importantly Nuri knew the local customs very well. He knew how to impress people, mainly the local authorities, who could also easily expel us from their district. The number of various Caymakans (mayor, local authority rep) seemed never ending, and we had to explain over and over, that all we want to do is explore caves.

Nuri's other additional value was simply the fact that he was Turkish and thus could speak the language. So he was haggling for us on the market, asked for directions when we got lost, or interviewed the local shepherds, hunters and other fairy-tale like characters, who inhabited the Taurus Mountains, trying to find out whether they knew of any caves. I communicated with Nuri in broken German. Nuri used to live in Germany, where he met his wife and so he spoke this language fluently.

Nuri, this petty sinewy guy, always spruce and well dressed, fitted well in our group of ragged, hirsute cavers. Even the language barrier was soon overcome, and we learned quickly the few important Turkish words, such as Bing Boga (Thousand Bulls, a brand of popular local booze).

Pavel Šroubek

JAK JSEM ŠEL K ZUBAŘI

Návštěva zubaře nepatří a nikdy nepatřila mezi mé oblíbené akce, jako byla v dětství Matějská pouť, nebo v pozdějším věku oslava narozenin s kamarády v hospodě.

Prostě když jsem musel, šel jsem k zubaři a drobnou bolest při vrtání přetrpěl - díky bohu za bezbolestné vrtačky.

Toto relativní „příměří“ mezi mnou a zubaři bylo narušeno jednou zásadní událostí:

Psal se rok 1989 a já jsem s kamarády směřoval do Turecka zkoumat hlubiny jeskyní. Mladý muž v rozpuku síly. Zdravý a dravý – tak to alespoň vypadalo při odjezdu. A tak to vypadalo i při příjezdu k cíli naší výpravy, jeskyni Altın Beşik v pohoří Taurus. Naši expediční Avii jsme zaparkovali ve vesnici Ürünlü, co nejbliže k jeskyni, a jali jsme se snášet potřebný materiál ke vchodu do jeskyně. Cesta byla „skvělá“, pouhou hodinku chůze po strmých stezkách, nestezkách.

První večer byl příznačný. Trochu rumu, něco k jídlu a na štěrkovém loži nabrat síly pro další den. A tak i já usínal spánkem blažených. Ale ráno už nebylo tak skvělé. Něco se změnilo. Začal mě bolet zub. Tak co. Ono to „přejde“. Více rumu, více práce a večer bude dobře. Ale ouha, nebylo. Zub bolel čím dál víc a přebíjel jak krásy přírody, tak bohužel i rum.

První den zabral rum, druhý den prášek, ale pak začalo být ouvej. Třetí den už nepomáhalo nic. Ještě že jsme měli místního průvodce, tureckého geologa Nuri Guldaliho. „Nuri, je zle, potřebuji k zubaři nebo umřu“ – turecko-anglicky jsem vysvětlil našemu průvodci. „OK Pavel, není problém, ve vesnici je člověk s oprávněním opravovat zuby, večer bude asi doma, tak k němu zajdeme“ odpověděl náš milý průvodce.

„Člověk s oprávněním opravovat zuby“ – tohle slovní spojení mne trochu vyděsilo. Ale bolest je bolest.

Lokl jsem si rumu a večer vyrazil v doprovodu Nuriho na cestu do vesnice. Po hodině chůze jsme tam byli. Teď jen najít správný dům. A to není snadné. Ve vesnici není elektřina, petrolejky blikají za zataženými okny a pak hledej. Ale nakonec se podařilo. „Zubař“ je tu.

Přivítal nás usměvavý chlapík mluvící plyně pouze jedinou řečí – turecky. Takže budeme překládat.

Moje lámaná angličtina byla přeložena do turečtiny a konstatováno, že je třeba vyvrtat. Zub je asi v zánětu a vyvrtání prý pomůže.

Tak a jdeme na to.

Hurá, nastartujeme agregát na elektřinu, zapneme světla a moje lehce neoblíbená bezbolestná vrtačka udělá, co je třeba. Ne – to byla jen představa.

Jdeme do sklepa. Rozžehněme další petrolejku a ve vodě z potoka omyjeme jak ruce, tak něco, co by mohl být vrták. VRTÁK ??

A do čeho ho nasadíme??

ANO, konečně chápu utrpení středověku a léčbu zubů kováři. Takže já budu hrdina. V koutě totiž stojí něco, co připomíná bicykl kombinovaný s mučícím strojem. A už tam sedím. Sedím a strachy skoro neotevřu ústa. Ale nakonec musím. Přeci potřebuji VRTAT!!!

Začíná GIRO ITALIA. Můj zubař šlape a roztáčí ďábelský stroj. Šlape jako zběsilý, jako v cílové rovince. Řetězové převody vrčí a vrták se otáčí. Petrolejka vrhá stíny na můj bledý vystrašený obličej. Ale rum a bolest mne nutí vytrvat. Jdeme do toho!

Nakonec jsem to přežil.

Zub byl vyvrtán a mně to opravdu pomohlo! Od té doby se nebojím konce naší civilizace. Šlapací vrtačku přece sestrojím i já.

Pajánek

KOULOVAČKA NA KEMBOSU

První lokalita, kde jsme se rozhodli začít bádát v jeskyních, bylo polje Kembos hluboko v pohoří Taurus. Tady se nacházela ponorová jeskyně Buyuk Duden, kde se doposud nikdo nepokusil o proplavání závěrového sifonu. Na Kembosu jsme se také setkali s našimi kamarády z Anglie, z univerzitního speleoklubu při Lancasterské univerzitě (Lancaster University Speleological Society – LUSS). Díky kolegům z LUSS jsme vlastně na expedici mohli jet, byli to oni, kdo nám poslali oficiální pozvání a finančně na naši výpravu též přispěli. Před rokem jsme je zase hostili my a ukázali jsme jim krásy podzemního světa Moravského krasu i řadu jeskyní na Slovensku a svedli s nimi nejednu pivní bitvu. Když jsme je viděli, jak se na Kembosu vypotáčeli ze staříčkého mikrobusu, který s nimi projel napříč celou Evropou a přes půl Turecka, bylo nám jasné, že nejen čeští jeskyňáři si na komfort zrovna nepotrpí.

Zatímco se naši i angličtí speleopotápěči pokoušeli proplavat stovkami leklých ryb ve zmíněném sifonu, ani my ostatní jsme nechtěli zahálet. Vždyť jsme konečně byli v tureckém Taurusu, v cíli naší vysněné expedice! Z předchozího studia literatury a map jsme věděli, že na východ od Kembosu se rozprostírá nekonečné a neprozkoumané, nehostinné a zcela vyprahlé pohoří Seytan Daglari (Ďábelské hory). A právě tady jsme chtěli začít pátrat po hlubokých propastech navázaných na erozní bázi polje Kembos.

Brzy ráno jsme si sbalili vercajk, jídlo na pár dní a hlavně dostatek vody a vyrazili vzhůru do Ďábelských hor. Začátek výstupu cedrovými svahy nad Kembosem nebyl nijak lezecky náročný, jednalo se o normální „choďák“, ale jak už to tak bývá, právě tam si Martin přivodil drobný úraz. Nevím už přesně, co se mu stalo, jen si vzpomínám, že najednou nebyl nikde k vidění a pak jsme ho jen slyšeli volat hluboko pod námi. Křičel, že má něco s nohou a že se musí vrátit, ať jdeme dál. Byla škoda, že nemohl pokračovat, ale expedice byla na svém počátku, tak jsme věděli, že si ještě tureckého jeskyňáření užije dost a dost.

SNOWBALL FIGHT ON KEMBOS

The first location where we decided to investigate caves in was the Kembos Polje deep in the West Taurus Mountains. On the west flank of the polje the ponor Buyuk Duden Cave was found, no one has attempted to dive its terminal sump so far. That was a challenge for our divers! Kembos was also the place where we met with our friends from England, cavers from the Lancaster University Speleological Society (LUSS). Thanks to our colleagues from LUSS this expedition could materialize in the first place. They sent us an official invitation and supported us financially. This way they could pay us back for hosting them in Czechoslovakia the year before. We showed them the beautiful caves of the Moravian Karst, several Slovak caves as well and together we drank many gallons of beer. When we first saw them on Kembos, staggering out of their beat up minivan, that carried them across Europe and half of Turkey, it was clear that it is not only Czech cavers who do not care much about luxury.

While our and the English cave divers attempted to swim thru hundreds of dead fish in the above mentioned sump, the rest of us did not have time to slack either. We were finally in the Taurus Mountain Range, the destination of our thoroughly planned expedition! We knew that east of the Kembos Polje the Seytan (Devil's) Daglari Mountains are located. These mountains were extremely remote, unexplored, dry and inhospitable and that is why we wanted to begin here our search for deep chasms connected to the erosional base of the Kembos Polje.

Early in the morning we packed our gear, food for several days and most of all plenty of water and headed up into the Devil's Mountains. The beginning of the ascend led us through cedar forests and was not extra difficult. But as it is typically the case, it was here that Martin hurt himself. I do not remember exactly what had happened to him, all I know that suddenly he was not with us and then we heard him calling from way below. He shouted, that he hurt his leg and cannot continue. We did not think much of his injury, the expedition was at its very beginning and we were sure, that he will still have plenty of opportunity to enjoy the Turkish caves.

Že pokračování naší průzkumné výpravy nebude bez Martina tak snadné, jsme si uvědomili až večer, mnoho kilometrů od základny na Kembosu, vysoko v Ďábelských horách. Když jsme začali připravovat večeři, tak jsme zjistili, že nemáme skoro žádnou vodu. Teprve tehdy nám totiž došlo, že když jsme si ráno rozdělovali proviant, byl to právě Martin, komu připadlo nést zásoby vody na vaření a pití na další dny.

Nevím přesně, co jsme ten večer jedli, ale vím, že to do krku moc nelezlo. Ani ráno jsme na tom nebyli o nic lépe. Pohled na zcela suchou černou igelitovou plachtu, která měla přes noc nalapat spoustu rosy, napovídal, že tahle osvědčená metoda v Ďábelských horách fungovat nebude. Ale přece se nevrátíme, nenecháme se odradit takovou drobností, jako je nedostatek vody, navíc třeba nějakou v horách najdeme.

Rozdělili jsme se do dvojic. Ondra nám každému přidělil oblast, ve které jsme měli prolézat závrtu a pátrat po propastech. Ďábelské hory jsou nádherné a i po tolika letech si vybavuji ty úžasné scenérie. Kam oko dohlédne, jen rozeklaný vápencový masiv rozbrázděný tisíci závrtu nejrůznějších velikostí a tvarů. Při detailnějším pohledu pak škrapy a zase jen škrapy, některé drobné, ale ostré jak břitva, jiné hluboké mnoho metrů. Vegetace tam není prakticky žádná, jen velmi zřídka osamělý zakrslý cedr, který bere živiny bůhví z čeho. A nad světlounkým vápencem sytě modrá obloha bez mráčku a rozpálené turecké slunce, před kterým není kam se skrýt.

Leoš a já jsme vyrazili do tohoto vápencového labyrintu. Přelézali jsme škrapy a postupně prolézali jeden závrt za druhým v naději, že na dně najdeme vstup do propasti. Šlo to nesmírně pomalu, za dopoledne jsme vzdušnou čarou urazili sotva pár kilometrů. A žízeň byla čím dál tím neodbytnější, slunce čím dál víc žhnulo, a tak nám v hlavě zbyla jen jedna jediná myšlenka – musíme najít nějakou propast. Už jsme nehledali propast jako jeskyňáři, ale jako utrmácení, vyprahlí zbloudilci, kteří doufají, že na dně propasti najdou aspoň trochu sněhu, kterým utiší žízeň a uklidní třešticí hlavu. Věděli jsme, že zimy ve zdejších horách jsou velmi tuhé a že tu běžně napadne několik metrů sněhu, který by na dně hlubokého propastovitého závrtu mohl přežít do léta.

However, it was in the evening that we realized that continuing without Martin would not be that easy. We were already many kilometers from our base at Kembos, high in the Devil's Mountains, ready to cook some dinner, when we realized that we do not have any water. Only the did we remembered that Martin was carrying all the water for cooking and drinking for the next couple days.

I am not sure what we ate after all, but I remember that it was not easy to swallow. In the morning we were not in any better shape. We spread out a large black tarp overnight hoping to gather at least some dew. This method works typically quite well, but not in Turkey. But we did not want to go back, lack of water would not stop us from cave investigation, plus there was a slim chance to find some water in the mountains.

We split into groups of two and headed separate ways to search for chasms. The Devils Mountains are absolutely gorgeous. Still after so many years I can remember the lovely sceneries. As far as one could see only white limestone scoured by zillions of sinkholes each of different shape, all the rocks cut by water into razor sharp lapiez. There is no vegetation except for a few out of place cedars that get nutrients god knows where. And above the vast limestone plateau the dark blue cloudless sky and the burning Turkish sun, from which one cannot hide.

Leos and I headed out into this limestone maze. We climbed over the lapiez and explored one sinkhole after another hoping to find a chasm at its' bottom. We progressed extremely slowly, perhaps at noon we covered a couple of kilometers. And the thirst was not getting any better, the sun was hotter and hotter and so soon enough, all we could think about was water. We did not look for chasms as cavers any more, but as lost and thirsty wanderers, who wished to find a bit of snow to quench the thirst and calm the throbbing head. We were aware that the winters here are extremely harsh with several meters of snowfall, snow could possibly last till late summer hidden in the darkness at a bottom of a chasm.

Už si zase přesně nepamatuji, kdy se nám to nakonec povedlo, ale vybavuji si, jaký to byl úžasný pocit, když jsme slanili na dno a tam skutečně byl několikametrový sněhový kužel a my se mohli zchladit a napít. Představa, že bychom mohli být zase bez vody, byla tak hrozná, že jsme jeden celý kletr naplnili sněhem a vydali se na zpáteční cestu. To už se šlo mnohem lépe a my se mohli těšit z nádherných pohledů na zapadající slunce nad Ďábelskými horami.

Do tábora na Kembosu jsme dorazili až pozdě v noci. Sníh v kletru jsme sice zčásti zhlтали, zčásti roztával a zchlazoval záda svého nosiče, ale pořád ho zbylo dost na to, abychom uprostřed horké srpnové noci svedli s ostatními v táboře pořádnou koulovačku. Jen náš místní průvodce geomorfolog Nuri se nekouloval a cosi si pro sebe mumlal turecky. Naštěstí jsme mu nerozuměli jinak bychom se asi něco dověděli o bláznivých jeskyňářích.

Další dny jsme skutečně nad Kembosem našli několik hlubokých propastí, k té nejhlubší nás dovedl místní staříčkový lovec, který vlastnil kulovnici snad ještě od sultána. Ale to je zase jiný příběh.

Pavel Šroubek

I do not remember when we succeeded, but I do recall what a wonderful feeling it was, when we abseiled to the bottom of a deep sinkhole and found a small snow cone. We could finally drink some water. The idea that we would suffer so much thirst once again was so forbidding, that we decided to fill one whole backpack with snow and headed back to our base. Now the trek was once again very pleasant and we could enjoy the sight of the sun setting over the Devil's Mountains.

We reached the camp on Kembos late at night. We drank a lot of the snow from the backpack, lot of it melted and cooled the back of its carrier, but plenty still remained for a snowball fight that we had that hot August night with all the others. When we "ambushed" our friends and started snowballing them, they could not believe their eyes. Only our local guide Nuri did not participate and mumbled something in Turkish. Fortunately no one understood, otherwise we would probably learn something about crazy cavers.

The following days we indeed did find several deep chasms above Kembos. An old local hunter who knew the mountains very well led us to the deepest one. But that is another story.

Pavel Šroubek

*V horách východní části Kembosu. Sedící:
Jarda Kadlec, Leoš Rohan a Petr Kratochvíl.*

*In the mountains in the east part of Kembos.
Sitting is Jarda Kadlec, Leoš Rohan and
Petr Kratochvíl.*

*Leoš při vynáše v horách blízko pruhu
nekrasových hornin východně od tábora.*

*Leoš in the mountains during hauling of ma-
terial near a layer of non karstic rocks east
of the camp.*

Průzkum dalšího ze závrťů s propastí.

Exploring another sink hole with a chasm.

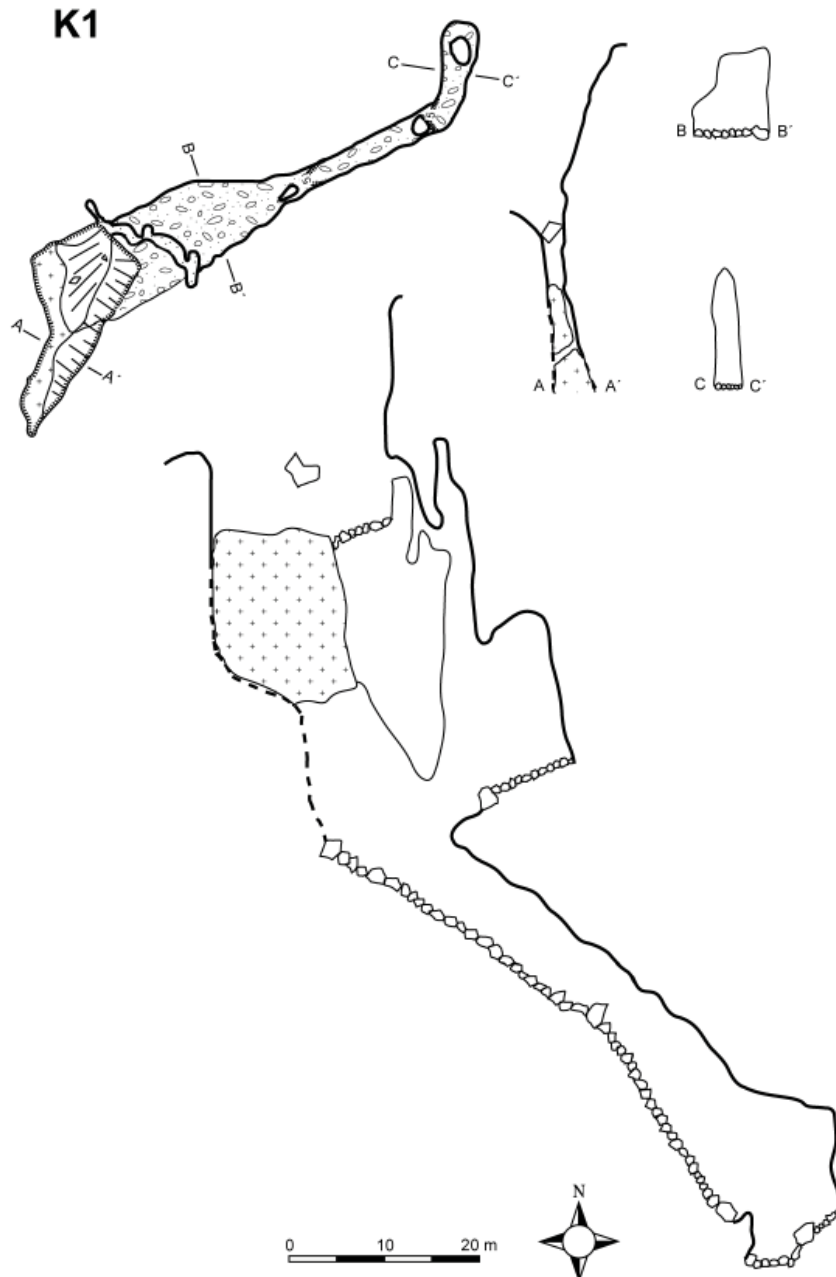

(pokračování ze strany 21)

Nejhlubší z nich **K-1** jako jediná dosáhla hloubky 100 m. Její vchod leží v nadmořské výšce 1800 m n.m. ve vzdálenosti 300 m JJZ. od vrcholu Agilidünek Tepe. Ústí jeskyně leží na dně rozlehlé říčené propasti, která je na jaře příležitostně využívána pastevci ovcí k úkrytu stáda před nepřízní počasí. Vstupní prostorná šachta je 60 m hluboká, ale ve své střední části je ucpaná 15 m mocnou firnovou zátkou. Přístup do spodní části šachty je možný přes úzké chodby ústící ve střední části horní šachty. Dno propasti tvoří suťový kužel, který příkře klesá k severovýchodu. Celková hloubka je 100,5 m.

The deepest one **K-1** reached 100 m in depth. It's entrance is 1800 m a.s.l., 300 m SWS of Agilidünek Tepe peak. The mouth of the chasm is situated in the bottom of a sinkhole where shepherds and their flocks use to spend nights in spring months.

The spacious entrance shaft is 60 m deep but is stuck in its central part by a 15 m thick ice plug. It is possible to penetrate into the chasm through a narrow window in the upper part of the entrance shaft. After descending a 7 m deep pitch and passing two narrow squeezes one reaches a 35 m deep pitch being already in the main shaft. The bottom is covered by debris and limestone blocks which fell from the surface. The debris cone inclines steeply towards a high chamber. It's bottom is again covered by blocks and coarse debris, the thickness of which is difficult to estimate. The overall depth of the chasm is 100.5 m.

*Ondra nabírá sních na vaření do transportního vaku.
Ještě netuší, že stojí nad stometrovou propastí.
Tu jsme objevili o několik dní později
a nazvali ji K1.*

Ondra is collecting some snow for cooking into the tackle bag. He doesn't know yet that he is standing above a chasm 100 meters deep. We discovered it several days later and called it K1..

Ráno v táboře u propasti K1. Kdo se vzbudil zimou nejdříve, rozdělal oheň a uvařil čaj pro ostatní. Diskutující Kraťas s Ginem.

Morning in the camp next to the K1 chasm. Who woke up from the cold first made the fire and some tea for others. Kraťas and Gino discussing.

*Ve vchodu do propasti K1 je vidět sněhová zátka.
Gino zírá dovnitř a netuší, že je před velkým objevem.*

*At the entrance to the K1 chasm we can see a snow-plug.
Gino is staring inside.*

Nad poljem Kembos jsme udělali tábor u jedné propadliny se sněhem. Nikde jinde tam nebyla voda, tak jsme ten sníh rozpouštěli na pití, abychom tam vydrželi víc dní prozkoumávat okolí. Auto a potápěči zůstali dole.

Chodili jsme po dvojicích po okolí tábora a snažili se najít propasti, kterými bychom se mohli dostat do hledaného jeskynního systému spojujícího polje Kembos s jeskyní AltinBesik.

Já chodil s Jardou Kadlecem a pořád jsme nemohli žádnou propast najít. Zklamaní a unavení po několika dnech hledání jsme si u tábora všimli malé chodbičky nad sněhem v propadlině. Zalezli jsme do ní s Jardou, chodbička se po několika metrech stočila dolů a po několika dalších metrech ústila do obrovské černé propasti! Jarda do ní hodil kámen, který padal nekonečně dlouho, než narazil na dno! Otočil se na mě a s rozzářeným úsměvem vykřikl: Evžene, máme to!

Na tak hlubokou propast jsme neměli v táboře lana, tak jsme běželi ještě to odpoledne k autu, vzali jsme asi tři sta metrů lana a vybavení a ještě ten večer šli zpátky. Do tábora jsme dorazili za tmy a hned ráno se šlo do propasti. Chodbičkou se nám podařilo oblézt sněhovou zátku v ústí propasti a potom jsme slanili na dno stometrového stupně. Sice se nám nepodařilo propast propojit se systémem, ale i tak jsme měli obrovskou radost.

A od té doby jsme pro sníh chodili hodně opatrně. Při představě, jak hluboká je díra pod námi.....

Gino

We built our camp above the Kembos Polje near a sinkhole with snow at its bottom. There was no other source of water anywhere near and so we melted the snow to obtain drink water. This way we could stay in the mountains and survey the surroundings of the camp. Our truck and the diving team remained on the Kembos Polje.

We walked around the camp in groups of two and tried to find chasms which would allow us to discover and enter the cave system connecting Kembos with the Altin Besik Cave.

I was paired with Jarda Kadlec and we were really not able to find a single chasm. Disappointed and tired after several days of searching in vain, we noticed a small passage above the snow pile in the sinkhole next to our camp. Jarda and I climbed into this passage which starting turning down after several meters and soon brought us to the mouth of a vast dark pit. Jarda threw a stone into the black opening, it took a whole eternity before it hit the bottom! He turned to me and exclaimed with a broad smile: "Evzen, we found it!"

We did not have enough ropes in the camp to descend such a deep pit and so we hurried back to the truck, grabbed about 300 meters of rope and some other gear and immediately headed back to the camp in the mountains. We reached it late at night, but in the morning we were all set to explore the newly discovered cave and its bottomless pit. We crawled through a tight passage which allowed us to bypass the snow plug in the opening of the shaft. Then we descended to the bottom of the 100 meter deep pit. The cave did not continue further and so we did not manage to enter the vast cave system, but still we were extremely happy.

And since then we collected snow very carefully We knew what a deep chasm is right under our feet...

Gino

Chodili jsme po okolí bivaku a snažili se najít propasti, kterými by jsme se mohli dostat do hledaného jeskynního systému spojující polje Kembos s jeskyní AltinBesik.

We were walking around our camp trying to find some chasms, which we could use to get down to the cave network connecting polje Kembos with cave AltinBesik.

Takovýchto „nadějných „ míst v okolí bivaku bylo nespočet. Žádnou propast jsme tady nenašli.

Such “promising” places like this were plentiful around the bivouac. However we didn’t find any chasms here.

*Bivak v horách východně od Kembosu.
Později jsme u něho našli nejhlubší propast v okolí K1.*

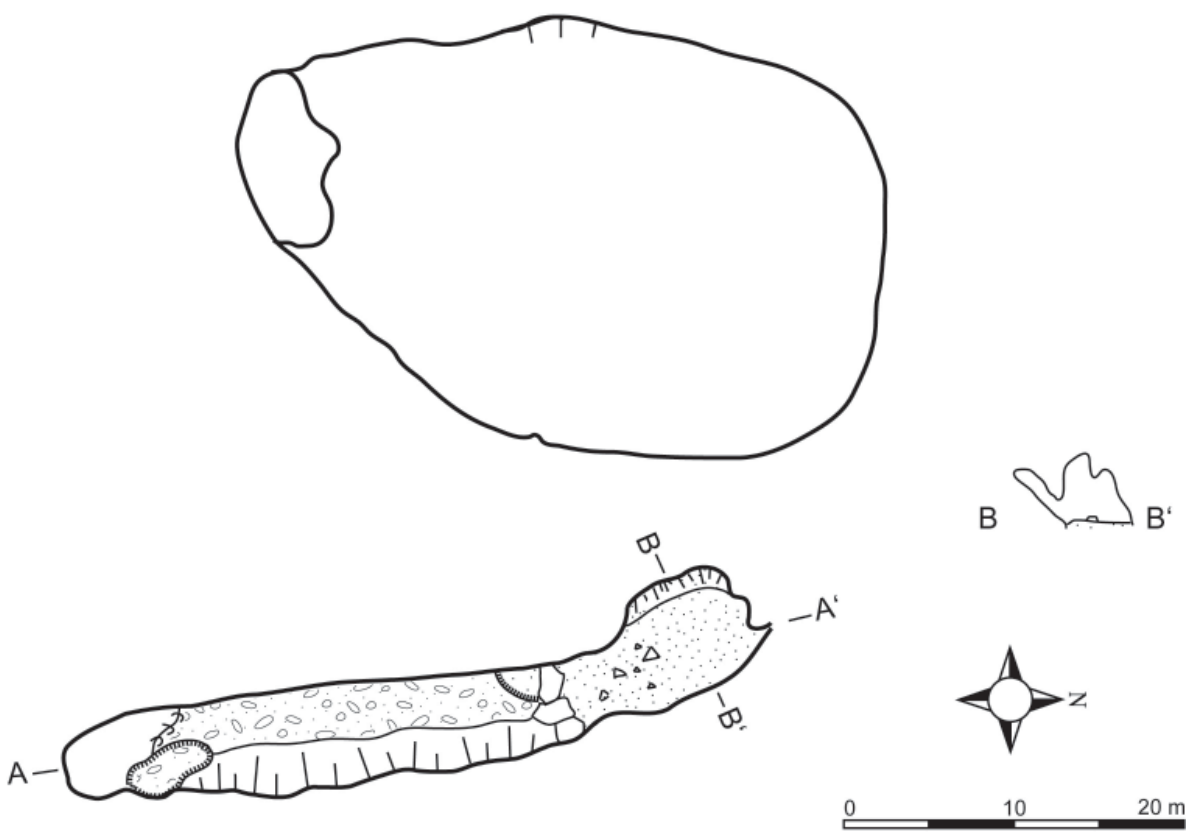
*Our bivouac in the mountains, east from Kembos.
Later on, we found in its vicinity the deepest chasm K1.*

S firnovou zátkou na svém dně je i druhá mapovaná jeskyně **K-2**, jejíž ústí je 150 m JJZ. od K-1. Jedná se opět o prořícenou šachtu typu sinkhole o průměru 10 m a hloubce 35 m. Firnovou zátku se v tomto případě nepodařilo obejít.

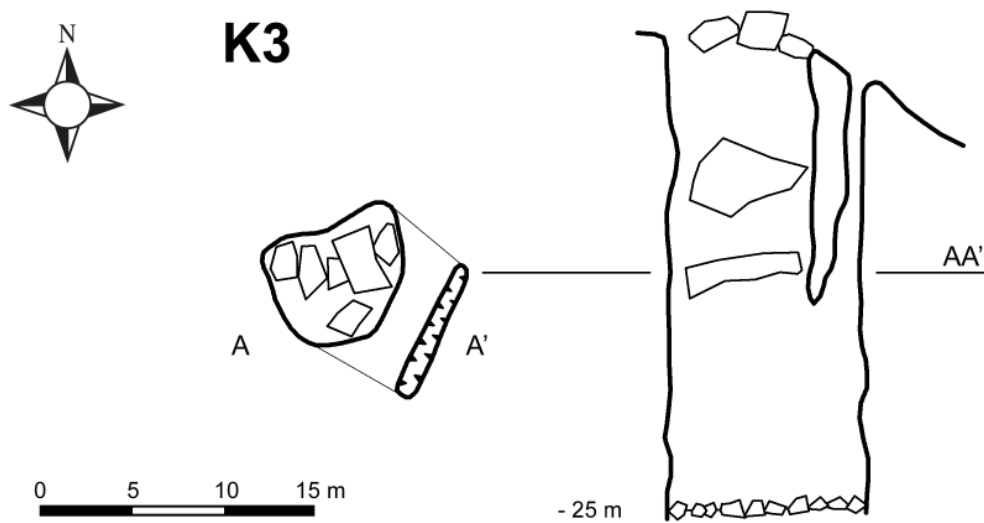
The chasm **K-2** developed in a sinkhole in the valley side 150 m SSW of K-1. It is 35 m deep and has 10 m in diameter. The bottom is impenetrably stuck by ice and firn.

K2

Jeskyně **K-3** je v masivu Manasir Tepe ve výšce 1860 m n.m. 150 m od vrcholu Töprak Düden Tepe. Úzký vertikální vchod ústí do 25 m hluboké šachty.

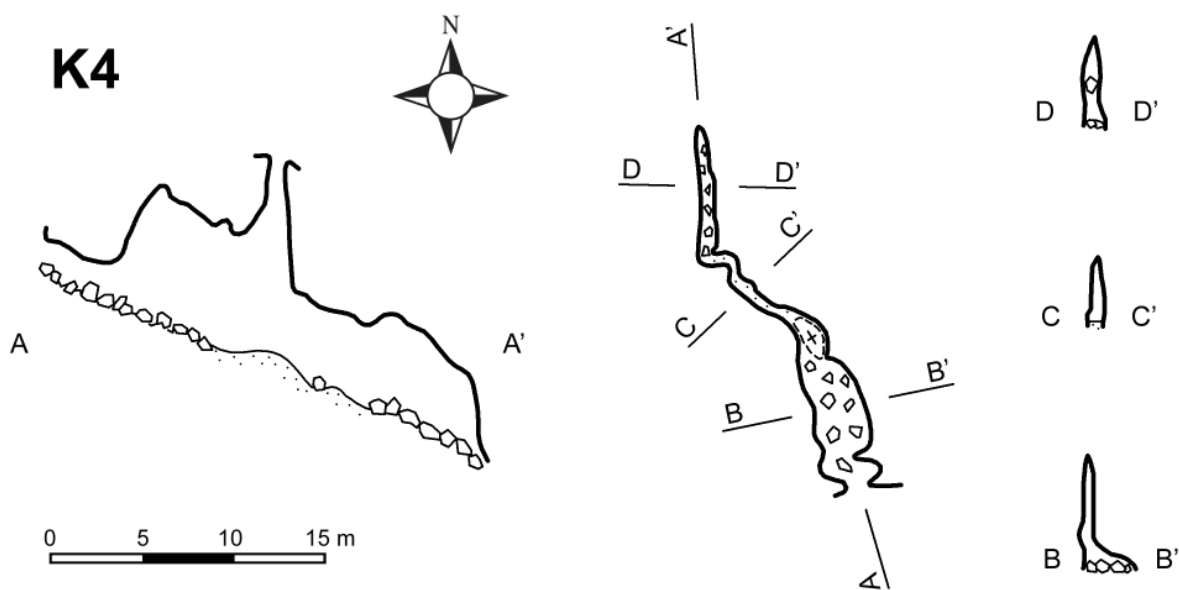
Cave **K-3** is located in the Manasir Tepe massif 150 m of Toprak Düden Tepe peak, 1860 m a.s.l.. It is quite simple to miss the narrow entrance among the surrounding deep clints. The cave consists of a 25 m dep pitch.

Jeskyně **K-4** leží na dně údolí nedaleko pruhu nekrasových hornin, který zde probíhá S-J směrem. Úzká chodba klesá JZ. směrem do vzdálenosti 27 m. Dále pokračuje neprůlezným otvorem. Ve střední části chodby je 10 m vysoký komín sahající k povrchu.

Cave **K-4** is in the bottom of a valley not far from a stripe of nonkarstic rocks. A passage 27 m long inclines southwestwards. In the central part of the passage a 10 m high chimney reaches the surface.

The remaining caves surveyed in this area are in the very articulated sinkhole field SSE of Agilidünek Tepe, not far from the stripe of nonkarstic rocks.

Jeskyňe **K-5**, **K-6** a **K-7** leží ve členitém škrapovém poli JJV. od vrcholu Agilidůnek Tepe blízko pruhu nekrasových hornin.

Jeskyňi **K-5** tvoří čtyři v dolní části propojené škrapy. Hloubka členitého dna s firnem se pohybuje v rozmezí 15 - 20 m. V nejhlubší části jeskyňe byly ještě v srpnu zbytky ledové výzdoby. Vchod leží 1820 m n.m.

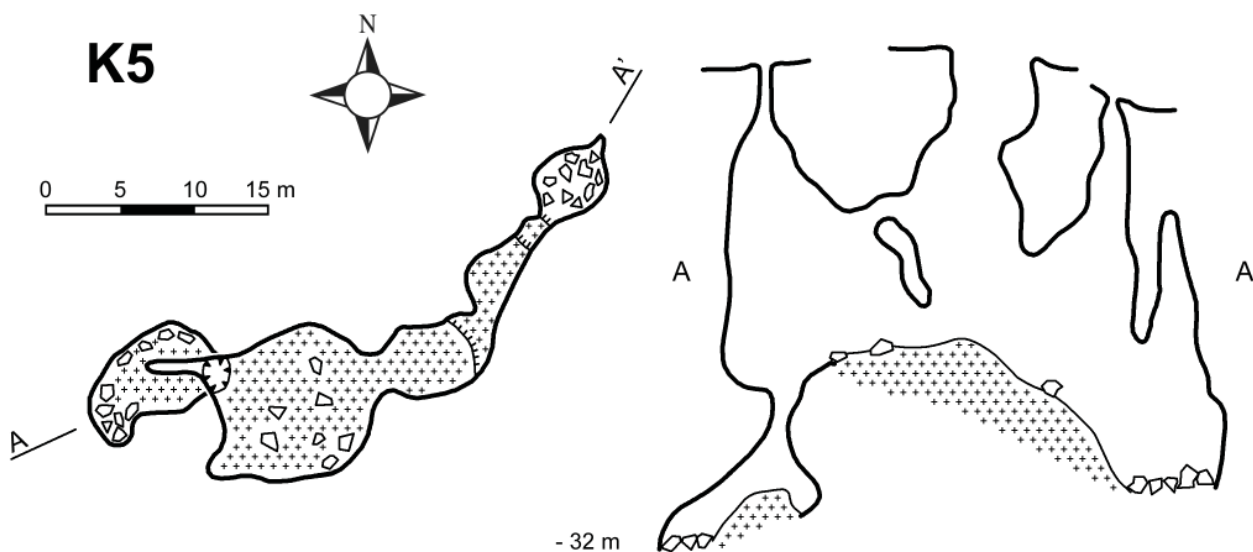
Vchod do jeskyňe **K-6** ústí do dna široké 20 m hluboké, otevřené propasti. Jeskyňe začíná úzkou chodbou, která vede třemi okny do závěrečné puklinové prostoty. Celková délka jeskyňe je 35 m.

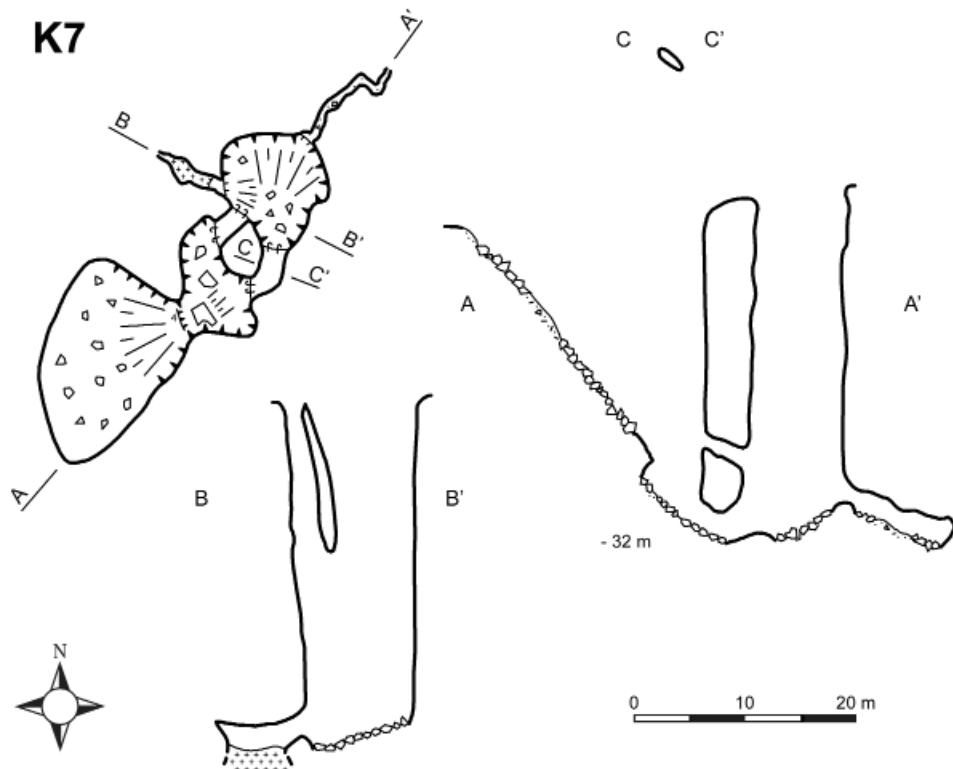
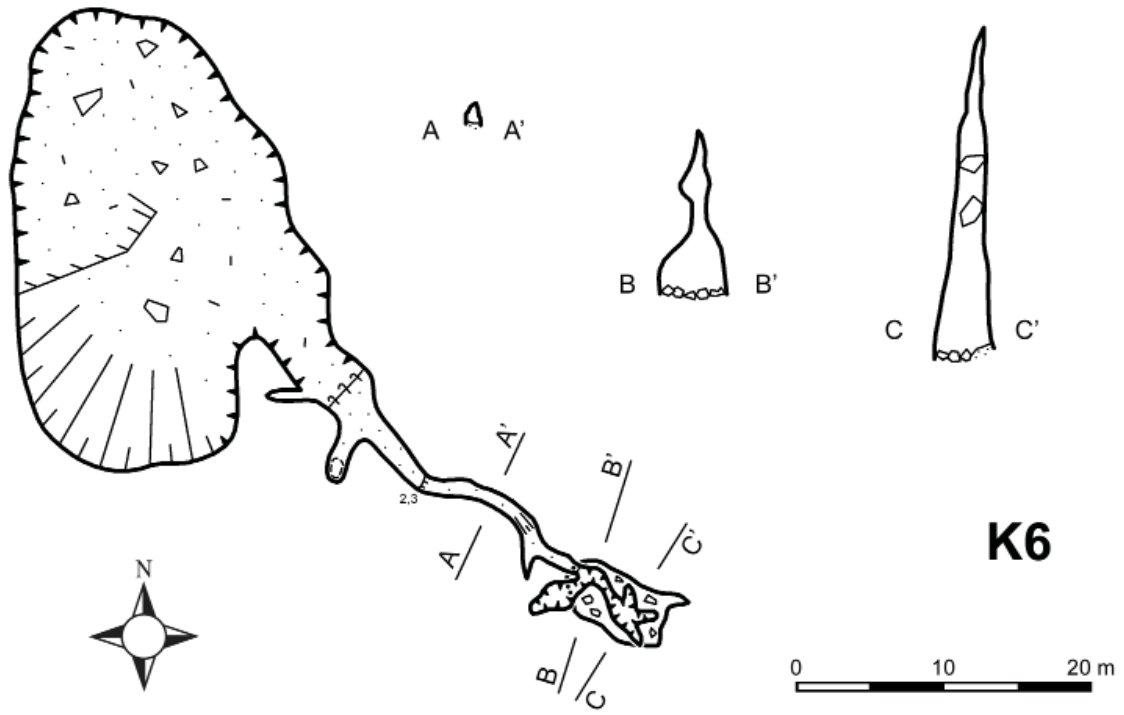
Jeskyňi **K-7** tvoří dvě široké šachty hluboké 32 m, které jsou vzájemně propojeny dvěma okny. Dno jeskyňe je tvořeno opět firnovou zátkou. Ze spodní části jeskyňe vybíhají dvě úzké 10 - 15 m vysoké chodby.

Cave **K-5** consists of 4 connected chimneys 15-20 m high. In the lower part of the cave ice decoration was found. The entrance is 1820 m a.s.l..

The entrance of cave **K-6** is in the bottom of a wide 20 m deep light hole. It begins by a narrow high passage which leads through three windows in it's final section, into a crevice-like chamber. The overall length of the cave is 35 m.

Two wide chasms **K-7** approximately 32 m deep are connected through two windows. On the bottom on one is firn. From there two 10-15 m high passages continue.

Na opačné, západní straně polje Kembos jsme se zaměřili na průzkum území ležícího 4 km západně a 3 km jižně od jeskyně **Büyük Düden**. Terén od polje prudce stoupá do výšky 1400 m n.m. , dále pokračuje již mírnější vzestup k západu k patě pohoří Melek Dag (1850 m n.m.). Jižním směrem je terén členitější s nejvyšším vrcholem Gök Tepe nabo Akdag (1570 m n.m.). Skalnatý povrch je do výšky 1500 m n.m. pokryt řídkým porostem keřů, cedrů a dalších jehličnanů. V území jsme neprováděli systematický průzkum, ale zaměřili jsme se pouze na několik lokalit, jejichž ústí nám byli ochotni ukázat místní lovci a pastevci.

There is a great amount of similar articulated, connected chasms and sinkholes in the area. Their depth is not usually greater than 25 m, passages are simple and short.

On the other side of the Kembos polje we worked in an area spanning 4 km west and 3 km south of Büyük Düden. This stripe of land rises quickly from Kembos to the approximate altitude of 1400 m a.s.l. then ascends slowly westwards to the foot of Melek Dag mountain /1850 m/. Southwards the relief is more articulated with the highest peak Gök Tepe or Akdag /1570 m/. The rugged surface is up to 1500 m covered by penetrable vegetation such as various shrubs, cedars and other coniferous.

One winding dirt road enters these mountains leaving Kembos approximately 2 km south of Büyük Düden. We did not explore this area systematically but relied on a local hunter and shepherd. Eventhough not grasping our activity they were willing to spend several days showing us all the „holes“ they knew.

Další dny jsme skutečně nad Kembosem našli několik hlubokých propastí, k té největší nás dovedl místní staříčkový lovec, který vlastnil kulovnici snad ještě od sultána. Ale to je zase jiný příběh.

The following days we indeed did find several deep chasms above Kembos. An old local hunter who knew the mountains very well led us to the deepest one. But that is another story.

LOVCOVA PROPAST

Na Kembosu jsme se přesvědčili, že Alláh je skutečně nejmilostivější a nejmilosrdnější. Slitoval se nad námi, když viděl, jak moc chceme objevit hlubokou propast, a seslal nám svého posla, místního lovce. Když se jednoho dne náhle objevil v táboře na Kembosu, nechtěli jsme věřit svým očím ani uším. Prťavý, seschlý stařík v sešlapaných sandálech a zašlých hadrech s obrovskou kulovnicí přes rameno tvrdil, že v horách nad Kembosem loví divoká prasata a že tam zná spoustu bezedných propastí, které obývá sám šejtán a kam žádný smrtelník nesmí.

Takové řeči, to bylo něco pro nás, ač nám připadalo, že tenhle človíček nad hrobem bude sotva schopen chodit, natož ložit někde po horách a lovit kance. Vypadalo to že rána z pušky by spíš ublížila jemu, než nějakému zvířeti. Přesto jsme s ním vyrazili, protože i nepravděpodobná vidina objevu propasti nás náležitě rozparádila. Neměli jsme klid, dokud jsme si neověřili, jestli na lovcově vyprávění není kus pravdy. Brzy jsme se nestačili divit. Dědula s flintou si to pelášil vzhůru do hor takovým tempem, že jsme mu sotva stačili. A to jsme šli nalehko, bez vercajku a lan, fakt jsme nevěřili, že nás někam dovede.

Když jsme se ocitli vysoko nad lesem, téměř na hřebeni a po žádné jeskyni ani památce, tak měl lovec namále. O to větší radost jsme pak měli, když nás za chvíli skutečně dovedl ke vstupu do propasti. Klasické vhození kamene do jícnu a kámen letí a letí a dlouho, dlouho nic, než slyšíme šejtánovu odpověď. Stařík je oslavován, přivedl nás k propasti, která určitě stojí zato! A my se těšíme, že se vrátíme k Avii pro matroš a do díry slaníme. Stařík sice něco namítá a povídá Nurimu, že žít se ven nedostaneme, ale brzy chápe, že s námi nic nenadělá. A tak jak se náhle objevil, zase zmizel. Víc propastí už nám neukázal, ale i za tuhle jedinou mu do jeho ráje posílám tisícero díky. Lovcová propast sice bezedná nebyla, na úroveň Kembosu ani do bájněho jeskynního systému ústícího v Altin Besiku nás nepustila, ale i tak se stala nejhlubší propastí, co jsme v Taurusu objevili!

Pavel Šroubek

HUNTERS CHASM

On Kembos, however, Allah did convince us that he is indeed "The most merciful and the most grateful". He had mercy on us when he realized how much we want to discover a deep chasm and sent us his prophet, a local hunter. When he appeared one day in our camp we could believe neither our eyes nor our ears. A tiny, wrinkled geezer in well worn sandals and old clothes with a huge shot gun over his arm. He claimed that he hunts wild pigs in the mountains above Kembos and that he knows about many bottomless pits, where only Seytan the Devil lives and no earthling may ever enter.

Such words were like music to our ears, even though it appeared that this very old man is hardly able to walk, let alone climb over the mountains and hunt boar. A shot from a gun would hardly hurt any animal, but could easily knock over this fragile human being. But still we had to go with him; we would not be able to relax without checking even the slightest of lead concerning a discovery of new caves. But once again we were up for a big surprise. This old dude with his heavy gun was able to nearly run up the hills; we could hardly keep up with him. And we were hiking light, without any ropes or caving gear, we really did not believe he could take us anywhere.

We ascended high above the tree line, nearly to the top of the ridge but no cave was in sight and the trek seemed to be done in vain. When suddenly an opening appeared in front of us; a black hole leading into a chasm! As usually we threw in a stone and it really took forever before we heard Seytan's response. We were very thankful to the old hunter and could not wait to hike back to our truck to collect the gear and descend this deep pit. The hunter tried to discourage us, but soon realized that he was wasting his time. And so he quietly disappeared and never showed us any other cave, but even for this one I am very grateful to him. The Hunter's Abyss did not turn out to be bottomless and did not let us enter the fabled vast cave system ending in Altin Besik, but still it was the deepest cave that we had discovered in the Taurus Mountains.

Pavel Šroubek

Klasické vhození kamene do jícnu a kámen letí a letí a dlouho, dlouho nic, než slyšíme šejtánovu odpověď. Stařík je oslavován, přivedl nás k propasti, která určitě stojí zato!

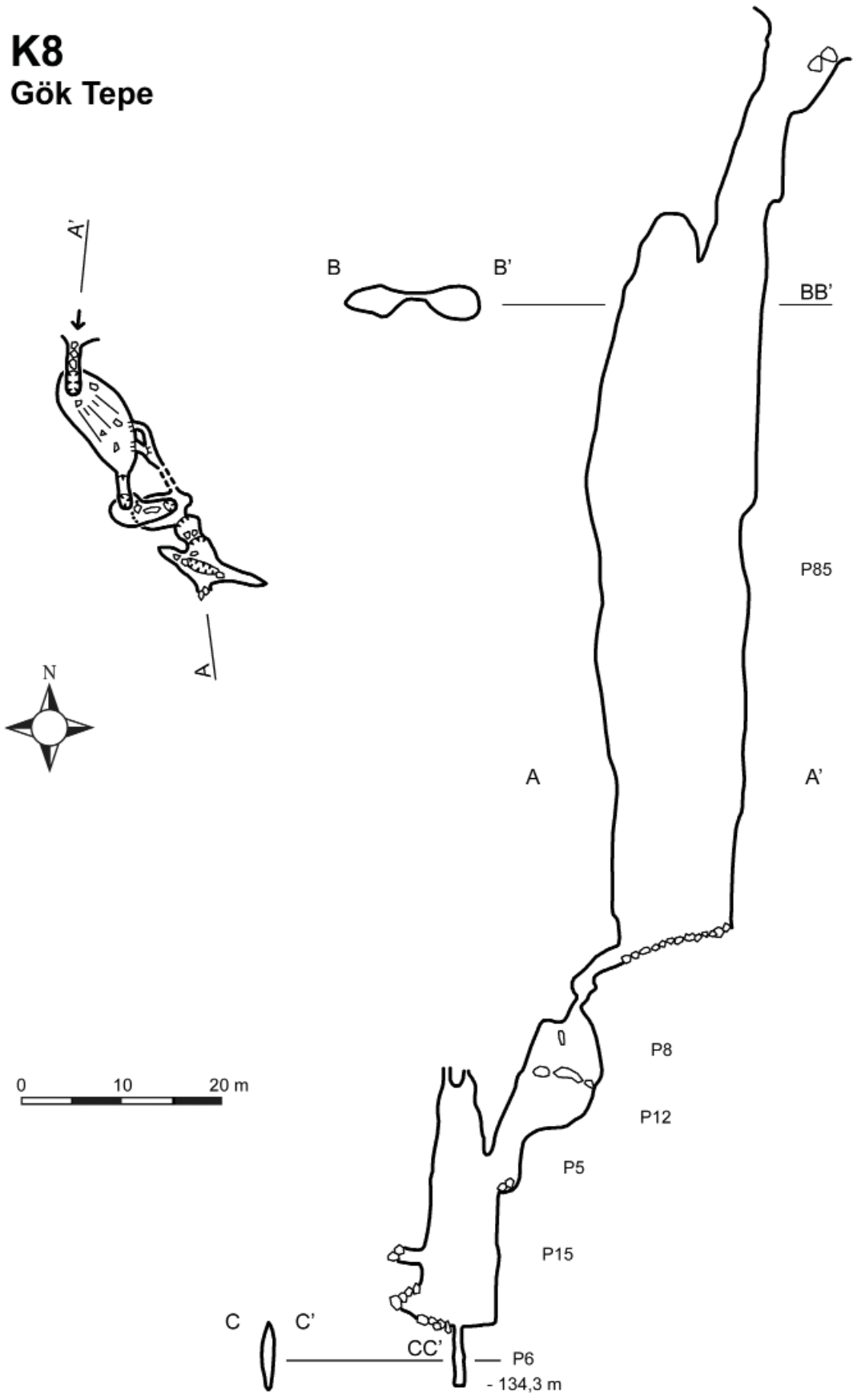
As usually we threw in a stone and it really took forever before we heard Seytan's response.

Gök Tepe Magara (jeskyně K-8) leží přibližně 4 km JZ. od jeskyně Büyük Düden na západním svahu Gök Tepe 200 m pod jeho hřebenem. Jeskyně vznikla na kontaktu dolomitického a čistého vápence. Vchod tvoří v rozeklaném terénu nenápadný 10 m dlouhý a 4-5 m široký otvor. Vstupní šachta hluboká 85 m je nejširší ve své střední části, kde dosahuje rozměru 15 x 5 m. Dno prvního stupně je pokryto balvanu. Jeskyně pokračuje úzkou klesající chodbou, která po 8 m ústí úzkým průlezem ve stropě do kruhové, 6 m vysoké prostory. Po odvalení balvanu u stěny se objevilo pokračování přes několik vertikálních stupňů, z nichž nejvyšší poslední měřil 15 m. Z kameny pokrytého dna vede ještě hlouběji 6 m hluboká neprůlezná puklina o rozměrech 4 x 0,5 m. Jeskyně je suchá bez jakékoliv výzdoby. Celková hloubka je 135 m. Gök Tepe Magara byla první jeskyně, kterou nám místní průvodci ukázali. Doufali jsme, po slibném začátku, že se nám konečně podaří dosáhnout hlubších úrovní krasovění. Bohužel tato jeskyně se stala nejhlubší objevenou jeskyní v rámci expedice.

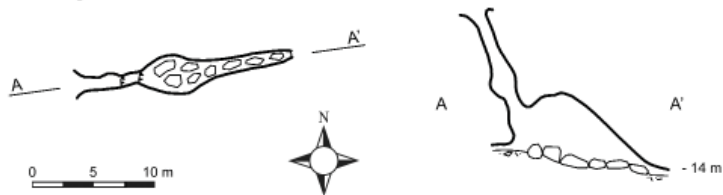
Gök Tepe Magara /K-8/ is located approximately 4 km SW of Büyük Düden /Kembos/ 200 m beneath Gök Tepe ridge in its western slope. The chasm is developed near the boundary between dolomitic and pure limestones. Its entrance is a 10 m long, .5-4 m wide crevice quite inconspicuous in the broken surface. The entrance shaft is a 85 m deep drop, widest in its central part /15x5 m/. The bottom is covered by boulders. From there the chasm continues by a narrow 8 m long sloping passage which mouths through a tight squeeze into the ceiling of circular 6 m high chamber. After displacing a wedged boulder in the wall further continuation was opened. Three short pitches followed, the last leading in a 20 m high chamber. Its bottom was rocky, partially covered by stones and had a 4 m long .5 m wide crack in the central part. The crack narrowed and was choked by rocks after 6 m. The chasm is dry without any decoration. Any further continuation is very improbable. Its depth is 135 m.

This was the first cave our guide showed us. At the sight of the entrance shaft we got quite optimistic believing this area hides deep chasms. Unfortunately all the others were much more shallow and Gök Tepe Magara turned out to be the deepest chasm our expedition discovered.

K8
Gök Tepe

K10

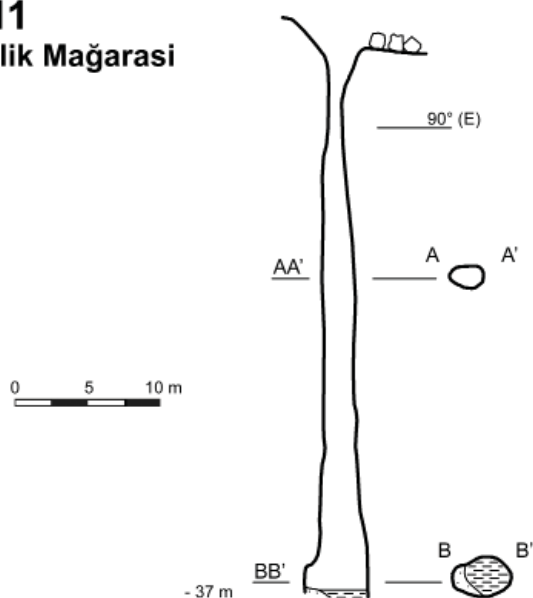
Near K-8 on the Gök Tepe ridge is **K-10**. A small cave with a inconspicuous narrow entrance.

Chasms Melik Magara **K-9** and **K-11** are 3 km south of Büyük Düden in the southwestern foot of Melek Dag. Both are simple oval shafts 18 m resp. 37 m deep with no change to push further.

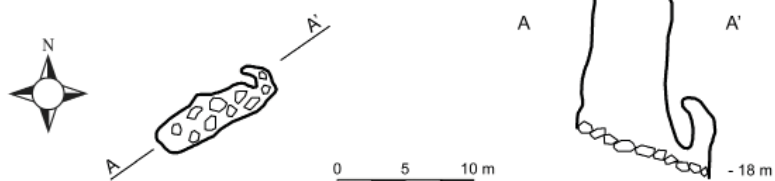
Na hřebenu Gök Tepe blízko K-8 je jeskyně **K-10**. Jedná se o malou jeskyni s nenápadným vchodem. Celková hloubka 14 m.

Propasti označené **Melik Mağarasi K-9** a **K11** leží na jihozápadním úpatí hory Melek Dag, 3 km jižně od Büyük Düden. V obou případech jde o jednoduché oválné šachty s hloubkou 18 m (K-9) a 37 m (K-11). V jeskyních není naděje na nalezení dalšího pokračování.

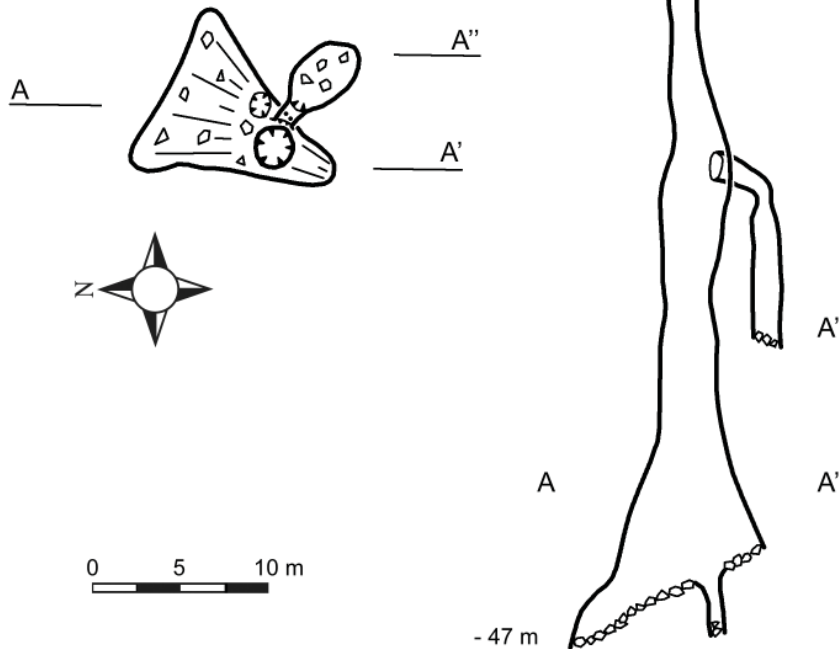
K11 Melik Mağarasi

K9 Melik Mağarasi

K12 Karatop Mağarasi

Dva kilometry západně od Büyük Düdenü byla objevena jeskyně K-12.

K-12 Karatop Mağarasi. Její celková hloubka je 47 m. Ze dna pokrytého kameny pokračuje dále vertikální úzká puklina, která je však ve třech metrech ucpaná kameny.

Před opuštěním území Kembosu jsme navštívili vývěrovou jeskyni **Akpinar** (viz str. 87) na severním okraji polje Eynif (Baslar) ve výšce 1000 m n.m. Hladina vody v prvním sifonu byla o několik metrů nižší než v době francouzské expedice, kdy byl poprvé překonán (Fantoli 1982). Vysokou stěnu v dómu za sifonem se nám však nepodařilo překonat.

V táboře na polji Kembos s námi strávili několik dní i jeskyňáři ze Swindonské speleologické společnosti, kteří pracovali na průzkumu nádherné vodní jeskyně u obce Camlik.

Karatop Mağarasi K-12 is a 47 deep chasm, 2 km west of Büyük Düden. It's bottom covered by boulders with a narrow crack going deeper, but choked after 3 m.

Having one spare day divers visited the resurgence of **Akpinar** in the northern end of the Eynif ploje.

The sump was dived and found several meters shallower than when the French passed it. /Fantoli 1982/. Beyond it was a chamber with a high wall which this time was not overcome. Our camp at Büyük Düden was joined by three members of the Swindon speleological society for several days. They were working mostly in the beautiful water caves near the village of Camlik.

Z polje Kembos jsme se přesunuli na krátkou návštěvu do vývěrové jeskyně celé oblasti jeskyně **Altinbesik**. Jeskyně Altinbesik (Altin Besik Düedensuyu Magarasi) je vývěrovou jeskyní vyúsťující v údolí řeky Manavgat 1900 m východně od obce Ürünlü u městečka Ibradi. Vchod ve výšce 150 m nad korytem Manavgatu je tvořený mohutným portálem se vstupním jezerem. Do prvního sifonu je v jeskyni nutno překonat celkem 7 jezer a několik vertikálních stupňů. Nejvýraznější stupeň je 40 m vysoká sintrová stěna tyčící se nad vstupním jezerem. Jeskyně je tvořena rozměrnou chodbou, kterou za jarních vysokých vodních stavů protéká voda. Fosilní suché patro chodby je přístupné pouze ve vzdálenosti 500 m od vchodu. Jedná se o prostory, které kopírují hlavní chodbu ve výšce cca 30 m. Sintrová výzdoba je bohatá pouze ve vstupní části jeskyně a v suchém fosilním patře. Odlehlejší části jeskyně mají typ spíše protékaného kanálu s černými povlaky manganatých hydroxidů na stěnách i počvě. Vývěrová jeskyně odvodňuje významnou část pravostranného povodí řeky Manavgat. Barvicími zkouškami, prováděnými v rámci přípravy stavby přehrady Oymapinar níže na toku Manavgatu, bylo prokázáno propojení mezi ponorovými jeskyněmi v jižní části polje Kembos a jeskyní Altinbesik. Přímá vzdálenost mezi oběma body je 33 km. Tato skutečnost nedala spát mnoha speleologům, kteří se snažili systém objevit. Již v šedesátých letech začali s průzkumem jeskyně Francouzi (1966). V následujících letech se průzkumu lokality věnovali Němci (Müller 1974, Schmidt 1976 a 1981), kteří také suchou část jeskyně mapovali. Během společné americko-německo-turecké expedice v roce 1986 dosáhla expedice sifonu, který byl ucpán štěrky (Hardcastle, R., Schmidt, G. 1987). Vedoucím turecké části expedice byl Dr. Nuri Güldali. Délka mapované části byla 1840 m. Během jednodenního průzkumu jeskyně jsme prostoupili celým systémem až k závěrečnému sifonu. Cestou jsme museli přenášet čluny mezi sedmi až 15 m hlubokými jezery, které jsou v různých výškových pozicích. Speleopotápěčským průzkumem, který jsme provedli na třech nadějných místech systému, se nám nepodařilo objevit nové prostory. V závěrečném sifonu jsme našli pokračování hlavní jeskynní chodby pod vodou, ale vzhledem k programu expedice jsme průzkum sifonu museli odložit.

The existence of a cave system /ot at least the beginning of such a system between the Kembos polje and Altinbesik in the form supposed by G.E.Smitt our expedition did not prove. We tried to enter this hypotethic system from the opposite side from Altinbesik as well. In this 2 km long cave occur differently levelled lakes. We had to carry our air-boats from one to another. It was not a great problem - the corridor is quite spacious. Its faces are in some places covered with a wonderful sinter decoration. The name of the cave itself - Altinbesik -is peculiar. Translated into English it means a Golden Cradle. Diving into the first and third sump in the passage of this cave did not yield any new results, too.

Nejfotohrovanější část jeskyně Altinbesik. První jezero je ukončeno monumentální vysokou stěnou.

The most photographed part of the cave Altinbesik. The first lake is closed with an imposing high wall.

Nad čtyřicetimetrou stěnu se již málokdo dostane. Nad ní začíná krásná kaskáda jezer, která jsou oddělena sintrovými hrázkami.

Hardly anybody gets over the 40 m high wall. Beautiful cascade lakes, which are separated by rimstones are above it.

PRVNÍ DEN V ALTINBESIKU

Poprvé jsme se do vývěrové jeskyně Altin Besik dostali 4. 9. 1989. Pamatuji si to přesně, i když mi nějací nenechavci ukradli z auta všechny deníky z našich tureckých expedic. Předcházející den jsme si již snesli materiál k jeskyni z hodinu a půl cesty vzdálené vesnice Ürünlü. Při srovnání s expedicemi, které jsme do jeskyně pořádali v dalších letech, jsme měli poměrně málo věcí, ale i tak jsme museli cestu vykonat dvakrát. Večer jsme již měli postaven tábor a připraven nafukovací člun, lana a potápěčský materiál. Jen Pitr nám chyběl. Při druhé snášce se v nepřehledném terénu ztratil a dorazil až ráno. Naštěstí Pitr ani jeho náklad neutrpěli žádné škody. Ten slavný den hned ráno po probuzení jsem vyjel s Ginem na člunu do jeskyně. S použitím stavění se nám podařilo zdolat 40 m vysokou stěnu nad vstupním jezerem, která je velmi účinnou ochranou hlubší části jeskyně. Ač je vstupní portál a jezero známé místním odnepaměti, nad stěnu se dostalo zatím jen pár expedic, které by šly snadno spočítat na prstech jedné ruky. Stěnu jsme vystrojili lanem a vrátili se do tábora zrovna, když byla připravená snídaně.

Po snídani odcházíme zpět do jeskyně. Potápěčskou výstroj si bere pouze Gabo. Z předcházející turecko-německo-americké expedice víme, že v posledním jezeře jeskyně nepokračuje a chodba je zcela zaplněna štěrky. Proto se chceme pokusit nalézt pokračování z některého z předcházejících jezer. Nad stěnou, kterou jsme vystrojili již před snídaní, následuje 170 m dlouhé jezero. Od potápění upouštíme, protože jezero je poměrně mělké a dno si prohlédneme ze člunu. Dále pokračuje široká chodba s bohatou výzdobou bělostným sintrem. Krápníkové tvary se objevují velmi zřídka, ale dno a spodní část stěn jsou pokryty hrázkami a vodopády. V těchto místech, z první strany, do jeskyně ústí úzká zaplavená chodba. Gabo proniká do malé prostory za několikametrovým sifonem, ale dále jsou prostory již neprůlezně úzké. Následující pravostranná chodba je mnohem širší, také vyplněná vodou. Za touto odbočkou hlavní chodba prudce stoupá a nakonec přichází do starého, dnes již vodou neprotékaného, patra. Po prohlídce fosilní úrovně se vracíme ke člunu, který zůstal na dlouhém jezeře, a vracíme se před jeskyni. Jsou tři hodiny odpoledne a my rychle připravujeme oběd.

THE FIRST DAY IN ALTINBESIK

The first time we visited the resurgence cave of Altin Besik on September 4, 1989. I remember the day precisely, even though someone stole all my log books from the expeditions to Turkey. The day before we carried all our gear to the cave from an hour and half distant village of Ürünlü. Compared with the following expeditions we travelled fairly light, nevertheless we had to cover this hike twice. In the evening the camp was built and we had all our ropes and diving gear ready, even the rubber dinghy was inflated. Only Pitr was missing. He got lost in the difficult terrain and reached the cave only the following morning. Fortunately, neither Pitr nor the gear he carried, did not suffer any damage.

That memorable day, Gino and I got into the boat and floated into the cave. We managed to climb the forty meter high wall towering over the lake, which served as a very good protection of the cave interior. The entrance to the cave and the lake are obviously well known to the local villagers, but the number of expeditions capable of tackling the wall was very limited. We rigged the wall and returned back to the camp just in time for breakfast.

Well fed we returned back into the cave. Only Gabo took his diving gear. Based on information from the previous Turkish-German Expedition we knew, that past the last lake, the cave was entirely filled by gravel. Thus we wanted to find and open continuation from one of the several previous lakes.

Past the entry wall the cave continued by a 170 m long lake. We did not dive this lake as it was quite shallow and we could observe the bottom from the boat. A wide passage continued beautifully decorated by white flowstone. Stalagmite formations were quite rare, but the bottom and the lower parts of the walls were covered with rimstone and waterfalls. In this part of the cave a flooded side passage coming from the right opened up. Gabo managed to dive a several meters long sump, but further on the passage became too narrow to even crawl through. The next right hand passage was much wider but was flooded as well. Past this junction the main passage began to rise steeply until it reached an old cave level, not flown through by the present day stream. After visiting the fossile cave level we returned back to the boat, which awaited us back at the long lake. We managed to get out of the cave around 3 p.m. and started preparing lunch. After lunch we went into the cave and continued its surveying. Frequent hauling of the boat between lakes and transport of people and tackle

Po obědě odcházíme dokončit průzkum. Nejvíce nás zdržuje přenášení člunu mezi jezery, neustálé přejíždění a doprava lidí a materiálu přes vodu. Nemáme dostatečně dlouhé šňůry, abychom mohli člun po hladině přetahovat, a tak se vždy jeden musí se člunem vracet. Konečně se dostáváme k odbočce, za kterou hlavní chodba stoupá do fosilního patra. Víme, že jenom tudy může vést další pokračování. Hned u ústí odbočky je jezero, které končí po 120 m jen proto, aby hned nad 2 m vysokým sintropádem pokračovalo jezero další. To je již třetí jezero nad 40 m vysokou stěnou nad portálovým jezerem. Ani tato jezera nám nepřipadají pro průzkum nadějná, a tak pokračujeme dále. Charakter chodby se výrazně změnil. Zmizela sintrová výzdoba a stěny, strop i dno jeskyně jsou povlečeny tenkým černým povlakem hydroxidu manganu. Jsme ve freatickém kanálu, který se za jarních měsíců za vysokých vodních stavů plní vodou. Konečně docházíme k dalšímu jezeru. Za jezerem vidíme strop klesat pod hladinu, a tak Gabo provádí poslední ponor. Jaké je naše překvapení, když se po 15 minutách Gabo vynoří s informací, že se nejedná o závěrečný sifon, ale rovněž o jezero, které je uprostřed přepůleno stropem, který sahá až téměř ke hladině. Vracíme se tedy opět pro člun a překonáváme pod stropem i jezero čtvrté. Jeho opačný břeh je tvořený vymytými vytríděnými štěrky, které se pod našima nohama sesouvají do vody. Podle nich dáváme jezeru jméno Kuřavky.

Následuje poměrně táhlé a prudké stoupání, posléze vystřídané stejným klesáním, které vede do posledního jezera. Skalní strop, který se před námi noří pod hladinu, nám jasně říká, že se člunem se dále nedostaneme. Z potápěčského materiálu máme již jen masku. Tlakové lahve již neobsahují dostatek vzduchu pro bezpečný ponor a kromě toho zůstaly u Kuřavek. Proto prohlížíme dno jen od hladiny. K našemu velkému překvapení jeskyně dále pokračuje pod vodou širokou chodbou, která mizí někde v hloubce. Pokračování je možné. Všichni víme, že zítra již musíme jet dál, ale mnozí z nás již začínají uvažovat o tom, že do tohoto sifonu se musíme někdy ještě podívat. A to se nám v budoucnu i opakovaně povedlo.

Cestou k východu nás čekalo opět nekonečné přenášení člunu a ostatního materiálu. Ve 4:00 ráno, když jsme na pláži před jeskyní již usínali ve spacácích, Gabo pronesl „Byl to pernej den, ale stál zato,“ a ti, co ještě nespali, s ním jistě souhlasili.

Ondra

across the lakes was quite cumbersome and delayed us greatly. We did not have long enough ropes, which would allow us pulling the boat across the lakes, and so one of us had to always paddle back. Finally we reached the junction past which the main passages steeply ascends into the fossile level. It is obvious to us, that only the here the cave can continue any further. Right after the junction we reach another lake. The lake is 120 m long and ends by a 2 m high rimstone dam, beyond which we find a new lake. This is already the third lake beyond the 40 m high entrance wall towering above the entrance lake. Neither of these lakes seems promising and so we continue further. The character of the passage changed dramatically.

All the speleothems are gone and the wall are coated by a thin film of manganese hydroxide. We are obviously in a phreatic passageway, which is flooded in the spring when the water level is high. Finally we reach yet another lake. Beyond the lake we see that the ceiling is dropping under the water level and so Gabo readies himself for yet another dive. We are really surprised when Gabo reemerges after fifteen minutes and tells us that we are not in the terminal sump, but only in another lake only divided by the ceiling nearly reachin the water level. And so we go back for the boat, float under the low ceiling and cross the fourth lake. The opposite shore is formed by well sorted gravel, which slides into water under our feet. And so we name this lake Kuřavky (Smokers).

What follows is a long and steep ascend and subsequent descend which bring to the last lake. The ceiling descends below the water level and so it is quite obvious that the boat will not get us much further. The only diving gear that we carried this far was a face mask. The air tanks are pretty empty preventing a safe dive and besides that we left them at Kuravky. And so all we can do is survey the bottom from the surface. We are very surprised to see a wide underwater passage dissapearing in the black depth. But the cave obviously continues.

We all are aware that our expedition must move on to other sites, but most of us know that we will surely come back again and attempt to dive this sump. And indeed we managed to return.

The way back was tedious as we had to haul all our gear out from the cave using one boat only on a number of lakes. When we finally emerged from the cave at 4 P.M. and began falling asleep in our sleeping bags Gabo mentioned : "It was a tough day, but it sure was worth it". And those of us that did not sleep yet definitely agreed.

Ondra

Od odbočky k fosilnímu patru ubývá sintrové výzdoby.

From the branch to the fossil level the amount of flowstone decoration is decreasing.

Na konci třetího jezera čekají na převoz Pítr a Prcek. Převozníkem je Pajánek.

Pítr a Prcek are waiting for a ferry at the end of the third lake. Pajánek is the ferry man.

U třetího jezera jsou už jenom zbytky sintrové výzdoby.

There are only remains of the flowstone decoration near the third lake.

Když nebyl k dispozici člun, vždy se našel odvážlivec, který odbočku prozkoumal oblečený jenom do helmy.

There was always someone brave dressed only in a helmet who explored the branch when a boat was not available.

Mezi druhým a třetím jezerem je nutné člun přenášet přes malou sintrovou hrázku.

Between the second and third lake it is necessary to transport the boat over a small rimstone.

Během několika dnů strávených u pobřeží Středomoří jsme navštívili jeskyni **Korsanini** (Pirátská jeskyně), která ústí na mořské hladině u města Gazipasa. Do této horizontální jeskyně je výrazný přítok sladké vody. Proplaváním 10 metrů dlouhého sifonu, ve sladkovodní přítokové větvi, se podařil průnik do studny snad místního restaurantu.
(pokračování na straně 56)

PAJÁNEK A JEŽCI

Do jeskyně jsme vplavali z polně zatopeným tunelem celkem bezstarostně. Na sobě jsme měli jenom plavky a na hlavách helmy se světlem. Jeskyně byla příjemně teplá, dno měla pokryté pískem. Po tom, co se Pítr vrátil z pohodového ponoru do místní studny, jsme si mysleli, že cesta nazpátek bude stejně klidná.

Ale opak byl pravdou. Nejdřív jsme zaslechli temné hučení, které zesilovalo, jak jsme se blížili k východu. Moře se mezitím rozbouřilo a běsnící vlny skoro úplně uzavíraly vstupní tunel! První se odvážil ven proplout Pítr s potápěčskou výstrojí, v neoprenu a s dýchacím přístrojem. Během několika vteřin byl zpátky, poloudušený a s šíleným výrazem v očích! Zapomněl si otevřít vzduchový ventil do dýchací automatiky. Ondra mu ho otevřel a potom se mu podařilo proplout ven.

Postupně jsme přišli na to, že je potřeba skočit do vlny, která jde ven, a na ní se zběsilým plaváním dostat z tunelu. Několika z nás se to podařilo. Pak ale přišla řada na Pajánka, který vymyslel daleko lepší způsob.

Načasoval si skok tak, že se vrhnul do mezery mezi vlnami. A skočil na mořské ježky na dně. Zařval poprvé! Další vlna ho zvedla a připlácla na strop tunelu, který byl také plný ježků. Zařval podruhé! A pak už jenom řval a řval podle toho, jestli byl napíchnutý na dno nebo na strop.

Další dny jsme měli o zábavu postaráno. Za neustálého řvaní jsme vyndávali bodliny z Pajánkova atletického těla. Kdo to jednou zažil, ví, jaká je to legrace.

Gino

During several days relaxing at the Mediterranean sea we visited **Korsanini cave** /Pirate cave/ near Gazipasa. One must enter this cave straight from the sea. It's passages are horizontal and small filled with round gravel. The cave ends by fresh water sumps. Our diver dived one which was 10 m long and emerged in the well of a local restaurant.

PAJANEK AND THE SEA URCHINS

We entered the sea cave quite without problems by simply swimming through the partly submerged tunnel. We were dressed only in bathing suits plus a helmet with a head lamp. The cave was pleasantly warm, the bottom was covered with sand.... After Pítr returned from an easy dive during which he "discovered" a local well, we thought that the return trip will be as simple.

But the opposite was true. First we heard a threatening rumble which kept growing louder as we neared the cave entrance. The sea had in the mean time turned extremely violent and the towering waves nearly closed the entrance tunnel! The first who braved the exit journey was Pítr equipped with his diving gear, in a wet suit and with air tanks. Within a few seconds he was back, half suffocated with a desperate expression on his face! He forgot to open the air valve Ondra opened it for him and then he managed to swim out.

Eventually we realized that one must jump into a wave that was exiting the cave and then swim like hell out of the tunnel. Some of us indeed did succeed. But then it was Pajánek's turn and he came up with a much better method how to get out.

He timed his jump in such a way, that he hit the water surface exactly between two consecutive waves. And he hit the bottom covered with sea urchins and then screamed like hell! He just kept screaming and screaming depending on whether he was hitting the bottom or the ceiling of the cave.

The following days we had plenty to do. We kept removing one urchin spine after another from Pajánek's athletic body for which he thanked us by constant screaming. If anyone had such an experience, he knows what I am talking about

Gino

Vchod do mořské jeskyně Korsanini jsme zpočátku hledali slaňováním z útesu. Na horním obrázku Gabo, na laně visí Ondra.

At the beginning we were trying to find the sea cave Korsanini by abseiling down from the cliff. In the upper picture is Gabo, hanging on the rope is Ondra.

Vchod do jeskyně se při vlnobití úplně uzavřel.

The entrance to the cave was completely closed when waves were high.

PIRÁTSKÉ DOUPĚ U GAZIPASI

Naše první expedice do Turecka v roce 1989 trvala sedm týdnů. Uvědomovali jsme si, že ani nadšená skupina jeskyňářů, jako jsme byli my, nevydrží makat v jeskyních celou dobu v jednom zápřahu. Proto jsme uprostřed akce zařadili několik dní na odpočinek. Místo odpočinku nám doporučil náš turecký kolega Nuri Guldali, geomorfolog z geologického ústavu MTA z Ankaru. A tak jsme se 26. den expedice přesunuli na pobřeží Středozemního moře. Tábor jsme postavili u obce Gazipasa na písčité pláži. Místo jsme si vybrali toho z důvodu, že někde v okolí měla být jeskyně Korsanini, která prý sloužila i jako útočiště pirátů. Jako všichni kluci jsme i my znali Stevensonův Ostrov pokladů, a tak jsme tajně doufali, že v jeskyni bude alespoň malý poklad kapitána Flinta.

Hned v den příjezdu se nám podařilo jeskyni objevit, ale přístup nebyl snadný. Museli jsme přeplavat malou zátoku obklopenou 30 m vysokými stěnami pobřežního srubu. U paty této stěny při mořské hladině byl portál jeskyně. Portál se čas od času uzavřel příbojovou vlnou, a tak jsme museli dovnitř proplout co nejrychleji. Po proplutí do portálu bylo nutno co nejrychleji vylézt na 4 m vysoký kámen, jinak nás další vlna vytáhla zpět ven před jeskyni. Pajánek byl vlnou vtlačen do výklenku plného mořských ježků a po několika následujících dnech skužel a žádal, abychom mu vytahovali z těla bodliny. V jeskyni Korsanini jsme objevili vydatný přítok sladké vody, podle kterého jsme se vydali do jejího nitra, ale brzy se nám postavil do cesty sifon. Druhý den jsme se do jeskyně vrátili i s potápěčským vybavením. Na průzkum do sifonu šel Pítr. Studená, ale křišťálově čistá voda slíbvala zajímavý ponor. Pítr se zanořil a jen poškubávání vodící šňůry nám říkalo, že odvíjí bubínky a pokračuje pod vodou někam dále. Vynořil se asi po patnácti minutách a jeho užaslý výraz svědčil o mocném zážitku. Pítr začal vypravovat jak postupoval sifonem proti proudu, když náhle se mu do světla baterky dostalo něco zvláštního, něco, co do jeskyně nepatří. Byl to starý kamenný schod a nad ním byl další. Představitelství o piráty upravené jeskyni a o úkrytu kořisti za nedlouhým vodním sifonem se rozjela naplno. Postupoval podél schodů, až dosáhl hladiny. Jaké bylo jeho překvapení, když místo kostlivce a truhly se zlatem objevil čerpadlo a žebřík vedoucí ven z obecní studny. Rychle a v tichosti jsme pirátskou jeskyni opustili. Dokonce tak rychle, že až při seskoku z kamene u jeskynního portálu do vlny, která jej měla vynést ven, si Pítr uvědomil, že má láhve se stlačeným vzduchem zavřené. Tak jsme museli rychle za ním, aby se nestal poslední obětí pirátských nástrah.

Ondra

PIRATE CAVE NEAR GAZIPASA

Our first expedition to Turkey in 1989 lasted seven weeks.

I realized, that even though we considered ourselves the most enthusiastic and avid cavers, we would not be able to continuously explore caves for such a long time. And so we decided to take a few days off. Our Turkish colleague, Nuri Guldali a geomorphologist from the MTA Institute in Ankara recommended us a place where we could get some rest.

On the 26th day of our expedition we moved to the Mediterranean coast. We built our camp on a sandy beach near Gazipasa. This place was suggested because somewhere in its vicinity the Korsanini Cave was supposed to be located, Korsanini an alleged hiding place of pirate who sailed the Mediterranean in the past. As all boys, also we had read Stevenson's Treasure Island, and so secretly hoped to find at least a small part of Captain's Flint treasure. We managed to find the cave right on the first day, but access to it was not easy. We had to swim across a small bay surrounded by 30 m high cliffs. At the base of the cliff the entrance to the cave was located right at the sea level. The entrance was frequently flooded by the surf waves and so we had to enter the cave as fast as possible. After entering the cave we had to quickly climb a 4 m boulder, otherwise the waves would carry us back out of the cave again and to the open sea. In fact, one wave tossed poor Pajánek in a cove full of sea urchins. And so the next several days he was in great pain and kept asking us to pull out the inflamed spines from his back. Inside the cave, we found a fresh water creek and so decided to head upstream. Unfortunately, we did not manage to get too far, as we encountered a sump. And so we had to return back on the following day, fully equipped with our diving gear. Pítr was the first to dive the sump. The water was cold, but crystal clear and so the dive seemed to be very promising. Pítr disappeared under water and only the constant twitching of the line hinted that he is managing to move ahead under the water. He returned after fifteen minutes and from his astonished expression we could tell that he had an exhilarating experience. Pítr explained how he advanced against the flow of the stream through the sump, when suddenly the cone of light from his torch struck something, that definitely did not fit in a cave. He discovered an ancient stone staircase and his hopes of finding a secret pirate hiding place full of treasures skyrocketed. He ascended the underwater staircase and reached the water level. You can imagine his shock, when instead of finding a treasure chest full of gold and a skeleton of a long dead pirate, he found... a water pump and a ladder leading up to the opening of a village well. And so all we could do, was to rapidly and quickly evacuate the pirate cave. In fact our retreat was so quick, that Pítr realized that his air tanks are closed only after he jumped back into the sea from the boulder in the cave entrance. And so we had to quickly follow him, otherwise the haunted pirate cave would claim its first true victim.

Ondra

Po tom co se Pítr vrátil z pohodového ponoru do místní studny jsme si mysleli, že cesta nazpátek bude stejně klidná.

After Peter's return from the easy dive to the local water well we were expecting our way back to be as simple.

Museli jsme přeplavat malou zátoku obklopenou 30 m vysokými stěnami pobřežního srubu. U paty této stěny při mořské hladině byl portál jeskyně.

We had to swim across a small bay surrounded by 30 m high walls. The portal of the cave was located at the bottom of the wall by the sea level.

Po přeplavání zátoky, nebyl snadný ani výlez na útesy.

After swimming across the bay, climbing the cliff was not easy either.

Martin Sluka je vskutku česko-slovenský jeskyňář, což potvrzuje mimo jiné tím, že plynně přechází z jednoho jazyka do druhého při přejezdu hranice mezi těmito dnes samostatnými státy. Kromě toho je výborný mapér jeskyní a vůbec je pro speleologii velmi důležitý. Ani nevím, jak se to stalo, ale při expedici Taurus 89 měl na starost také proviant. Není jednoduché rozepsat jídelníčky na sedmítýdenní akci a ještě potřebné potraviny sehnat v době hroučící se komunistické diktatury. Nakonec se vše sehnalo, nabalilo a mohlo se vyrazit. Problémy na sebe však nenechaly dlouho čekat. Již po prvním týdnu se začali objevovat nespokojenci, kteří protestovali proti malým dávkám přidělů a také jejich obsahu. Martin byl neústupný, a tak kromě toho, že kaše a vločky, naše nejčastější strava, byly téměř nepoživatelné (na čemž Martin nenesl žádnou vinu), přiděly nebyly z největších. Ještě že Prcek doplnil zásoby o několik domácích meruňkových marmelád a dvě sklenice škvarků, kterými jsme si jídlo vylepšovali. Dokud jsme pracovali v jeskyních kolem poljí Kembos a Eynif, bylo vše v pořádku. Lidé se většinou všichni nesešli a práce v děrách tak vysílala, že nebylo na organizovanou revoltu ani pomyslení. Situace se však rychle měnila, jakmile jsme se rozhodli včlenit do programu několikadenní relaxační vložku. Ta spočívala v opuštění hor a v rekreaci mužstva u moře. Za vhodnou destinaci jsme si vybrali vesničku Gazipasa asi 50 km jihovýchodně od Alanye.

Důvod byl jasný, v blízkosti Gazipasi je prý pobřežní jeskyně, která sloužila za úkryt pirátům, a co kdyby se nám během relaxace zastesklo po jeskyních? Hned po příjezdu k moři jsme s Ginem a Gabem vyrazili podél pobřeží hledat zmíněnou jeskyni. Činnost to byla poměrně namáhavá, vzhledem k rozeklanému příbřežnímu srubu, který jsme museli často slaňovat v domnění, že tam se zrovna jeskyně schovává. Nakonec jsme ji našli, ale trvalo nám to asi tři hodiny.

Když jsme se vraceli zpět k nově zbudovanému táboru, překvapilo nás nezvyklé ticho a klid. Kluci poposedávali kolem expediční Avie a každý něco žvýkal. Později nám bylo vysvětleno, že jsme na průzkumu propásli potravinovou revoluci, kdy si hladové mužstvo přes protesty Martina a Leoše vytahalo z auta všechny potraviny a provedlo inventuru.

Martin Sluka is indeed a true Czecho / Slovak Caver, which he confirms by fluently switching languages, whenever he crosses the border between the two, now independent states. Besides that he is great cave surveyor and an important person in the caving world. I cannot remember exactly why he became responsible organizing food for the Taurus 89 expedition, but that's how it was. It was really not simple to prepare a food plan for a seven weeks long expedition, and most of all find and buy all the food in the times of a collapsing communist dictatorship. But at the end he was successful, all was packed and our expedition could begin. However, problems appeared sooner than expected. Already the first week, several grumblers began to complaining about the size and content of the rations.

However, Martin was adamant, and did not allow to increase the size of the portions of mashed potatoes and oatmeal. Regardless of the fact that both of these most common dishes were actually quite unedible, but that really was not Martin's fault. Fortunately, Prcek augmented our menu by several home made apricot marmelades and by two bottles of lard and cracklings.

While exploring caves near the Kembos and Eynif Poljes, all was still under control. All of us never got together, and besides that the work in caves was so exhausting, that no one thought of an organized food revolt. But the situation changed dramatically, when we decided to take a short break from exploring. We left the mountains and enjoyed the warm beaches of the Mediterranean near the village of Gazipasa. The reason why we chose this particular place was clear. A sea cave was located nearby which supposedly served as a hiding place for the local pirates. And what if missed exploring caves during our short break? Right after we arrive at the sea, Gino, Gabo and I decided to find this cave. The search was not easy, as the shore line was formed by high and jagged cliff, which we frequently rappelled hoping to discover the hidden cave.

In the end the cave was located, but only after three hours of excruciating activity. On returning to our newly built camp, we were surprised by the quietness and lack of activity. The guys were sitting in front of our expedition truck, everyone chewing on some food. Only later they explained to us, that we missed the food uprising, when the hungry

Jaká byla radost při zjištění, že v polovině expedice máme ještě tři čtvrtiny potravin! Každý si hned něco urval a rychle doháněl, co za čtyři předcházející týdny nestihl.

Den jsme pak končili vskutku královskou večeří. Nakonec je nutno přiznat, že konečný výsledek nebyl zas tak skvělý, jak se původně zdálo. Mnohé potraviny se po dlouhé době nedaly jíst. Třeba lovecké salámy, které jsme si šetřili na slavnostní příležitosti, vyschly tak, že je bylo stěží možné nakrájet. Nedaly se pozřít ani v polévce a mnozí je vyhazovali se slovy, že překližku nejedí ani drobně nakrájenou!

Ondra

team ignored protests by Martin and Leos, pulled out all the food from the truck and inventorized it. You can imagine how happy they were, when they discovered that half way through the expedition, more than three fourths of the food was remaining. And so everyone quickly grabbed any chunk of food and started quenching the four week long hunger. And in the evening we served ourselves and opulent dinner.

Nevertheless, one must admit that the end not everythings was as perfect as it first seemed to be. A lot of the food items became inedible towards the end of the expedition. For example the salamis, that we were saving for special moments became so hard, that we could not even cut them. Not even adding them into soups made them edible and we were throwing them out, claiming that plywood would be more tasty.

Ondra

V polovině expedice se konečně našla chvílka na společné foto všech účastníků.

Zleva stojící: Pavel Schmidt, Leoš Rohan, Petr Michl, Martin Hota, Ondra Jäger, Jaroslav Kadlec, Nuri Güldali, Martin Sluka.

Sedící zleva: Evžen Janoušek, Jan Hota, Petr Kratochvíl, Ladislav Balý, Pavel Šroubek

In the middle of our expedition we finally found a moment to take a picture together.

Standing from the left: Pavel Schmidt, Leoš Rohan, Petr Michl, Martin Hota, Ondra Jager, Jaroslav Kadlec, Nuri Guldali, Martin Sluka.

Sitting from the left: Evžen Janoušek, Jan Hota, Petr Kratochil, Ladislav Balý, Pavel Šroubek.

(pokračování ze strany 50)

V další části expedice jsme se zaměřili na průzkum území západně od polje **Sugla**, 15 km JVV. od Seydisehiru. V křídových vápencích zde vznikly dvě známé jeskyně - ponorový systém **Tinas Tepe Düden** (1470 m n.m.) a vývěrová jeskyně **Güvercinlik**, neboli **Güvercin Deligi Magarasi** (1172 m n.m.). Prvou zmapovali až k závěrečnému sifonu (Skuce et al. 1976). Dokumentací Güvercinliku se zabývali Francouzi (Bakalowicz 1968, Chabert 1976). Obě jeskyně spolu komunikují. Spojení bylo prokázáno barvicí zkouškou a svědčí pro ně i složení fluviačních štěrků v Güvercinliku.

Ústí **Tinas Tepe Düden** se otevírá při úpatí stejnojmenného vápencového hřbetu 6 km JV. od bauxitového dolu Mortas.

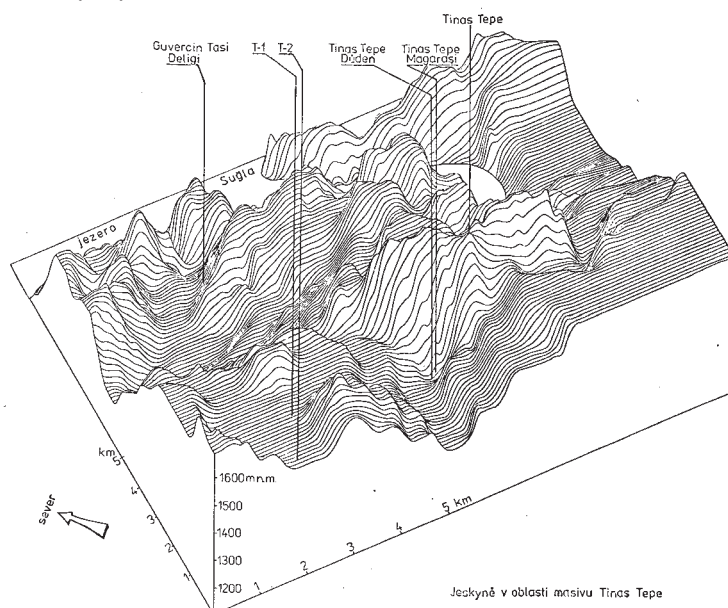
V masivu **Tinas Tepe** vznikly ve skutečnosti dvě samostatné jeskyně.

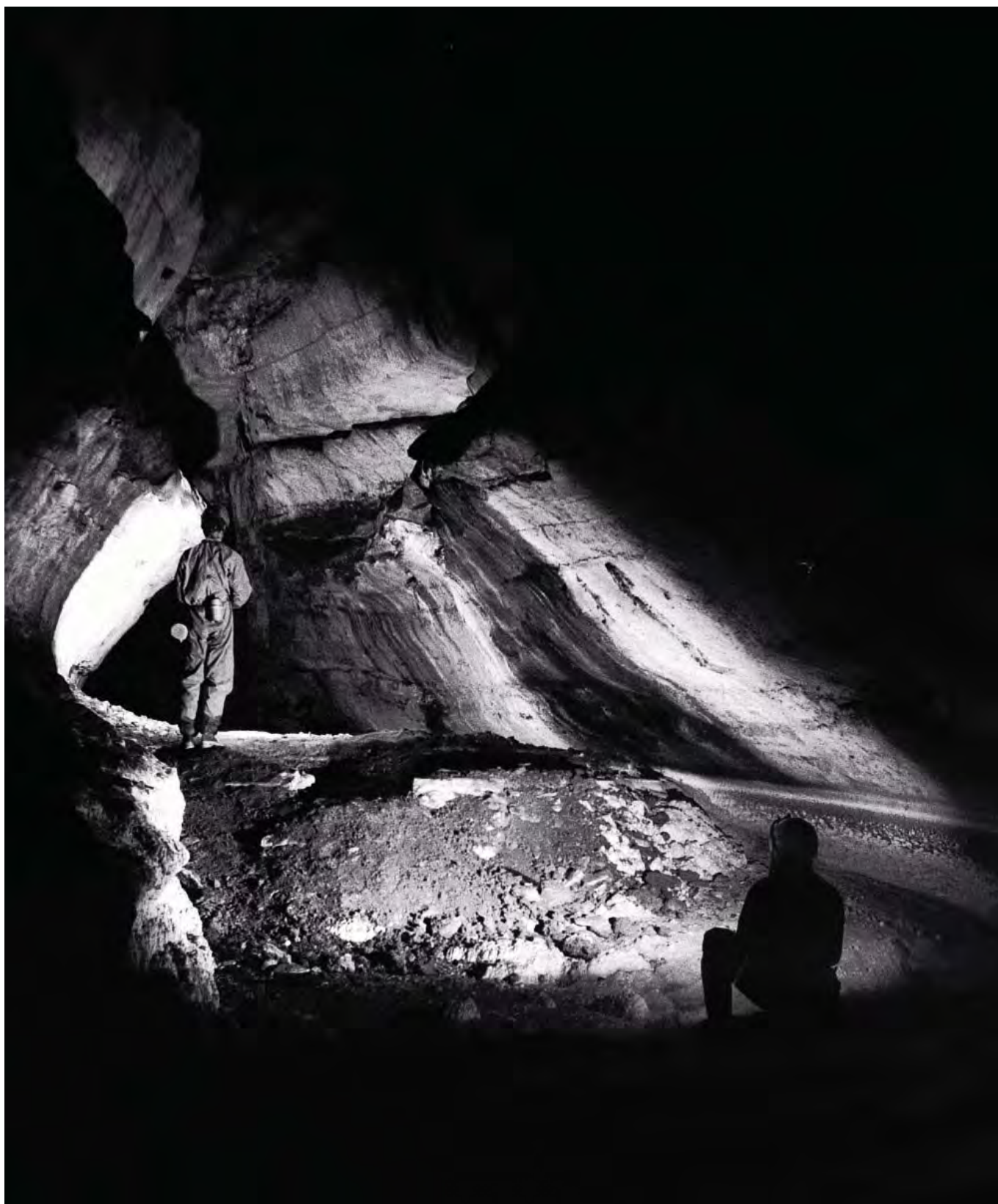
Tinas Tepe Magarasi tvoří 800 m dlouhá říční chodba zakončená vysokým dómem se dvěma jezery (v době naší návštěvy bylo jedno jezero zcela vyschlé).

Tinas Tepe Düden je dlouhá 1380 m a končí sifonem. Transport potápěčského materiálu velmi ztěžuje množství krátkých stupňů a jezera v hlavní chodbě. Výsledkem potápěčského průzkumu je zjištění, že závěrečný sifon má tvar úzké pukliny. Podařilo se podél ní sestoupit do hloubky 18 m, aniž bylo možné proniknout dál. Část členů skupiny se věnovala hledání dalších jeskyní ve stěně masivu Tinas Tepe a v polji **Gölyeri** v blízkosti bauxitového dolu. Výsledkem průzkumu tohoto nevelkého polje jsou dvě propasti **T-1** a **T-2**.

We returned back to the mountain visiting now the area situated 15 km SEE of Seydisehir. There are two well-known caves here - the sink-system **Tinas Tepe Düden** /alt 1470 m/ and the resurgence - cave **Güvercin Deligi** /alt. 1172 m/. Karst investigation and documentation to the terminal sumps was carried out here e.g. by French and English expeditions /Skuce et al.1977/, /Bakalowicz 1968, Chabert 1967/. Both these caves with siphons 3.5 km apart communicate. This was proved by a colouring test and it further supports the composition of water-deposited fluvial gravel in the Guvercin Deligi cave. Tinas Tepe Düden is grandiosely mounting at the foot of the same-called limestone ridge, several km SSE from the bauxite mine Mortas. In the Tinas Tepe Massif two separate caves were formed in fact. The upper one- **Tinas Tepe Magarasi** - is formed of an about 800 m long river corridor terminated by a high dome with two lakes /in the time of our visit one of them was entirely dried up. The lower level of **Tinas Tepe Düden** 1380 m long is terminated by a siphon. Transport of the diving equipment was complicated by numerous short stages and lakes in the main corridor. The terminal sump was a very narrow rift which was dived 18 km deep not allowing us to penetrate further.

Not burdened with the job in Tinas Tepe Düden the rest of the team searched for other caves in the face of the Tinas Tepe Massif and in **Gölyeri polje** near the bauxite mine. Investigation of this small-extent pole revealed two chasms - **T-1** /105 m deep/ and **T-2** /60 m deep/.

Horní suché patro jeskyně Tinas Tepe. V roce 1989 bylo extrémní sucho a tak i spodní patro bylo téměř bez vody.

Dry upper level of the cave Tinas Tepe. In 1989 it was extremely dry so that even the bottom level was almost without any water.

Ranní příprava na průzkum spodního mokrého patra jeskyně Tinas Tepe.

Morning preparation for the exploration of the wet bottom level of the cave Tinas Tepe.

Gabo s Pítrem před vchodem do jeskyně Tinas Tepe.

Gabo and Pit in front of the entrance to the cave Tians Tepe.

Cestou k aktivnímu spodnímu patru jeskyně Tinas Tepe je nutné překonat vertikální úseky. Slanění vystrojuje Ondra.

On our way to the active bottom level of the cave Tinas Tepe it is necessary to pass the vertical sections. Ondra is rigging the pit.

Stěny vstupní pasáže jeskyně Tinas Tepe jsou poničené nápisy vandalů.

Walls of the entering part of the cave Tinas Tepe are damaged by the work of vandals.

Obrovské chodby jeskyně jsou obvykle zaplněné vodou. V tomto roce zůstaly suché a my jsme se nemuseli brodit.

Huge corridors of the cave are usually flooded. This year they stayed dry and we didn't have to wade through.

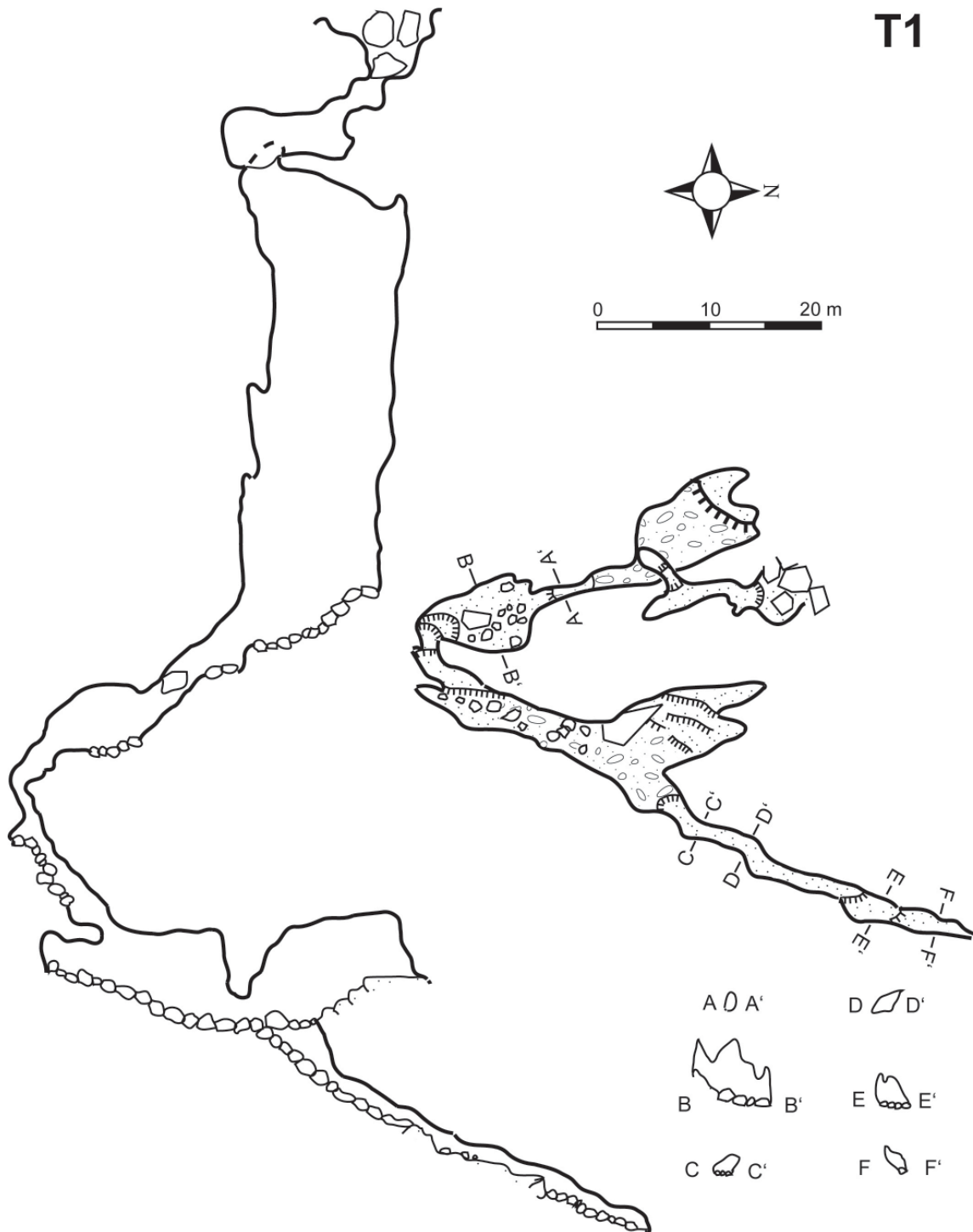
Zasloužené jídlo po průzkumu jeskyně. Po tom, co byl Martin Sluka (druhý zleva) zbavený funkce velitele proviantu, jsme byli s množstvím jídla spokojeni.

Well-deserved meal after exploring the cave. After Martin Sluka was relieved from being a head of the food supplies we were all satisfied with the amount of food given.

Jeskyně **T-1** je 105 m hluboká. Její ústí mezi zaklíněnými balvany vede do vstupní 15 m hluboké studny. Následuje pokračování v pravé straně dna vstupní šachty jeden metr širokou puklinou. Po 5 m tato vertikální puklina ústí do 40 m hluboké šachty o průměru 12-15 m. Ze dna šachty klesá chodba do větší prostory s vertikálním stupněm. Pod ním se chodba stáčí a směřuje pod hlavní šachtu. Nejnižší část jeskyně tvoří klesající nízká chodba, která se noří do sedimentu.

T-1. The entrance into this cave is between wedged boulders. It's first pitch is 15 m deep. In one side of the bottom a crack was found continuing further down. After five meters the one meter wide crack entered a big chamber 40 m deep 12-15 m in diameter. It's inclining bottom was covered by boulders. The passage continued further down into another chamber. There a pitch was found at the bottom of which a passage led in the direction under the chamber and ended in

Kruhová vstupní šachta 60 m hluboké jeskyně **T-2** má průměr 3 m a hloubku pouhé 4 m. Následuje severně směřující, 1 m široká puklinová chodba, která se rozšiřuje do 50 m hluboké studny.

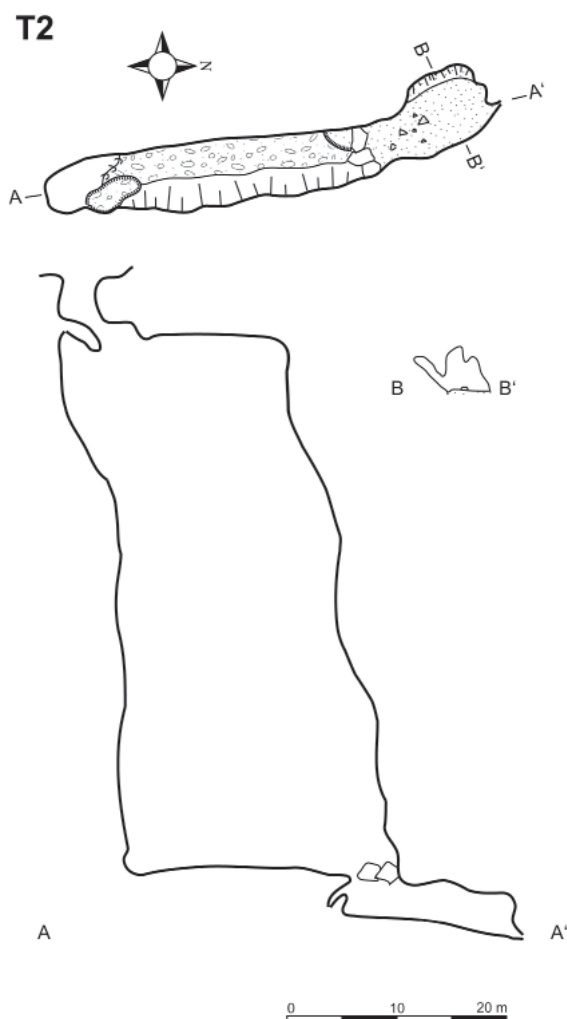
Z jejího dna je u paty severní stěny těsný průlez s 8 m hlubokým stupněm, končící v malé k SSZ. se uklánějící prostoře.

Společně se speleology LUSS jsme také navštívili jeskyňářskou činností nedotčenou oblast 20 km J. od Tinas Tepe, nedaleko letní pastevecké vesnice Bozkir. Jedná se o území Turbe Tebe a Dipsiz Gölm. Geologická stavba tohoto území je pro vznik jeskyní značně příznivá. Křídové vápence jsou zde nasunuty na ofiolity. I přesto, že nám při hledání jeskyní značně pomohli místní pastevci, zdokumentovali jsme díky nedostatku času pouze tři propasti od 25 do 50 m hloubky a jednu jeskyni.

two chambers. From there the cave continued by a narrow passage 40 cm high. After 15 m the ceiling became 2 m high and after another 20 m another 20 m the passage narrowed and was filled sediments. The cave is 105 m deep.

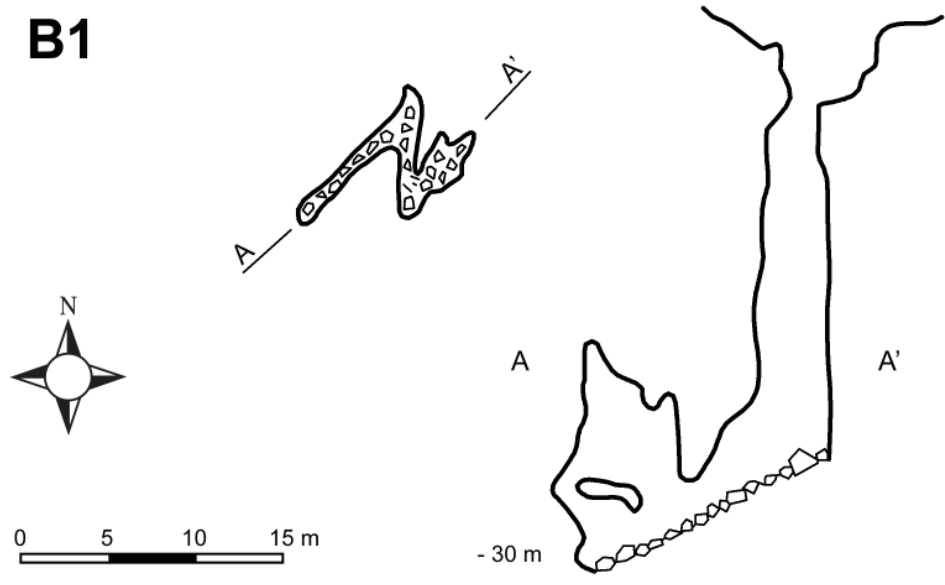
T-2. The circular entrance shaft is 4 m deep and 3 m in diameter. A 1 m wide crack leads further in the northern direction and widens in a 50 m deep well. In the northern wall of the bottom is a narrow crawl with a 8 m pitch entering a small NNW inclining chamber.

Some of us joined the LUSS speleologists to explore the regions Tuibe Tepe and Dippiz Gölm 20 km south of the Tinas Tepe Massif. The geological structure of this speleologically unknown area highly favours the origin of cave systems /Cretaceous limestones here overthrust the ophiolitic series/. Despite a valuable help of local shepherds, pressed for time we failed to document more than four 25-50 m deep chasms. Shepherds guided us to two chasms and one cave in the vicinity of the summer village Bozkir.

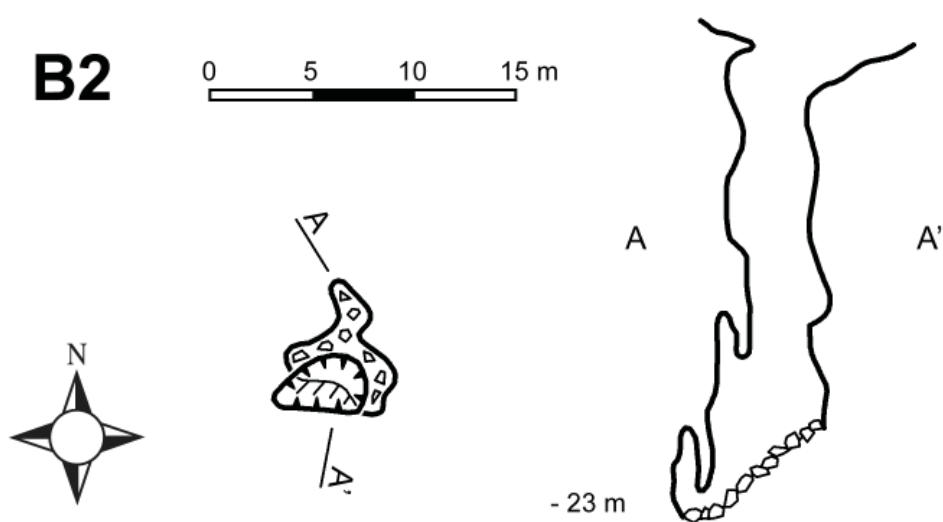
Propast **B-1** leží 1 km JZ. od letní pastervecké vesnice. Z 23 m hluboké vstupní šachty vede severním směrem úzká chodba, která se po několika metrech stáčí k severozápadu. Na konci je 10 m vysoký komín se sintrovou výzdobou. Celková hloubka je 30 m.

Chasm **B-I** is located 1 km SW from the village. It's entrance is a 23 m deep well from the bottom of which a narrow passage goes north. After several meters it turns SW and enters a narrow 10 m high chimney with sinter decoration.

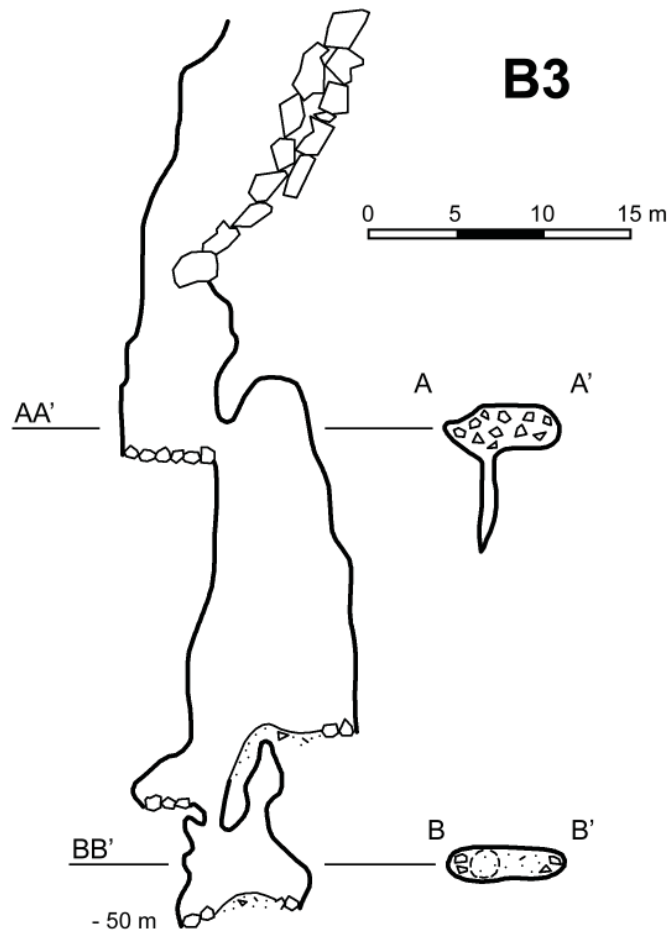
Propast **B-2** se nachází 1,2 km západně od Bozkiru. Jedná se o jednoduchou 10 m hlubokou šachtu. V nejnižším místě kamenité prostory ústí do stropu několik metrů vysoký komín.

Chasm **B-2** is 1200 m west of Bozkir. It is a plain 10 m deep shaft. The bottom is covered by debris and inclines towards a several meters high chimney.

Propast **B-3** byla nalezena 1,5 km JJZ. od vesnice Bozkir. Vchod je v balvanité ucpávce větší sinkhole. Následuje 12 m hluboká vstupní šachta. Z jejího dna je postup možný pouze úzkou 18 m hlubokou puklinou končící v malém dómku s jílovito-kamenitým dnem. Celková hloubka je 50 m.

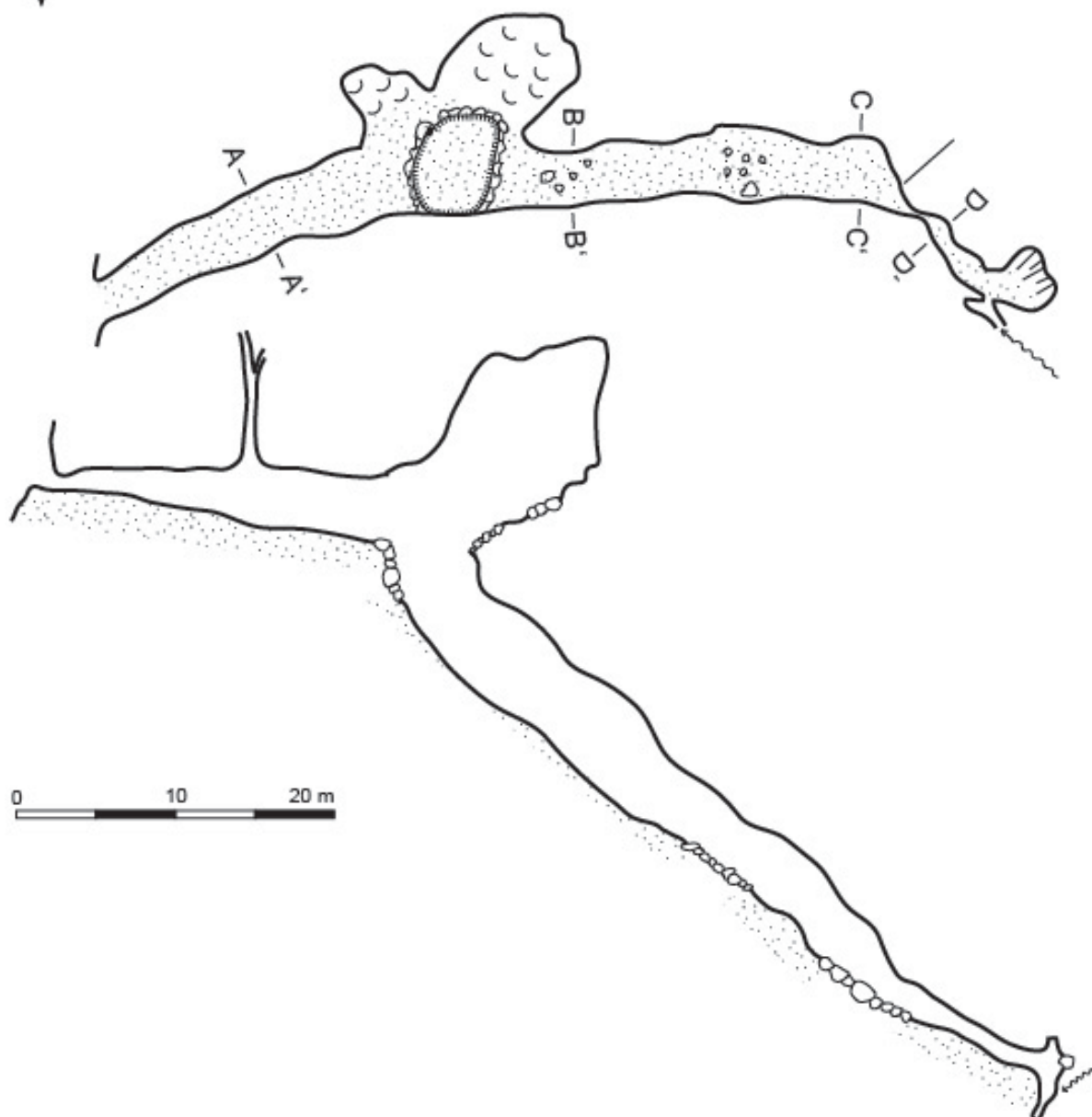
1500 m SSW of the village chasm **B-3** was found. It's entrance is a boulder choke in the bottom of a bigger sinkhole. Huge limestone blocks slope steeply towards mouth of a 12 m deep shaft. In it's bottom is a narrow 18 m deep rift which enters a small chamber. At the bottom are rocks and clay. The chasm is 50 m deep.

Vchod do jeskyně **Zindan Magara** je při dně sinkhole ve vzdálenosti 5 km jižně od Bozkiru. Dvacet metrů dlouhá jílovitá vstupní chodba ústí do prostorného dómu se sintrovou podlahou. Při ústí dómu navazuje na vstupní chodbu 5 m vysoký stupeň, po kterém následuje prudce klesající chodba s jílovým dnem. Jeskyně zasahuje až do hloubky 42 m.

The entrance of **Zindan Magara** is in a sinkhole approximately 5 km south of Bozkir. A 20 m long clayey entrance passage enters a spacious entrance chamber with a sinter bottom. In the northern part of the entrance passage is a 5 m deep step and a steeply descending passage. The length of this part of the cave is 55 m. The final 10 m is a low crawl with a small chamber at the end. The bottom of the descending passage is clayey. The cave is 42 m deep.

ZINDAN MAGARA

Po nezdaru potápěčského průzkumu koncového sifonu v Tinas Tepe Düden jsme se přesunuli k vývěrové jeskyni **Güvercin Deligi Magarasi** (Holubí šachta). Ústí jeskyně se nalézá 1 km jz. od vesnice Susuz. Vstup je možný buď 60 m hlubokou šachtou nebo ze závrtu položeného o několik desítek metrů níže. Jeskyně je dlouhá 2300 m a po přibližné 900 m se větví na dvě části. Obě chodby pak končí sifony. Extrémně suchý rok 1989 způsobil značný pokles hladiny vody. Jeskyní netekla řeka a bylo možno vstoupit i do západní větve, která obvykle bývá pod vodou. V této chodbě hromady písčitého štěrku vysoké až 3 m nasvědčují, že tudy přitéká většina vod od Tinas Tepe Düden. Sifon, který chodbu uzavíral se nám podařilo překonat. Byl dlouhý 125 m a 16 m hluboký. Po jeho proplavání jsme pokračovali prostornou chodbou 380 m dlouhou, která končí dalším sifonem. Chodba se pouze na dvou místech rozšiřuje do vysokých dómů. Dno je pokryto štěrky a místy jílovými terasami. Podařilo se nám také proplavat sifon na konci jižní, hlavní chodby. Je dlouhý pouze několik metrů a po čtyřiceti metrech za ním následuje další sifon. Zdaleka však tudy nepřitéká takové množství vody jako ze západní chodby.

Z celkového mapování jeskyně

Güvercin Deligi Magarasi máme tato výšková data:

Vchod jeskyně (závrt)	0 m (1153 m n.m.)
Vchod jeskyně (šachta)	+18,8 m (1171,8 m n.m.)
Sifon V. (odtokový)	-68,6 m
Rozvětvení	-45,2 m
Sifon I. (Z. větev)	-61,3 m
Sifon II. (Z. větev přítok)	-40,4 m
Jižní větev nápis (asi konec francouzského mapování)	-42,4 m
Sifon III. (jižní větev)	-54,9 m
Sifon IV. (J. větev přítok)	neměřeno

Je nutno upozornit na veliké rozdíly mezi námi měřenými relativními výškami a výškami uváděnými ve francouzské dokumentaci (Chabert 1972). Rozdíly se zvětšují se vzdáleností a od vchodu po nápis 69 rozdíl činí neuvěřitelných 47 m!

Ondra Jäger, Jaroslav Kadlec, Evžen Janoušek,
Pavel Šroubek

It is not possible to overcome the terminal sump in Tinas Tepe Düden. The other possibility how to find any connection between this cave and Güvercin Deligi was to go upstream in Güvercin Deligi. The cave **Güvercin Deligi /Pigeons' Shaft/** is mounting 1 km SW of the village of Susuz. The cave can be entered either from a 60 m deep shaft, or from a sink situated several tens of meters lower. The cave is 2302 m long branching after cca 900 m into two corridors. These are terminated by siphons. The extremely dry year of 1989 resulted in substantial decrease of water level in the cave. There was not any river flowing in the cave and we could enter the western branch which is usually flooded right at it's beginning. It was 120 m long and ended with a sump. Piles of sandy gravel, up to 3 m high, indicated that much of the water enters the cave this way. The sump was 125 m long and 16 m deep, only slightly changing it's direction. After diving it we could continue further in a spacious dry passage. In two places it widened and created high chambers. The bottom was covered by gravel and in some places by clay. The passage is 380 m long and ends at another sump. We dived also through the siphon at the end of the „main“ corridor. It is only several meters long and after some 40 m it is followed by another one. The amount of water coming into the cave this way is far lesser than that from the siphons in the western corridor.

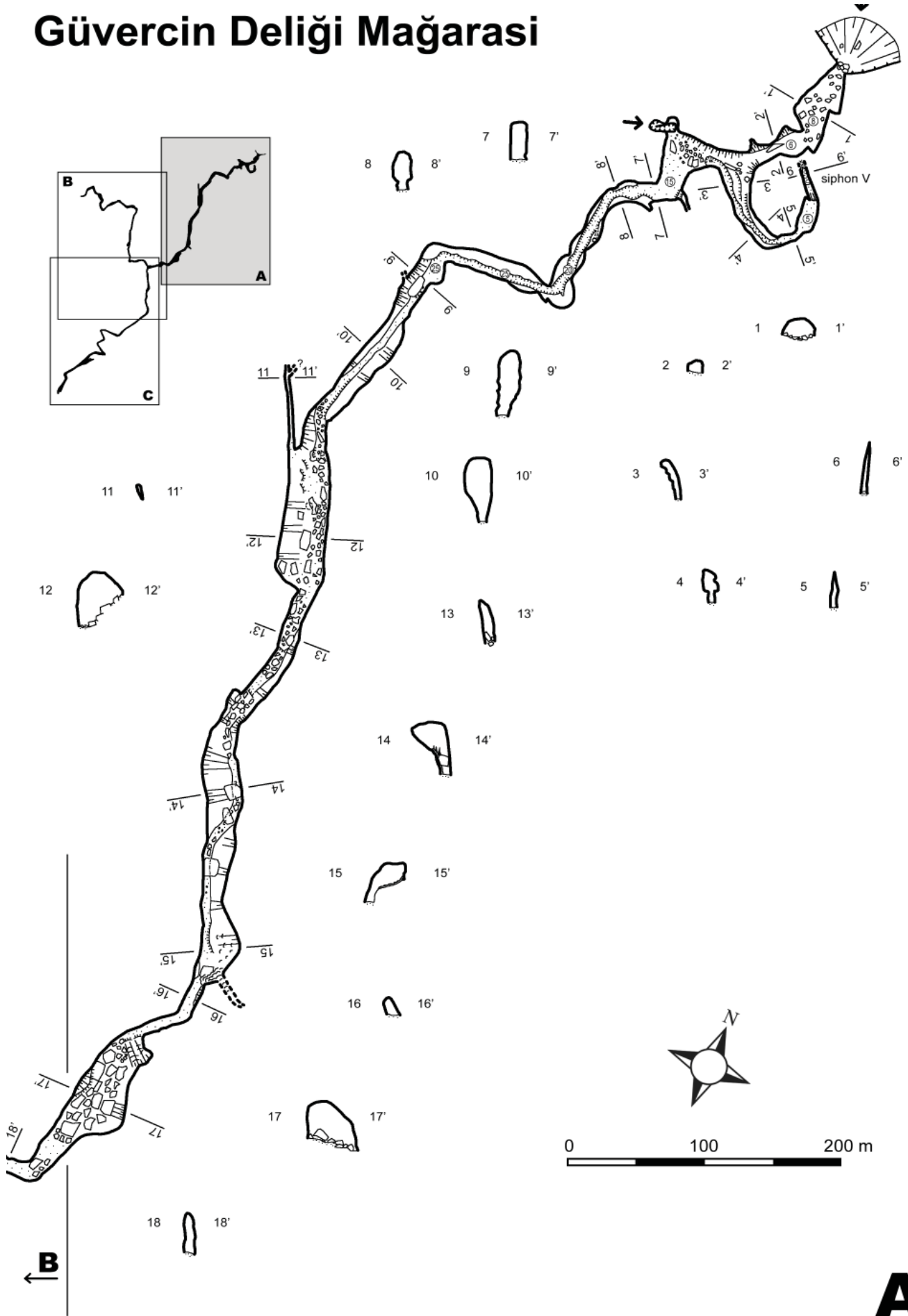
After surveying the cave we obtained the following data:

Entrance sinkhole	0m /alt. 1153 m/
Entrance shaft	+ 18.8 m /alt. 1171.8 m/
Sump no. 5	-68.6 m
Junction	-45.2 m
West branch	
Sump no. 1	-61.3 m
Sump no. 2	-40.4 m
South /main/ branch	
Inscribed "69"	-42,4m
Sump no. 3	-54,9m
Sump no. 4	not measured

It must be mentioned that there are peculiar differences between our elevations and the ones marked in the French survey /Chabert 1972/. The difference increases with the distance from the entrance and the "69" sign reaches miraculous 47 m !

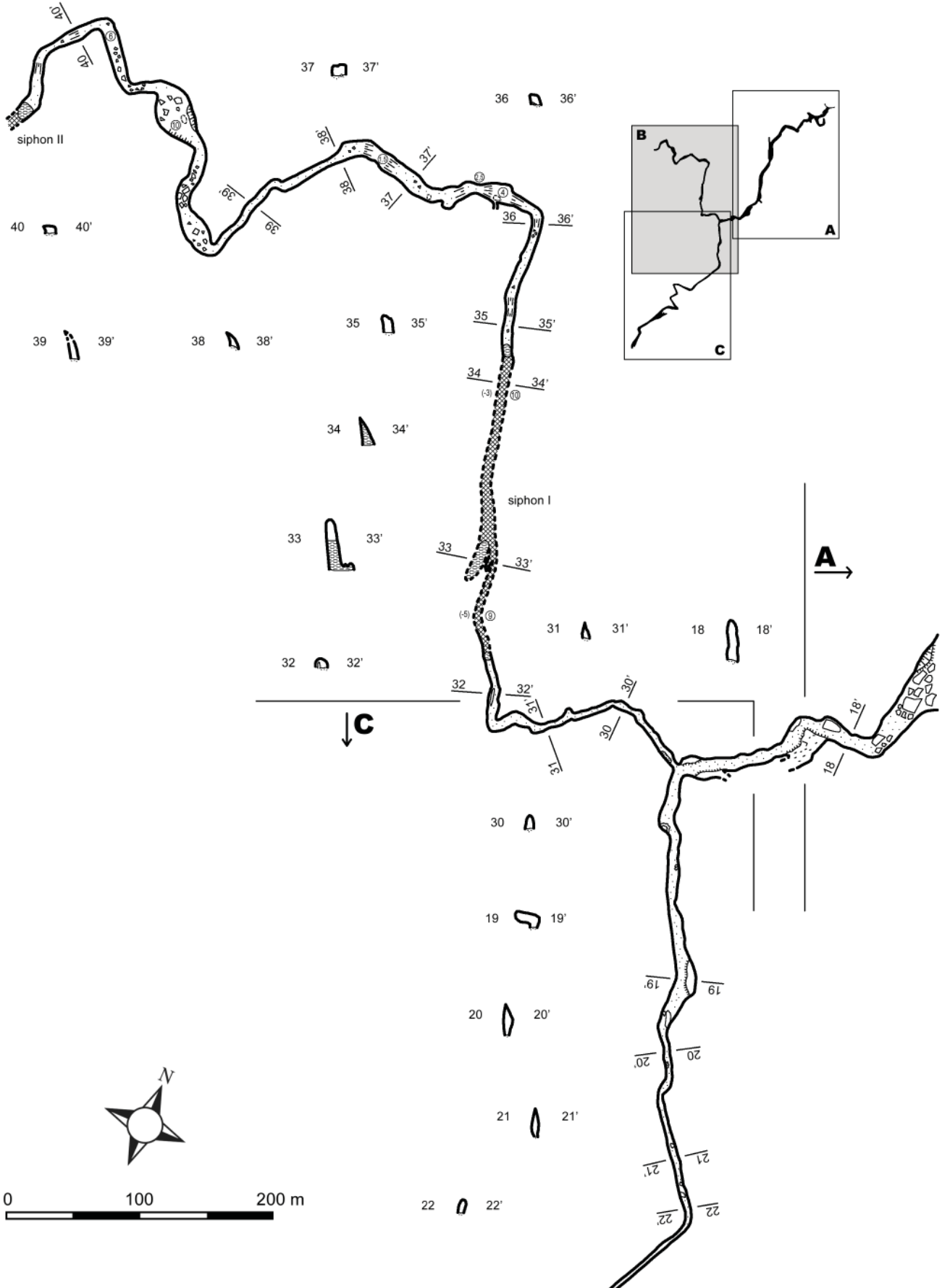
Ondra Jäger, Jaroslav Kadlec, Evžen Janoušek,
Pavel Šroubek

Güvercin Deliği Mağarası

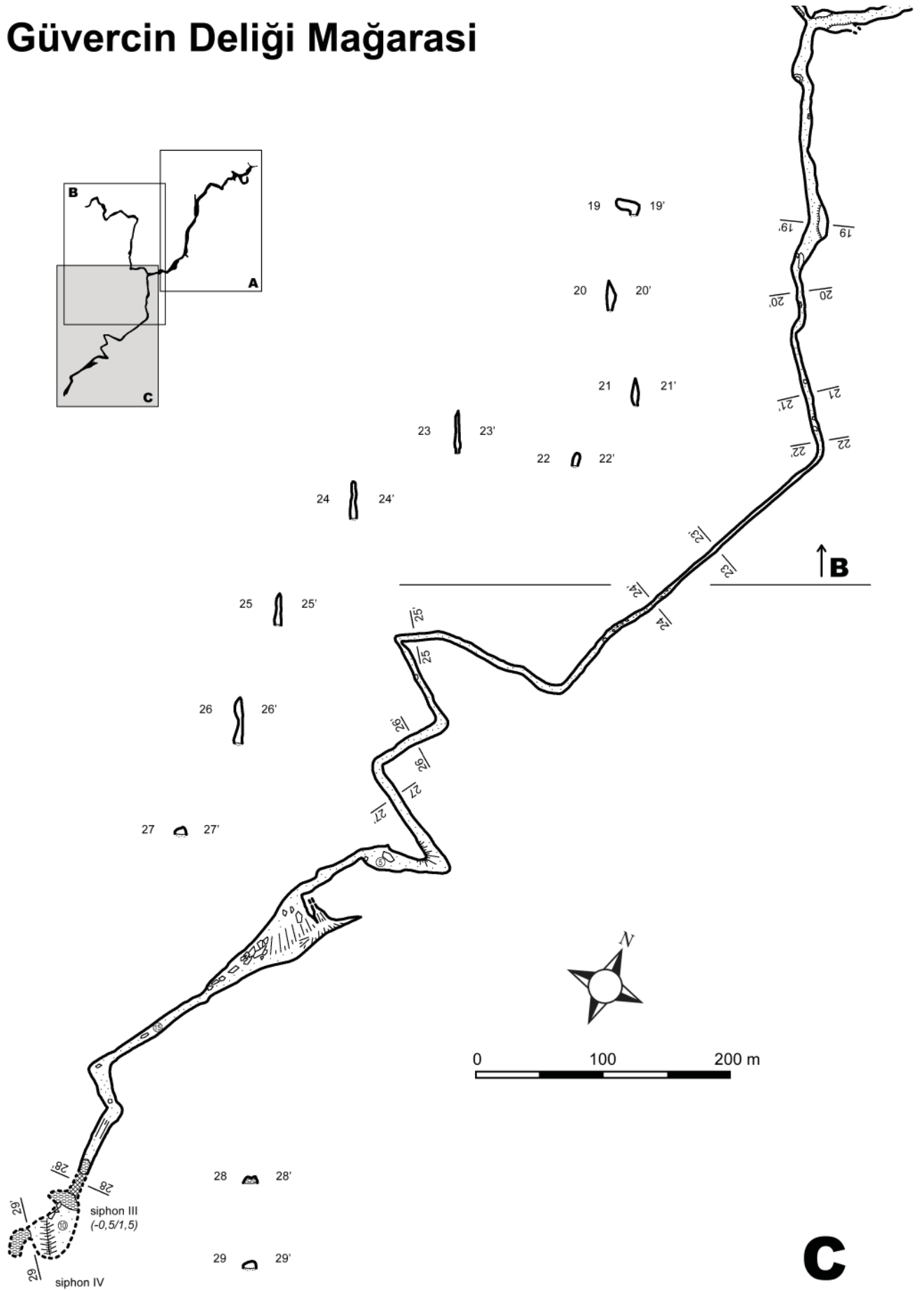

B

Güvercin Deliği Mağarası

Güvercin Deliği Mağarası

Gabo se připravuje k ponoru do prvního sifonu západní větve jeskyně Güvercin Deligi Magarasi.

Gabo is getting ready to dive to the first sump of the west branch of the cave Güvercin Deligi Magarasi.

Za ním se potopil Ondra, pomáhá mu Prcek s Nurim. Sifon se po 125m délky a 16m hloubky podařilo překonat.

Ondra dived after him, Prcek and Nuri are helping him. The 125 m long and 16 m deep sump has been overcome.

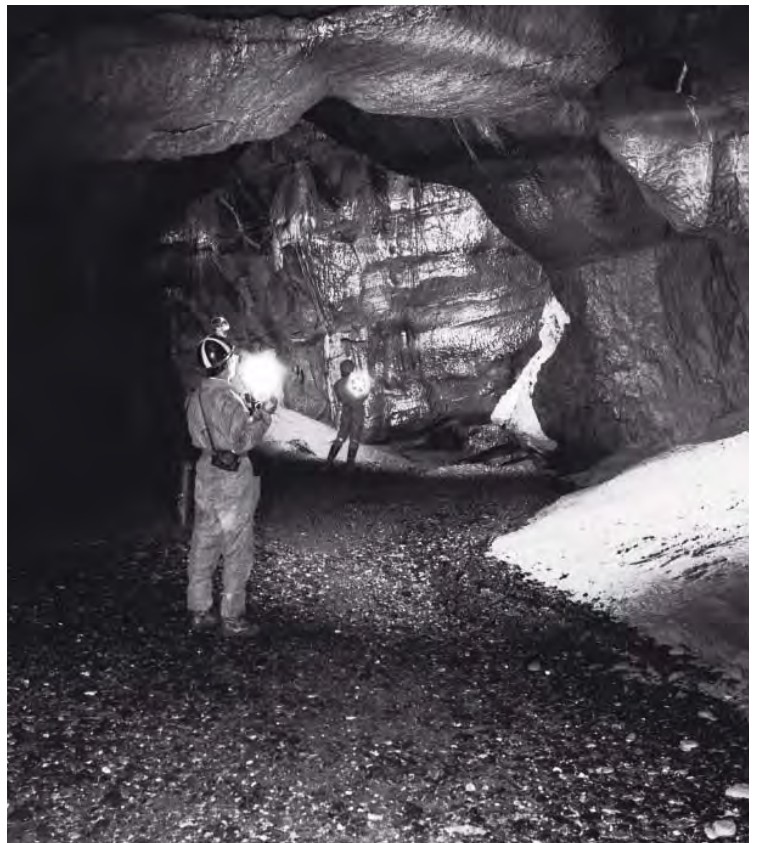

Po překonání sifonu jsme objevili 380m dlouhou chodbu a postup Gaba a Ondry zastavil až další sifon.

After passing the sump we discovered a 380 m long passage and then our progress was stopped by another sump.

Říční chodba jeskyně Güvercin Deligi Magarasi. Extrémně suchý rok 1989 způsobil značný pokles hladiny vody. Jeskyní netekla řeka a bylo možno vstoupit i do západní větve, která obvykle bývá pod vodou. V této chodbě nasvědčují hromady písčitého štěrku vysoké až 3 m, že tudy přitéká většina vod od Tinas Tepe Düden.

Güvercin Deligi Magarasi cave. The extremely dry year of 1989 resulted in substantial decrease of water level in the cave. There was not any river flowing in the cave and we could enter the western branch which is usually flooded right at it's beginning.

EXPEDICE TAURUS '90

EXPEDITION TAURUS '90

ZPRÁVA Z EXPEDICE TAURUS '90

10.8.-13.9.1990

Expedice v roce 1990 se účastnilo osm speleologů. Jejím cílem bylo pokračovat v pracích z předcházejícího roku. Průzkum a dokumentace krasových jevů probíhala v okolí Finike, na poljích Elmali, Eynif, Sugla a v podhůří hory Kizlarsivrisi. První zkoumanou oblastí bylo okolí přímořského městečka Finike ležícího asi 100 km západně od Antalye. Zde byly zdokumentovány a prozkoumány celkem tři lokality.

Nevýznamnější z nich je jeskyně **Suluin**. Leží asi 5 km od Finike, 200 m od silnice směřující z městečka po pobřeží směrem k Evropě. Jeskyně začíná impozantním portálem o největší šířce až 50 m. Po příkře se svažujícím břehu se dostaneme po zhruba 30 m k průzračnému jezeru, na kterém ovšem plavou nánosy kozích bobků. Ty jsou ostatně v celé jeskyni. Zde končí suchá část jeskyně. Jediná další suchá partie je malá chodbička začínající 9 m vysoko balkónkem v levé části jeskyně. I ta však končí po 10 m neprůlezným

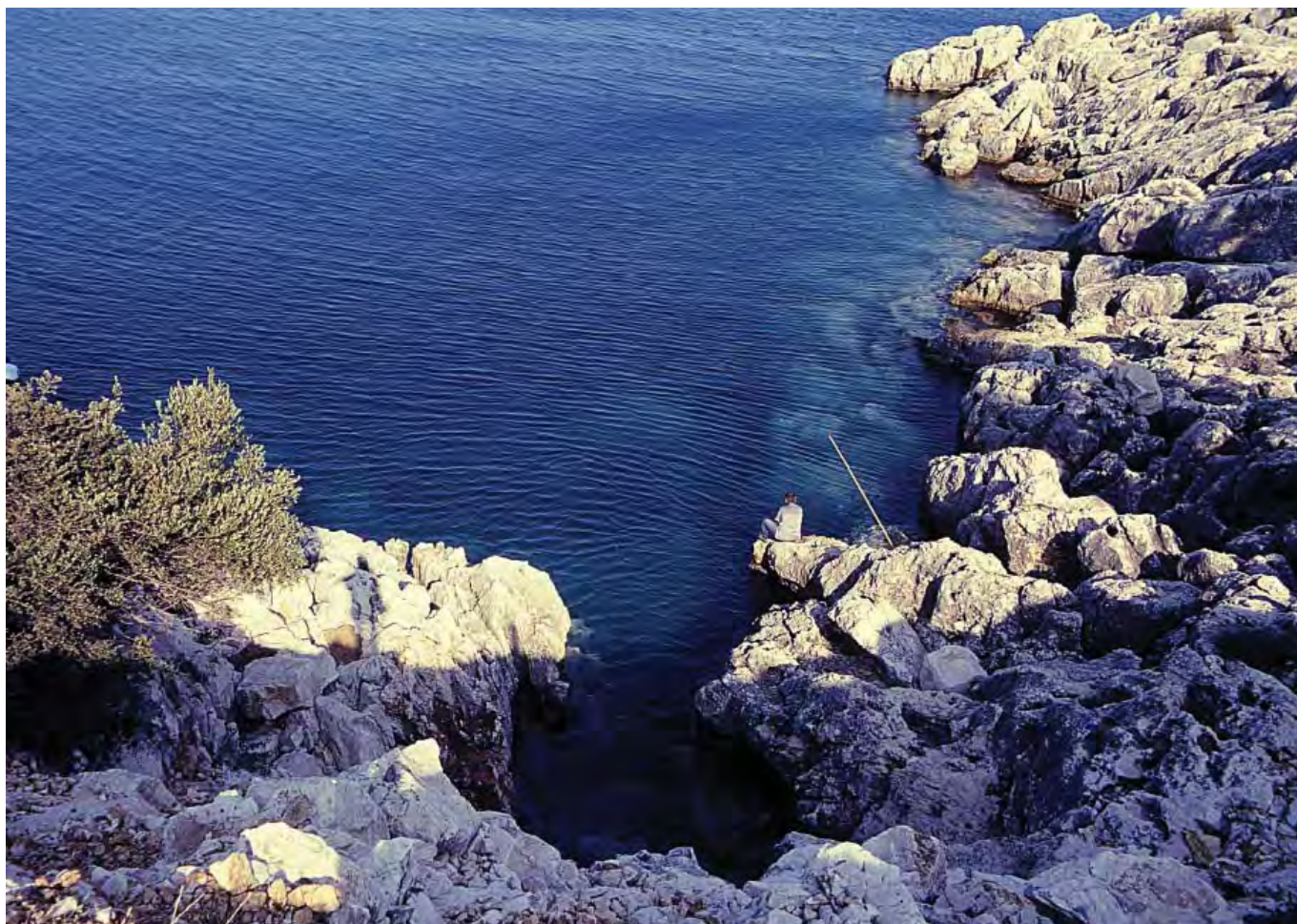
REPORT FROM EXPEDITION TAURUS '90

10.8.-13.9.1990

1-05 Geospeleos organized already it's second expedition to the Turkish caves in the area of the Taurus Mts.

The aim of the expedition was to discover and survey new parts of seaside caves near the town of Finike and further pioneer work in the poljes of Elmali, Sugla and the surroundings of Mt. Kizlarsivrisi. The first area we explored was near the seaside town of Finike, laying about 100 km west of Antalya. Here we studied three localities.

The most significant is the cave **Suluin**. It is located about 5 km from Finike, 200 metres off a road heading from the town towards Europe. The entrance is formed by a majestic portal up to 50 metres wide. Descending 30 metres a steep slope we reach a lake with clear water, it's surface being covered by goat droppings. They are by the way all over the cave. Here the dry part ends. The only other dry section is formed by a small passage beginning by a balcony 9 metres high in the left

Kromě několika menších puklin s náznaky vývěru sladké vody jsme však našli jen malou jeskyni Mara I. ležící přímo v zátocě pod jeskyní Suluin.

Except from several smaller cracks fissures indicating emergence of fresh water we found only a small cave Mara I. lying directly in the bay under the cave Suluin.

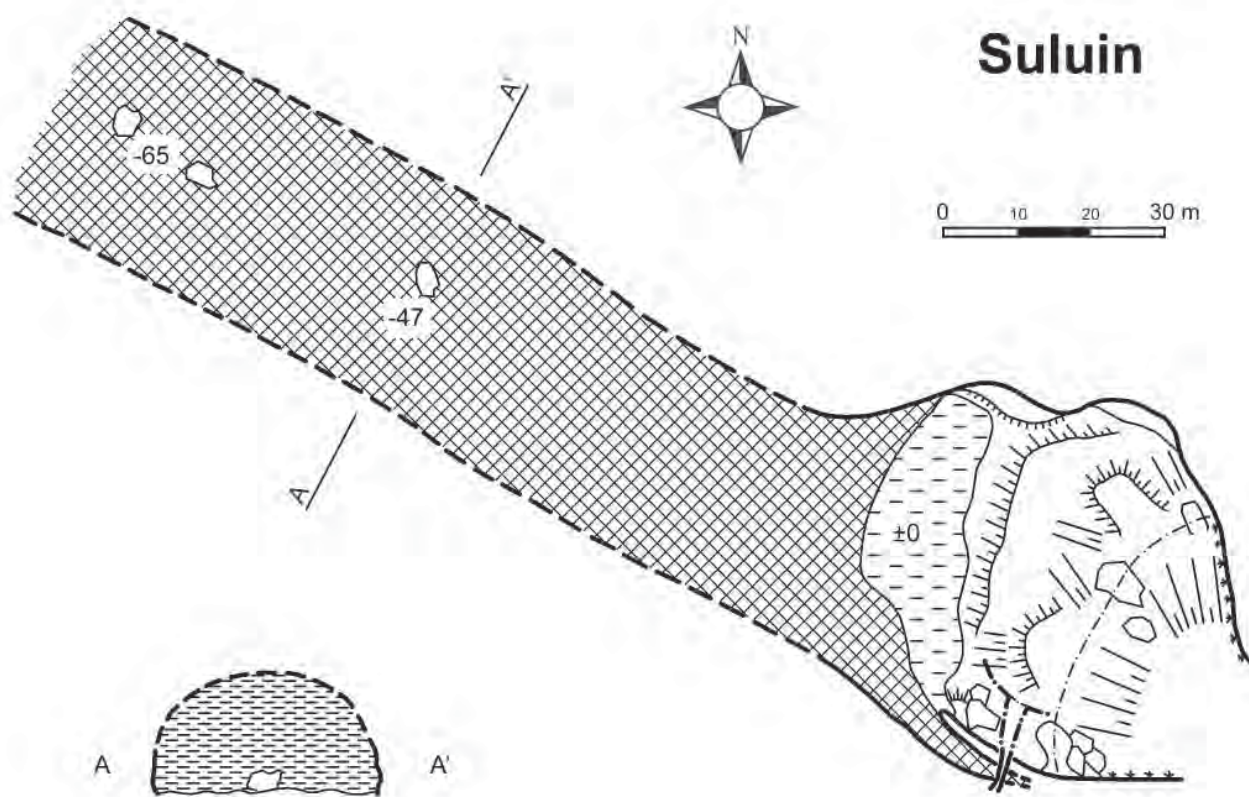
zúžením. Vodní část jeskyně je tvořena rozměrnou chodbou, širokou 30 m při výšce asi 15 m. Viditelnost pod vodou je více než 20 m. Vzhledem k technickým možnostem a s ohledem na bezpečnost sestoupili potápěči jen do hloubky 67 m při vzdálenosti polygonu 115 m. Nasvícením zjistili pokračování chodby ve stejném sklonu i rozměrech dále do masivu. Voda v jeskyni je i přes relativně malou vzdálenost od moře, asi 300 m, sladká. V jarních měsících působí jeskyně jako vývěr. Jedná se tedy o velice nadějnou, avšak technicky náročnou lokalitu.

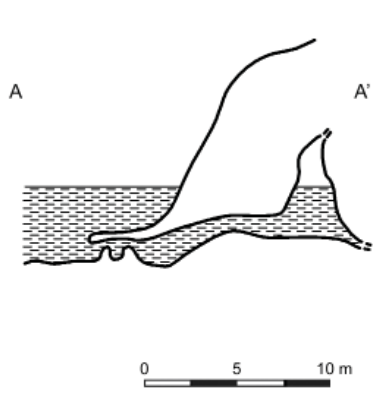
part of the cave. It ends after 10 metres by getting too narrow to pass. The water part is formed by a big passage 30 metres wide and 15 metres high. One can see more than 20 metres . Being limited by our technical possibilities and having in mind the security of our divers we were able to descend to the depth of 67 metres , the polygon was 115 metres long. It was clear that the passage continued in the same direction and the same proportions further in the massive. The water in the cave is fresh eventhough it is only about 300 metres far from the sea. In spring the cave is a resurgence and is a very promising but technically quite exacting locality.

Vzhledem k původně očekávanému spojení jeskyně Suluin s mořem jsme propátrali celé přilehlé mořské pobřeží. Kromě několika menších puklin s náznaky vývěru sladké vody jsme však našli jen malou jeskyni **Mara I.**, ležící přímo v zátoce pod jeskyní Suluin. Jedná se o vývěrovou jeskyni. Zprvu brakická voda přechází v zadních partiích ve sladkou. Celková délka je 20 m, v jednom místě je malá kapsa s volnou vodní hladinou, jinak je jeskyně zcela zatopena. V blízkosti Finike leží i třetí jeskyně. Po silnici přes Kumluca a dále na Altinyaku a po odbočení vlevo do hor se po prašné cestě dostaneme asi po 25 km od Finike k propasti **Asarönü**. Je to jednoduchá šachta ležící v trnitém svahu asi 100 m od cesty. Celková hloubka je 82 m. Dolní kruhové dno se svažuje a končí krátkou zasypanou chodbičkou.

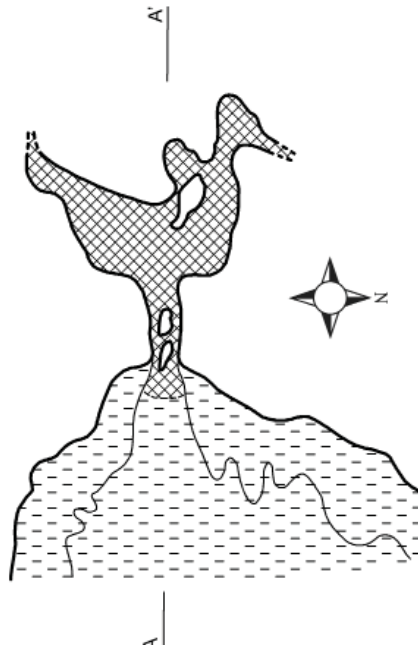
Our divers searched the whole adjacent sea coast looking for the originally expected connection of **Suluin** with the sea. Except several small fissures from which fresh water seemed to resurge they found only a small cave **Mara I** situated in a bay straight under Suluin. It is a resurgence cave, brackish water in the entrance changes into freshwater further in the cave. The overall length is approximately 20 metres, in one place is a small waterlevel otherwise the whole cave is filled with water.

In the vicinity of Finike is also the third cave. Following the road via Kumluca in the direction of Altinyaku, turning left and heading on a dirt road to the mountains we reach after 25 km from Finike the chasm **Asäronü**. The entrance of this simple shaft is in a thorny slope about 100 metres from the road. The overall depth is 82 metres. The circular bottom is sloping and ends by a short choked passage.

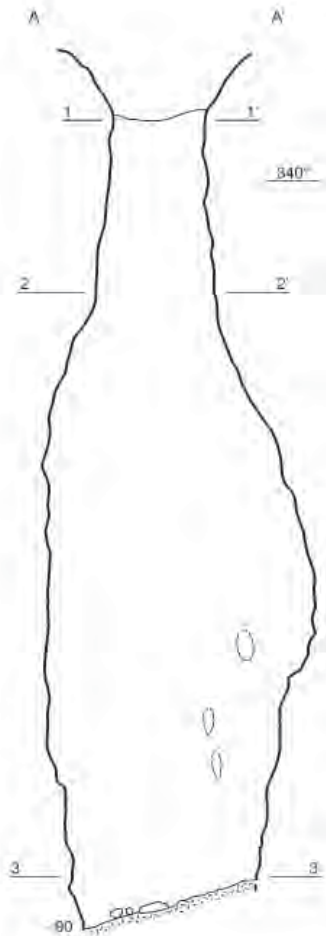

Mara I.

Asarönü

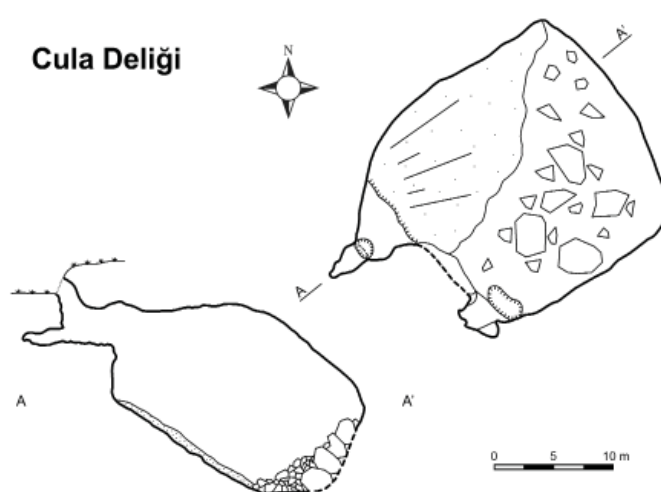

Druhou zkoumanou oblastí bylo podhůří hory **Kizlarsivrisi** 3070 m a nedaleké polje **Elmali**. Přes několikadenní průzkumné práce a dotazy u místních obyvatel byly v okolí hory Kizlarsivrisi nalezeny jen dvě jeskyně menších rozměrů. Obě leží v území mezi vlastní horou a poljem Elmali. Jeskyně **Cula Deligi** je vzdálena od úpatí Kizlarsivrisi asi 2 km. Je to suchý podzemní dóm s kamenito-hlinitým dnem o rozměrech 20x30 m s výškou až 15 m. Vstupní otvor je v horní části jeskyně.

Jeskyně **Deuretbasi** je vzdálena od úpatí Kizlarsivrisi asi 5 km. Je to jednoduchá šachta hluboká 12 m s vybíhající chodbičkou v polovině hloubky. Vzhledem ke geologickým a klimatickým podmínkám, s přihlédnutím ke znalostem místních pastevců, nelze pravděpodobně v této oblasti očekávat objevení dalších jeskyní.

The second explored area was in the surroundings of **Mount Kizlarsivrisi** (3070m) and the Elmali polje laying nearby.

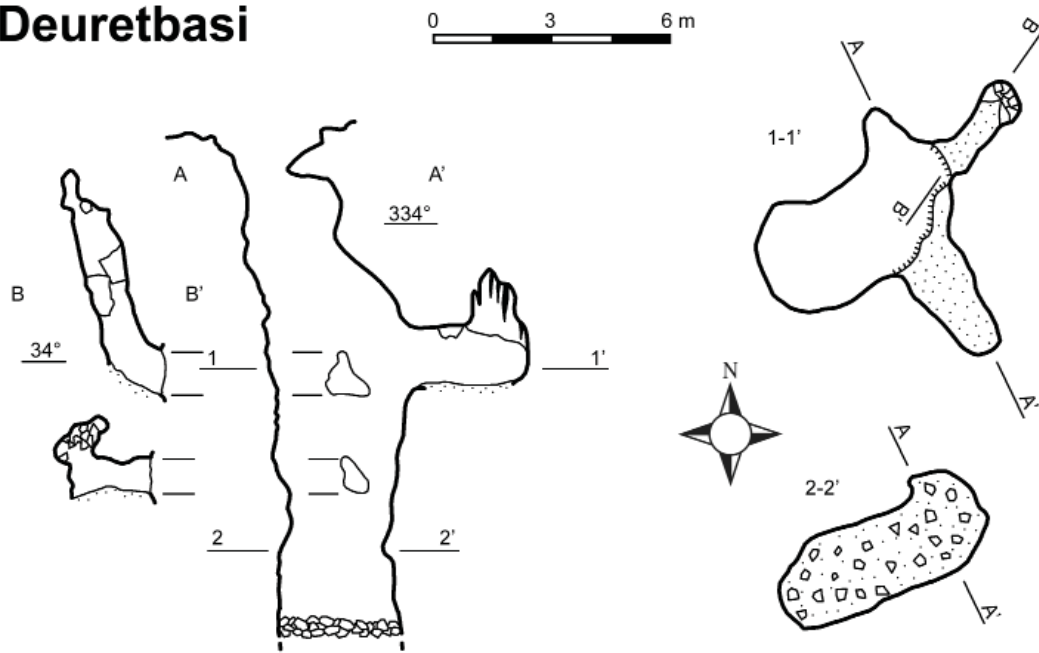
Eventhough we spent several days by prolongation and inquiring at the locals only two smaller caves were found in this area.

Polje Elmali

Polje Elmali

Deuretvasi

Do těchto nádherných míst zajela naše Avie. Odtud jsme museli k jeskyním pěšky.

Our Avia drove us to this beautiful place. We had to walk from there to the caves.

Na vlastním polji **Elmali** byl zkoumán pouze mohutný ponor **Karagöl Düdeni**. Je to obrovitý hltač vody, odvodňující před vybudováním umělého tunelu v podstatě celou plochu polje. Ústí jeskyně s překrásným přírodním mostem je přehrazeno betonovou hrází s propustmi. V letním období je jeskyně suchá. Rozměrnou chodbou se lze pohodlně dostat do dómu končícího závalem. Ve stěnách jsou desítky puklin, většinou velice úzkých, ve kterých se v jarních měsících ztrácí voda. Prozkoumány byly pouze tři, jediné průlezné. První tvoří v podstatě chodba začínající v pravém boku jeskyně. Je vcelku prostorná, s pohodlným písčitým dnem. Po zhruba 70 m však končí neprůleznými puklinami. Druhá chodbička začíná těsně před největším dómem v levém výběžku, velice těsnou plazivkou, v podstatě štěrbinou ve dně. Ta se však záhy rozšiřuje do větších prostor. Chodba výrazně puklinovitého rázu pak končí neprůlezně asi po 85 m. U této odbočky je třeba upozornit na to, že vchod je skutečně velice těsný a při cestě zpět museli být jeskyňáři vytaženi pomocí lan jako špunt z lahve. Poslední zkoumanou puklinou v této jeskyni byla nepříjemná plazivka začínající na konci posledního dómu. Plazivka na konci přechází v 8 m hlubokou propáستku, z jejíhož dna se dá prolézt do další rozměrnější šachty. Ve dně této šachty začíná úzká chodbička končící v době našeho výzkumu neprůlezně. V této chodbičce byla již vodní hladina.

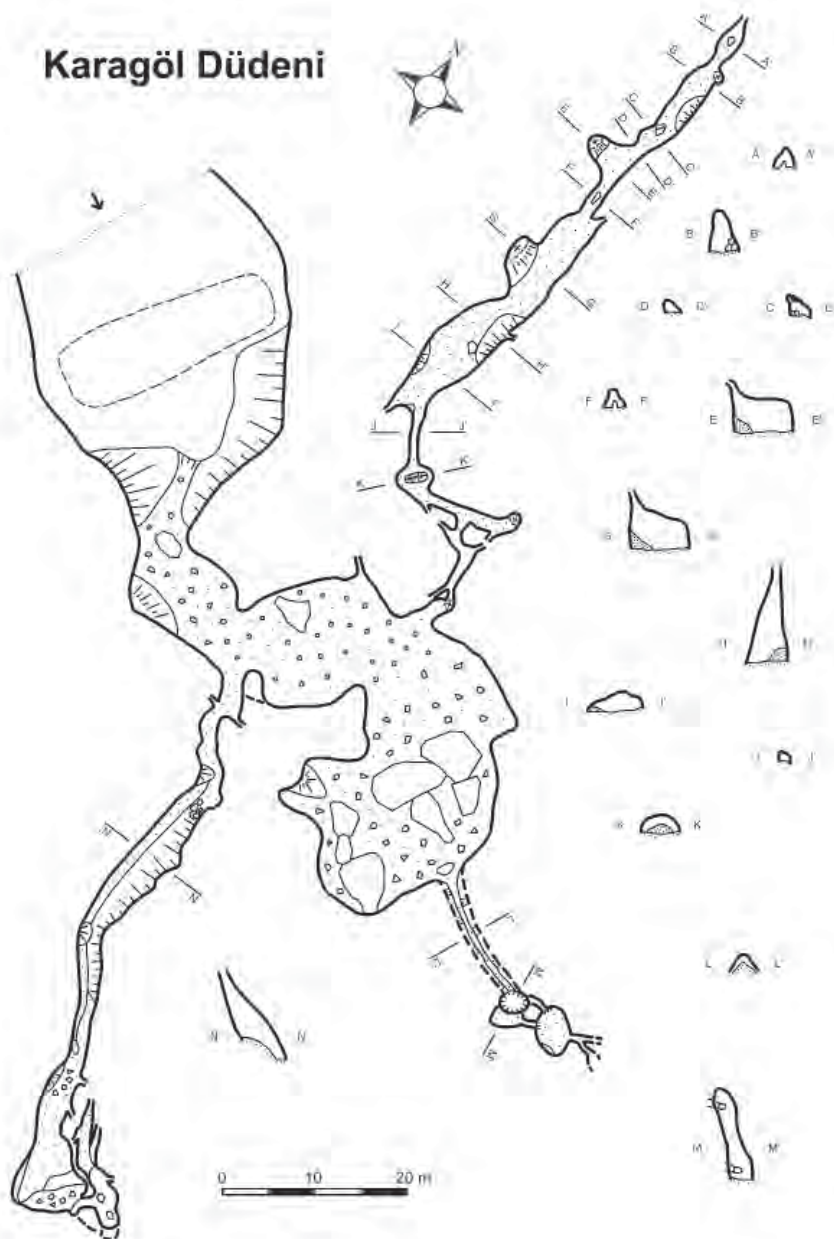
On the **Elmali** polje we explored only the huge sink **Karagöl Düdeni**. It is a huge sink which used to drain basically the whole surface of the polje before the artificial tunnel was constructed. The entrance of the cave with a beautiful natural bridge is dammed by a concrete dam with floodgates. But in summer the cave uses to be dry. One can comfortably reach the chamber ending by a boulder choke by a spacious passage. The walls are full of usually very narrow cracks, through which the water disappears in the spring months. Only three of them were penetrable and so they were explored. The first is formed by a passage beginning in the right side of the cave. It is spacious with a comfortable sandy bottom. It ends after 70 meters by an impassable crack. The second passage begins just before the biggest chamber in a left protrusion. It's beginning is only a narrow crack in the floor which soon gains bigger dimensions. The whole passage having a character of a joint ends impenetrably after 85 meters. We must emphasize that the entrance is really very narrow and when coming back cavers had to be pulled out on ropes like a cork from a bottle. At the end of the last chamber was the third narrow passage we explored. At the end of this crawly passage is a 8 meters deep chasm, from the bottom of which it is possible to penetrate into another more spacious shaft. A narrow passage begins in the bottom of this shaft. The water in it stopped our further progress.

Mohutný ponor Karagöl Düdeni je obrovitý hltač vody odvodňující celou plochu polje. Ústí jeskyně s překrásným přírodním mostem je přehrazeno betonovou hrází s propustmi.

The huge sink Karagöl Düdeni is a huge sink which used to drain basically the whole surface of the polje before the artificial tunnel was constructed. The entrance of the cave with a beautiful natural bridge is dammed by a concrete dam with floodgates.

Karagöl Düdeni

*Za betonovou zdí se skrývá
mohutný portál ponorové
jeskyně Karagöl Düdeni.*

*Past the concrete wall the
enormous portal
of the Karagöl Düdeni ponor
cave is located.*

Další oblastí našeho zájmu bylo polje **Eynif**. I zde byly prozkoumány a zmapovány tři lokality. První a nejděší byl ponor **Gürlevik** nacházející se v blízkosti vesnice Baslar. Vstupní 24 m hluboká puklinovitá šachta je osazena nýtem. Po sestoupení na dno šachty pokračuje jeskyně dvěma směry. První, zhruba severní, končí asi po 40 m v puklinách. Jižní směr nás dovede do zužujících se prostor a po prolezení krátké plazivky, která je však nepřiliš těsná, se dostáváme na hranu 3 m vysokého stupně (osazeno nýtem). Pod tímto stupněm začíná již široká chodba s písčítým dnem, která nás po několika metrech dovede na křižovatku. Při cestě vlevo se po 30 m dostaneme k jezeru s polosifonem. Za ním byly dosud neznámé prostory. Proplaváním 12 m dlouhého polosifonu se opět dostaneme do vysoké prostorné chodby s písčítým dnem. Ta nás i přes celkem nepřijemné brodění v dalším jezeru celkem pohodlně dovede až k zatímnímu konci. Je to mohutný sál o rozměrech 20x40 m s kamenitým dnem. Sál se svažuje k 2 m vysokému kamennému valu, za nímž už je vodní hladina. Jezero uzavírající další pokračování má rozměry 8x2,5 m a voda v něm je průzračně čirá. Hloubka jeskyně od vchodu je v tomto místě 41 m. Jedná se tedy o hlavní směr odvodnění a tudíž velice slibné pokračování. Při cestě na křižovatce vpravo dojdeme k dvěma jezírkům. Přeplováním obou se dostaneme do krátké chodby s čistým skalnatým dnem. Na jejím konci je třetí jezero se sifonem. Zde končily známé prostory. Proplaváním tohoto 5 m dlouhého sifonu pronikneme do písčitého sálu a dále pak čistými chodbami s kamenitým nebo oblázkovým dnem s mnoha jezírky až do závěrečného sálu s mohutným závalem. Zde se prostory zužují v nízku, avšak stále ještě 4 m širokou chodbu, aby posléze skončily v neprůlezných puklinách. Naší skupinou bylo tak zmapováno celkem 586 m nových chodeb, takže celková délka jeskyně je nyní 866 m.

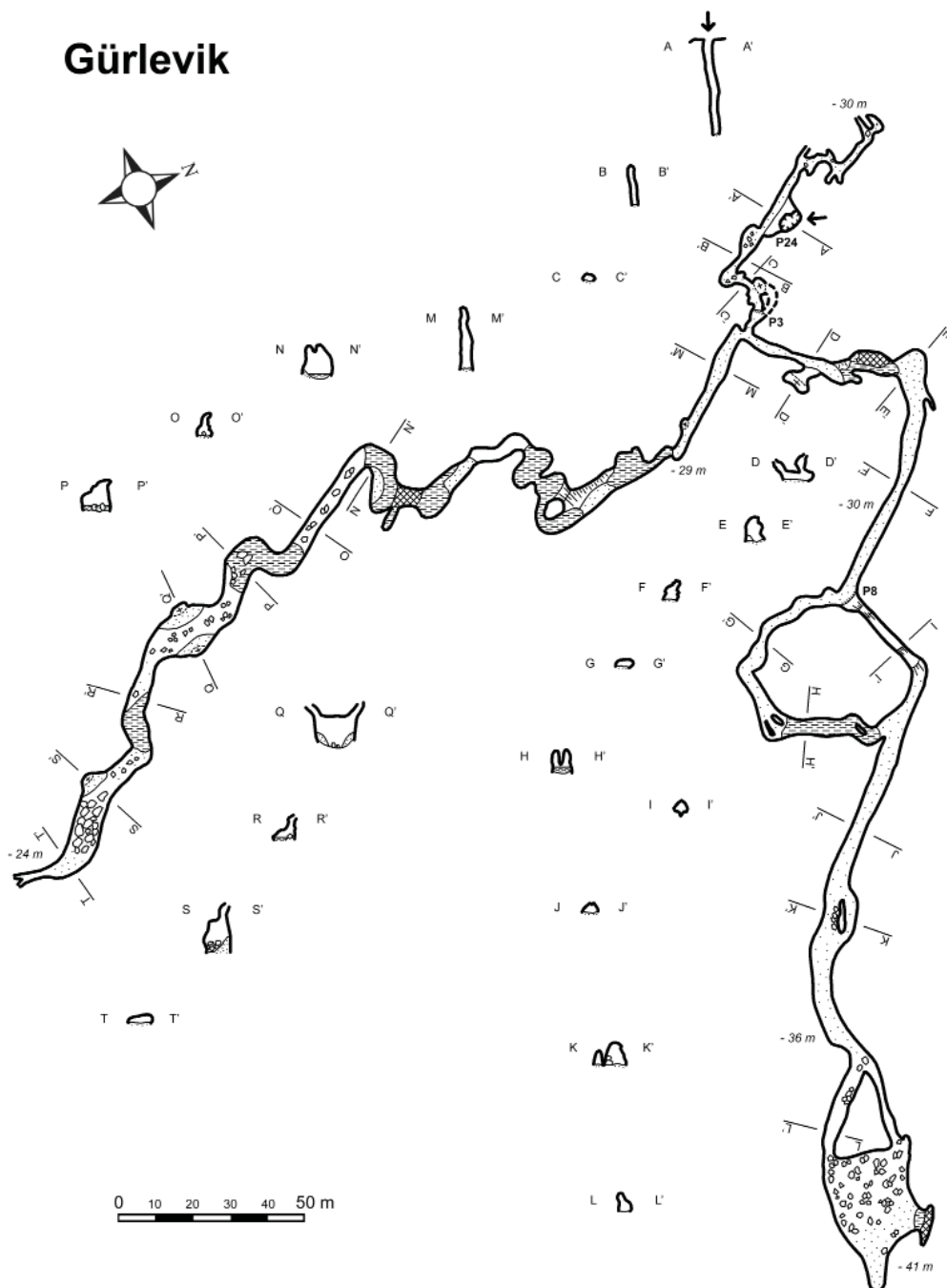
Zastávka na plnění potápěčských lahví na polji Eynif

We made a stop to fill up our bottles in the polje Eynif.

Another area where we focused our interest was the **Eynif** polje. Also here we explored and surveyed three caves.

The first and longest was the **Gürlevik** sink located in the vicinity of the village Baslar. A bolt was found in the entrance of the first 24 meters deep shaft. Under the shaft the cave continues in two directions. The first heading approximately northwards, ends after 40 meters in cracks. The southern branch led us through narrower passages and after a not very tight short crawl we reached the edge of 3 meter high drop (with a bolt). Under it a wide passage with a sandy floor took us after several meters to a crossing. Taking the left passage we reached after 30 meters a lake with a semi siphon. Beyond it were yet unknown parts of the cave. After swimming through the semi siphon we entered a high spacious passage with a sandy bottom. The passage led us quite comfortably, except for unpleasant wading in the next lake, to the temporary end. It is a impressive hall 20x40 meters big with a rocky bottom. The hall is sloping towards a 2 meters high mound-threshold beyond which is the water level. The lake which blocks further continuation is 8x2.5 big with crystal clear water. The depth of the cave at this point is 41 meters. This is the main direction of drainage and thus a very promising continuation. Taking the right passage at the crossroad we reached two lakes. Swimming across both of them we entered a small passage with a clear rocky bottom at the end of which is a third lake with a siphon. There the third passage ended. Diving this 5 meters long sump we entered a sandy hall and then continued through clean passages with floors covered by rocks and pebbles and through numerous lakes until we reached the final chamber with a huge boulder choke. Here the profile changes into a low but still 4 metres wide passage, which finally ends in impenetrable joints. Our group thus managed to survey altogether 586 metres of new passages, so the overall length of the cave is now 866 metres.

Gürlevik

ZÁVĚŤ NAKONEC NEBYLA NUTNÁ

Prach a špína už byly naší nedílnou součástí. Pátý týden v Tureckých horách byl znát. Ale teď to vypadalo opravdu slibně. „Domorodci“ z horské vesnice Baslar nám ukázali ponorovou propast **Gürlevik**, ve které se během dešťů ztrácí skoro všechna voda z polje Eynif. Konečně objev, který bude stát za to!

Přípravy byly rychlé, ale důkladné. První skupina vyrazí na „zteč“ hned ráno. Bere s sebou veškeré jeskynní vybavení vyjma člunů a navíc pro jistotu i flašku a základní potápěčské vybavení pro zdolání sifonu.

NO NEED FOR LAST WILL

Dirt and dust became inevitable. One could tell that we were already five week in the Turkish mountains. Bud now it looked really promising.

The locals from the mountain village of Basla showed us the ponor chasm of **Gurlevik**, where all the rain water from the Eynif Polje disappears.

Finally a discovery that is worth it! The preparation was quick but thorough. The first “attack” group leaves right in the morning. We take all the necessary caving gear, except for the boats and to be sure also a diving tank and the rest of the basic diving equipment for overcoming

Hodina návratu byla stanovena zhruba na půlnoc. Ráno, když se nebudeme vracet, vyrazí záložní skupina za námi.

Vstup do systému je vcelku vstřícný. Půl hodiny od poslední cesty, uprostřed pichlavých křovisek a trní zeje otvor dolů. Stačí zatlouct nýty, hodit dolů lano a po 30m slanění stojíme na dně vyschlé říčky. Vpravo labyrint mírně stoupá a končí po dvaceti, třiceti metrech. Vlevo je to jiné. Mírně klesající koryto nás vábí dále, do útrob masivu. Chodby se klikatí a vedou nás postupně hloub a hloub. Překonáváme několik zúžených míst, přelézáme závaly ze stromů a větví a jeden či dva lezecké stupně, které našťěstí nekladou větší překážky. A je to tady. Strop klesá, chodba je zaplavená vodou a cesta jinudy nevede.

Odpočíváme a rozhodujeme se, co dále. Pár hodin je už za námi. Ale tohle přece nevzdáme! Gabo si bere potápěčskou výzbroj a jde do toho. Po chvíli se vrací s povzbudivou informací. Sifon je krátký, po třech metrech se lze nadechnout a po dalších pěti metrech jezero na druhé straně končí v další chodbě. Jdeme do toho. Jeden za druhým se svlékáme donaha, věci balíme do speleovaku a snažíme se je utěsnit. A pak hurá!! Nadechnout, ponořit se, pár temp a jsme na druhé straně. A teď se rychle zahřát. Voda má 6 °C a to fakt není nic moc. Teď by nikdo z nás na holky dojem neudělal. Rychle se oblékáme a vyrážíme dál. Jeskynní chodby se klikatí a klikatí. Nohy i ruce začínají bolet a občas někomu zakručí i v břiše. Ale na to není čas. Touha po objevech nás žene dál. A náhle je to tu. Po hodinách pochodu konec. Ani potápěč už nic nezmuže. Voda se ztrácí v neprůlezných plazivkách a závalech. Ale i tak to stálo zato!! Vyrážíme zpět. Utahaní, ale šťastní.

A hele, je tu náš sifon. A z druhé strany. Co teď?? Krátká diskuse, zda ho proběhnout v oblečení a poslední hodinku k východu přečkat pochodem „v mokru“, nakonec skončila opět svlékáním. Z mého pohledu zbytečným – to se fakt dalo proběhnout!

No nic, svlékám se jako ostatní, proplavu sifon, obleču se a pádím k výstupní šachtě. Už abych byl v teple a nacpal se gulášem.

Mezi prvními dorážím k výstupní šachtě, ještě 30 m po laně a jsme venku. Po laně? Po jakém laně? Tady žádné lano není! Je to tak. Ač se všichni snažíme, jak můžeme, lano je pryč. Co teď? Dva marné pokusy vylézt po slizké převislé stěně nepomohly. Voláme, svítíme nahoru, ale zbytečně. Blíží se půlnoc a kluci sladce spí v Avii a přijdou asi až ráno.

a sump. The return time was set for midnight. In the morning, if we should not return, the second team will come after us.

The entrance into the system was quite welcoming. . All we have to do is hammer in the bolts, throw down a rope and after a 30 m descent we appear at the dry river bed. To the right the labyrinth gently rises and ends after twenty or thirty meters. On the left side it is different. The gently dropping bed lures us further deep into the rock massif. The passage is winding and leads us deeper and deeper. The ceiling is descending, the passage is flooded and there is no other way. Gabo puts on the diving gear and gets ready. He dives the sump and returns shortly with an optimistic message. The dive is short, after three meters one can breath again, the lake ends after five meters in another passage. We get ready, fully undress and we go!! Take a deep breath, dive, make a few strokes and we are on the other side. And now get warm quickly. The water has only 6°C and that is not too warm.

We dress quickly and continue. The cave passage keeps winding and winding. Our arms and legs become to get sore, our stomachs start feeling the hunger. But there is no time, the thirst for discoveries rushes us forward. And suddenly it's it. After hours of walking all is over. Even a diver cannot do much. The water disappears in tight fissures and boulder chokes. But still it was worth it!! We have to return, tired but happy. And here we are back at the sump, now from the other side. What to do now?? There is a short discussion whether to run through it dressed and spend the last hour in the cave wet, but then we decide to undress again.

Well, so what, I undress like the rest of us, swim through the sump, dress again and hurry to the exit shaft. I cannot wait to be warm again and stuff myself with a goulash.

I am one of the first to reach the exit shaft, all that remains is climb the 30 m on the rope and we are out. On the rope? On what rope? There is no rope! Yes, that's how it is. We all search for the rope, but it is gone. So what next? Two attempts to climb the slick wall are all in vain. We call, shine our lights up, but to no avail. It will be midnight and the guys are having sweet dreams in our expedition truck and will come after us only in the morning. The adrenaline pumped up by the discovery is receding, we are getting very tired and cold as well. Fortunately we undressed in front of the sump and so we are not wet! And then we have

Adrenalin z objevitelského nadšení klesá, únava stoupá a nám začíná být zima. Ještě že jsme se alespoň před sifonem svlékli a nejsme mokří! A pak přichází nápad! Na dně vstupní šachty je dost dříví, uděláme ohýnek a zahřejeme se! Karbidky hoří naplno a snaží se zapálit ztrouchnivělé mokré dříví. Kupodivu to moc nejde. A je tady další skvělá myšlenka. Máme přece gumové rukavice. Zapálíme je, to udělá základ pro oheň a pak už chytne všechno. Jdeme do toho. Gumovou rukavicí karbidka zapálí celkem lehce. První, druhou ... Ale co to? Z ohýnku se valí štiplavý dusivý dým. Pomalu ale jistě plní celou vstupní prostorou a zahání nás zpět do jeskyních chodeb. Proboha, tady se nedá dýchat, vždyť se udusíme! Prcháme. Prcháme stále hloub a hloub. Světlo karbidek sotva proráží bíločernou dusivou mlhu. Sedíme hluboko v jeskyni a naše nálada je černější než dusivý dým. Vybalujeme vše na přežití. I humor uvadá. Sedíme jako třesoucí se hromádky přikryté stříbrnými izofóliemi a debatujeme o konci. O konci všeho. Kraťas vytahuje videokameru a navrhuje všem, aby natočili závěť. Prý to pomáhá při řešení věcí posledních a videokazetu po nás určitě najdou. Už nám to nepřijde ani směšné. Po čase se zdá, že dým ustupuje. Gabo si bere potápěčskou výbavu a s fľaškou vyráží zjistit, zda kluci nepřišli a nehodili nám lano dolů. Stále nic. Takže začínáme točit. Video hučí a snímá jednu zповěď za druhou. Gabo vyráží znovu a znovu. Teprve při čtvrtém pokusu zahlédne konec lana. Je vyhráno!! Dým už trochu polevil a tak se nám postupně daří rychle proběhnout zamořenými chodbami a po laně se dostat na čerstvý vzduch a ven. Přežili jsme. Hurá. Venku zjišťujeme, že lano asi vytáhli pastevcí, a když zjistili, že na jeho konci není nic zajímavého, hodili ho zpět do propasti. Bohužel nedopadlo na dno, ale zachytilo se uprostřed stěny. Takže shora vypadalo v pořádku, ale dolů nedosáhlo. Teprve když jsme se do rána nevrátili, kamarádi lano zkusmo vytáhli a hodili správně zpět. A tak nás zachránili. Od té doby vím, že stahovat kalhoty, když brod je ještě daleko, je stejně zbytečné, jako točit závěť v jeskyni, když venku čekají kamarádi, kteří určitě pomůžou.

Pajánek

an idea. There is plenty of wood at the bottom of the entrance shaft, we can make a fire and warm up a bit! We pump up the carbide lamps and try to ignite the rotten wet wood. Surprisingly enough it does not work. And so another great idea dawns on us. We have rubber gloves. We will ignite those and from them the wood will catch fire. We are for it. The rubber gloves burn quite easily. We burn one, then another one But what is happening? The fire produces a suffocating acrid smoke. Soon the whole cave passage is full of it and forces us to retreat deeper into the cave. My god, we cannot breathe, we will all suffocate!

We run. We run deeper and deeper. The light from the carbide lamps barely pierces the dark suffocating smoke. We sit deep in the cave and our mood is darker than the smoke. We unpack our survival kits. There is no mood for humor. We are sitting and trembling covered by the silver insulation foils and debate our demise. The demise of us all. Kratas pulls out his camcorder and suggests that we record our last will. Supposedly it helps settle the last things in life and and cassette will surely be found. We cannot even laugh anymore.

After some time it seems that the smoke is receding. Gabo takes his face mask and diving tank and tries to find out, whether the guys had not come to throw us the rope. But there is nothing. So we start filming, one testimony after the other. Gabo goes again and again. Only after his fourth try does he see the end of the rope. We will survive!!

The smoke is not as thick anymore and so one after another we dash through the infested passages, climb the rope out to the fresh air and from the cave.

We survived. Yupeee! Outside we find out that shepherds pulled out the rope and when they found out that there is nothing interesting at its end, threw it back again. Unfortunately it did not reach the bottom, but got caught in the middle of the shaft. So from above all seemed alright, but the rope did not reach all the way to the bottom.

Only when we did not return in the morning, our friends tried to pull out the rope and threw it properly all the way down. And this way they saved us.

Since then I do know that is not necessary to pull down my pants when the ford is far away as well as to film a last will in the cave when outside friends are waiting who are sure to help.

Pajánek

Deník se psal v noci z 24. na 25.8.1990 v zoufalství za sifonem. Četl se hned druhý večer a Kráťa čtení deníku natáčel na video.

Na záznamu je slyšet smích a komentáře.

Na předchozích záběrech je vidět, jak Pajánek podpaluje karbidkou dříví, Gabo přikládá gumovou rukavici a říká: zítra to vidím na odpočinkový den.

Čte Olda:

Rozhodujeme se uhasit oheň. Je uhašen. Kráťa a Jéňa nemůžou projít z levé strany na pravou.

21:53 Nemůžeme dýchat, stahujeme se do díry.

Gabo si připravuje NRC folii.

22:06 Malá zpráva ČTK: opět se dostavuje humor.

22:15 Zima už je větší, kecáme o píčovínách, kouř se ani nehne. Nemůžeme ven, jsme odříznuti od vchodu. Byla blbost rozdělovat oheň.

22:22 Gabo s Pajanem jdou před sifon pro flašku, kdyby bylo třeba komunikovat s někým venku.

22:45 Slyšíme kluky - Gabo s Pajanem. Kouř ustoupil o dva-tři metry za třicet minut směrem k východu.

22:53 Kluci dotáhli flašku pod lano, jestli je čistší vzduch.

23:03 Něco jsme zaslechli, Gabo šel pod lano, byl to planý poplach, nic se nedělo.

Čte Gabo:

Dohoda. V případě jisté smrti má každý z nás pět minut na kazetě na poslední závěť. Kráťa souhlasí. Gabo odhaduje počet možných výlezů s flaškou na deset. Jéňa je stále pesimista. Krize. Začínáme mít asi halucinace, každou chvíli něco slyšíme.

23:57 Kráťa se jde vychcat.

24:00 Začínáme se zase trochu bavit, krize přechází.

00:08 Je vidět, že kouř už trochu ustupuje ven. Prohlížíme si mapy a snažíme se spočítat dosaženou vzdálenost. Po přeměření se délka jeskyně odhaduje na 345m.

00:37 Kráťa usíná. Polospánek.

00:40 Zjišťujeme, že osazenstvo střechy zůstalo celé dole. Máme z toho srandu.

00:42 Počítáme papíry, kolik jich ještě máme na psaní. Kráťa prohlašuje, že mu asi jebne a poleze tou stěnou nahoru. Počítáme, kolik dní nám platí turecký vízum. Kráťa zjišťuje, že má studenej i dech.

00:45 Olda se přemáhá a fotí nás.

00:49 Pajan má halucinace, zase něco slyší.

Domlouváme se, že ten film schováme někam hodně vysoko, aby ten, kdo ho najde, ho mohl dát vyvolat.

00:53 Zkoušíme spojit folie. Nic moc. Pořád je zima.

00:57 Pajan čte návod na použití folie.

Diary that was written during the night from August 24 to 25, 1990 in desparation past the sump. It was read the following evening, Krata was shooting a video, on the recording one can hear laughter and comments. In the previous shots one can see how Pajanek uses a carbide lamp to ignite wood, Gabo is burning a rubber glove and says: Tomorrow will be a recreational day.

Olda is reading:

We decide to kill the fire. Krata and Jena cannot go from the left side to the right.

21:53 We cannot breathe, we recede deeper in the cave. Gabo is preparing an NRC foil.

22:06 CTK flash news: Humor is back again.

22:15 The cold cannot be worse. We are just bullshitting, the smoke does not move at all. We cannot get out; we are cut off from the entrance. It was a stupidity to make the fire.

22:22 Gabo and Pajan go in front of the sump to fetch an air tank, if it were be necessary to communicate with someone outside.

22:45 We hear the guys, Gabo and Pajan. The smoke has receded by 2-3 meters in 30 minutes in the direction to the exit.

22:53 The guys carried the bottle under the rope, where the air is breathable.

23:03 We have heard something, Gabo went under the rope. But it was a false alarm, nothing is happening.

Gabo is reading:

Agreement. In case of death each one of us has five minutes on the tape to read his last will. Kratas agrees. Gabo estimates that there are 10 exits with the tank. Jena is pessimistic. Crisis. We start hallucinating, we hear something every once in a while.

23:57 Krata takes a piss.

24:00 We start talking again, the crisis is over.

00:08 It is obvious that the smoke is receding out. We are looking at the maps and try to calculate the overall distance. The length of the surveyed passages is 313 m, not counting the branching passages. After remeasuring the length of the cave is estimated at 345 meters.

00:37 Olda takes a piss. Krata is falling asleep. We are dozing.

00:40 We realize that the inhabitants of the roof are all down. We laugh at that.

00:42 We count the papers, how many are left for writing. Krata proclaims that he will probably go nuts and will climb the wall up. We count how many days the Turkish visa is valid. Krata realizes that his breath is cold.

Začíná nám být trochu teplo.

Jedinej Kraťas má zahraniční folii a je mu zima.

01:00 Navrhujeme, aby se tento záznam psal alespoň ve třech řečech. Hádáme, kdy se vzbudí Franta a začne nás hledat. Odhadujeme to na sedmou ráno.

Pajan zpívá nějakou svou jeskyňářskou baladu.

01:13 Olda prohlašuje, že už do žádný díry nepoleze.

Jenom do horizontální.

01:15 Kráťa prohlašuje, že mu jebne daleko dřív, nebo že se to prej už stalo.

Taky si vzpomněl, že když se dusil, tak nechal před sifonem zapnutou kameru. Počítáme, jestli to baterky vydrží. Až se tam půjdu podívat, tak video přinesu.

Tady záznam na videu končí. Závěti se opravdu natočily, ale nikdy se nezveřejnily. Deník se nedochoval.

Gino

00:45 Olda pulls himself together and starts taking photos of us.

00:49 Pajan is hallucinating, he hears something once again. Olda is taking photos. We agree that we will place the film somewhere very high, so that someone could develop it next year.

00:53 We try to link the foils. It does not work too well.

00:57 Pajan is reading the instruction for the foil. We start feeling warm bit. Only Kratas has foreign foil and he is cold.

01:00 We suggest to write this report in at least four languages. We are guessing when Franta will awake and start searching for us. We guess it will be at 7 a.m. Pajan is singing his caving ballad.

01:13 Olda proclaims that he will never visit any hole again. Only a vertical one.

01:15 Krata proclaims that he will go nuts, or that it probably already happened. He also remembers that when he was suffocating before the sump, he left the video on. We guess whether the batteries will last. When I will go there I will bring the video.

This is were the recording ends. The diary on the video ends. The diary did not survive; the last wills were not publicized.

Gino

Vchod do ponorové jeskyně Gürlevik se nachází v blízkosti vesnice Baslar. Vstupní puklinovitá šachta je 24 m hluboká. Po sestupu někdo vytáhl lano a tím uvěznil průzkumnou skupinu na celou noc.

The entrance to the cave Gürlevik is located close to the village Baslar. The entrance shaft is 24 m deep. Someone pulled out the rope after the descent. This move jailed the group for the whole night.

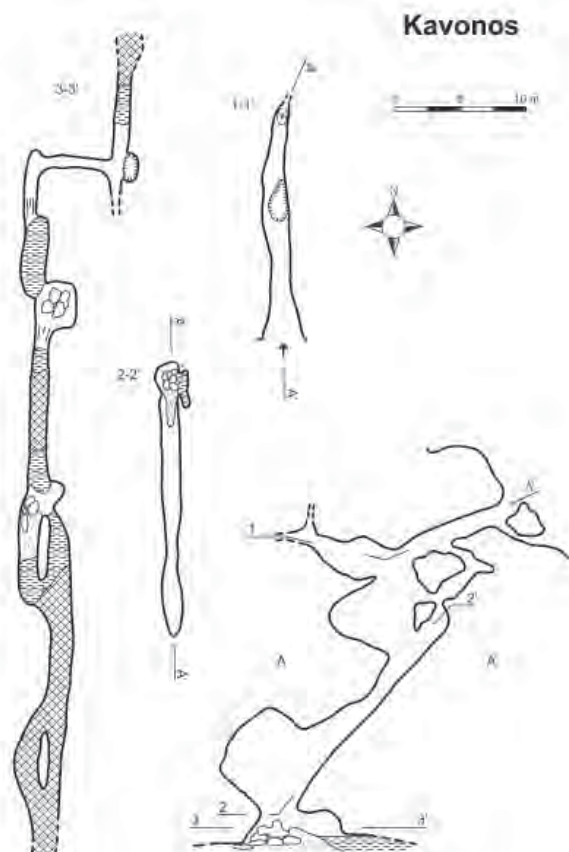

Druhou zkoumanou lokalitou byl vývěř **Akpinar**, ležící asi 15 km od vesnice Baslar, již mimo vlastní polje **Eynif**. Jeskyni jsme krátce navštívili již v roce 1989. Po překonání vstupního 30 m dlouhého sifonu se ocitáme na dně písčitého dómu. Zde končily známé prostory. Přímo před námi však jeskyně po vylezení 12 m vysoké stěny pokračovala krátkou suchou partií. Ta končí 6 m vysokým stupněm, pod kterým je již aktivní podzemní tok. Říčka protéká puklinovitou chodbou, občas se rozšiřující do dómů. Převážně je však úzká s jezírky. Chodba končí v rozměrném dómu s jezerem. I přes důkladný potápěčský průzkum se, mimo úzkou neprůleznou puklinu směřující ve směru shodném se směrem chodby dále do masivu, nepodařilo nalézt pokračování. Jeskyně, která oplývá velice pěknou výzdobou, má po mapování délku 288 m, z toho je 216 m chodeb nových. Důležitým objevem je však vcelku silný aktivní tok znamenající ve zdejších kraji možnost závlah.

Poslední zkoumanou jeskyní v této oblasti byla jeskyně **Kavonos** ležící na opačné straně polje **Eynif** než Akpinar. Je to úzká propast dole přecházející v puklinovitou, převážně zatopenou chodbu. Ve velice těsných prostorách se nepodařilo proniknout ani jedním směrem výrazně dále.

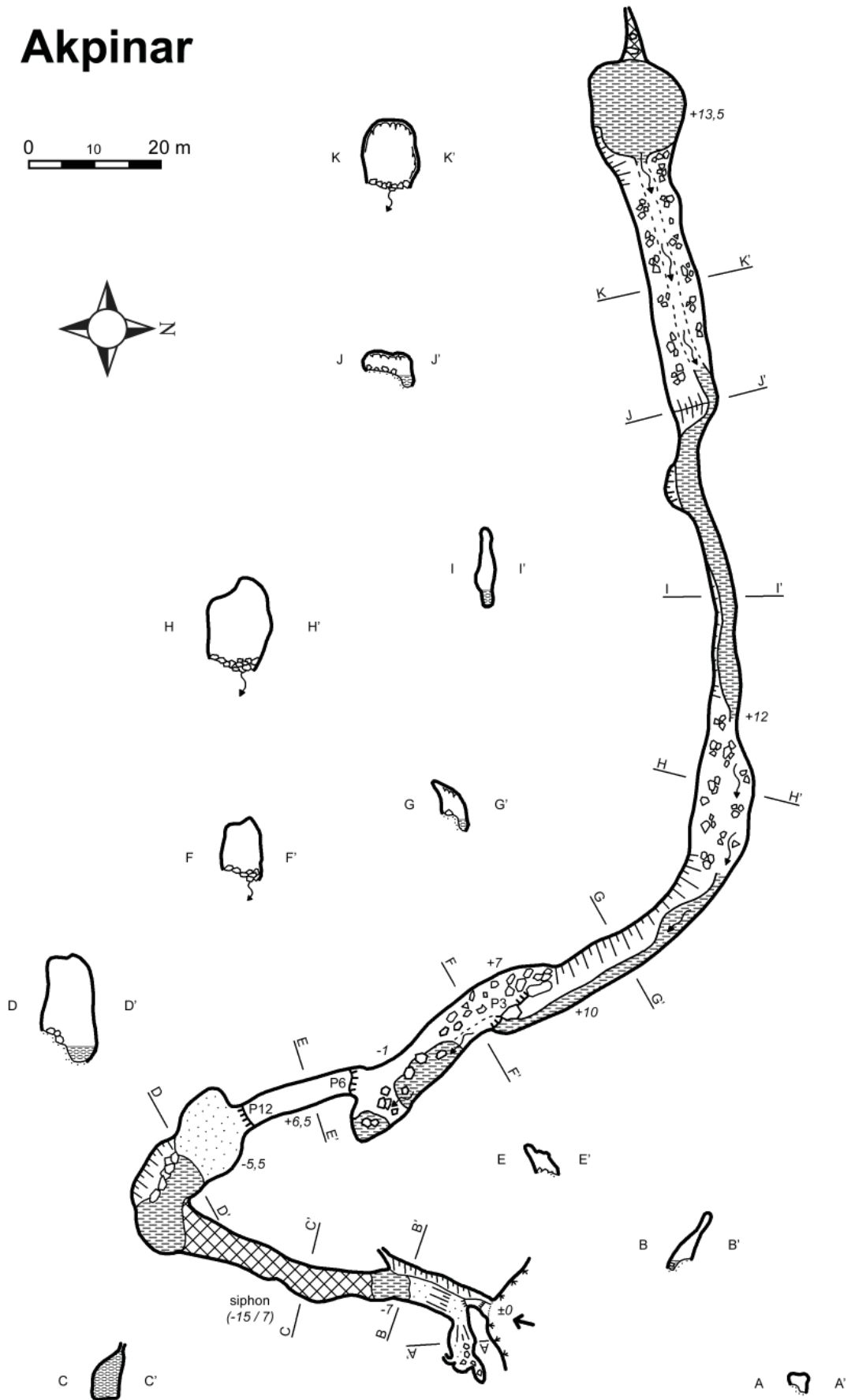
The second explored cave was the resurgence **Akpinar**, which is located 15 km from Baslar, no longer on the polje itself. After overcoming the 30 metres long entrance sump we found ourselves in the bottom of a sandy chamber. Here the already known part of the cave ended. Straight in front of us the cave continued by a 12 metres high climb and a short dry passage. The passage ends by a 6 metres deep drop, under which is an active stream way. The creek flows through a passage formed on a joint, which time to time widens into small chambers and halls, but usually is narrow and creates unpleasant lakes. The passage ends in a spacious chamber by a lake. Even though the divers thoroughly investigated the lake no continuation was found except for a narrow impenetrable crack heading in the same direction as the passage further into the massif. The cave which is beautifully decorated is now 288 metres long, 216 metres of passages are newly discovered. An important fact is the discovery of a quite strong active stream, which could mean the possibility of irrigation.

The last cave we visited in this area was **Kavonos** cave, located at the opposite end of the polje than Akpinar. It is a narrow chasm at the bottom of which is a passage formed on a joint, which is mostly flooded. We did not succeed to make any significant progress in either direction.

Akpinar

0 10 20 m

Naší poslední pracovní oblastí bylo polje **Sugla** a jeho okolí. Zde jsme chtěli pokračovat ve zkoumání neznámých partií jeskyně **Güvercin Deligi** a navázat tak na naše zdejší úspěchy z roku 1989. Z důvodu vysokého vodního stavu v jeskyni nebylo možné zamýšlené práce uskutečnit. Zmapovali jsme alespoň nedalekou jeskyni **Fasih**. Jedná se o vývěrovou jeskyni ležící při zimní cestě, asi 3 km od vesnice Susuz, směrem k severnímu konci polje. Pohodlná chodba s převážně písčitém dnem nás dovedla po překonání několika písečných a štěrkových valů strmým svahem k sifonu. Profil chodby je zde stálý, šířka 5 m a výška 2,5 m. Výjimku tvoří zúžení v hloubce 32 m a ve vzdálenosti 77 m od vchodu, kde se výška stropu snižuje až na 0,8 m. Tato část bývá podle stavu podzemní vody na suchu a nebo již pod vodou, (v roce 1989 byla suchá, 1990 pod vodou). Nejhlubší bod jeskyně je 51 m pod vchodem, pak se chodba lomí a stoupá do úrovně 43 m pod vchod, kde končí kamenným závalem. Za západním hřebenem ohraničujícím polje Sugla končily naše výzkumy zmapováním menší jeskyně **T-90** ležící na západním svahu „**hor, ze kterých se nikdy nikdo nevrátil**“, a zlezením krásné stupňovité propasti **Asardibi Düdeni**, uváděné též pod jménem **Gölcük**. Tato 245 m hluboká ponorová propast, prozkoumaná v roce 1976 francouzskou expedicí, nás zaujala krásnými kruhovitými šachtami neustále protékajícími vodou. Záludný je v ní pouze malý sifon dělicí propast v polovině hloubky. Je velice těsný, zanesený písky, je však krátký a lze jím prolézt bez použití dýchacího přístroje. Celkovým výsledkem naší expedice bylo tedy objevení a zmapování 6 nových jeskyní, dokumentace 802 m nových chodeb v již známých jeskyních a zmapování 5 známých ale nezdokumentovaných jeskyní. K úspěchům expedice patří i objevení důležitého podzemního zdroje vody. Naše akce se zdařila a některé lokality slibují i další možnosti objevů pro příští roky.

Pavel Schmidt

The last area we visited was that of lake **Sugla** and its surroundings. We wanted to continue in exploring the unknown parts of **Güvercin Deligi** and hoped to be as successful as during our 1989 expedition. The high water level however stopped us from whatever work.

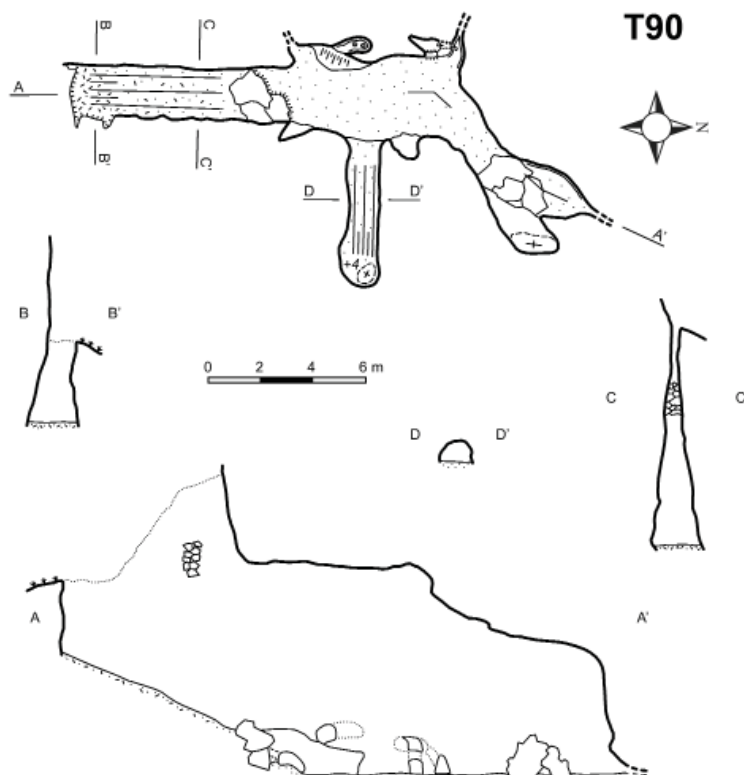
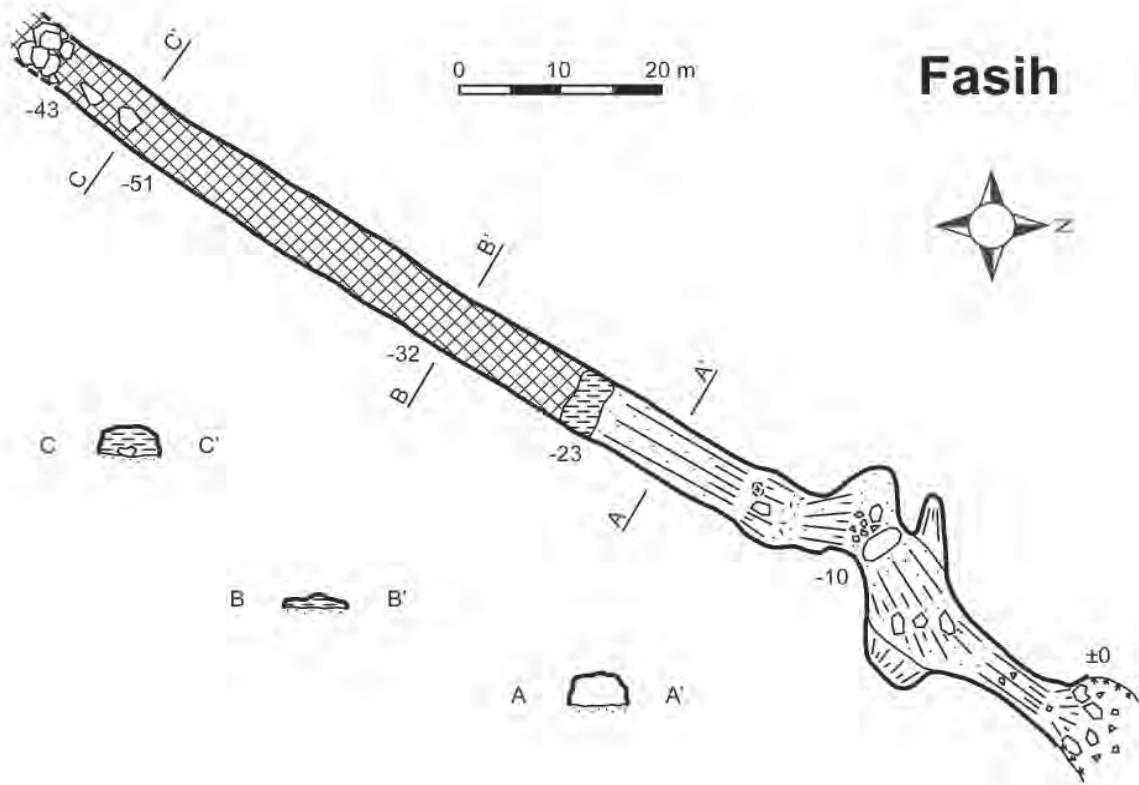
Thus we surveyed the **Fasih cave**. It is a resurgence located very near the winter road connecting the village Susuz with other villages laying 5 kilometres away at the end of the polje. A spacious passage with a mostly sandy bottom lead us, after overcoming several ‚hills and valleys‘, by a steeply descending slope to a sump. The profile of the passage is constant 5 metres wide and 2.5 metres high. An exception is a place in the depth of 32 metres, 77 meters far from the entrance, where the height of the ceiling drops to 0.8 meters. This part uses to be either dry or underwater in dependence on the groundwater level (1989-dry, 1990-under water). The deepest place on the cave is -51 metres, where the passage rapidly turns, ascends to -43 metres and ends in a boulder choke.

Beyond the ridge creating the western boundary of Sugla polje our exploration ended. We surveyed a small **cave T-90** laying on the western slope of the mountains „From which no one never returned“ Giden Gelmez Dag, and descended the many pitches of a beautiful chasm called **Asardibi Düdeni**, also known as **Gölcuk**. This 245 metres deep chasm-sink explored by a French expedition in 1976 attracted our attention by its beautiful circular shafts constantly flown through by water. Dividing the shaft in the middle is a tricky small sump. It is very tight, silted by sand but short enough to pass without diving equipment.

The overall result of our expedition was the discovery and survey of 6 new caves, survey of 802 metres of new passages in already known caves and a survey of 5 known caves which were not documented before.

One of the successes of our expedition was the discovery of a important underground water source. Our expedition turned out well and some of the localities promise possibilities of new discoveries in the future years.

Pavel Schmidt

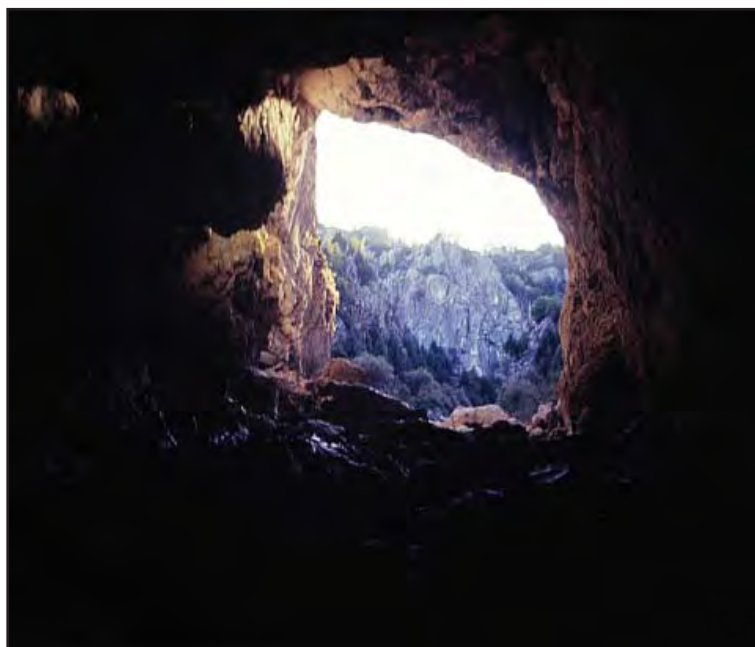
Skalní stěny s temnými portály vstupů do jeskyň v „horách, odkud se nikdo nikdo nevrátil“

Cliff faces with ominous portals to the caves in the Mountains “From Which No One Ever Returned”

Za západním hřebenem ohraničujícím polje Sugla končily naše výzkumy zmapováním menší jeskyně T-90 ležící na západním svahu „hor, ze kterých se nikdy nikdo nevrátil“.

Beyond the ridge creating the western boundary of Sugla polje our exploration ended. We surveyed a small cave T-90 laying on the western slope of the mountains „From which no one never returned“.

Členové expedice objevili a zmapovali šest nových jeskyní, zdokumentace 802 m nových chodeb v již známých jeskyních a zmapovali pět známých, ale nezdokumentovaných jeskyň. K úspěchům expedice patří i objevení důležitého podzemního zdroje vody.

The overall result of our expedition was the discovery and survey of six new caves, survey of 802 metres of new passages in already known caves and a survey of five known caves which were not documented before.

NA TURECKÉ SVATBĚ

Ne všechny expediční zážitky jsou děsivé nebo objevené. Některé jsou „jen“ nezapomenutelné. A tenhle k nim rozhodně patří.

Po týdnech strávených hledáním nových jeskyň jsme zakotvili ve vesnici Baslar. Zde jsme zkoumali jeden velmi zajímavý ponor. Po dobrodružství spojeném s jeho průzkumem jsme další noc odpočívali již přímo ve vesnici. A měli jsme obrovské štěstí. Právě zde probíhala pravá turecká svatba. Sympatický mladý čtyřicetiletý džentlmen si konečně našel na svou půvabnou osmnáctiletou nevěstu. Co více si může expediční cháska přát než takovou pořádnou pařbu! Ale ouha, turecká svatba není z evropského hlediska zase taková výhra.

Zprvu, muži a ženy slaví zcela odděleně. K ženám se žádný muž nedostane.

Zadruhé, alkohol není součástí muslimských radostí, k těm patří pouze několikadenní mužský a ženský tanec (tedy muži s muži a odděleně ženy s ženami) a dále konzumace hnusných sladkostí. Co nám zbývalo. Když sláva, tak sláva. I tančili jsme s vnadnými muži a natáčeli jejich tance na kameru – ono to je fakt dost zajímavé.

A tady se něco zlomilo. Horalé zjistili, že technika dovede zaznamenat a navěky zachytit jejich skvělou veselici. I rozhodli se, že když už tady něco takového poprvé v životě mají, je třeba zvěčnit i ženskou část oslavy.

Požádali našeho kameramana Krataše a mne, jako vrchního osvětlovače, zdali bychom nenatočili i ženskou část svatby.

FUJ! Dva chlapi na ženské oslavě?? Pro část muslimů asi nepředstavitelná věc.

Takže, bereme kameru a světlo. Vyrážíme v závistivém tichu ostatních členů expedice směrem do „zakázaných prostor“. Ale není co závidět, po první zákrutě se na nás snáší déšť kamenů. Muslimská opozice vyjadřuje svůj názor na náš „výlet“. Utíkáme, co můžeme. A už jsme tu, naštěstí jsme to přežili.

Ženská oslava. Nehybná nevěsta v bílých nadýchaných šatech sedí na vyvýšeném „trůně“. Vypadá skoro jako panenka Marie. Sedí, sedí a sedí – zjevně se moc nebaví. Ostatní svatebčanky tančí do rytmu místní hudby, popíjejí čaj a cpou se sladkými koláčky. Většinou jsou tlusté a nepřilíš krásné. Točíme, točíme a snažíme se být neviditelní. Oslava nic moc. Po hodině tiše mizíme.

Večer si v Avii dám pár panáků rumu a jsem rád, že jsem křesťan. Když si vzpomenu na svatbu svého kamaráda na Moravě, nemohu Turkům vůbec nic závidět. Ani tu osmnáctiletou nevěstu.

Pajánek

AT A TURKISH WEDDING

Not all expedition memories are scary or suprising. Some are “only” unforgettable. And this one is one of them.

After weeks of cave searching we ended up in the village of Baslar. We were investigating one ponor there. After an adventurous exploration we were relaxing in the village. And we got lucky. A wedding took place. A pleasant forty year old gentleman saved enough to marry an eighteen year old beauty. What else can an expedition bunch wish for than a wild party!

But from the European perspective a Turkish wedding is not such a great thing.

First of all, men and women are separated, men cannot approach the women.

Secondly, alcohol is not something Turkish people consume at their festivities, all they can do is dance, but men with men and women with women and eat awful sweets.

So there was nothing else we could do, we were dancing with attractive Turkish men and were filming the dance, and even that was quite interesting.

But then something did change. The local people realized that the modern technology can record for all eternity their festivity. And since it was the first time they had this opportunity, they decided to film also the women’s celebration.

They asked our cameraman Kratas and me, as the lighting crew to record the women.

But two men on the women’s celebration, that was something unimaginable for part of the muslims.

So we took the light and the camera and headed into the forbidden area while the men glanced enviously at us. But there is nothing to envy, because stones start falling on our heads as the Muslim opposition shows its opinion. So we are running as fast as we can and managed to reach the women’s section in good health.

The women’s celebration. The motionless bride is sitting in a beautiful dress on something like a throne. She looks almost like the Virgin Mary. She is sitting and not moving – obviously she is not having much fun. The remaining female wedding guests dance to the rhythms of local music, drink tea and stuff themselves with sweets. The women are typically quite fat and not attractive. We are filming and filming and attempt to be invisible. The celebration is really nothing special, after an hour we leave.

In the evening, back in the truck I drink a few shots of rum and I am glad that I am a Christian. When

I recall the wedding of my friend in Moravia, I cannot envy the Turks. Not even the eighteen year old bride.

Pajánek

EXPEDICE TAURUS '92

EXPEDITION TAURUS '92

ZPRÁVA Z EXPEDICE TAURUS '92

30.8. - 16.9.1992

Expedice v roce 1992 se účastnilo 9 členů GEOSPELEOSU, z nichž pouze Leoš nebyl speleopotápěč. Narozdíl od předcházejících dvou expedic do této oblasti, kdy se zpracovávala plošně rozsáhlá území, byla tentokrát cílem pouze jedna jeskyně: Altinbesik Dūdensuyu.

Ústí jeskyně leží poblíž vesnice Ürünlü, cca 150 m nade dnem kaňonu řeky Manavgat. Ta se vlévá do Středozemního moře asi 100 km východně od Antalye. Altinbesik je vývěrová jeskyně, u níž je předpoklad, že odvodňuje rozsáhlou část pohoří Taurus na pravém břehu řeky Manavgat. Autoři Schmitt, Hardcastle (1987) předpokládají její spojitost s poljem Kembos ležícím 33 km severněji u obce Derebucak. Celková délka jeskyně podle mapování americko-německo-turecké expedice z roku 1986 je 1840 m. Jeskyně je tvořena mohutnou, až 35 m širokou větvící se chodbou. Typickým znakem Altinbesiku je soustava jezer, která mají své hladiny v různých nadmořských výškách. Některá jezera jsou od sebe oddělena až několik desítek metrů vysokými sintrovými

REPORT FROM EXPEDITION TAURUS '92

30.8. - 16.9.1992

Nine members of the Geospeleos Caving Club participated on the 1992 expedition, all were divers except for Leos. This expedition focused on one cave only which was the **Altinbesik Dūdensuyu**, compared to the previous two trips which researched vast areas.

The entrance to the cave is located near the village of Ürünlü roughly 150 m above the canyon of the Manavgat River, which enters the Mediterranean about 100 km east of Antalya.

Altinbesik is a resurgence cave which collects waters from a vast karst area on the right shore of the river. Schmitt, Hardcastle (1987) assume a connection with the 33 km north lying Kembos Polje near the village of Derebucak. The overall length of the cave as surveyed by an American-Turkish-German Expedition in 1986 is 1840 m. The cave is formed by a vast branching passage which is up to 35 m wide. The trademark of the cave is a system of lakes located at different elevations. Some of the caves are separated by several tens of meters high flowstone waterfalls. When flooded

Tajemný Altibesik, ranní slunce dosvítí až na zadní stěnu vstupního jezera.

Mysterious Altibesik, the morning sun shines even on the back wall of the entry lake.

vodopády. Za vysokých vodních stavů vystoupá v jeskyni voda do takové úrovně, že jeskyní v celé délce protéká. Tento poznatek nasvědčuje tomu, že za nižších vodních stavů tvoří jezera jen zavěšená voda v různých úrovních. Případné sifony by tedy neměly být „nekonečné“.

Jeskyni jsme poprvé navštívili již v roce 1989 a provedli několik speleopotápěčských pokusů o proniknutí do dalších prostor. Pokusy byly neúspěšné, ale vytypovali jsme několik dalších vhodných míst pro potápění. Vzhledem k velmi náročnému transportu materiálu jak k jeskyni, tak v jeskyni samé, jsme se rozhodli uspořádat samostatnou akci jenom pro tuto lokalitu. Expedice Taurus '92 strávila u jeskyně Altinbesik třináct dní. První dva dny byly věnovány transportu materiálu k jeskyni. Cesta od vesnice Ürünlü, kde bylo zaparkované expediční vozidlo AVIA 30, nazývané příhodně Šneček, trvala 1,5 až 2 hodiny. Zprvu vedla po kamenité cestě vyschlým řečištěm až na hranu údolí řeky Manavgat. Odtud následoval sestupný traverz svahem až k jeskyni. Svah porostlý křovisky byl křížován několika

the water level rises so high that the entire cave becomes active. This fact indicates that during lower water levels the lakes are formed by water trapped at different elevations. Thus the sumps should not be endless.

We visited the cave for the first time in 1989 and made several diving attempts to penetrate deeper in the cave. We were not successful but found several new sites with high potential for deeper penetration. As the transport of diving gear deep into the cave is extremely demanding we decided to focus on this one cave only. Expedition Taurus 92 spent in the Altinbesik cave thirteen days. The first two days were spent by transporting gear to the cave entrance. The trek from the village where we parked our expedition truck AVIA 30, nicknamed Snail, took anywhere between one and a half to two hours. The hike started by a rocky trail which led through the dry river bed to the edge of the Manavgat River Valley. A downward sloping traverse followed all the way to the cave. The slope covered by bushes was crisscrossed by several shephard paths and so

pasteveckými stezkami, a tak orientace nebyla snadná. Při páté snášce materiálu jsme již měli takový systém značek, že každý mohl jít i se zavřenýma očima a vždy bezpečně našel cestu. Základní tábor jsme zbudovali na malé pláži pod mohutným jeskynním portálem. Následovaly práce v jeskyni: nejdříve vystrojení vertikálních stupňů

a dále transport lezeckého a potápěčského vybavení k závěrečnému sifonu. Největším problémem v jeskyni bylo neustálé přenášení našich dvou nafukovacích člunů mezi celkem sedmi jezery. Jeden člun jsme navíc museli zanechat na vstupním jezeře.

orientation was not easy. After the fifth trip to the cave and back we developed a system of marks, so that one could reach the cave nearly blindfolded. The base camp was built on a small beach in front of the cave under a massive overhang. The work in the cave followed. First the vertical steps had to be rigged and then all the gear had to be hauled to the terminal sump. The biggest challenge in the cave was transporting both our rubber boats between the total of seven lakes. One boat had to remain at the entrance lake.

Kompresor jsme měli až v Ürünlü, a tak se musely vydýchané lahve vynést z jeskyně, transportovat na zádech do vesnice, znovu naplnit pod pražícím sluncem, a teprve pak se musela celá cesta s plnými lahvemi absolvovat zpět.

We had our compressors far in Ürünlü, so that the empty tanks had to be transported on our shoulders from the cave to the village where they were filled under the blazing sun and later on we had to return with the full tanks.

Gabovi se podařilo proniknout 100 m dlouhým, 15 m hlubokým sifonem. Vynořil se v prostorném dómu. Ten prošel a po cca 300 m došel k dalšímu sifonu.

Gabo managed to dive a 100 m long and 15 m deep sump and emerge in a vast chamber. He continued further another 300 m before he reached another sump.

Konečně dne 4. září 1992 jsme měli všechny potřebné věci u závěrečného sifonu a Gabo provedl první ponor. Po 45 minutách napjatého čekání se objevilo v hloubi sifonu jeho světlo. Ten den byl pro expedici jeden z nejúspěšnějších. Gabovi se podařilo proniknout 100 m dlouhým, 15 m hlubokým sifonem a vynořil se v prostorném dómu. Ten prošel a po cca 300 m došel k dalšímu sifonu.

Následující den nově objevené prostory mezi prvním a druhým sifonem zmapovali Ondra s Pájou. Leoš s Prckem, kteří se zatím nepotápěli, zajišťovali výměnu a plnění potápěčských lahví. Práce to byla vskutku úmorná, protože kompresor jsme měli až v Ürünlü, a tak se musely vydýchané lahve vynést z jeskyně, transportovat na zádech do vesnice, znovu naplnit pod pražícím sluncem, a pak se musela celá cesta s plnými lahvemi absolvovat zpět.

Finally, on September 4, 1992 all the gear was at the terminal sump and Gabo attempted the first dive. After 45 minutes of anxious waiting his light appeared deep in the sump. This day was one of the most successful of the expedition. Gabo managed to dive a 100 m long and 15 m deep sump and emerge in a vast chamber. He continued further another 300 m before he reached another sump.

The next day, Ondra and Paja surveyed the newly discovered passages between the first and second sump. Leos and Prcek who were not diving took care of filling the air tanks. This was a dreadful job because the compressor was located in Ürünlü and so the empty tanks had to be brought out of the cave, carried to the the village and then filled under the scorching sun, and finally the full tanks had to be carried back to the cave.

Po několika dnech bylo vše opět připravené a Gabo s Mírou vyrazili na rychlý průzkum druhého sifonu. Krátký a mělký sifon proplavali, ale za ním byla pouze vysoká stěna bez zjevného pokračování.

Po podrobném průzkumu sifonu ani v něm nenalezli žádnou možnost postupu. Chodba tedy musela vést dále až nad vysokou stěnou za sifonem.

Tu však v neoprénech vylézt nedokázali.

Za sifon se opět vrátili za dva dny, již s horolezeckým vybavením a suchými overaly na převlečení. Voda ve druhém sifonu mezitím poklesla tak, že se objevil strop nad hladinou. S vypětím všech sil a téměř bez zajištění se nakonec Gabovi a Mírovi podařilo stěnu vylézt. Nejtěžší místa ve stěně museli vystavět vlastními těly. Odměnou za obrovské nasazení jim byla nekonečná chodba valící se do černé dálky. Dohodnutý časový limit vypršel, a tak se vrátili před první sifon. Tam je s nadšením přivítala podpůrná skupina.

After several days all was set and Gabo with Mira could inspect the second sump. They dove the short and shallow sump only to find a vertical wall without any obvious continuation. They surveyed the sump carefully but neither there any continuation was found. The passage thus had to continue above the vertical wall which they were not able to climb in their wetsuits.

They returned back past the sump in two days with climbing gear and overalls to change into. However, in the meantime the water level in the second sump dropped and the ceiling appeared above water. After an extremely strenuous climb without any belaying Gabo and Mira managed to ascend the vertical wall. The reward for this heroic climb where they could rely only on their own skills was a vast passage disappearing in the black endless void. However, their time was up and so they had to come back in front of the first sump, where they were ecstatically welcomed by the support group.

Gabo s Mírou vyrazili na rychlý průzkum druhého sifonu. Krátký a mělký sifon proplavali, ale za ním byla pouze vysoká stěna bez zjevného pokračování.

Gabo with Mira could inspect the second sump. They dove the short and shallow sump only to find a vertical wall without any obvious continuation.

Za sifon vyráží Pajan, který má za úkol vše co nejpodrobněji mapovat. Pája s Jeronýmem mu budou pomáhat a pořizovat fotodokumentaci.

Pajan dives the first sump, his task being to complete an accurate survey of the newly discovered passages. Paja and Jeronym will assist him and take photos.

Po dni odpočinku a dalších příprav byla vypravena tento rok poslední výprava do nových prostor. Za sifon vyráží Pajan, který má za úkol vše co nejpodrobněji mapovat. Pája s Jeronýmem mu budou pomáhat a pořizovat fotodokumentaci. Přidává se ještě Gabo s Jéňou jako průzkumná jednotka. Hladký průběh výpravy je narušen při průchodu druhého sifonu, v té době otevřeného polosifonu. Dochází k namočení zásoby karbidu, kterou nesl Pája v transportním vaku na zádech. Bohužel hned za ním prochází polosifonem Jeroným a od plamene jeho karbidky chytá acetylén bouřlivě unikající z vaku. Následuje ohlušující rána a tlaková vlna, která oba odhodila do vody. Naštěstí se incident obešel, kromě řádného šoku, bez dalších zranění. Zásoba karbidu pro celou skupinu se ale výrazně zmenšila a navíc byl namočen a vyřazen z provozu jediný fotoaparát, který výprava měla s sebou. Další doba pobytu v jeskyni byla od této chvíle limitována množstvím a spotřebou karbidu nutného ke svícení.

(pokračování na straně 104)

After a one day rest and preparations the last push of this years expedition was prepared. Pajan dives the first sump, his task being to complete an accurate survey of the newly discovered passages. Paja and Jeronym will assist him and take photos. Gabo and Jena are the attack group. However during this leg of the expedition we ran into a slight problem when passing through the second sump. The carbide that Paja carried in his tackle bag on his back got wet. Jeronym was coming right behind him and managed to ignite the wildly escaping acetylene gas. The explosion was enormous followed by a pressure wave which threw both Paja and Jeronym back into the water.

They suffered a massive shock, but fortunately no serious injuries. However the group ran out of carbide plus the only camera that we carried got wet. The stay in the cave was thus limited by the availability of carbide necessary for lighting.

MŮJ PRVNÍ VELKÝ PONOR

Už je to skoro rutina. Ráno vstát, opláchnout se ve vstupním jezírku a celý den nosit materiál dále do jeskyně. Den za dnem.

Nejprve vystrojít první velký stupeň, pak vynést a nafouknout čluny a po nich jezero po jezeru přepravovat potápěčský materiál k závěrečnému sifonu.

Tam se ti z nás, kdo to umějí a mají zkušenost, se potopí a najdou krásné a velké „nové prostory“.

Jeskyně Altinbesik má totiž „potenciál“ a my čekáme až 40 km chodeb – no není to krása být na takové expedici?? Co jiného také může mladý jeskyňář chtít??

Anebo ne??

„Pajane, ty umíš mapovat, že jo ??“ Zeptal se mne jednoho dne nebo spíše konstatoval vedoucí expedice Ondra. „No, v zásadě ano, už jsem to párkrát dělal“ – odvětil jsem dle pravdy.

„Takže půjdeš s klukama za sifon, jsou tam nové prostory a je třeba udělat dokumentaci“, děl Ondra.

„Ale já se vlastně nikdy nepotápěl!!!“ zazněla má námitka. „To není nic složitého, kluci Ti pomůžou“, uzavřel náš rozhovor Ondra.

A je to tady. Den „D“. Za sedmero jezery a sedmero stupni, na úplném konci jeskyně je temná tůň.

Koneckonců – alespoň pro mne, suchozemce.

Ne tak pro mé kamarády. Gabo a Jéňa mi pomáhají do neoprenu. A také vysvětlují základní pravidla:

„Ve vodě není nic vidět. Ani světlo nepomůže, všude je zákal. Takže, pravou rukou se drž vodícího lanka, to nikdy nesmíš pustit. A pak jen kopej ploutvema a šátrej rukama a za sto metrů jseš na druhé straně sifonu. Tam na Tebe budeme čekat.“

Jdu do toho. Poslední zbytky odvahy mne nutí jít vpřed. Zavírám oči a beru do ruky vodící šňůru.

A kopy a kopy a kopy – najednou vidím záblesk světla, už jsem na druhé straně.

Nádhera prostor „za zrcadlem“ mne uchvátí.

Mapuji, mapuji a mapuji a ani nepomyslím na to, že stejnou cestou budu muset zpět. To už přeci zvládnou.

A tak, dílem osudu, stal se ze mne v turecké jeskyni Altinbesik nadšený potápěč. Díky za to!

Pajánek

MY FIRST BIG DIVE

It almost becomes a routine. Wake up in the morning, wash in the entrance lake and carry the gear the whole day into the cave. One day after another.

First rig the high step, then carry and inflate the rubber boats and use them to transport the diving gear one lake after another to the terminal sump.

There, those who have the right skills will dive and find large and beautiful “new” cave passages.

The Altin Besik Cave does have high “potential” and we expect to discover up to 40 km of new passages – isn’t it wonderful to be part of such an expedition?? What more can a young caver ask for??

Or is it otherwise??

“Pajan, you are able to survey, aren’t you??” this was the question, or should I rather say assertion

Ondra, our expedition leader, made. “Well, yes, basically, I have done it few times in the past.” – was my true answer.

“So you will go with the guys past the first sump, there are new passages that have to be surveyed”, was Ondra’s response.

“But I have never dived before !!”, was my objection. “That’s nothing difficult, the guys will help you”, concluded Ondra.

And here it is, the “D-Day”. Past seven lakes and past seven steps, at the very end of a cave is a dark pool. After all, that is how I, a land creature, saw it. But my friends had another idea. Gabo and Jena help me to get into the wetsuit. And they also explain the basic rules:

“You will not see anything in the water. Even the headlight will not help, the water is cloudy. So use your right hand to hold the rope, you must never let go. And then kick with the fins and feel with your hands and after one hundred meters you will be on the other side. We will wait for you there.” I am game. The last remaining courage forces me to go for it. I close my eyes and grab the rope. And I am kicking and kicking and kicking – and then I do see a flash of light and I am on the other side.

The beauty of the passages past the “mirror” fascinate me. I am surveying and surveying and surveying and I do not even think that I will have to take the same route back. I will be able to manage.

And so, partly as a result of fate, I became a diver in the Turkish cave of Altin Besik. Thanks for it.

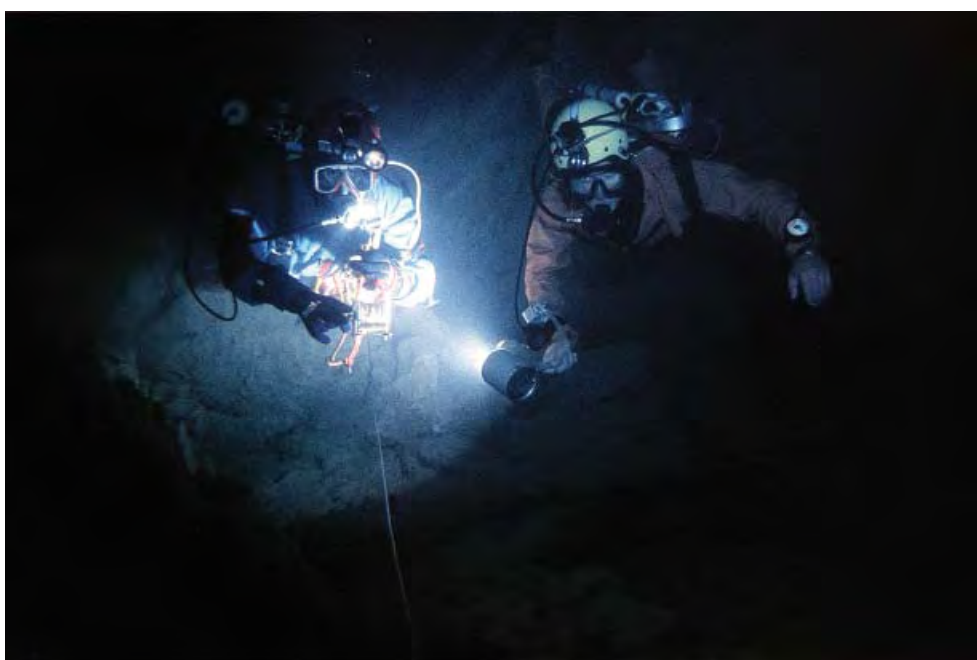
Pajánek

Nejprve vystrojít první velký stupeň, pak vynést a nafouknout čluny a po nich jezero po jezeru přepravovat potápěčský materiál k závěrečnému sifonu.

At first it's necessary to rig the wall, then carry up and inflate the boats and use them to transport the diving equipment one lake after another to the final sump.

*„Pravou rukou se drž vodícího lanka, to nikdy nesmíš pustit. A pak jen kopej ploutvema a šátrej rukama a za sto metrů jseš na druhé straně sifonu. Tam na Tebe budeme čekat.“
Jdu do toho.*

*Use your right hand to hold on to the guiding rope, you must let go.
And then use your fins and feel with your hands to get through.
After 100m you will be on the other side of the sump. We will be waiting for you there. I go for it.*

POTÁPĚNÍ ZA SIFONEM

(Mírně upravený přepis záznamu povídání u piva v hospodě v Bubovicích, 25.5.2013)

Jeronym: Já když si vzpomenu, když se mělo jet, tak jsem makal, abych měl fyzčku a jezdil jsem na kole do práce. A 14 dní před odjezdem mě na dálnici sejmulo auto. A já na revers utekl z nemocnice a jel. Naštěstí jsem neměl nic zlámaného, jenom naraženou kostrč, což bylo dobrý. Ty tři dny v Avii jsem protrpěl, ale postupně se to nák dalo dohromady. Těšil jsem se strašně, bylo to teda fousový. Největší problém na tý akci byl, že všechno jsem tahal rukama, o nohy jsem se nemohl opřít, to bolelo jako kráva. Ale vyšlo to úplně perfektně, no. Těšil jsem se, myslím, že se udělalo mraky práce, hlavně když si uvědomím, jak to bylo na tip top, když jsme přišli k tomu jezeru, jak ten Němec popisoval, že tam nic není, jak ho Gabo obeplul celý, zanořil se, dlouho, dlouho nic a pak najednou bubliny, vynořil se. Je to tam!!! Sme jásalí.

Jeronym: Za prvním velkým sifonem Pája Vlasák, ten plaval přede mnou, sešlo se k dalšímu jezeru a byl ze sifonu polosifon. Karbid jsme měli v duších a byly blbě zavázaný. On nabral vodu do pinglu, asi namočil karbid, já plaval za ním, on nahodil světlo, chvíli se nic nedělo a najednou buch! Ten pytel se otevřel a vyšlehl z něho plamen nahoru. Tím jsme přišli asi o polovičku karbidu, kterej nám pak scházal nazpátek, když jsme se vraceli.

Ondra: Svítalo a vy se skomírajícíma elektrickéjma čelovkama jste vylezali.

Jeronym: Karbid nebyl vůbec a elektrickou jsme si jenom viděli na ruce, co děláme.

Ondra: Vy jste vlastně museli skončit s mapováním, protože byste se nedostali ven.

Jeronym: Dělalí jsme mužiky se zásobama, furt jsme šli dolu, bylo to všechno mazlavý, bylo dilema, jestlí půjdem dál, začli jsme počítat, ten karbid nám vycházal akorát k tomu mužikovi. A pak padlo slovo: Točíme to, nedá se nic dělat! A otočili jsme to teda na knop a opravdu nazpátek jsme vylezli a bylo hotovo.

Ondra: Já měl venku hroznej strach o Pajánka! Já si říkal, ty vole, voni furt nejdou, jestlí se stal nějaký průser a představoval jsem si, jak jdu za Pajánkovou mámou.

Pajánek, Jeronym a ostatní: cha, cha, cha....

Ondra: A pak vím, jak jste se objevili nad stěnou,

DIVING BEYOND THE SUMP

(a slightly modified transcript of a discussion while drinking beer in a pub in Bubovice May 25, 2013)

Jeronym: When we decided to go on the expedition I started working out to be in good shape and I also biked everyday to work. And two weeks before departure I was run over by a car. I decided to escape from the hospital to be able to go. Fortunately I did not have any fracture, only my rump was bruised so it was not that bad. I suffered for three days during the trip, but eventually I got better. I was looking so much forward and then I nearly could not go. The biggest problem on the expedition was that I had to use my hands only, I could not use my legs to support myself. It was too painful. Really bad luck. I was looking forward, a lot of work was done. I recall when we reached the lake, the one the German described and said that there is nothing past it. Gabo dove there and vanished under the water and he was gone. And then suddenly we saw bubbles and he was back. He found it!!! We were so excited.

Jeronym: Paja Vlasak dove ahead of me in the first sump. Then we walked to the next lake and the sump turned into a lake with a low ceiling. Carbide was in inner tubes and was not sealed properly. Some water got into his tackle bag, his carbide got wet, I swam behind him, he lit his light, nothing happened for a while and then BANG! The bag opened and a flame flashed out of it. This way we lost half the carbide which he was missing on the way back.

Ondra: It was dawn when you emerged from the cave with dying headlamps.

Jeronym: There was no carbide left and the electric light only shone on our hands, to see what we are doing.

Ondra: You could not finish surveying because otherwise you would not be able to get out of the cave.

Jeronym: We were making cairns with storage, we kept going down, all was sticky. We did not know whether to continue, we started counting, we had enough carbide only to get back to the cairn. And then we decided... lets return, that is all we can do! So we turn back in the last moment and we got out and that was it.

Ondra: I was outside really worried about Pajánek! I kept saying to myself, you fool, they are not coming, if some shit happened inside and

Ranní návrat potápěčů. Došel jim karbid na svícení a cestu nazpátek šli potmě.

Morning return of the divers. They ran out of carbide for lighting and had to come back in the dark.

tak jsem zavolal: tak co, dobrý? A někdo zařval: jó, dobrý! A co Pajánek? A on: jó, v pohodě! Pajane, jaký to bylo? Pchá, to byla sranda! Cha, cha.

I imagined how I have go and talk to Pajane's mom.

Pajánek: Na to si naštěstí vůbec nepamatuju.

*Pajánek, Jeroným and the others: Ho, ho, ho....
Ondra: And then I recall, that you appeared above that face and I asked: So what? Everything fine? And someone yelled back: Yeah, we are fine! And what about Pajane? And he said: I am fine! Pajan, how was it? Phew, piece of cake! Ho, ho....*

Ondra: Tam je to totálně neprozkoumaný, ty přítoky.

Pajánek: Fortunately I cannot remember that at all.

Jeroným: Ondra s Pájou šli mapovat tu část za stometrovým sifonem až k tomu dalšímu jezeru.

Jeroným: Pajane had the topofil and surveyed, I was looking for sruevy stations and Paja Vlasak was pulling the line between us.

Ondra: Tenkrát to nebylo jezero, byl to sifon!

Ondra: Those tributaries are not explored at all.

Jeroným: Pak tam byli další kluci, Míra s Gabem,

a zjistili, že to pod vodou nikam nevede, a poprvé tu stěnu nevylezli. Jediná možnost, která se jim jevila, byla vylézt tu stěnu. A další akce byla, že tam šli a měli už vercajk. Oni předtím neměli vercajk na lezení. Vylezli to, dostali se do řečiště, který šlo dolů k sifonu a bylo tam povodňový řečiště vrchem. A otočili se poměrně brzo, aby se dostali do času nazpátek. A na tomhle základu byla ta poslední akce, kdy jsme šli mapovat a pak se to rovnou balilo a tahalo.

Ondra: To jsme jeli pryč.

Jeronym: Takhle to nějak asi bylo, co si pamatuju já.

Ondra: Já si myslím, že to bylo tak, že Gabo, jak to proplaval, tak se dostal k tomu druhému sifonu, vrátil se, měli jsme objev. Druhej den jsem tam šel já s Pájou a mapovali jsme to k Pičiskám. Pak tam šel Gabo s Mírou, že proplavou ten druhej sifon, nebo že se do něj kouknou. A to už byly Pičiska otevřený, voni se dostali za ně a tu samou akci se dostali za stěnu.

Jeronym: Ne, né. Počítej, počítej, je to na 100%, zeptej se Gaba.

Ondra: Gabo si nic nepamatuje.

Jeronym: Míra s Gabem se vynořili, řekli, že se do těch šňůr skoro zamotali a pokračování nenašli. Tak to končilo. Oni byli v tom jezeře, kde byl ten komín nahoru, tak v tom jezeře to objeli a jediná šance byla ten komín nahoru vylézt horolezecky. A den nato tam šli, znova s Gabem a už si vzali věci na lezení. Vklíněnce nějaký, snad tam vrtali i bod. Tahali i nejtovačku s sebou.

Ondra: My sme tam nechávali ten jeden Pajánkův vklíněnc.

Pajánek: Ty vole!

Jeronym: 100%, 100%, na 100% šli znova samostatně.

Ondra: Tak to musím předělat celou kapitolu.

Jeronym: 100%, na to si pamatuju, jak říkal Gabo nebo Míra, nevím kdo, že se tam zamotali v těch šňůrách, že tam křižovali a jediná možnost byla komín nahoru. Ten komín byl takovej vohlazenej. No komín, vona to byla roura jak vod metra!

Pajánek: Velký jako kráva, akorát vím, že to bylo hladký jako svině, černej hladkej kámen.

Ondra: Bylo jasný, že Pičiskama to dál nevede, že to je jenom jezero a že jediný pokračování může

Jeronym: Ondra and Paja went to survey the section past the 100 m sump to the next lake.

Ondra: Back then it was not a lake but a sump!

Jeronym: Then other guys went there, Mira and Gabo found out that underwater it does not go anywhere and climbed the wall the first time. That seemed like the only possibility, to climb that wall. And next time they went there and had some gear. Before they had no climbing gear. They climbed it, got into the river bed that went down to the sump and then above there was a flood channel. But they turned back soon to be back in time. And then came the last expedition, when we went surveying but had to pack a carry back.

Ondra: We left.

Jeronym: Yeah, it was like this, as far as I remember.

Ondra: I think that it was like this. Gabo dove through and reached the second sump, returned back and had a discovery. The next day Paja and I went there and mapped it to Picisky. Then Gabo and Mira went there, to dive the second sump or to have a look at it. And then the Picisky were open, they got past it and during the same trip got past the wall.

Jeronym: No, no. Count, count, it is like this, 100 percent, ask Gabo.

Ondra: Gabo does not remember anything. Jeronym: Mira and Gabo surfaced and said that they got almost tangled into the ropes but could not find any continuation. That was the end. They were in that lake from which the chimney led upwards. They dove and swam around the lake, but found out that the only possible lead is that chimney which had to be climbed with ropes and belaying. And the next day they went there again with Gabo and took their climbing gear. Some hexes, I think they even hammered in a bolt, they had the the tools with them.

Ondra: We left one Pajánek's hex over there.

Pajánek: You asshole!

Jeronym: 100%, 100%, for 100% they went again individually.

Ondra: So I must rewrite the whole chapter.

Jeronym: I am 100% sure, that Gabo or Mira,

bejt nad tou stěnou. A já jsem myslel, že voni to lezli v sucháčích, tuhle tu stěnu.

Jeroným: Ne, na 100%, oni se tam převlíkli na to lezení.

Pajánek: My jsme se potom ale nesvlíkli.

Jeroným: No protože to bylo vystrojený, my měli lano a nahoře se bouchnul nejt. Na ten bylo vyvázaný to lano nahoře.

Ondra: A my, jak jsme tam byli po tom v devadesátýmpátým, tak jsme to vylezli nahoru celý a to starý lano, který tam oni nechali, bylo úplně roztřepaný a bylo hozený nahoru do tý chodby úplně nesmyslně.

Pajánek: Obráceně!

Ondra: Takže tou čtyřicetimetrovou šluchtou musela téct voda nahoru.

Pajánek: Ty vole!

Jeroným: Něáký víření tam bylo.....

Přichází Gabo: Pod stěnou jsme si svlíkli neopreny a lezli jsme jenom v overalech. A víš co? Od půlky stěny jsme se odvážali z lana. Nebylo totiž za co jistit a kdyby jeden spadnul, tak strhne i toho druhýho. Tak jsme si říkali, aby se dostal zpátky za sifon aspoň jeden.

Zapsal Gino

I am not sure who, said that they got tangled in the rope, that they were crisscrossing and the only possibility was the chimney going up. The chimney was really smooth. Well chimney, I should better say it was a big tube, like the subway tunnel!

Pajánek: Yeah, a huge son of a bitch, it was smooth, black smooth rock.

*Ondra: It was clear the Piciska will not take us further, that it is only a lake and that the only continuation can exist above the wall. And I thought that they climbed it in dry suits, this wall.
Jeroným: No, I am 100 % sure, that they changed for the climb.*

Pajánek: But we did not change.

Jeroným: Yeah, because it was rigged and we had a rope and up there we hammered a bolt. The rope up there was tied to it. That what was flowing away from that trip, in the mean time when the Japanese were there, or whoever was there, and how they were saying that nothing is there. Fortunately it was spread out.

Ondra: And when we were there in 95, then we climbed it all the way up. And that old rope that they left there was totally frayed and was thrown into that passage, which was totally out of sense.

Pajánek: The other way!

Ondra: So that means that the water had to flow up the 40 m shaft.

Pajánek: Bitch!

Jeroným: There was some eddying.....

Gabo arrives: We took of the wet suits under the wall and climbed only in overalls. And do you know what? After the middle of the wall we tied of the rope. There was no way to belay and if one would fall he would pull the other one with him. So we said to ourselves, that it would be good if at least one would get back past the sump.

Gino

(pokračování ze strany 97)

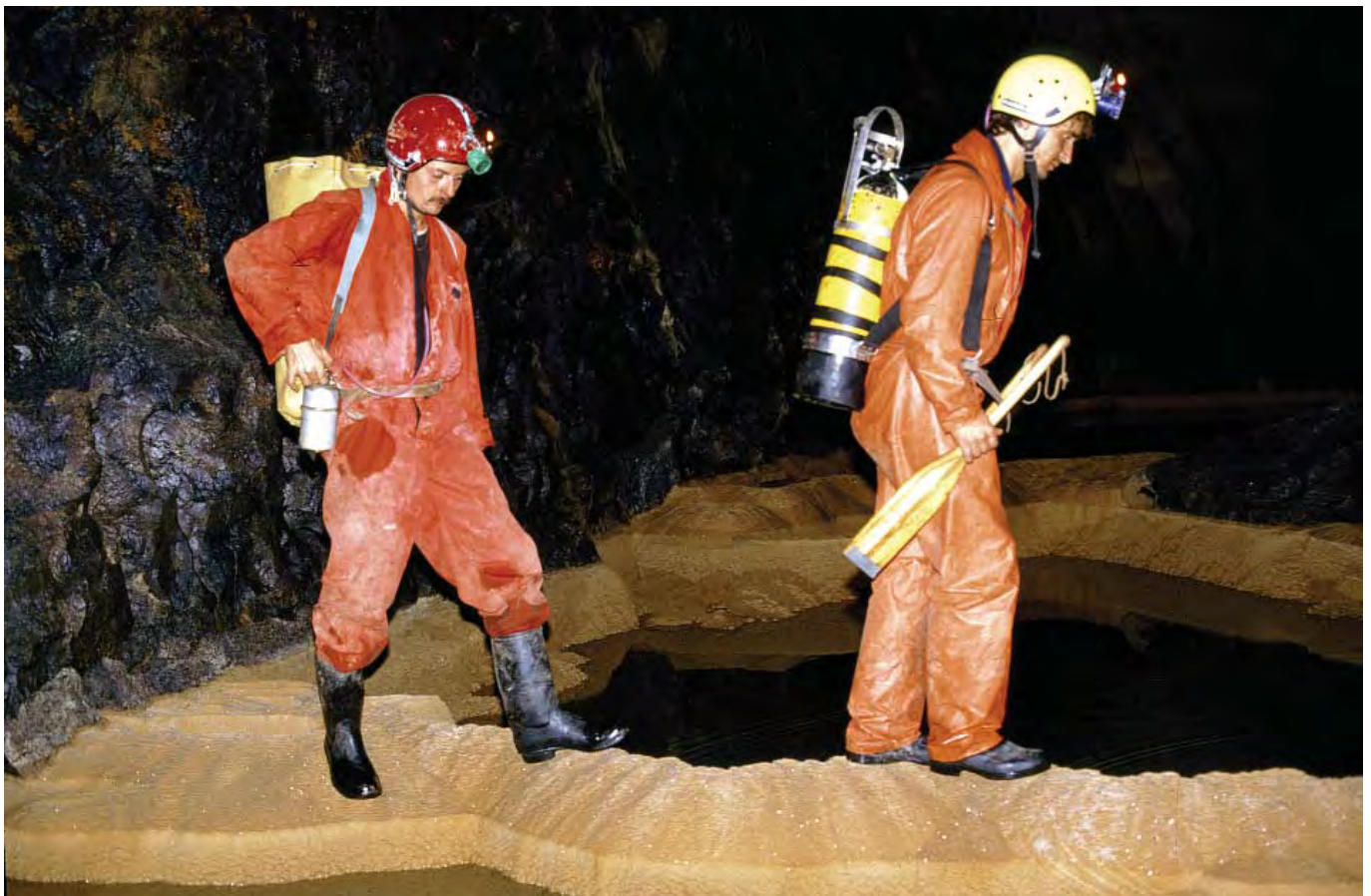
Výprava pokračuje dál. Mapování se omezuje na nejnútější úkony - natáhnout nit topofilu, změřit sklon a azimut, načrtnout profil jeskyně a jít dál. Pak vypovídá službu topofil a mapování pokračuje jen s potápěčským bubínkem. Světlo rychle dochází, a tak je nutný návrat bez dosažení konce jeskyně. I tak se výprava vrací na povrch již za ranního světla, za mdlého svitu skomírajících elektrických čelovek. Úspěch je to stejně velký, celková délka zmapovaných chodeb včetně prvního sifonu přesahuje 2000m a na příští návštěvu jeskyně čeká další objevování v suchých prostorách.

Poslední překvapení nás čeká až při nakládání materiálu do expedičního Šnečka v Ürünlü. Zjišťujeme, že nějaký nenechavý Turek nám za naší nepřítomnosti ulomil z auta všechny čtyři přidavné světlomety. Ani tato příhoda nemůže pokazit naše uspokojení z nových objevů.
Ondřej Jäger

The group continues further. Mapping is limited to only the most necessary steps – pull the topofil thread, measure the inclination and azimuth and continue on. Then the topofil brakes and the diving ropes are used instead. We are running out of light and so we have to return without managing to reach the termination of the cave. Nevertheless the group exits the cave in the early dawn light with the dying light of the electric headlamps. The success is however epic, the overall length of the newly discovered passages including the first sump exceeds 2000 m and the future expedition will be making new discoveries in dry passages.

The last surprise awaits us while loading the gear into our expedition Snail back in Ürünlü. We discover that some local punk stole all our car headlights. But even this cannot spoil our excitement from the new discoveries.

Ondřej Jäger

Míra Nešvera (vlevo) a Pája nesou potápěčské vybavení k prvnímu sifonu. O rok a půl později Míra tragicky utonul při průzkumu vyvěračky Teplica u Tisovce.

Míra Nešvera (left) and Pája are carrying diving equipment to the first sump. Year and a half later Míra tragically drowned when exploring the resurgence cave Teplica near Tisovec.

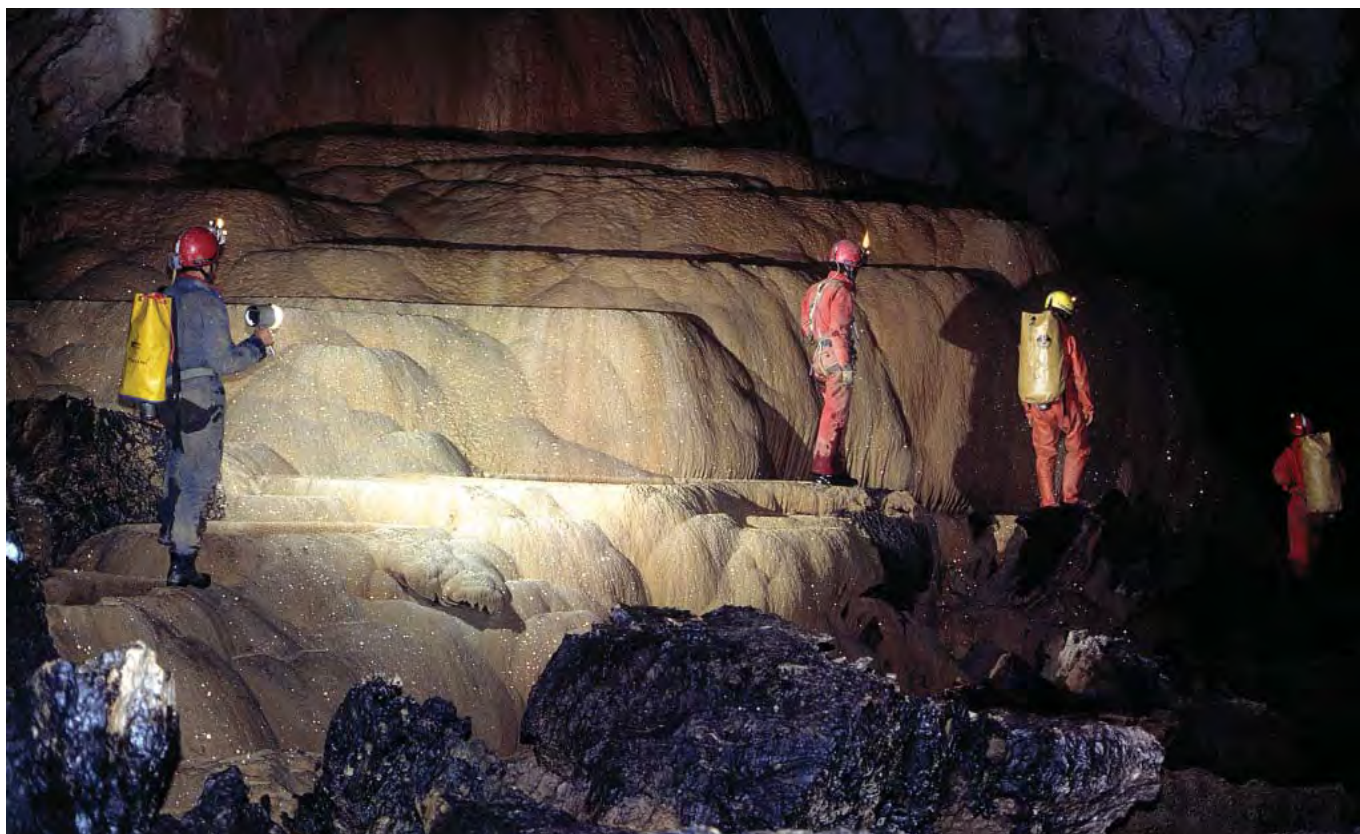

Gabo nasedá na člun. Míra a Pája se dožadují převozu přes druhé jezero.

Gabo gets aboard the boat. Míra and Pája are demanding the transport over the second lake.

I za druhým jezerem je bohatá sintrová výzdoba.

A rich sinter decoration is also behind the second lake.

EXPEDICE TAURUS '95

EXPEDITION TAURUS '95

ZPRÁVA Z EXPEDICE TAURUS '95

24.9. - 12.10.1995

Další expedici se nám podařilo organizovat až v roce 1995 a nesla již tradiční název Taurus'95. Přípravy na celou akci byly důkladnější než v předchozích letech. Byl vypracován projekt expedice a získána oficiální záštita primátora hlavního města Prahy pana Jana Koukala. Z celkem 48 oslovených sponzorských firem nám poskytlo 8 materiální pomoc. Jednalo se o osm nafukovacích člunů KARAS od společnosti Gumotex a.s. Břeclav, 1000 m pletené PPM šňůry na přetahování člunů přes jezera v jeskyni od společnosti Lanex a.s. Bolatice a nový lak expediční Avie od firmy H-MOTO Kladno a AP Kladno. Dále se na expedici podílely společnosti Garland s.r.o., Jemča a.s. Jemnice, MILO Olomouc a.s. a Pivovar Benešov. Velké pomoci se nám dostalo také od partnerek kladenských potápěčů, které pro expedici připravily do sklenic masové konzervy a tak kuchyně měla být tentokrát mnohem chutnější než v minulých letech. Skutečnost byla trochu jiná. Lahodný pokrm nevydržel vedra během cesty a po příjezdu jsme museli všechny konzervy vyhodit.

REPORT FROM EXPEDITION TAURUS '95

24.9. - 12.10.1995

The next expedition was organized only in 1995 and was traditionally titled Taurus 95. Preparations for this expedition were more thorough than in the previous years. The expedition project was prepared and the whole expedition was under the patronage of the Prague Mayor Mr. Jan Koukal. A total of 48 companies were asked for sponsorship out of which 8 provided material support. Gumotex Breclav provided us with 8 rubber boats KARAS, Lanex Bolatice provided us with 1000 m of rope for pulling the boats and H-MOTO Kladno and AP Kladno provided a new surface coat for our expedition truck. The other companies that supported us were Garland s.r.o., Jemča a.s. Jemnice, MILO Olomouc a.s. and Brewery Benešov. Great support also came from the spouses of the Kladno divers, who prepared glass cans full of meat hoping to significantly improve our expedition meals compared to previous years. However, the reality was somewhat different as the bottles did not survive the heat during the

*Stojící : Jan Herget, Ladislav Balý, Jakub Kerhat, Martin Hota, Jan Hota, Ondřej Jäger, Pavel Vlasák, Michal Novák, Leoš Rohan.
Sedící: Evžen Janoušek, Pavel Schmidt.*

*Standing: Herget Jan, Ladislav Balý, Kerhat Jakub, Hota Martin, Hota Jan, Jager Ondřej, Vlasák Pavel, Novák Michal, Rohan Leoš.
Sitting: Janoušek Evžen, Schmidt Pavel*

Ještě štěstí, že Prcek, který měl ten rok na starosti i proviant, se nenechal zlákat vidinou masa a držel se při přípravách svého sestaveného jídelníčku.

V první části expedice jsme se zaměřili na vývěrovou jeskyni Altin Besik, ve které jsme z časových důvodů museli v roce 1992 přerušit mapování prostor za druhým sifonem. Po zkušenostech z minulých let jsme se tentokrát rozhodli pojmout akci poněkud velkoryseji a tak jsme snesli z Ürünlü k jeskyni osm člunů místo dvou jako při minulých expedicích. Tím se nám podařilo urychlit transport v jeskyni k prvnímu sifonu. Na téměř 2 km dlouhém úseku od ústí jeskyně k sifonu je kromě několika vertikálních úseků i sedm jezer, mezi kterými jsme museli při minulých expedicích přenášet čluny.

travel and thus had to be all trashed. Fortunately Prcek, who was responsible for the expedition food did not rely solely on meat while preparing the menu.

In the first part of our expedition we focused on the resurgence Cave Atlin Besik, where we ran out of time during our 1992 trip and could not finish exploring the passages beyond the second sump. The scope of this years expedition was somewhat broader and so we carried from Ürünlü to the cave 8 rubber boats rather than 2 as on our previous expedition. This way we accelerated transport to the first sump. On the 2 km long stretch from the entrance to the sump is a series of 7 lakes between which we had to carry the boats. This year one boat including the pulling ropes was

Letos jsme měli na každém jezeře samostatný člun a instalované přetahovací šňůry. Nebylo nutné čluny přenášet a prázdné jsme je přetahovali na potřebnou stranu. První sifon, 100 m dlouhý a 15 m hluboký, jsme vystrojili fixní 6mm šňůrou. Transport potřebného materiálu na druhou stranu sifonu trval celý den. Následující dny jsme 2 km za prvním sifonem zbudovali podzemní bivač pro tři osoby a začali mapovat. Na několika místech jsme zpřesnili naši mapu z roku 1992 a navázali na mapování nových prostor v hlavní chodbě, kde jsme před třemi lety skončili. Mohutná až 30 m široká a 12 m vysoká chodba postupně klesá k jezeru, nad kterým ústí mohutný komín. Jeskyně se před jezerem prudce zatáčí k východu a za neustálého klesání tvoří obrovské meandry. Z jezera vytéká drobný tok a je slyšet, jak zurčí pod kamenitým dnem chodby ve směru našeho postupu. Nikdo se již ani nepozastavoval nad tím, že jsme donedávna postupovali proti vodnímu toku. Takovýchto „rozvodí“ jsme překračovali již několik. Gabo si na tomto místě všiml stěnových facet, které dokládají, že za povodní je chodba protékána opačným směrem, tedy do kopce. Pokračujeme a podcházíme dva mohutné komíny, ve kterých nejsme schopni dosvítit na strop. Asi 300 m za jezerem nás čeká překvapení. Chodba je v celém svém profilu uzavřena vodou a my stojíme před třetím sifonem, který je prozatím nejnižší položeným jezerem v jeskyni. Tento sifon pojmenováváme Nešvik na památku našeho kamaráda Míry Nešvery, který ještě před třemi roky s námi objevoval nové partie Altinbesiku a rok a půl před odjezdem letošní expedice utonul při průzkumu vyvěračky Teplica u Tisovce. Cítíme zklamání, že suchá část tak brzo končí. Ze systému ověřeného barvicím pokusem (minimálně 33 km dlouhého, spojujícího polje Kembos na severu s vývěrem Altinbesik v údolí Manavgatu - viz blokdiagram na str. 9 v kapitole o expedici Taurus '89) se nám podařilo odkrýt dalších 650m.

(pokračování na straně 114)

dedicated to each lake. The first sump which was 100 m long and 15 m deep was fitted with a fixed 6 mm rope. Transport of the necessary material to the other side of the sump lasted an entire day.

The next day we made an underground camp 2 km past the first sump which fitted three people and then started surveying. We made our map from 1992 more accurate and continued mapping the main passage where we ended during our last expedition.

The vast 30 m wide and 12 m high passage gradually descends to lake with a huge chimney above it. In front of the lake the cave rapidly turns eastward and forms a series of huge meanders. A small stream leaves the lake and one can hear the water bubbling in crevices below the cave floor in the direction of our progress. Nobody was surprised that previously we were moving against the flow. Several similar watersheds were observed already previously. Gabo noticed scallops on the wall indicating that during floods the river is flowing in the opposite direction, i.e. up the hill. We continued under two chimneys which appeared endless, our lights could not reach their tops. Roughly 300 m past the lake we were up for another surprise. The passage was full of water and we were standing in front of a third sump, which is currently the lowest sump located in the cave. We named this sump Nesvik, after our friend Mira Nesvera, who three years ago investigated Altin Besik together with us, but one and a half year ago drowned while exploring the resurgence cave Teplica by Tisovec.

We are disappointed that the dry passages end so soon. We managed to discover another 650 m from the vast cave system verified by dye tests (Minimum 33 km long and connecting the Kembos Polje in the north with the resurgence Altinbesik

(cont. on page 114)

Letos jsme měli na každém jezeře samostatný člun a instalované přetahovací šňůry. Nebylo nutné čluny přenášet a prázdné jsme je přetahovali na potřebnou stranu.

This year we had an independent boat on every lake and installed pull-on ropes. It was not necessary to transport them with hands, we just pulled them to the side we needed.

PADAJÍCÍ PIÁNA A BRDSKÝ DOBRODRUH

Už skoro dvacet let staré zážitky. Přesto stále neskutečně živé! Když mě v létě roku 1995 oslovil kamarád Evžen Janoušek, abych se spolu s ním a jeho přáteli ze skupiny Geospeleos zúčastnil expedice do tureckých jeskyní, neváhal jsem ani okamžik. Jsem přece starý tremp, vodák a zálesák, zvyklý na hluboké brdské hvozdy a živé otavské peřeje, říkal jsem si. Nějaké turecké písečky budou proti tomu dětskou hračkou... Ani mi tehdy nedošlo, že se zoufale bojím výšek a že i v jeskyních se možná sem tam bude kamsi šplhat. Pohádkově velký portál jeskyně Altinbesik v jižním Turecku byl prvním velkým zážitkem v daleké zemi. Dlužno dodat, že posledním pozitivním!

FALLING PIANOS AND AN ADVENTURER FROM THE BRDY HILLS

The memories are nearly twenty years old, but yet so vivid! I did not hesitate the least bit when I was approached in the summer of 1995 by my friend Evzen Janousek and asked whether I would be interested in participating on an expedition organized by his buddies from the Caving Club Geospeleos. I am the outdoor type, used to hike and camp in the deep woods of the Brdy Hills as well as a kayaker feeling at home on the rapids of the Otava River. And so I believed that exploring a water cave somewhere in Turkey will be a piece of cake... Back then I did not even realize that I am horrified of heights and that perhaps climbing may be involved when travelling on a caving expedition.

Mohl bych o celé výpravě napsat knihu. Tolik jsme toho tam tenkrát zažili. Vybral jsem si ale jedinou událost, která se mi do paměti vryla navždy. V našich končinách není obvyklé zažít zemětřesení, nechápal jsem proto ani následující události jako projev tohoto přírodního úkazu. Po dlouhých a vydatných deštích jsme jednoho dne vyrazili pro zásoby do asi pět kilometrů vzdálené vesnice. Už cestou tam zlověstně hřmělo, ale mraky nikde! Zpátky to ale bylo horší! Občas jsme zaslechli temné zadunění, které mi ani zkušený speleologové nedokázali vysvětlit. A pak jsme to spatřili na vlastní oči. Z mnohasetmetrových skalních stěn, které z levé strany vroubily nepřilíš prochozenou pěšinu k jeskyni, padaly šutry velikosti piána až klavíru! Dunění bylo o to silnější, oč blíže nám zkamenělé hudební nástroje dopadaly. „Patrně se uvolnily po těch deštích,“znělo vysvětlení jeskyňáře Pajánka, který klid a ledabylost v hlase buď předstíral nebo klidný opravdu byl. Když jsme asi po dvou hodinách dorazili pod obří jeskynní převis, už se mi rozhodně nelíbil tak jako první den. Pokud by z výšky nějakých dvouset metrů spadlo nějaké další piáno, barvitě jsem si dokázal představit, co by se s námi stalo. Spali jsme jen tak pod širákem, vlastně pod tím skalním převisem. Tedy ani plátěná střecha stanu nebyla mezi námi a poletujícími balvany. „Ondřeji, jaká je naděje, že podobný šutry jako na cestu nespádnou taky přímo sem?“ zeptal jsem se vedoucího expedice Ondřeje Jägera se zoufalou vírou, že mě uklidní odborným výkladem o jiném složení zdejší horniny. „Žádná,“ odpověděl sice vážně, ale s lehkým úsměvem. Když pak přiletěl první balvan velikosti dvou klavírů asi 15 metrů od našeho ležení a portálem se roznesla rána, kterou jsem dosud nikdy neslyšel, a jeskyňáři se s nadšením a jáсотem rozběhli podívat, co kus odlouplé skály udělal s kotlíky, které tam ještě před chvílí ležely, pochopil jsem, že jsem úplně osamocený mezi šílenci, kteří práh dobrodružství mají posunutý do nedohledna od zálesácké optiky kluka z Brd či od Otavy. Jako jediný jsem se rozhodl strávit noc jinde než pod gigantickým převisem. Přesto jako jediný jsem nezamhouřil oka. A jako jedinému - proč zrovna mně - lezl po hlavě smrtelně jedovatý škorpión! Takhle rychle jsem se ze spacáku ještě nikdy nevysoukal... Srazil jsem štíra z hlavy a posvítil na něj baterkou. Úlevu, která přišla, když jsem zjistil, že je to malý krab, razantně ukončila ohlušující detonace dalšího spadlého piána asi pět metrů od místa, kde klidně oddychovali šílenci...

Petr Sojka

The vast entrance to the Altin Besik Cave located in the distant Southern Turkey made a deep impression on me. But I must add that this was also the last positive impression I had. I could write an entire book about the expedition. So much interesting happened. But I have chosen only one experience, one I will never forget for the rest of my life.

There are no earthquakes where I come from, and so I did not realize that the events I am going to describe could have anything to do with this natural phenomenon. After long and intensive rains, we decided to hike for provisions to the five kilometers distant village. On the way there, we could hear a distant rumble, reminiscent of thunder, yet no clouds were to be seen anywhere above our heads! However, the noise was still much worse on the way back! Once again we could hear deep rumbling that even the experienced cavers could not explain. And then it all appeared in plain view! Boulders of the size of grand pianos and larger were falling from the hundreds of meters high cliffs on a not much walked trail that led to the cave!

The closer the musical instruments-turned-into-stone were falling the louder the rumbling sounded. "They probably got loose after all that rain" explained Pajaneck, one of the cavers, matter-of-factly. I could not tell if he pretended to be absolutely calm or if this mayhem trully did not disturb him the least bit. When we reached the gigantic cave entrance after another two hours, it appeared far less beautiful than it had on the first day.

I could clearly visualize what would happen to us, if another piano fell from the height of two hundred meters. We slept under the open sky, well actually under the rock overhang. Therefore we were not even "protected" by the canvas of the tent. "Ondra, is there any chance similar rocks that fall on the trail won't land also right here?", I asked the expedition leader Ondra Jager, desperately hoping he will calm me down by a professional explanation concerning the difference in the local rock type. "No", answered Ondra categorically, yet with a slight grin.

When the first boulder, the size of two pianos, landed 15 meters from our camp, the noise echoing in the cave entrance was louder than any before. Yet, the cavers excitedly hurried to observe what had happened to our cooking pots, lying near the impact site just a moment earlier. Only then did I fully comprehend that I am here all alone with total lunatics, with people whose sense for adventure is miles distant from that of an outdoor guy thrilled by hiking the Brdy Hills and canoeing the Otava River. I was the only one who decided to spend the night

elsewhere than under the vast overhang. Yet, I was also the only one who did not sleep, not even for the briefest of moments. And I was also the only one -why me again?- to find a lethal scorpion crawling across my face! I have never exited my sleeping bag that fast before I knocked the scorpion off and shined my flashlight at it. I was so relieved to find just a tiny crab escaping the light beam. However, the relief was only very short lived. Once and forever it was terminated by a deafening roar produced by yet another falling piano landing only five meters from the place where the sleeping madmen were peacefully snoring...

Petr Sojka

Brdský dobrodruh před vchodem do Altinbesiku.

*The Adventurer From The Brdy Hills
In Front Of Altinbesik Entrance.*

TURECKÝ POLNÍ SOUD

Tenhle rok jsem s Petrem Sojkou natáčel televizní dokument o expedici. Přes den jsme točili v jeskyni a každý večer jsme museli jít nahoru do vesnice nabít baterie do kamery a do světel, přespat a ráno sejít k jeskyni a natáčet.

Jeden večer jsme dorazili po natáčení a namáhavém výstupu k expedičnímu autu a tam nás obstoupili zamračení vesničané a odvedli na náves před místní čajovnu. Tam byli snad všichni chlapi z vesnice a netvářili se moc přívětivě.

Houstnoucí atmosféru umocňovala černá vládní limuzína s tureckou vlajkou na blatníku. Chlapi nás dostrkali do narvané čajovny a když se hučící dav rozestoupil, uviděl jsem dlouhý stůl pokrytý červeným sukem a za ním seděl celkem mladý Turek v obleku a po stranách dva tajní policajti v černých kožených bundách. V ten moment čajovna ztichla.

Začal výslech.

Po létech se mi Petr přiznal, že v tu chvíli měl strach, že nás po krátkém polním soudu rovnou zastřelí.

Ukázalo se, že mladý Turek je místní KAYMAKAM, státní úředník, správce dosazený vládou v Ankaře a neomezený vládce kraje. Zjišťoval, odkud jsme, co a proč tam děláme. Anglicky uměl jenom on a já mu všechno vysvětloval. Výslech trval nekonečně dlouho. Nakonec prohlásil, že s ním musíme do města Ibradi, kde má kancelář.

Když jsme vyšli před čajovnu, tak řekl, že musíme přespat u něho, že tam má pivo a že si musíme pořádně popovídat. Byli jsme v šoku! Před chvílí jsme si mysleli, že nás zatknou, a teď chlastačka! Z pozvání byl nakonec bezvadný mejdan, strávili jsme s ním několik dní a poznali, co to znamená BÝT VE STÍNU KAJMAKAMA. Všude, kam jsme s ním přijeli, nás vítal červený koberec a bezmezná úcta místních lidí.

Měli jsme jeho všemožnou podporu. Naučili jsme ho lézt po laně, šel s námi do jeskyně a stal se asi jediným kajmakamem, který se dostal skoro až k závěrečnému sifonu. Stali se z nás přátelé.

Gino

TURKEY COURT-MARTIAL

This year I was shooting a TV documentary about the expedition. During the day we were filming in the cave and every evening we had to hike to the village and charge the camera and light batteries, sleep overnight and then in the morning hike back to the cave.

One evening we reached the village after a challenging ascent and walked to the expedition vehicle when we were surrounded by the villagers with aggressive expressions. They summoned us and walked us through the village to the tea house. All the men from the village were sitting there, looking grumpy. The seriousness of the situation was emphasized by a governmental limo with a Turkish flag on the fender. The men forced us into the tea house and when we got inside we immediately noticed that there is a big table covered by red cloth with a well dressed serious young man sitting behind it accompanied by two secret policemen. At then everyone went quiet.

The interrogation began.

After years Petr admitted that at that moment he was convinced that they would shoot us without any trial.

It turned out that the young Turk is a local KAYMAKAM, governmental officer put in place by the government in Ankara and with infinite power. He was trying to find out what are we doing in the cave. He was the only one who spoke English and I was trying to explain everything to him. The interrogation lasted forever. At the end he announced that we have to join him to Ibradi, where his office was located.

When we left the tea house, he said that we have to sleep at his place, that he has some beer and that we have to have a good chat. We were shocked! Few moments ago we thought that they would shoot us and now ... a party with a Kaymakam! And indeed the party turned out to be great. We spend with him several days and realized what it means to BE IN THE SHADOW OF THE KAYMAKAM. Wherever we came with him the red carpet was pulled out and we were treated with utmost respect.

We got his overall support. We taught him how to climb on a rope, he went with us in the cave and became probably the only Kaymakam who reached the terminal sump. We became friends, his name was Ahmet Ginar.

Gino

Z pozvání byl nakonec bezvadný mejdan, strávili jsme s ním několik dní a poznali, co to znamená BÝT VE STÍNU KAJMAKAMA.

The invitation turned out to be a great party, we spent several days with them and learned what does it mean to be in the shadow of a KAYMAKAM.

Měli jsme jeho všemožnou podporu. Naučili jsme ho lézt po laně, šel s námi do jeskyně a stal se asi jediným kajmakamem, který se dostal skoro až k závěrečnému sifonu.

We had the support in every possible way. We taught him how to climb using a rope, he went to the cave with us and become probably the only kajmakam who almost reached the final sump.

Pajan a Ondra na návštěvě u Ahmeta Cinara v jeho kanceláři.

Pajan and Ondra are visiting Ahmed Ginar in his office.

(pokračování ze strany 108)

Při odpočinkovém dnu po prvním průniku do zadní části jeskyně si nejlepší potápěč expedice Gabo při pádu v řečišti Manavgatu natrhl stehenní sval a nebyl schopen pracovat v jeskyni na plný výkon. Na proniknutí do dalších prostor z nově objeveného jezera nebo ze závěrečného třetího sifonu již nemáme tento rok potřebné kapacity. Následuje stěhování materiálu a odstrojení celé jeskyně

Druhou část expedice přesouváme na povrch. Základní tábor stavíme vedle silnice asi na polovině cesty mezi vesnicí Ormana a městečkem Ibradi, asi 5,7 km vzdušnou čarou od ústí jeskyně Altin Besik v jejím generelním směru. Jsme tedy 450-500 m nad jeskynním systémem v místech za sifonem Nesvik (viz. zákres ve výřezu ortofotomapy). Pouštíme se do povrchové prospekce, která je v tomto terénu tisíců ostrých a většinou v pěti metrech hloubky končících škrapů a téměř neprostupných, všudypřítomných trnitých křovisek opravdovou lahůdkou. Rozděluje se terén a rozhodujeme se důkladně prozkoumat plochu asi 1,5 km². Protože mapují dvě skupiny, jsou jeskyně označeny písmeny AB a pořadovým číslem od 1 a druhá skupina od 20. Po třech dnech zcela vyplněných prospekcí dáváme dohromady výsledky: 22 zmapovaných a zdokumentovaných propastí. Nejhlubší z nich končí v -75 m neprůlezným zúžením. Většina propastí končí v hloubce 15-30 m zasutím. V nepřehledném terénu jsme od ústí jeskyně měřili orientace na výrazné body v okolí a u vchodů jsme barvou na skalní stěnu napsali číslo jeskyně.

Na průzku škrapů bereme s sebou co nejméně věcí. Do propastí se slaňujeme pouze v tričku a místo helmy máme čepice.

We take as little things as possible for the exploration of the lapiez. We are abseiling to the chasm wearing only a T-shirt and instead of helmets we are having caps.

(cont. from page 108)

in the Manavgat Valley – see the blockdiagram in page 9 the chapter on the Taurus 89 expedition). Our best diver Gabo ripped his thigh muscle in the Manavgat River Valley during our relax day after the exploration in the terminus of the cave and was not able to fully perform. We do not have the sufficient capacity to penetrate deeper into the cave either from the newly discovered lake or to dive the third sump. What follows is hauling all the material out of the cave and derigging the cave.

The second part of our expedition focuses on the surface. We build our base camp near the road between the Ormana Village the the town Ibradi, approximately 5.7 km direct distance from the AltinBesik entrance, in its general direction. We are thus 450-500 m above the cave system beyond the Nesvik Sump (see inclusion chart in the ortophotomap). We focus on surface exploration, which is a true delicacy in this terrain of thousands of sharp lapiez ending after 5 meters and impenetrable thorned bushes. We divide the terrain and decide to explore in a detail an are of 1.5 square kilometers. Because two groups do the surveying the caves are labelled by letters AB, with numbers up to 20 for one group and above 20 for the other group. After three days fully devoted to prospecting we sum up our results. Out of the 22 surveyed chasms the deepest is 75 m ending in a impenetrable passage, the rest are 15-30 m deep and are typically choked. The terrain is very difficult for orientation and thus the entrances

Pouštíme se do povrchové prospekce, která je v tomto terénu tisíců ostrých a většinou v pěti metrech hloubky končících škrabů a téměř neprostupných, všudypřítomných trnitých křovisek, opravdovou lahůdkou.

We are investigating the surface which is a true pleasure in this landscape of thorny bushes and thousands of sharp lapiez which typically end in the depth of 5 meters.

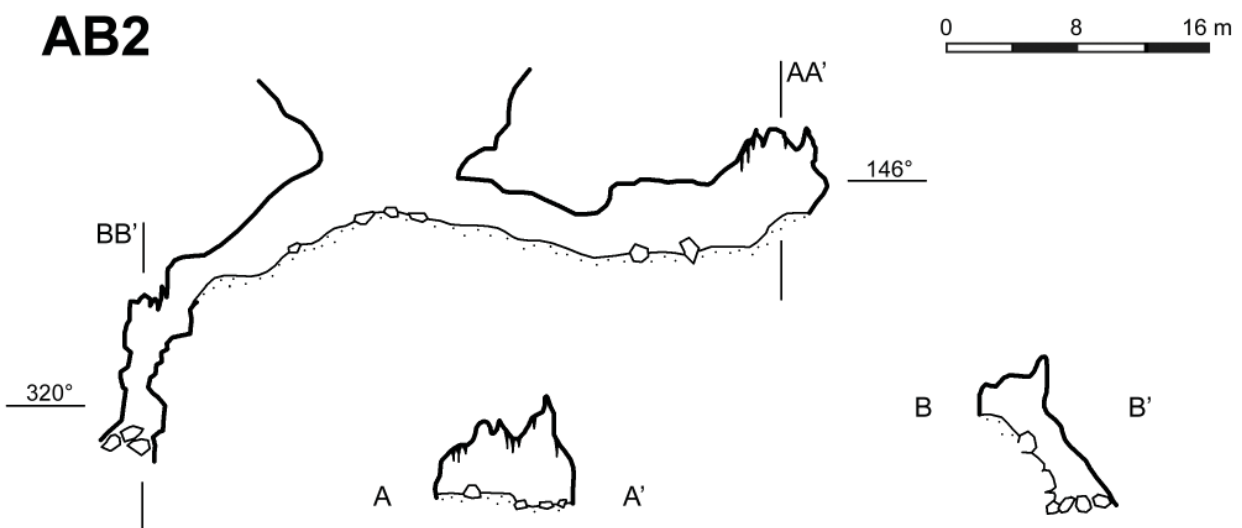
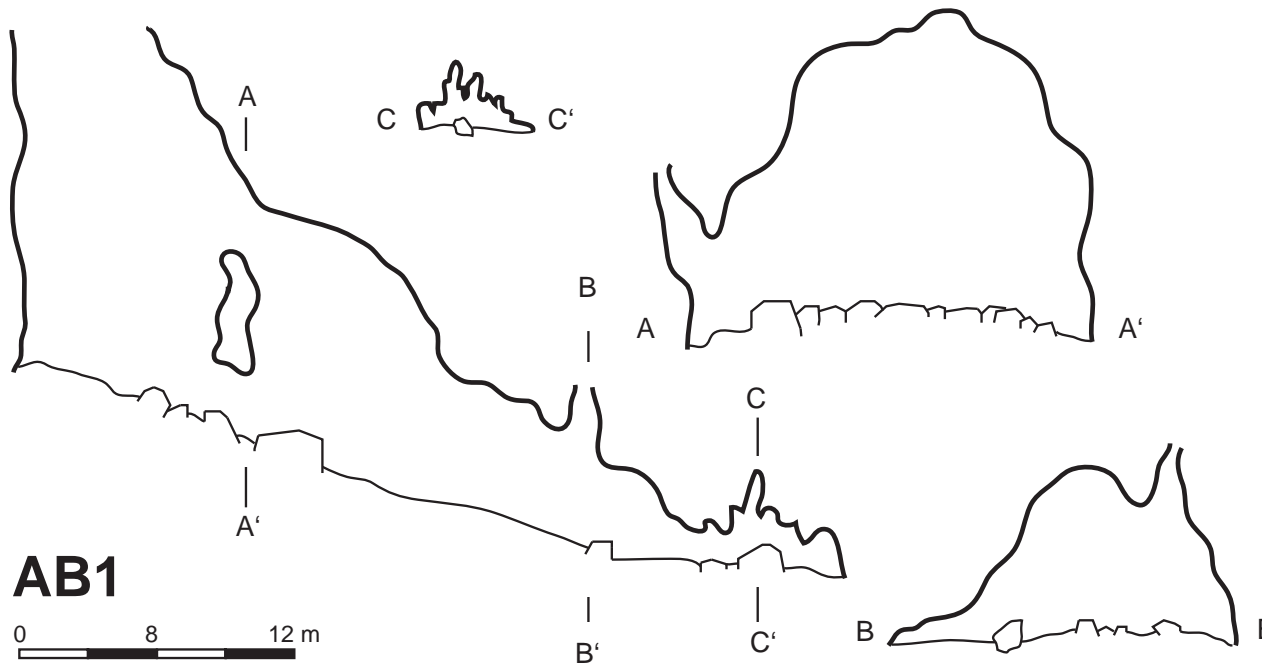
AB-1, jedná se o rozšířený škrap ve spodní části s širokou klesající chodbou do konečné hloubky 32 m. Hlinitokamenité dno.

AB-2, na levé straně cesty Ibradi - Ormana ve vzdálenosti 30 m, naproti přes cestu je studna. Náměr na vysílač 180°. Částečně ucpaný škrap, ze kterého vedou dvě krátké klesající chodby. Hloubka 20 m.

were measured to significant points and the numbers were painted on the the entrance wall.

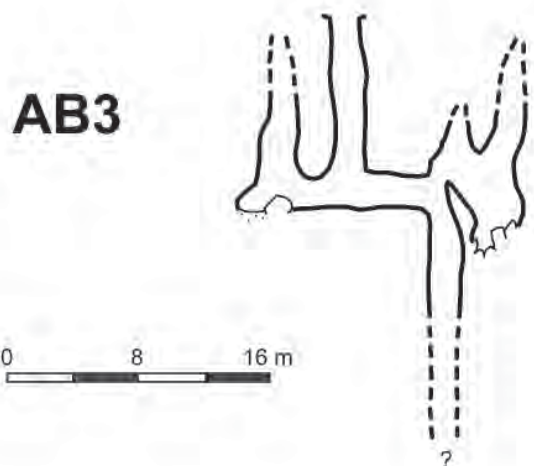
AB-1, widened lapiez with a wide descending passage to the final depth of 32 m. Rock loam bottom.

AB-2, on the left side of the Ibradi – Ormana road 30 m distant opposite to a well. Azimuth to transmitter 180°. Partially clogged lapiez, with two descending passages. Depth 20 m.

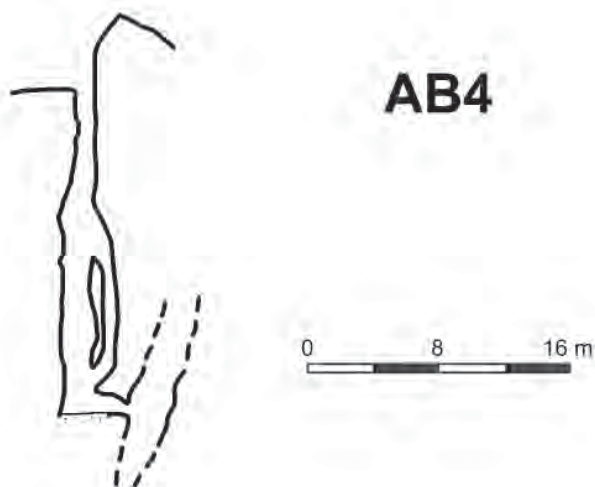
AB-3, cca 100 m na levé straně cesty za AB-2. Náměr vysílač 180°, kopec nad Ibradi 30°. 12 m hluboký škrap se třemi komíny a jedním neprůlezným pokračováním do hloubky.

AB-3, approx. 100 m past AB-2 on the left side of the road. Azimuth to transmitter 180°, hill above Ibradi 30°. 12 m deep lapiez with three chimneys and a impenetrable continuation deep.

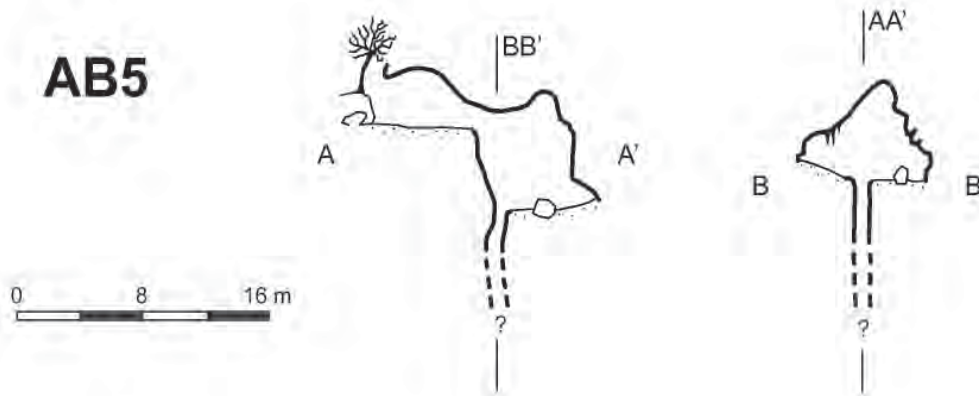
AB-4, ústí pod skalkou 10 m východně od AB-3. Jednoduchý škrap vedoucí do hloubky 22 m. Hlinitokamenité dno.

AB-4, entrance under the cliff 10 m east of AB-3. Simple lapiez deep 22 m. Rock loam bottom.

AB-5, vchod u paty stromku, kopec nad Ibradi 0°, vysílač 180° minimarket v Ormaně - 247°. Vertikální vstupní chodba ústí do malého dómku, ze kterého ústí vertikální neprůlezná propáštka.

AB-5, entrance by a tree, hill above Ibradi 0°, transmitter 180°, minimarket in Ormana - 247°. Vertical entrance passage leads to a small chamber and an impenetrable chasm.

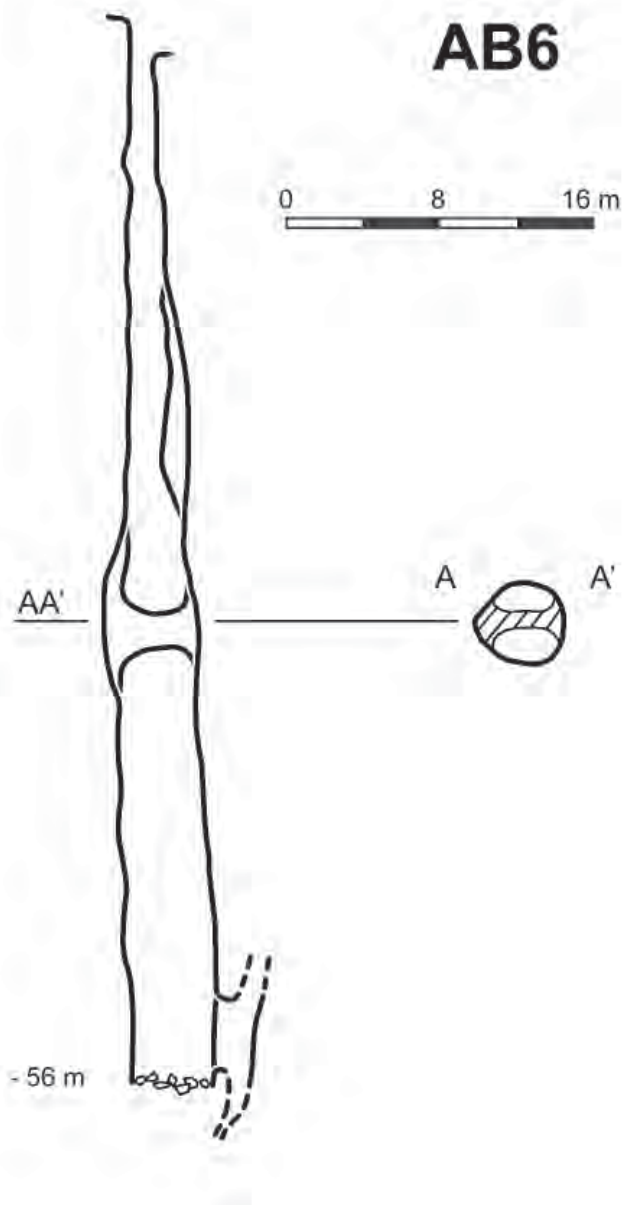

Odpočinek po namáhavém průzkumu škrapového pole.

A rest after a difficult exploration of lapiez field.

AB-6, azimut na vysílač 285°, kopec nad Ibradi 350°, dvojitý kopec nad Ürünlü 160°. Úzký škrap generelního směru 345° (hlavní směr škrapů). V hloubce 32 m v bočních výklencích sintrová výzdoba. Celková hloubka 56 m.

AB-6, azimuth 285° transmitter on a hill above Ibradi 350°, double hill above Ürünlü 160°. Narrow lapiez general direction 345° (main direction of lapiez). At a depth of 32 m in the side niches stalagmite decorations. The total depth of 56 m.

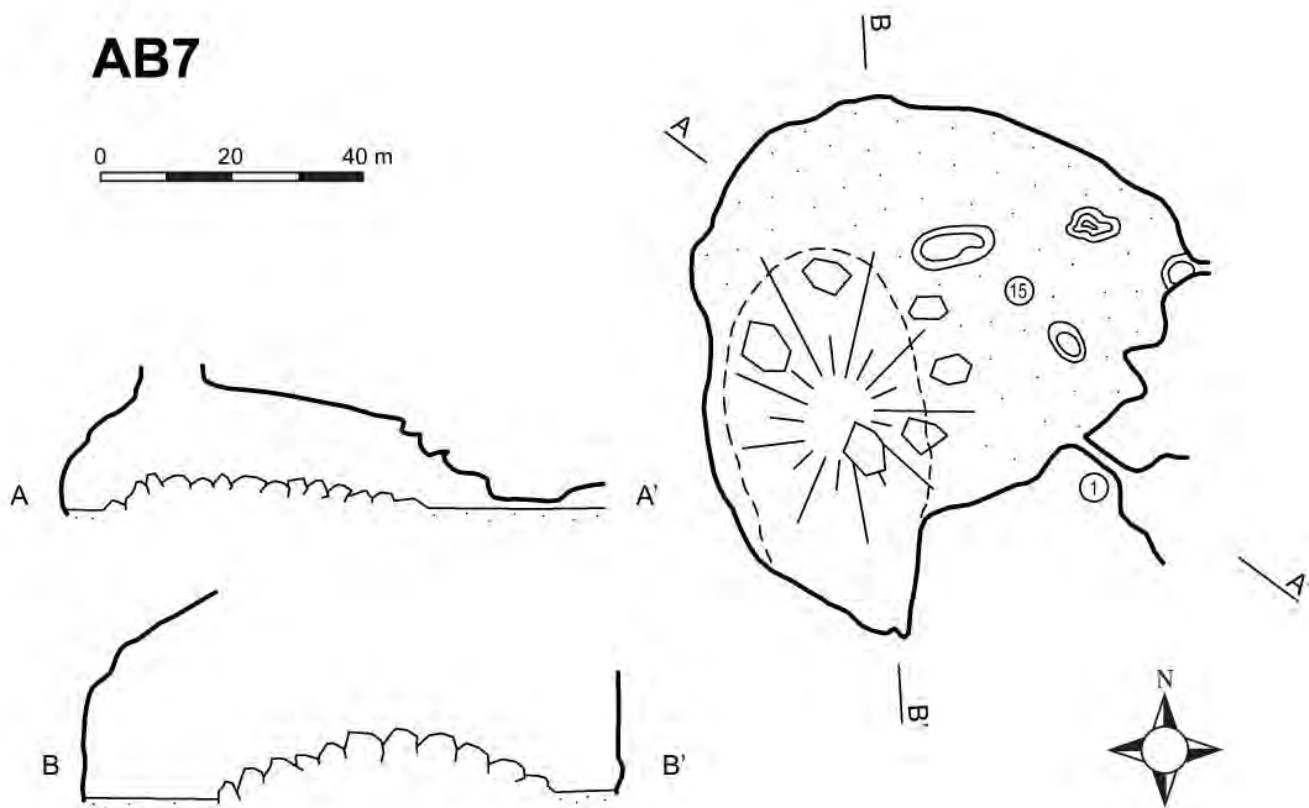

Gino vylézá ze škrapu. Puklina opět nikam nevede.

Gino is climbing from the lapiez. The fissure goes nowhere again.

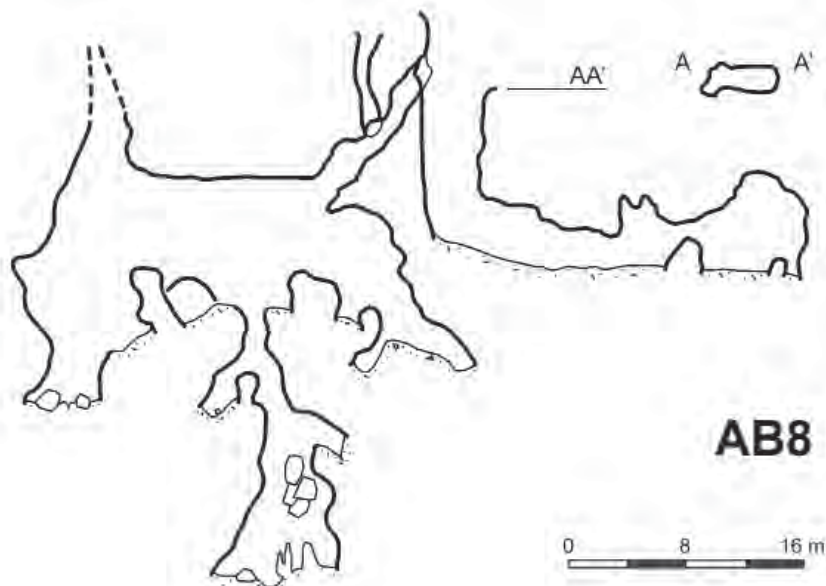
AB-7 (Kozí Macocha), azimut na dvojitý kopec nad Ürünlü 163 °, kopec za Manavgatem nad Akseky 243 °. Původně veliký dóm 50 x 60 m s výškou stropu 15 m s částečně říceným stropem. Uprostřed zřícený suťový kužel překrývá zbytky původní výzdoby. Zachovalé stalagmity vysoké až 5 m. Přístup do dómu je nízkou chodbičkou z mohutného portálu. V současné době je jeskyně využívána k občasnému ustájení koz. Ve výšce 350-400 m nad úrovní v současné době známé jeskyně Altinbesik, tj. na úrovni asi 850-900 m n.m., jsou časté zbytky staré, původně velmi rozsáhlé jeskynní úrovně, jejíž pozůstatky jsou i v údolí Manavgatu, kde tvoří jen zbytková abri se sintrovou výzdobou.

AB-7 (Goat Abyss), bearing to the double hill above Ürünlü 163 °, hill past Manavgat above Akseki 243 °. Originally huge dome 50 x 60 m with a ceiling height of 15 m partially collapsed ceiling. In the middle a collapsed debris cone that overlaps the remnants of the original decoration. Preserved stalagmites up to 5 m high. Access to the dome is through a low passage from a massive portal. Currently, the cave is used for occasional housing of goats. At an altitude of 350-400 m above the known cave Altinbesik, i.e. at about 850-900 m above sea level, are common remnants of old, formerly very extensive cave levels, the remains of which are apparent in the valley of Manavgat, where they now create only residual abri with flowstone decoration.

AB-8, azimut 342° na portál jeskyně AB-7, dvojkopec nad Úrünlü 156°, poslední jižní vrchol na hřebenu nad Ibradi 48°. Tři nízké horizontální větve jeskyně v hloubce 23 m jsou přístupny propastí v rozšířeném škrapu.

AB-8, 342 bearing to the portal of cave AB-7, double hill above Úrünlü 156°, the last south peak on the ridge above 48°. Three low horizontal branches at a depth of 23 m are accessible via an expanded lapiez.

AB-9, azimut kopec nad Ibradi 6°, portál AB-7 331°, dvojkopec za Úrünlü 161°. Jeskyně je odvodněním malého polje, na jehož okraji je umístěna. Malá propast vede do prostory se sintrovou výzdobou. Směr oválné prostory je 303°. Ze spodní části pokračuje při počvě chodbička ve směru 253° pod polje. Dno jeskyně je tvořeno sutí.

AB-9, azimuth to hill above Ibradi 6°, portal of AB-7 331°, double hill above Úrünlü 161°. The cave is located on the side of a minor polje which it drains. A small chasm leads to a chamber with flowstone decoration. The direction of the oval chamber is 303°. From the lower part a small passage near the floor continues in the direction 253° under the polje. The bottom is covered by debris.

AB9

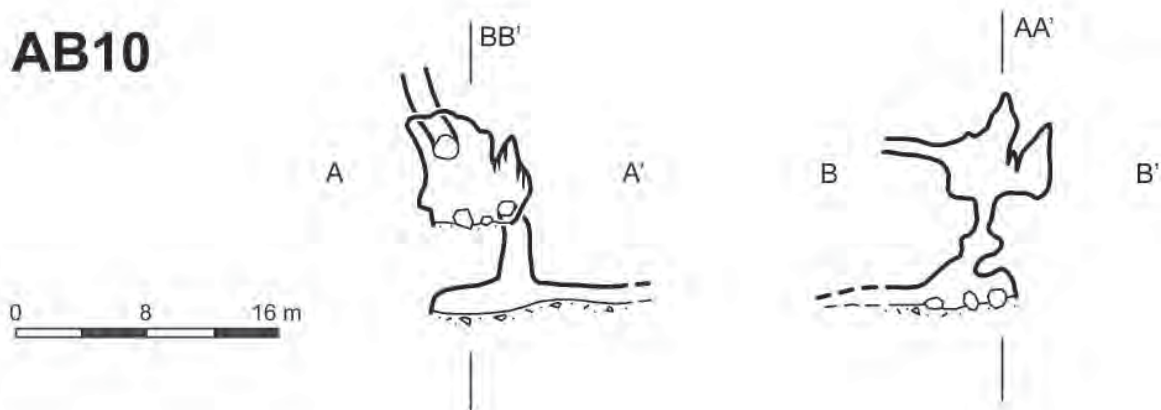
0 4 m

AB-10, 30 m jižně od největšího portálu ve východní stěně hřebenu s vysílačem, azimut dvojkopec nad Ůrünlů 156°, poslední jižní vrchol hřebenu nad Ibradi 54°. Drobná jeskyně s malým dómem a 5 m propastí.

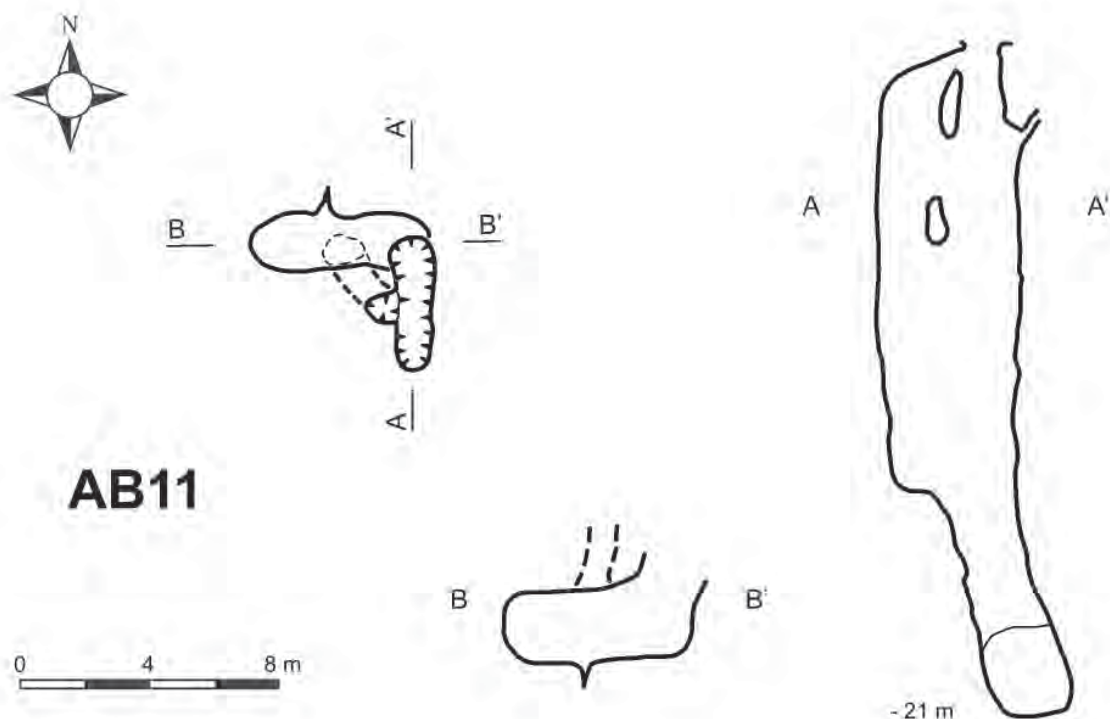
AB-10, 30 m south of the largest portal in the east flank of the ridge with the transmitter, azimuth to double hill above Ůrünlů 156°, last south peak of the ridge above Ibradi 54°. Minor cave with a small dome and a 5 m deep chasm.

AB10

AB-11, azimut vysílač 224°, kopec nad Ibradi 22°, budova na kopci nad Ormanou 280°. Jednoduchý otevřený škrap sahající do hloubky 21 m.

AB-11, azimuth to transmitter 224°, hill above Ibradi 22°, building on hill above Ormana 280°. Simple open lapiez reaching to the depth of 21 m.

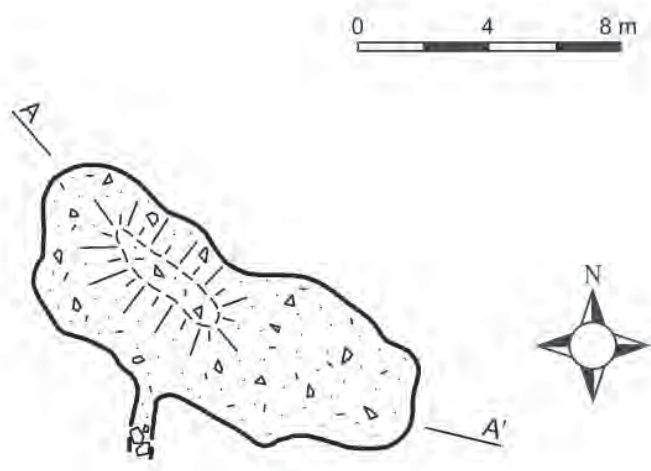
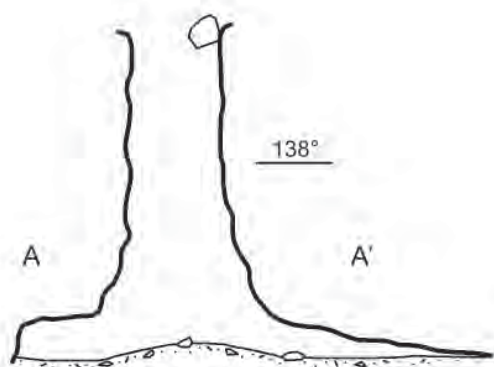
Bylo takové vedro, že Pájovi explodoval zapalovač, který měl položený vedle sebe na kameni.

It was so hot that Pája's lighter lying next to him on a stone exploded.

AB-12, azimut vysílač 295°, budova na kopci nad Ormanou 254°, dvojkopec nad Ürünlü 166°. Škrap ve směru 138 m dole s rozšířením. Kamenitohlinité dno, hloubka 10 m.

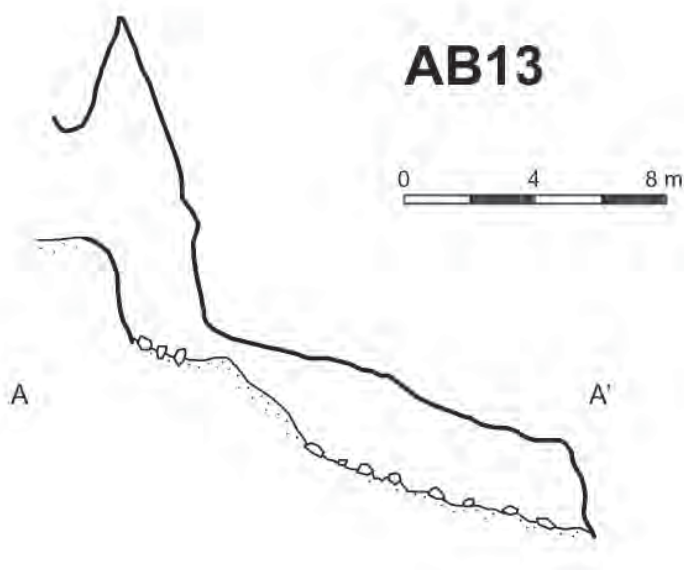
AB-12, azimuth to transmitter 295°, building on hill above Ormana 254°, double hill above Ürünlü 166°. Lapiez in the direction 138 m, broadened at the base. Bottom rocky loam, depth 10 m.

AB12

AB-13, azimut kopec nad Ibradi 360°, velký portál na hřebeni s vysílačem 306°. Široká a nízká klesající chodba do hloubky 15 m.

AB-13, azimuth to hill above Ibradi 360°, large portal on ridge with transmitter 306°. Broad descending passage reaching the depth of 15 m.

ZASLOUŽENÉ PIVO

Potápěči objevili za sifony v poslední a těžko přístupné části Altinbesiku několik obrovských komínů. Ty byly tak vysoké, že nedosvítili na jejich stropy a o tom, že by je vylezli, vůbec neuvažovali. Pokusili jsme se najít propojení těchto komínů s povrchem, abychom mohli obejít sifony a pokračovat v průzkumu bez obtížného potápění. To byla výzva pro suchozemskou část expedice! Do té doby jsme „jenom“ pomáhali potápěčům a teď můžeme také objevovat!

Podle mapy jeskyně jsme na povrchu vytipovali oblast, kde by komíny mohly vystupovat k povrchu. Rozdělili jsme se na dvojice a snažili se najít hluboké propasti, které by do komínů mohly ústít. Každá dvojice měla s sebou jenom jednu jeskyňářskou výbavu, pár metrů lana a spousty vody na pití, někdo si nosil i plechovkové pivo. Když bylo potřeba delší lano, stačilo si ho vzít od dvojice, která hledala vedle.

Počáteční nadšení se po pár hodinách změnilo na rutinu. Kdo našel propast, ten si do ní vlezl, po 10 metrech byl na dně, kde našel rozkládající se mrtvou kozu nebo ovci, a vylezl nahoru. Většina propastí nebyla hlubší než 15 metrů, ty o trochu hlubší jsme expedičně mapovali. My jsme ale potřebovali daleko hlubší propast!

Jenom jednou se mi podařilo najít ve dvaceti metrech pokračování. Ve dně první studny jsem odhazoval kamení a slyšel jsem, že kameny padají mnohem hlouběji do podzemí. Zmocnila se mě

A WELL DESERVED BEER

The divers discovered past the sumps in the inaccessible part of AltinBesik several vast chimneys. They were so tall that the headlights could not reach the top and to climb them was not even contemplated. We tried to find connection of these chimneys with the surface so that we could penetrate into the cave past the sumps.

This was a challenge for the non divers in our group! Till now we were only helping the divers, but now we could start to discover as well!

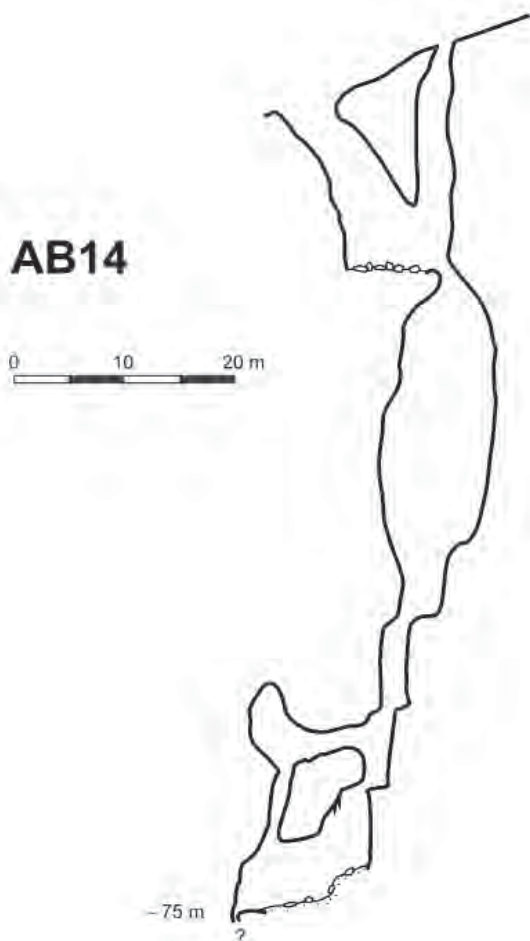
Based on the map we determined areas on the surface where the surface entrances to the chimneys could be found. We split into groups of two and tried to find the deep chasms connecting to the AltinBesik Cave. Each group had only one set of caving gear, several meters of rope and plenty of drinking water, some carried even canned beer. When more rope was needed, it could be borrowed from the group exploring nearby.

The beginning exploratory excitement soon became a routine. Whoever found a chasm, descended into it, reached the bottom after 10 m were either a decaying goat or sheep was found and climbed back up. Most of the chasms were not deeper than 15 m, those which were, were surveyed. But we were looking for a much deeper chasm!

Only once was I able to find a continuation in the depth of 20 m. At the bottom I started removing rocks and heard that they were falling much

AB-14, azimut bodova na kopci nad Ormanou 262°, kopec nad Ibradi 352°, vrchol kopce s velkými portály 292°. Puklina směru 348° zasahující několika stupni do hloubky 75 m. Ze dna pokračuje pouze neprůlezný odtok vody. Od hloubky 55 m je v jeskyni sintrová výzdoba.

AB-14, azimuth to building on hill above Ormana 262°, hill above Ibradi 352°, peak of hill with large portals 292°. Fissure striking 348° reaching in several steps to the depth of 75 m. A impenetrable fissure draining the cave continues from the bottom. Below the depth of 55 flowstone decoration.

Kreslím mapu a zapíjíme pivem objevení pětasedmdesáti metrovou propast. Dole to byla taková nádhera a ze všeho zbude jenom tenhle plánek s číslem propasti AB 14. Škoda.

I am drawing a map and we are drinking beer for the 75m chasm. It was such a beauty from down there and now only this map with the number of the chasm AB 14 will be left! Such a pity.

objevitelská horečka. Vylezl jsem ven, mezitím Pajánek sehnal dlouhé lano a já při slaňování do druhé hluboké studny zase zažil ten nádherný pocit, který mám, když lezu do neznámého podzemí. Strach mě nutí utéct a zvědavost a touha objevitele mě žene dál. Skoro nedýchám. Jsem tady sám. Spouštím se níž. A je jenom na mně, kdy strach přemůže zvědavost nebo zvědavost přemůže strach. V padesáti metrech se objevuje nádherná sintrová výzdoba. Modlím se, abych už byl na dně. Nemůžu ani polykat, vyschlo mi v krku. Modlím se, aby propast byla ještě hlubší. Vnímám krásu tohoto místa. Uvazuju další jištění. Pajan něco křičí. Přistávám na dně. Pouštím se lana, jediného pouta s okolním světem, a hledám pokračování. Konec. Naděje na další studnu není. Úleva a zklamání zároveň. Lezu nahoru a nedívám se pod sebe, srdce mi buší až v mozku. Ještě zkoumám stěny a hledám boční chodby. Nic nenacházím. Nahoře jsou kluci, strach z neznáma nechávám dole a už jsem jenom hrdina, pro kterého přece není problém něco objevovat. Radujeme se, kreslím mapu a zapíjíme pivem objevení pětasedmdesáti metrové propasti. Dole to byla taková nádhera a ze všeho zbude jenom tenhle plánek s číslem propasti AB 14! Škoda.

Gino

deeper down. I felt the excitement of a discoverer. I climbed out, Pajánek in the meantime found a longer rope. And I could descend the second deep step feeling the wonderful sensation of entering into unknown underground. Fear tries to stop me, but curiosity and hope for discoveries pushes me forward. I almost do not breath. I am here alone. I descend deeper. And it is only up to me, when fear overcomes curiosity or curiosity overcomes fear. At the depth of 50 m I observe wonderful flowstone decoration. I pray to be at the bottom. I can hardly swallow, my throat is dry. I pray that the chasm is still deeper. I feel the beauty of the place. I stop to make another belaying spot. Then I hear Pajan calling. I am at the bottom. I free myself from the rope, the only connection with the outside world and start searching for further continuation. But there is nothing, no chance for continuation. I am relieved and dissapointed at the same time.

I am climbing back up and not looking under me. I can feel my heart beeting way up my head. I am still searching the wall, but do not find any other passages.

Outside are the other guys, I leave my fear at the bottom and now I am only a hero, for whom discoveries are an everyday business. We are happy, I am drawing a map and we make a toast to the 75 m deep chasm. It was so beautiful down there, but all that remains will be this plan with the number of the chasm AB 14! What a pity!

Gino

AB-16, jižně od AB-10 ve vzdálenosti 20 m od východní hrany. Rozšířený škrap sahající do hloubky 15 m.

AB-16, south of AB-10, 20 m distant from east rim. Broadened lapiez reaching the depth of 15m.

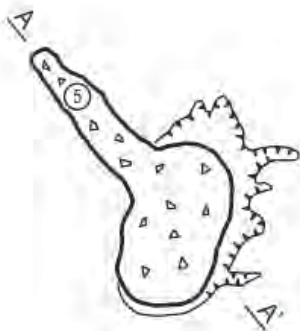
AB16

0 4 8 m

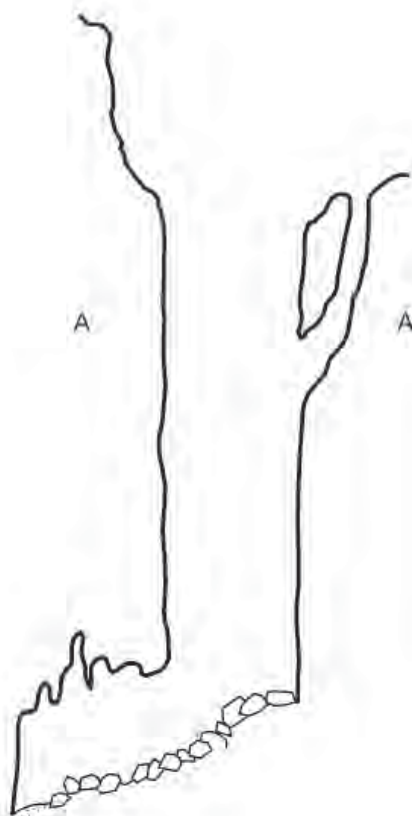
AB-21, azimut kopec nad Ibradi 13°, vysílač 218°, hrad Ormana 282°. Škrap vykroužený do oválné studny 3x4 m, hluboké 25 m. Generelní směr protažení 330°. Studna je v horních 15 m porostlá kapradím a mechem. Ve spodní části ukloněný kamenitohlinitý svah. Celková hloubka 29 m.

AB-21, azimuth to hill above Ibradi 13°, transmitter 218°, castle Ormana 282°. A circular well shaped lapiez 3 by 4 m across, depth 25 m. The general direction of elongation 330°. The upper part of the well is covered by moss and fern. In the lower part a rock and loam slope. Overall depth 29 m.

AB21

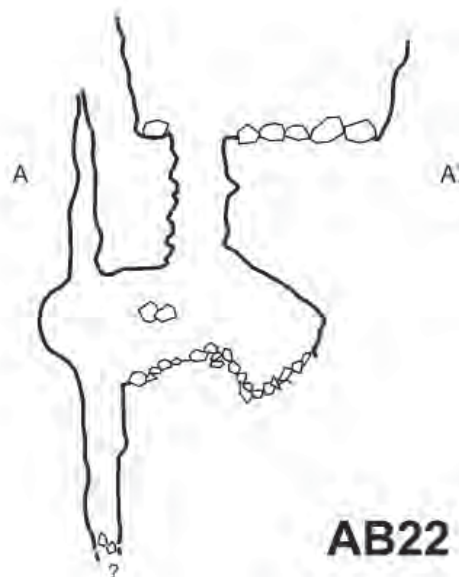

0 4 8 m

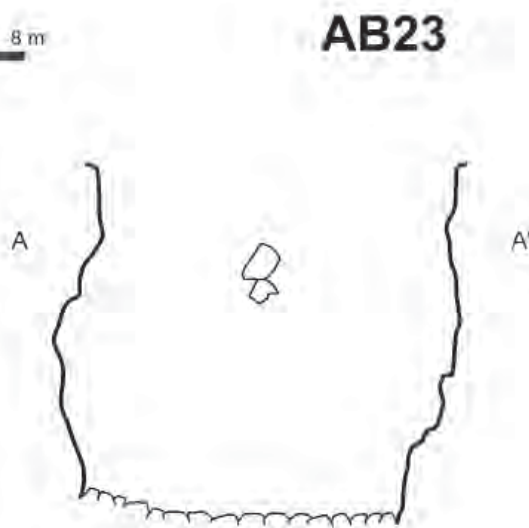
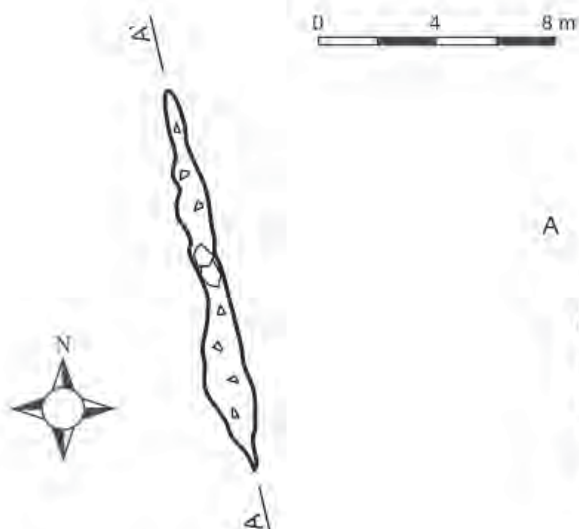
AB-22, azimut vysílač 221°, kopec nad Ibradi 17°, hrad v Ormana 276°. Široká ucpaná studna, ze které vede úzká puklina do hloubky 19 m. Od hloubky 10 m stěny pokryté pizolity. Směr protažení jeskyně 334°. Do hloubky jeskyně pokračuje neprůlezně.

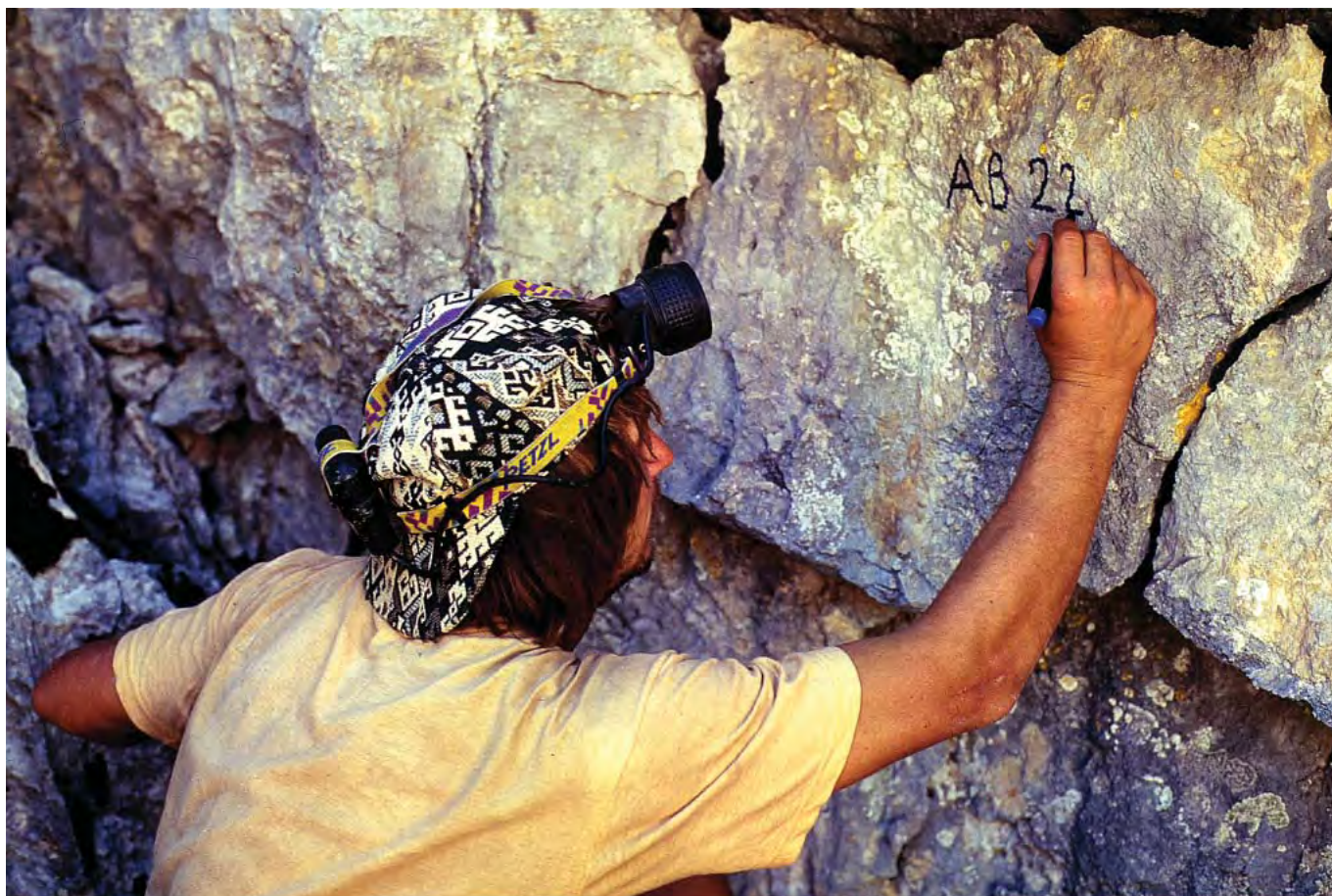
AB-22, azimuth to transmitter 221°, hill above Ibradi 17°, castle Ormana 276°. Broad but clogged well from which a narrow fissure leads to the depth of 19 m. From the depth of 10 m the walls are covered by pisolites. The direction of the elongation 334°. Further passage is impenetrable.

AB-23, azimut vysílač 208°, kopec nad Ibradi 20°, hrad v Ormana 280°. Výrazný škrap vedoucí směrem 346°. Dno je ucpáno kameny v hloubce 12 m.

AB-23, azimuth to transmitter 208°, hill above Ibradi 20°, castle Ormana 280°. Prominent lapiez striking 346°. The bottom is clogged by stones in the depth of 12 m.

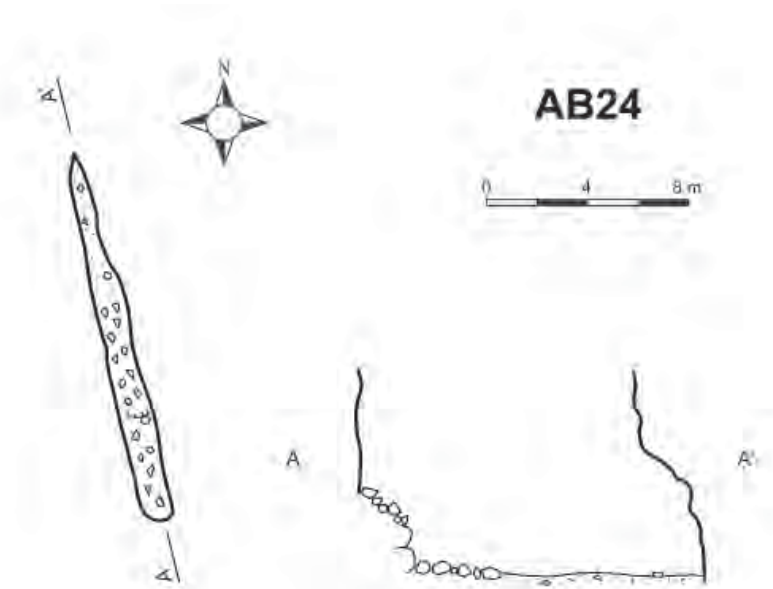

Pája má konečně svojí jeskyni!

Pája has finally his cave!

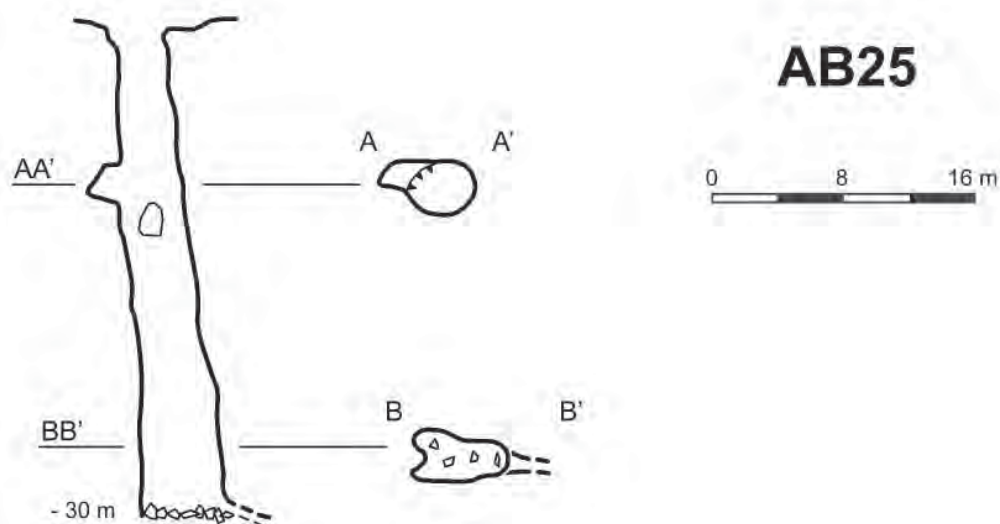
AB-24, lokalizace stejná jako u AB-23. Jedná se o stejný škrap, který se po 30 m severním směrem opět rozevře a je dále průlezný na vzdálenost 12,5 m.

AB 24, same location as AB-23, the same lapiez which opens up 30 m to the north, but is impenetrable past 12.5 m.

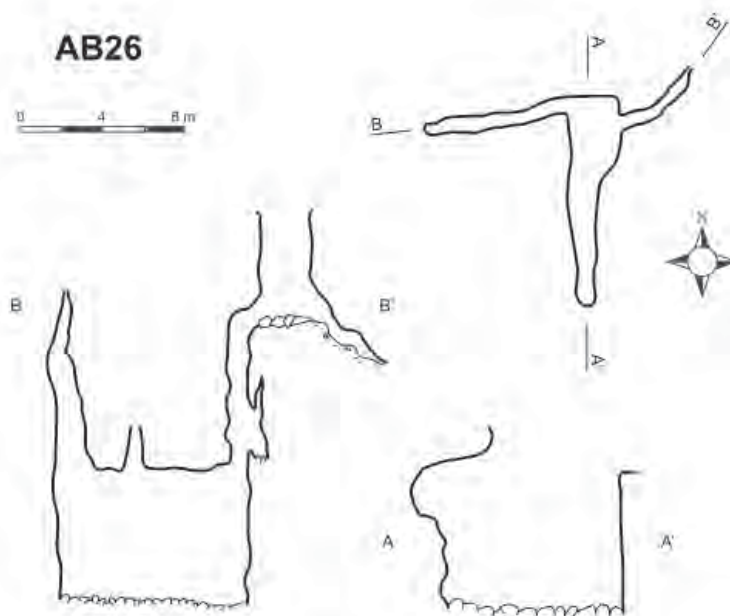
AB-25, azimut vysílač 260°, Hluboký škrap směru 333° zasahující do hloubky 30 m. Hlitokamenité dno.

AB-25, azimuth to transmitter 260°, deep lapiez striking 333°, reaching the depth of 30 m. Bottom rocky loam.

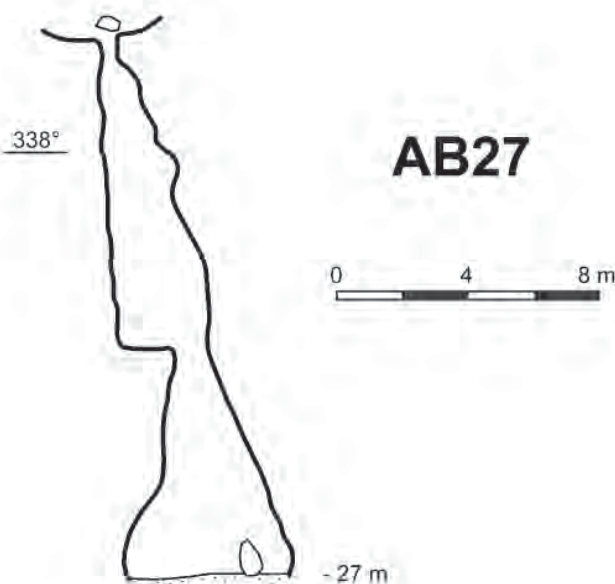
AB-26, azimut AB-7 285°, dvojkopec nad Ürünlü 173°. Jeskyně vytvořena na škrapu v místě protnutí příčnou puklinou. Na dně bočního údolí poměrně výrazné ústí. Níže pokračují úzké propastřovité chodbičky končící neprůlezně.

AB-26, azimuth to AB-7 285°, double hill above Ürünlü 173°. Cave formed on lapiez where cross cutted by transversal fissure. Prominent opening at the bottom of side valley. Continuation in impenetrable passages.

AB-27, 20 m od jeskyně AB-26 ve směru 133°. Rozšířený škrap směru 338° zasahující do hloubky 27 m s hlinitokamenitým dnem.

AB-27, 20 m from cave AB-26 in direction 133°. Widened lapiez striking 338° reaching depth of 27 m with rocky loam bottom.

Při odjezdu se zastavujeme na polji Kembos u ponorné jeskyně Büyük Düden. Tato jeskyně byla první, kterou jsme v Tauru v roce 1989 navštívili. Sem bylo v sedmdesátých letech vlito barvivo, které se objevilo v Altinbesiku, 33 km jižněji. Během expedice Taurus 89 jsme pronikli v Büyük Düdenu přes dva sifony a zmapovanou délku jeskyně natáhli o 200 m na dnešních 300 m.

Altinbesik měří po posledním zpracování měřených výsledků v programu Toporobot 5118,7 m, z toho 3000 m bylo mapováno na expedicích Taurus ,89, ,92 a ,95. V ideálním případě zbývá tedy ještě odhalit necelých 40 km jeskynního systému. Ale i na ty jednou dojde!

Before leaving the area we made a stop in the ponor cave Büyük Düden on the Kembos Polje. This cave was the first we had visited during our 1989 expedition. In the seventies dye was placed in this cave and was observed to reappear in the Altinbesik Cave 33 km to the south. During the Taurus 89 expedition we managed to overcome two sumps and the newly surveyed passages extended the length of the cave by 200 m to the current length of 300 m.

The overall length of the Altinbesik cave after processing the survey data in the Toporobot program is 5118.7 m out of which 3000 m were surveyed during the expeditions Taurus 89, 92 and

Během expedice Evžen Janoušek (kameraman) a Petr Sojka (redaktor) natočili televizní dokument o práci expedice v jeskyni Altin Besik. Dokument byl opakovaně vysílán Českou televizí. Spojení filmářských aktivit s vlastním průzkumem jeskyně nebylo jednoduchou záležitostí a ztěžovalo práci v obou směrech. Díky obětavosti a trpělivosti „filmového štábu“ se podařilo obě činnosti sladit a dovést k úspěšnému konci. Díky práci filmářského týmu se také podařilo navázat úzkou spolupráci s místním kaymakamem z Ibradi Ahmetem Cinarem. Jeho zájem o území, které spravoval, bylo tak velké, že neváhal obléci speleologickou kombinézu a po krátkém zaškolení pohybu po laně se s námi vydal do odlehlých částí Altinbesiku. Je jistě jediným kaymakamem, který postoupil v jeskyni až za VI. jezero.

Ondřej Jäger

95. In the ideal case there is still nearly 40 km of cave passages to be discovered. Surely their time will come.

During the expedition Evzen Janousek (camera) and Petr Sojka (director) shot a television documentary about the research in the Altin Besik Cave. The film was repeatedly aired by the Czech Television. Combining cave exploration with filming a movie was not easy and made life complicated for both parties. Thanks to the patience and dedication of the film staff it was possible to combine both activities and bring them to a successful end. Thanks to the movie team we were able to develop close ties with the local kaymakam from Ibradi Mr. Ahmet Cinar. His interest in the area that he has been administering was so great, that he did not hesitate to put on caving overalls. We briefly familiarized him with the rope technique and then he joined us to the remote parts of the Altin Besik Cave. He is surely the only kaymakam who was able to penetrate deep into the cave past the VI. Lake.

Ondřej Jäger

Zasloužené pivo pro všechny členy expedice v hospodě na náměstí v Ibradi.

Well deserved beer pro everyone in a pub in Ibradi.

Televizní štáb (Petr a Gino) navazuje přátelské kontakty s místními obyvateli. Situace se však může velmi rychle změnit. Stačí, když vesnici navštíví Kaymakam.

The TV crew (Petr and Gino) are making friends with locals. However, the situation can change rapidly if the Kaymakam visits the village.

Podářilo se nám navázat úzkou spolupráci s místním kaymakamem z Ibradi Ahmetem Cinarem. Jeho zájem o území, které spravoval, bylo tak velké, že neváhal obléci speleologickou kombinézu a po krátkém zaškolení v pohybu na laně se s námi vydal do odlehlých částí Altinbesiku.

Thanks to the movie team we were able to develop close ties with the local kaymakam from Ibradi Mr. Ahmet Cinar. His interest in the area that he has been administering was so great, that he did not hesitate to put on caving overalls. We briefly familiarized him with the rope technique and then he joined us to the remote parts of the Altin Besik Cave.

Pajánek a Prcek vynášejí nejtěžší čluny od jeskyně k autu, které je zaparkováno u místní školy v Ürünli.

Pajánek and Prcek are carrying the heaviest boats from the cave to the car which is parked near the local school in Ürünli.

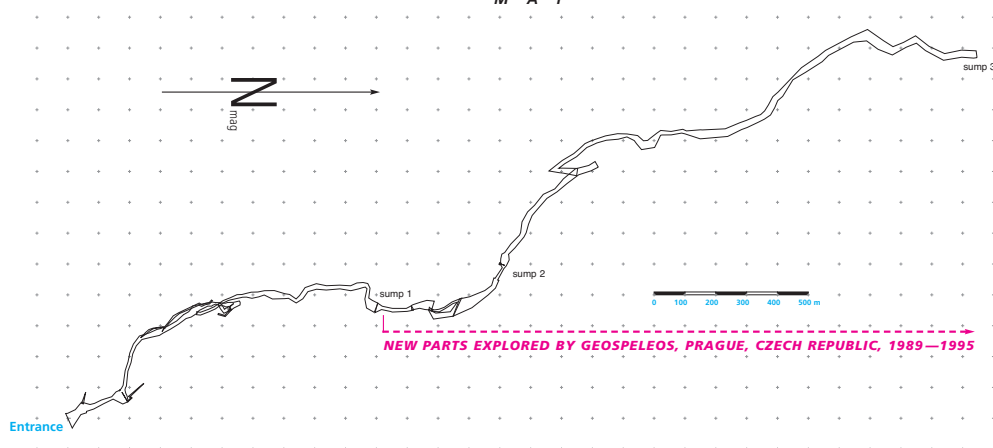

Silným zážitkem pro nás byl průchod uličkami vesnice Ürünlü, kde se zastavil čas.

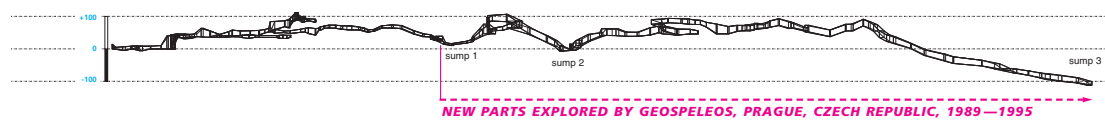
It was a great experience for us to go through the streets of village Ürünlü where the time literally stopped.

ALTIN BEŞİK

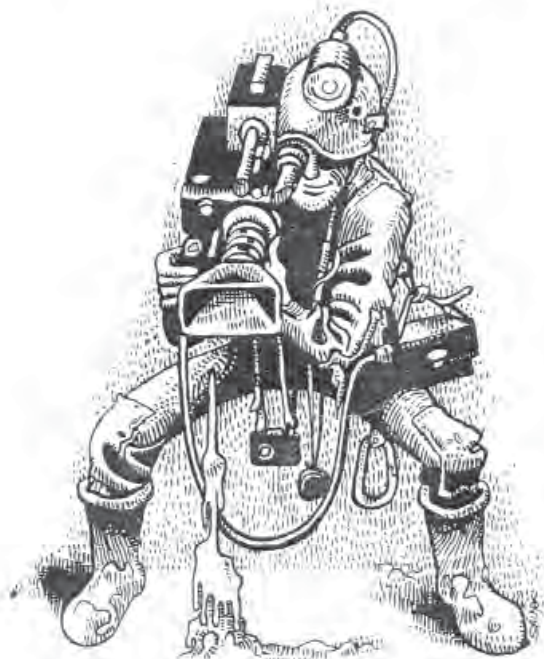
M A P

E L E V A T I O N

ČESKÁ SPELEOLOGICKÁ SPOLEČNOST SPELEOFÓRUM

UDĚLUJE

**ZO 1-05 GEOSPELEOS
CENU ZA OBJEV V ZAHRANIČÍ
ALTIN-BEŞIK, Turecko**

ZA ORGANIZÁTORY SPELEOFÓRA

ČESKÁ
SPELEOLOGICKÁ SPOLEČNOST
předsednictvo
110 00 Praha 2, Kollárova 44

Miroslav Štěrba

*V roce 1996 byly skupině GEOSPELEOS udělena
cena Speleofóra za zahraniční objev roku v jeskyni
Altinbesik.*

*In 1995 group GEOSPELEOS was awarded with
a prize from Speleofórum
for a discovery of the year in the cave Altinbesik.*

EXPEDICE TAURUS '97

EXPEDITION TAURUS '97

ZPRÁVA Z EXPEDICE TAURUS '97

28.9. - 5.10.1997

Na přelomu září a října roku 1997 pořádala ZO ČSS 1-05 Geospeleos svou již pátou expedici do krasu Západního Tauru v Turecku. Byla zcela věnovaná průzkumu vývěrové jeskyně Altinbesik, která je dotovaná vodami ze 33 km vzdáleného polje Kembos. Cílem bylo proniknout závěrečným sifonem objeveným v roce 1995.

Hned po příjezdu na místo jsme navštívili nového místního kaymakama v Ibradi.

Při poslední expedici jsme se s bývalým kaymakamem spřátelili a tak jsme doufali, že i nový kajmakam bude mít pro naši činnost pochopení. Naše naděje bohužel vyšly naprázdno. Po dlouhém jednání jsme nakonec dostali povolení pouze k pěti dnům činnosti v jeskyni a museli jsme přislíbit, že nebudeme nic mapovat.

REPORT FROM EXPEDITION TAURUS '97

28.9. - 5.10.1997

On the brink of September and October of 1997 the Caving group ZO CSS 1-05 Geospeleos headed for their fifth expedition to the karst of the Western Taurus Mountains in Turkey. The aim of the expedition was solely focused on exploring the resurgence cave Altin Besik draining the waters from the 33 km distant Kembos Polje. The goal of the expedition was to overcome the terminal sump discovered in 1995.

Immediately upon arrival we visited the local kaymakam of Ibradi. During our last expedition we made friends with the former kaymakam and so we hoped that also the current kaymakam will show understanding for our endeavours. Unfortunately, we were quite mistaken. After long negotiations we reached an agreement to explore the caves for only five days and we had to promise that we will not do any surveying.

Za jediný den jsme nafoukli a rozmístili osm člunů na všechny jezera jeskyně a vystrojili vertikální stupně lany. Druhý den jsme museli veškerý materiál z jeskyně vynést.

In only one day we inflated and placed eight boats on all the lakes and rigged the vertical steps. The next day we had to remove all the gear from the cave.

Další den jsme s velikým nasazením vystrojili vstupní částí jeskyně až k prvnímu sifonu. Znamenalo to obsadit sedm jezer čluny a ty vyvázat přes kladky, aby je bylo možné prázdné přetahovat. Přes malá jezera a propásky byly nataženy lanové lávky a vertikální stupeň byl vystrojený lezeckými a tažnými lany. Večer však kaymakam po dohodě s nadřízenými naši dohodu zrušil. Dal nám dokonce ultimátum do večera druhého dne opustit jeskyni a odejít do vesnice Ürünlü, kde jsme měli zaparkovanou expediční Avii. Navíc k nám přidělil Fatiha, jeskyňáře z Izmiru, kterého přivolal, aby nás kontroloval. Nastal vyčerpávající transport materiálu z jeskyně a následující den ještě těžší vynáška věcí od jeskyně do Ürünlü. V polovině cesty nás napadli agresivní sršni. Gabo, jediný člen týmu alergický na vosí žihadlo, jich dostal hned pět. V expediční lékárně jsme měli naštěstí potřebné kalciové injekce, které jsme použili. Dokonce se za Gabem dostala i turecká první pomoc. Ale zdržení bylo značné a nebyli jsme

The next day we quickly rigged the entrance part of the cave to the first sump. This required placing one boat each on all the seven lakes and fixing pulleys so that the empty boats could be pulled across the lakes. Rope bridges were put across the small lakes and minor vertical steps, the vertical 40 m step was rigged with climbing and pulling ropes. In the evening, however, the kaymakam revoked our agreement based on recommendation from his supervisors. In fact, he gave us an ultimatum to leave the cave by the evening of the next day and depart to the village Ürünlü where our expedition truck AVIA was parked. Besides that he sent Fatih, a caver from Izmir, to check on us. What followed was an exhausting transport of all the material out of the cave and the following day an even more tiring haul of all the material to Ürünlü. In the middle of the trek we were attacked by aggressive hornets. Gabo, the only member of our team allergic to wasp stings, was stung five times. Fortunately, our expedition first aid kit contained calcium shots, which were quickly applied. In fact, even the Turkish first aid team reached us. But the

schopni splnit kaymakamovo ultimátum. Utábořili jsme se asi na polovině cesty mezi jeskyní a vesnicí. Zde nás také před půlnocí vzbudili místní vojáci se samopaly a psy, které za námi na popud Fatiha poslal kaymakam. Byli jsme nuceni s několika bágly na zádech a s Gabem klopýtajícím mezi námi

se dovléci až k Avii. Kaymakam se sice po našem vysvětlení při následném nočním setkání částečně omluvil, ale my za ranního rozbřesku, naštvaní, odjíždíme z oblasti.

Od roku 1989, kdy jsme do této oblasti přijeli poprvé, jsme zde strávili přes půl roku svého života průzkumem a dokumentací jeskyní. Za tu dobu jsme objevili desítky nových jeskyní, prozkoumali patnáct do té doby neznámých jeskynních sifonů, kterými se nám podařilo v devíti případech proniknout a za nimi zmapovat 4km nových chodeb. A teď odjezd jak od Waterloo! Cestou zpět jsme se zastavili v jeskyni Suluin u přímořského města Finike, kterou jsme navštívili i v roce 1990. Každý si udělal alespoň jeden nádherný ponor v neskutečně čisté vodě. To alespoň částečně napravilo naše zklamání z nevydařené akce.

Ondřej Jäger

delay was so significant that we were not able to meet the kaymakam's ultimatum. So we built a camp midway between the cave and the village.

Before midnight we were awakened by local soldiers with machine guns and dogs summoned by the kaymakam based on Fatih's reference. We had to hike with several bags and Gabo stumbling between us all the way to our truck. We met with the kaymakam late at night who gave us some sort of apology, but we were still very angry and so left the area in the morning at sundawn.

Since 1989, when we visited this area for the first time, we had spent more than half a year of our lives exploring and surveying the caves. During the expeditions we discovered tens of new caves, explored 15 unknown sumps, 9 of which we were able to overcome and survey 4 km of new cave passages beyond them. And now we suffered a defeat like at Waterloo!

On our return trip we managed to stop in the Suluin Cave near the seaside town of Finike, which we visited already back in 1990. Each of us made a wonderful dive in the crystal clear waters.

This was at least a small compensation for the dissapointment from an unsuccessful expedition.

Ondřej Jäger

U náčelníka místní policie v Ibradi.

Zleva: Ivana Pokorná, Ondřej Jäger, Evžen Janoušek, Světlana Burianová, Vladimír Pokorný a policista.

With the head of the local police in Ibradi.

From the left: Ivana Pokorná, Ondřej Jäger, Evžen Janoušek, Světlana Burianová, Vladimír Pokorný and the policeman.

SRŠNI

Kaymakam porušil naši dohodu a dal nám ultimátum, že musíme okamžitě opustit jeskyni. Začali jsme ve spěchu balit naše věci a vynášet je do vesnice. Při jedné vynášce jsem šel za Ondrou, Gabem, Pájou a Knakem. Cestou jsme museli jít okolo sršního hnízda ukrytého v zemi. Bezpečně se kolem něho dalo projít ráno nebo večer. Teď bylo poledne, bylo vedro a obří sršni lítali daleko od hnízda. Začali být agresivní a napadat nás. Zdálo se mi, že útočí na naše barevné čepice. V panice jsem tu svojí odhodil a viděl, jak dva sršni do ní vztekale bodají žihadla! Nechal jsem ji tam a utekl bez pobodání.

Gabo takové štěstí neměl. Dostal jich hned pět! Jako jediný člen expedice byl samozřejmě alergický na včelí žihadla. Začal závod s časem! Potřeboval co nejdříve dostat kalciovou injekci, jenže v tom zmatku nikdo nevěděl, jestli je lékárnička v autě nebo ještě u jeskyně. Rozdělili jsme se, Ondra zůstal u Gaba, já s Knakem jsme běželi hledat lékárničku k Avii a Pája ji běžel hledat zpátky k jeskyni.

Normálně trvala cesta k autu z tohoto místa hodinu. Teď jsme běželi a zvládli jsme to za poloviční čas. A to i bez vody, kterou jsme zapoměli u Gaba. V autě jsme několikrát horečnatě přehrabali všechny krabice a batohy. Do háje, tady není! Snad jí naši kluci u jeskyně! Pak mě napadlo zavolat záchranku. Kde ale sehnat ve vesnici telefon? Okolo poledne všichni spí, na ulici není nikdo! Dobouchal jsem se na místního obchodníka, ten otevřel krám a pustil mě k telefonu. Za neuvěřitelných deset minut přijela sanitka. Mladé doktorce jsem vysvětlil, co se stalo a kde Gabo leží. Vzal jsem jí lékařskou brašnu a utíkali jsme s ní nazpátek.

Gino

Když jsme zůstali s Gabem sami, zkusili jsme ještě kousek jít bez bágů, abychom našli nějaké příhodnější místo. Gabo si toužebně povzdechl, „já jsem alergický na včely a možná, že ne na sršně“. Tonoucí se holt stébka chytá. Do minuty bylo jasné, že včelí štípance se od sršních co do alergických účinků neliší. Ani jsme se nedostali z příkrého křovinatého svahu údolí Manavgatu a museli jsme zastavit. Gabo se položil pokud možno pohodlně do svahu pod vzrostlejší strom. Začal rychle otékat a špatně se mu dýchalo. Nechápu, jak mohl být pořád tak klidný. Oba jsme se snažili trochu vtípkovat a spíš jsme tak kecali blbosti.

HORNETS

The Kaymakam violated our agreement and gave us an ultimatum, that we have to leave the cave immediately. We started to quickly pack our gear and carry it out to the village. During one of the trips I went with Ondra, Gabo, Paja and Knak. On the way we had to path a hornet nest hidden underground. It was safe to walk by in the morning and in the evening. But now it was noon and it was hot. Huge hornets were flying around the nest. They became aggressive and attacked us. It seemed to me that they were attacking our colorful hats. In panick I threw my hat away and saw how two hornets started stinging it violently. I left my hat there and escaped unhurt.

Gabo was not that lucky. He was stung five times. And as the only member of the expedition he was allergic to the stings. Now a race with time began! He needed a calcium shot as fast as possible, but in the chaos nobody knew if the first aid kit is still in front of the cave or already in the truck. So we separated, Ondra stayed with Gabo, Knak and I hurried to the truck and Paja to the cave.

Normally the hike from this place to the car lasted about an hour. Now we were running and managed to cover the distance in half the time. And we went without water, because we forgot it with Gabo. We started searching all the bags and boxes in the truck feverishly. Damned, the kit is not here! Hopefully, the guys found it in front of the cave! Then I got the idea to call an ambulance. But were to find a phone in the village? It was noon and so everyone was sleeping, the streets were deserted! I knocked on the door of a local shop, the owner opened and let me use the phone. The ambulance was there in unbelievable ten minutes.

We explained to the young doctor what had happened and were to find Gabo. I helped her with her medical bag and we ran back.

Gino

When Gabo and I remained alone we tried to walk a bit further without backpacks to find a better place. Gabo sighed wishfully "I am allergic to bee stings, but perhaps not to hornets". Obviously he was grasping at straws. Within one minute it was clear that bee and hornet stings are the same as far as allergies are concerned. We did not even manage to leave the steep slopes of the Manavgat valley when we had to stop. Gabo tried to lie down as comfortably as possible under a larger tree. He started swelling rapidly and had a hard time breathing. I did not understand how he could remain that calm. We tried to make some jokes and talk about rubbish.

Když se dole na svahu objevili kluci, Gabo již obstojně sípal a prsty měl minimálně dvojnásobně tlusté než normálně. Baba Jaga z perníkové chaloupky by se asi radovala z takového kloučka, ale mě při představě hledání žíly v nateklé ruce jímala úzkost. Kluci našli kalciové injekce v portálu u jeskyně. Cestou dostal Pája ještě pár žihadel, ale to se již nepočítalo, není alergický. Společně s Pájou se nám podařilo do Gabových žil dostat obsah jedné ampule. Zrovna když jsme se snažili napíchnout žílu, šel kolem s dalším nákladem z jeskyně Bebés. Chvilí nás pozoroval a pak pronesl, „víte, že když mu strčíte do žíly bublinu vzduchu tak umře«?. To snad ani nemusel říkat! Kalcium ihned začalo působit, Gabo začal snáze dýchat a otoky také rychle ustupovaly. Počkali jsme u něj do té doby, než se stav natolik upravil, že mohl zůstat na chvíli sám. Rozhodl jsem se, že budeme nouzově nocovat na hraně údolí, již za hranicí národního parku, a šel s Pájou vyhledat vhodné místo a přenést na něj náš a Gabův náklad. Našli jsme nedaleko příhodnou loučku na spaní. Za chvíli přiběhl Gino s mladou paní doktorkou, která v sandálkách spěchala Gabovi pomoci. Zkontrolovala jeho stav, když jsme jí oznámili, že dostal kalciovou injekci, hned se zeptala, kdo z nás je doktor. Všichni přítomní ukázali na mne. Již jsme jí nevysvětlovali, že doktor sice jsem, ale geologie. Gabovi napíchna infuzi, kterou zkušeně zavěsila na blízkou sosnu. Pak se s námi rozloučila a vyrazila na zpáteční cestu. Našlo se hned několik dobrovolníků, kteří ji chtěli do vesnice doprovodit.

My jsme ponechali maroda svému osudu pod sosnou a rychle jsme vynášeli zbylý materiál od jeskyně k našemu nocovišti nad hranou údolí. Když jsem se jednou při zpáteční cestě zastavil u Gaba, vycházel mezi posledními od jeskyně Fatih, speleolog z Izmiru, který byl k nám přidělen kaymakamem jako dohlížitel plnění jeho příkazů. Vysvětlil jsem Fatihovi, jaké nás potkaly problémy a že nestihneme ten den dojít s materiálem až do vesnice. Fatih stále trval na tom, že kaymakam nařídil odsunout se až k autu a zajet před vojenskou posádku. Poprosil jsem ho, aby vzniklou situaci kaymakamovi vysvětlil, ale bylo zřejmé, že se mu do toho moc nechce. Při odchodu ještě zabloudil, vypil nám všechnu vodu a museli jsme mu ukázat správnou cestu. Do večera jsme vše, včetně Gaba, dopravili do našeho provizorního tábora.

Noc ale neproběhla klidně.

Kolem jedné hodiny ráno se na našem tábořišti začala odvíjet scéna z akčního filmu. Všude kmitaly světelné kužely baterek, ve kterých se míhaly postavy vojáků, ozbrojených vesničanů a siluety

When suddenly the guys appeared in the slope. Gabo was only wheezing and his fingers were more than twice their normal size. The witch from the Hansel and Gretel fairy taily would sure be happy to have such a nice guy, but I felt really bad when I realized that we will have to find a vein in his swollen arm. The guys found calcium shots among our stuff in the portal of the cave. On the way Paja was stung several times, but that did not count as he was not allergic. Paja and I managed to get the contents of one container into Gabo's blood. When we tried to give Gabo another shot, Bebes walked by hauling gear from the cave. He observed us for a while and then said: "You know that if you get a bubble of air into his vein that he will die?"

He needn't have to say that! Calcium was effective immediately, Gabo started breathing more easily and the swell receded rapidly. We stayed with him for some time, before he felt better and he could stay for a while alone. I decided to spend the night nearby, beyond the Park boundaries and tried to find a suitable place and take Gabo's and our bags there. Indeed we found a nice meadow nearby. In a while Gino with a young doctor arrived, who hurried in sandals to help Gabo. She checked on him and when we told her that he got a calcium shot, she asked which one of us is a doctor. All pointed at me. And we did not explain to her, that I am indeed a doctor but of geology. Then she gave Gabo a drip, which she hanged skillfully on the nearby pine. And then said good bye and left us. Several of the guys volunteered to walk her back to the village.

We left ill Gabo to his fate and started carrying the rest of the stuff to our provisional camp above the lip of the canyon. When I stopped by once to check on Gabo, one of the last who was leaving the cave was Fatih, a caver from Izmir, whom the kaymakam asked to watch over us. I explained to Fatih what problems we encountered and that we will not be able to carry all the gear to the village. But Fatih demanded that the Kaymakam required that we move to the car and drive in front of the army barracks. A kindly asked him to explain to the Kaymakam what happened, but it was obvious that he was not much into it. Then he drank all our water, left but got lost and so we had to show him the right way. By the evening we transported all our stuff including Gabo to our provisional camp.

But the night was not calm.

Around one in the morning our camp resembled a scene from an action movie. Everywhere were cones of lights from flashlights illuminating soldiers, armed villagers and silhouettes of dogs. I am not sure if Fatih talked to the Kaymakam, but it probably would not have made any difference. Force had to be used on us

psů. Nevím, jestli Fatih s kaymakamem mluvil, ale asi by to vyšlo nastejno. Splnění jeho rozkazu muselo být vynuceno násilím. Tak nám nezbylo nic jiného než naložit náklad na záda Gabo mezi sebe a za štěkotu psů jsme se začali ploužit k vesnici. Nebylo výjimkou, že jeden nesl tři nabalené vaky. Ještě ten večer jsem byl předveden před kaymakama, který mě přijal v županu na zápraží svého domu. Nutno přiznat, že po vysvětlení celé situace se částečně omluvil, ale my za ranního rozbřesku odjíždíme od vojenské stanice v Ibradi se smutkem v duši. Takto si konec našeho několikaletého působení v jeskyni Altibesik nikdo nepředstavoval.

S Gabem to vše nakonec dopadlo dobře. Jenom na břiše a hrudi se mu druhý den objevily skvrny a tak se raději tři dny vyhýbal alkoholu.

Ondra

so that we would obey his orders. All we could do was put all the stuff on our backs, support Gabo and slowly walk to the village accompanied by barking dogs. Some of us carried three tackle bags. Still that night I was summoned before the Kaymakam who received me in his night robe in front of his house. I must admit that after explaining to him the whole situation he made some sort of an apology, but still we leave at sundown from the barracks in Ibradi very sad. No one imagined that our several years long activities in Altin Besik would come to such a halt.

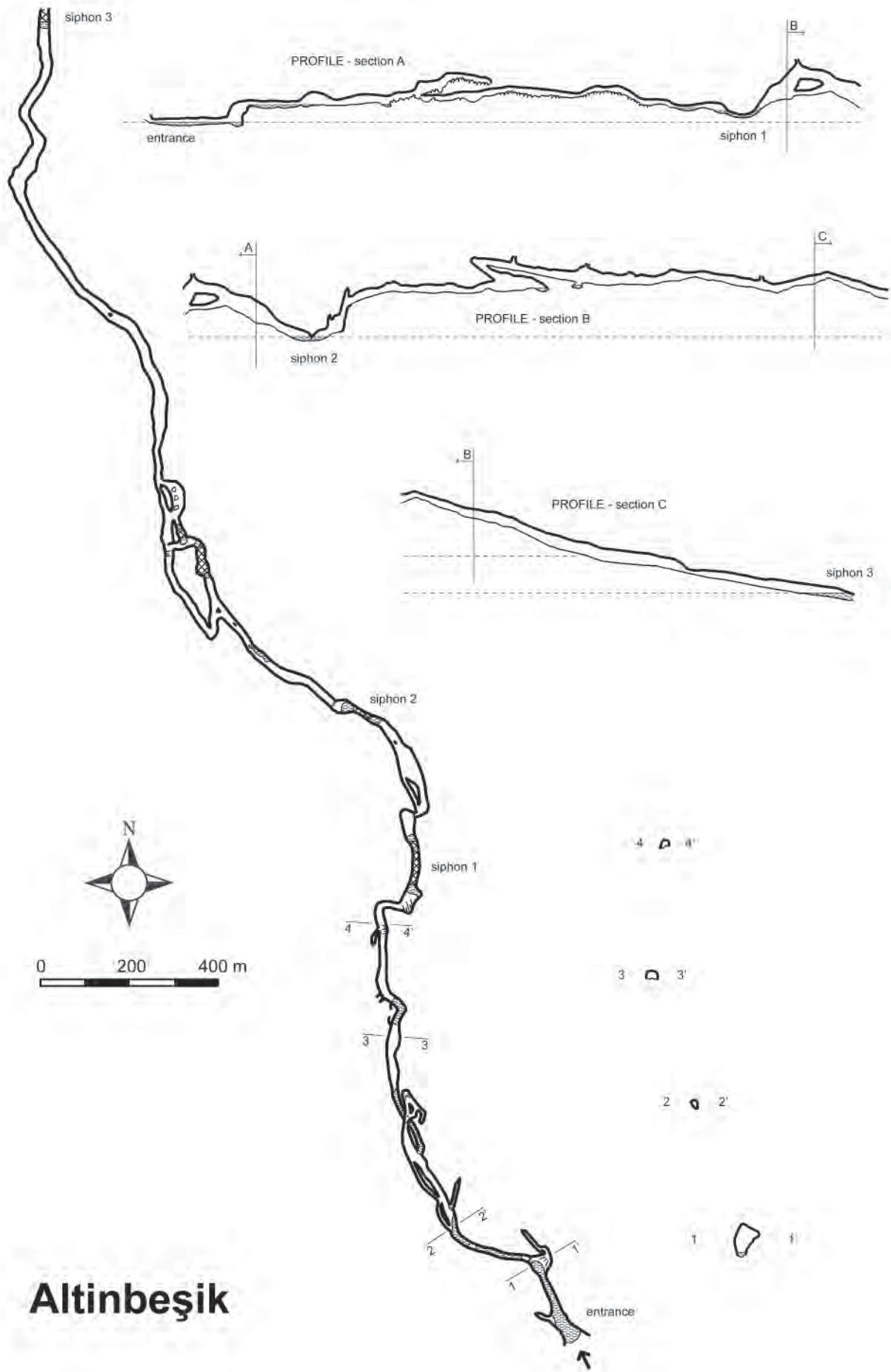
Gabo was fine in the end. Only some spots appeared on his belly and chest and so he avoided booze for several days.

Ondra

Cestou jsme museli jít okolo sršního hnízda ukrytého v zemi. Bezpečně se kolem něho dalo projít ráno nebo večer. Teď bylo poledne, bylo vedro a obří sršni lítali daleko od hnízda. Začali být agresivní a napadat nás.

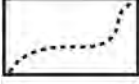

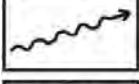

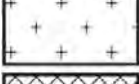

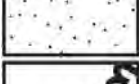

On the way we had to path a hornet nest hidden underground. It was safe to walk by in the morning and in the evening. But now it was noon and it was hot. Huge hornets were flying around the nest. They became aggressive and attacked us.

LEGENDA K MAPÁM

EXPLANATORY

	Obrys jeskyně / Cave wall
	Pravděpodobný obrys jeskyně / Estimated cave wall
	Vnitřní uspořádání jeskyně / Inside of cave
	Stropní tvary / Ceiling
	Kolmé stupně / Vertical steps
	Směr toku / Flow direction
	Hrubozrnné sedimenty / Coarse grained sediments
	Led / Ice
	Vodní sifon / Sump
	Vodní Hladina / Water surface
	Jemnozrnné sedimenty / Fine grained sediments
	Sintrové útvary / Flowstone
	Výška stropu / Height of ceiling

PO ČTRNÁCTI LETECH

Červen 2011

Odlétám do Antalye s kamerou za svou kolegyní Julií, která žije v Turecku, točit dokumenty pro ČT. Mám naplánováno také natáčet dva dny v Altinbesiku a okolí.

6.6.2011

Od té doby, co jsme tady byli naposledy, se hodně změnilo.

Od vesnice Ürünlü k jeskyni je vybudovaná asfaltová cesta a dole před vchodem do jeskyně je parkoviště pro auta. V portálu je postavený velký přístřešek, na jezeře jsou tři laminátové lodičky. Dokonce je nad vstupním jezerem osvětlení. Tři obrovská světla, k nimž vede vodou obyčejný kabel. Aby se rozsvítila, musí starosta Ürünlü přivést obrovský elektrický generátor. Turci vyhlásili v okolí vchodu národní park (Altin Besik Magarasi Milli Park) a takhle vypadá jejich pokus o zpřístupnění.

Před jeskyní se rituálně převlíkám do trička, které schovávám od expedice v roce 1989. Natáčím v jeskyni a rozhovory před ní. Nakonec natáčí Julie mě, jako pamětníka předchozích expedic.

Čajovna v Ürünlü se také nezměnila. Lidé taky ne. Jeden chlápek se dokonce poznává na fotce, kterou jsem udělal v roce 1995!

Dozvídám se, že vesničani jsou hrdí na to, že nějací filmaři natočili o jejich vesnici a jeskyni film, který je na internetu! Je to samozřejmě ten, který jsme natočili s Petrem Sojkou v roce 1995.

Večer si píšu do deníku: MUSÍM SE SEM VRÁTIT!

A hned volám mobilem Ondrovi a začínám plánovat další expedici do Altinbesiku.

Nejtěžší bylo vždycky transportovat materiál z vesnice, kde končila prašná silnice, k jeskyni.

Cesta trvala vždycky téměř dvě hodiny a teď se dá k portálu zajet autem! Nejnamáhavější část odpadá a dostat potápěčský materiál jeskyní k sifonu už není tak těžké. A potápěči jsou pořád ve skvělé kondici. Tak na to přece máme i když je nám padesát! Nikdo jiný se od naší poslední expedice dál nedostal, tak máme šanci jeskyni prodloužit!

FOURTEEN YEARS LATER

June 2011

I am flying to Antalya with my camera and my colleague Julia, who lives in Turkey to shoot a documentary for the Czech Television. A plan to film two days in the Altinbesik Cave and its vicinity.

June 6, 2011

A lot has changed since we have been here the last time.

A paved road now connects the cave with the village of Ürünlü. A parking lot was built near the cave as well as a large shed in the cave entrance. Three plastic boats are floating on the lake in the cave. Three huge electric lights were installed in the ceiling of the cave above the lake. The lights are powered by a standard cable which runs through the water. When the lights are supposed to be switched on, the mayor of Ürünlü must drive a huge electric generator in. The Turks declared the cave a National Park (Altin Besik Magarasi Milli Parki) and this is how their attempt to open the cave to tourists turned out.

In front of the cave, I ritually change into the 1989 expedition T-shirt, which I am saving since.

I am shooting the interior of the cave as well as interviews in front of the cave. Finally Julia films me, as I am the veteran of the previous expeditions.

The Tea House in Ürünlü has not changed. Neither have the people. One of the local villagers recognizes himself in a photo, which I took in 1995!

The locals tell me they are very proud that someone shot a movie about the cave and their village, and placed it on the internet. The movie is of course the one that I shot with Petr Sojka in 1995.

In the evening I write notes in my diary, and add the sentence: "I MUST COME BACK!" And then I call Ondra on my cell phone and we discuss plans for a future expedition to Altinbesik.

The most difficult part was always carrying the gear from the village, where the dirt road ended. The hike lasted nearly two hours and now one can drive all the way to the cave! The most exhausting part thus does not exist any more. To get the diving gear to the sump is not that hard. And the

7.6.2011

Druhý den jdu navštívit současného baškana a kaymakama. Dávám jim fotky a mapu Altinbesiku. Jsou překvapení, že jeskyně je třikrát delší, než si mysleli. Oba slibují všemožnou podporu příští expedici, ale pod podmínkou, že získáme veškerá povolení, včetně spolupráce s tureckými jeskyňáři. A to je v Turecku hodně složité. Zkusíme to!

P.S. Po několika marných pokusech získat povolení se nám to podařilo a na podzim 2013 vyrážíme společně s tureckými jeskyňáři znovu do Altinbesiku!

Gino

divers are still in great shape. So we can do it, even though we are fifty years old! Nobody penetrated deeper into the cave than we did during our last expedition, so we still have a chance to extend the know part of the cave.

June 7, 2011

Today I am going the visit both the current Baskan and Kajmakam. I give them a photo and a map of Altinbesik. They are surprised that the cave is three times as long than they had thought. Both of them promise overall support to the next expedition, but under one condition – that we will collect all the necessary permits and cooperate with the Turkish cavers. And this is very complicated. But we will give it a shot!

P.S. After several vain attempts to gain the permit we were successful and in the fall of 2013 we are going together with the Turkish cavers back to Altinbesik!

Gino

Před jeskyní se rituálně převlíkám do trička, které schovávám od expedice v roce 1989. Natáčím v jeskyni a rozhovory před ní.

In front of the cave, I ritually change into the 1989 expedition T-shirt, which I am saving since. I am shooting the interior of the cave as well as interviews in front of the cave.

Čajovna v Ürünlü se také nezměnila. Lidé taky ne. Jeden chlapík se dokonce poznává na fotce, kterou jsem udělal v roce 1995!

The Tea House in Ürünlü has not changed. Neither have the people. One of the local villagers recognizes himself in a photo, which I took in 1995!

Najdi deset rozdílů. Tak by se dala nazvat tato dvojice fotografií. První vznikla v roce 1995, je na ní Pajánek, kaymakam Ahmet Cinar a Ondra. Druhá vznikla ve stejné kanceláři v roce 2011, je na ní Julie, kaymakam Ibradi, průvodce Erdem Ertam a velitel policie.

Find ten differences. That is how this pair of pictures could be called. First picture was taken in 1995, you can see Pajánek, kaymakam Ahmed Ginar and Ondra. The second picture is taken in the same office in 2011, you can see Julia, kaymakam Ibradi, guide Erdem Ertam and head of the police.

ÚČASTNÍCI EXPEDIC

PATRICIPANTS OF THE EXPEDITION

Balý Ladislav - Prcek	speleopotápěč /cave diver
Dufek Ondřej - Ondra	speleopotápěč / cave diver
Haisman Pavel - Fanka	speleopotápěč / cave diver
Hanzl František - Franta	speleopotápěč / cave diver
Herget Jan - Pizíz	speleopotápěč, řidič / cave diver, driver
Hota Jan - Jéňa	speleopotápěč /cave diver
Hota Martin - Gabo	vedoucí expedice '90, speleopotápěč, mapér řidič / leader of expedition '90, cave diver, surveyor, driver
Jäger Ondřej - Ondra	vedoucí expedic, geolog, speleopotápěč / expedition leader, geologist, cave diver, surveyor,
Janoušek Evžen - Gino	kameraman, fotograf, speleolog, mapér / camera operator, photographer, caver, surveyor
Kadlec Jaroslav - Jarda	geolog, speleolog, fotograf, mapér, řidič / geologist, caver, photographer, surveyor, driver
Kerhat Jakub - Kuba	speleolog / caver
Kratochvíl Petr - Kraťas	speleolog, kameraman / caver, camera operator
Michl Petr - Pítr	speleopotápěč / cave diver
Nešvera Miroslav - Míra	speleopotápěč / cave diver
Novák Michal - Knak	speleopotápěč, řidič /cave diver, driver
Pokorný Oldřich - Olda	speleopotápěč /cave diver
Rohan Leoš - Leoš	speleolog, fotograf / caver, photographer
Schmidt Pavel - Pajánek	speleolog, mapér, řidič / caver, surveyor, driver
Sluka Martin - Martin	speleolog, specialista na mapování / caver, surveying specialist
Sojka Petr - Petr	redaktor / journalist
Svoboda Tomáš - Beběš	speleolog / caver
Šroubek Pavel - Pavel	geolog, speleolog / geologist, caver
Vlasák Pavel - Pája	speleopotápěč /cave diver
Zapletal Jeroným - Jarda	speleopotápěč, mapér /cave diver, surveyor

Jméno	Přezdívká	Taurus '89	Taurus '90	Taurus '92	Taurus '95	Taurus '97
Balý Ladislav	Precek	x		x	x	
Dufek Ondřej	Ondra					x
Haisman Pavel	Fanka		x			x
Hanzl František	Franta		x			
Herget Jan	Piziz				x	x
Hota Jan	Jěňa	x	x	x	x	
Hota Martin	Galbo	x	x	x	x	x
Jäger Ondřej	Ondra	x		x	x	x
Janoušek Evžen	Gino	x			x	x
Kadlec Jaroslav	Jarda	x				
Kerhat Jakub	Kuba				x	
Kratochvíl Petr	Krafas	x	x			
Michl Petr	Piřr	x				
Nešvera Miroslav	Mira			x		
Novák Michal	Knak				x	x
Pokorný Oldřich	Olda		x			
Rohan Leoš	Rohan	x	x	x	x	
Schmidt Pavel	Pajan	x	x	x	x	
Sluka Martin	Martin	x				
Sojka Petr	redaktor				x	
Svoboda Tomáš	Beběš					x
Šroubek Pavel	Pavel	x				
Vlasák Pavel	Pája			x	x	x
Zapletal Jeroným	Jarda			x		

PODĚKOVÁNÍ

Náš sen o bádání v krasových oblastech tureckého Západního Tauru by se nikdy nemohl uskutečnit bez pomoci mnoha dalších, kteří se do expedičních sestav již nedostali. Tato knížka vychází i jako poděkování za jejich nezištnou podporu.

V první řadě se jedná o členy jeskyňářského spolku Geospelos, kteří umožnili zakoupení a provoz našeho expedičního vozidla AVIE 30, které jsme vzhledem k jejím výkonům s láskou nazývali Šneček.

S přípravou expedice a s překlady cizojazyčné literatury nám velmi pomohli Tonda Zelenka a Josef Slačík.

Do Turecka bychom se vůbec nedostali nebýt Gusty Stibranyho, který nám sehnal v Budapešti poloosu, kterou jsme na cestě přes Jugoslávii zlomili. David Havlíček s Radkem Táslerem nám na cestu darovali tolik potřebné valuty, které utržili za prodej svých publikací na speleologickém kongresu v Budapešti.

Zdárný průběh expedic by také nebyl možný bez pomoci Dr. I.T. Cakmaka, vedoucího odd. geologického výzkumu MTA Ankara a Dr. Nuri Güldaliho, našeho tureckého průvodce a geomorfologa MTA Ankara.

Při pracích v jeskyni Altinbesik a jejím okolí nám významně pomohl tehdejší kaymakam z Ibradi Ahmet Cinar.

Materiálně expedice podpořilo mnoho sponzorských firem. Za všechny je nutné jmenovat alespoň GUMOTEX Břeclav, který vybavil expedici osmi čluny Karas, LANEX Bolatice, jehož lana a pomocné šňůry jsme používali, dále Leitz-Austria GmbH, Hanimex-Vivitar Corp. Ltd., Garland s.r.o., AB Kladno, H-MOTO Kladno, Jemča a.s. Jemnice, MILO Olomouc a.s. a Pivovar Benešov.

Partnerky kladenských potápěčů nám zavařily 30 kg masových specialit do sklenic. Tím odsoudily expedici Taurus '92 téměř ke smrti hladem, protože se během cesty ve vyhřátém vozidle všechny konzervy zkazily a byly z obavy před otravou botulotixinem vyhozeny.

Ale i jim patří náš dík.

Velký dík patří také všem, kteří se podíleli na vydání knížky. Kromě členů expedice jsou to hlavně Michal Mayk Kolčava, který překreslil všechny použité mapky jeskyní do jednotné formy, Michal Vondráček za PC pomoc a v neposlední řadě Tonda Jančařík, který na sebe vzal vlastní tisk a vazbu knížky.

Všem těm, kteří jsou uvedeni výše, i těm, na které se v omezeném výčtu nedostalo, děkujeme a úspěchy, které v knížce občas problesknou se podařilo dosáhnout i jejich zásluhou.

A samozřejmě nemůžeme zapomenout poděkovat našim ženám a partnerkám, které nám tolerují a v některých případech i podporují naši zálibu. Bez jejich laskavého svolení bychom nemohli nikam odjet.

Evžen Janoušek, Ondra Jäger

ACKNOWLEDGEMENTS

Our dream to explore in the karst region of the Turkish Western Taurus could never be realized without the help of many others who did not travel on the expeditions. This book is also a form of our thank you to them.

First of all it is the members of the caving club Geospeleos thanks to whom we were able to purchase the expedition vehicle AVIA A30, which was nicknamed lovingly Snail. David Havlíček and Radko Tásler gave us the much needed western currency which they obtained from selling their publications at the Speleological Congress in Budapest.

The success of the expedition would not be possible also without Dr. I.T. Cakmaka, head of the geological department MTA Ankara and Dr. Nuri Güldali our Turkish guide and geomorphologist from MTA Ankara. During our work in the Altinbesik Cave and its vicinity we were helped significantly by the Kaymakam of Ibradi Ahmet Cinar.

Material support was obtained from many sponsoring companies. Out of them we must name at least GUMOTEX

Břeclav, which provided eight rubber boats Karas, LANEX

Bolatice who gave us ropes, Leitz-Austria GmbH, Hanimex-Vivitar Corp. Ltd.,

Garland s.r.o., AB Kladno, H-MOTO Kladno, Jemča a.s. Jemnice, MILO Olomouc a.s. and Pivovar Benešov.

Spouses of the Kladno divers prepared 30 kilos of meat cans by which they nearly sentenced the Taurus '92 expedition to death, because all went bad during the long hot trip and were thus trashed. But nevertheless we ought to thank them.

A big thanks goes also to all who helped with preparing this book. Besides the members of the expedition it is mostly Michal Mayk Kolčava, who redrew the cave maps into a universal format, Michal Vondráček for help with the PC work and finally Tonda Jančařík, who was responsible for printing the book.

We wish to thank all those above as well as the others who did not fit in this limited list and the successes that sometimes appear in this book are also thanks to them.

And we naturally cannot forget to thank our wives and partners who tolerate and sometimes even support our interest. Without their kind permission we could not travel anywhere.

Evžen Janoušek, Ondra Jäger

LITERATURA

REFERENCES

- Aygen, T. (1984): Turkiye magaralari. - Turkiye Turing ve Otomobil Kurumu Yayinlari, Istanbul, 87 s.
- Bakalowicz, H. (1968): Grottes et Gouffres No. 42, pp. 32-35.
- Göncüoğlu M.C., Dirik K., Kozlu H. (1997): Pre-alpine and alpine terranes in Turkey: explanatory notes to the terrane map of Turkey. - Annales Géologiques des Pays Helléniques, 1e Série, T. XXXVII, 515-535.
- Chabert, C. (1967): Grottes et Gouffres No. 40, pp. 5-14.
- Chabert, C. (1977): Sur Trois systemes de grande , amplor: Aynif, Kembos et Dumanli (Taurus Occidental, Turkey). Proceedings of the 7th International speleological congress, Sheffield, England, September 1977, pp. 105-108.
- Jäger O. (1993) Jeskyně Altinbesik - Dúdensuyu v západním Tauru. Čes. kras, XVIII. Beroun 1993.
- Jäger O. (1993) Expedice Taurus 92. Speleofórum 93, 29-30. ČSS. Brno 1993.
- Jäger O. (1996) Taurus 95. Speleofórum 96, 31-32. ČSS. Praha 1996.
- Jäger O. (1998) Expedice Taurus 97. Čes. kras, XXIV. Beroun 1998.
- Kadlec J. (1990): Kras západního Tauru. Čes. kras, XVI, 30-36. Beroun.
- Kadlec (1992): Kde je v Turecku Zlatá kolébka? - Lidé a země, XLI, 8,502-503.
- Kadlec J., Jäger O. (1990) Expedice Taurus 89'. Speleofórum 90, 21-23. ČSS. Brno 1990
- Schmidt P. (1991) Taurus 1990. Stalagmit č. 1/1991, . Speleologický klub Praha. Praha 1991.
- Schmitt, G.E. (1980): Caving in Turkey. - Caving International magazine, No 9.
- Schmitt, G.E. (1986): Ich war in der Unterwelt: Impression von abentaurl. Höhlenexpeditionen. - Freiburg u. a.: Herder, 124 s.
- Schmitt, G.E., Hardcastle, R. (1987): The mystery of Altinbesik - Dúdensuyu Magarasi - The cradle of gold. -NSS News 45 (5), pp. 72-75
- Skuce, A., White, A., Worthington, S., Yonge, C. (1976): Sheffield and Leeds University expedition to the Taurus Mts. 76. - Trans. Br. Cave Res. Assoc. 4 (4), pp. 443 - 452.